सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२१-२०२२

विधि व न्याय विभाग

(सर्व कार्यालयांसहित)

PERFORMANCE BUDGET

2021-2022

LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT

(Including all Offices)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२१-२०२२

विधि व न्याय विभाग

(सर्व कार्यालयांसहित)

PERFORMANCE BUDGET

2021-2022

LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT

(Including all Offices)

अनुक्रमणिका
CONTENTS

		Page No.
प्रस्तावना **Introduction**	...	1
समग्र कार्यक्रम **Overall Performance**	...	3
कार्यक्रमवार-तपशील-एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज, २०२०-२०२१ ***Programmewise*--Details of Total Budget Estimates, 2020-2021**		
विवरण पत्र "अ" **Statement "A"**	...	13
विवरण पत्र "ब" **Statement "B"**	...	18
कार्यक्रम - ***Programme***		
१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग) **Law and Judiciary Department (Mantralaya Department)**	...	21
२. उच्च न्यायालय **High Court**	...	51
३. दिवाणी, सत्र आणि फौजदारी न्यायालये **Civil, Sessions and Criminal Courts**	...	75
४. सी. बी. आय. न्यायालय **C .B. I. Nyayalya**	...	107
५. ग्राम न्यायालय **Gram Nyayalya**	...	109
६. लघुवाद न्यायालय **Small Causes Court**	...	111
७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई **Chief Metropolitan Magistrates Courts, Mumbai**	...	119
८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त **Administrator General and Official Trustee**	...	125
९. मुंबईचे शेरीफ **Sheriff of Mumbai**	...	133
१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी **Legal Advisors and Counsels**	...	139
११. धर्मादाय संघटना **Charity Organisation**	...	163
१२. धर्मादाय दाननिधी **Charitable Endowments**	...	199
१३. निबंधक, भागीदारी संस्था **Registrar Partnership Firms**	...	207
१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग **Maharashtra State Law Commission**	...	213
१५. महिलांचे सक्षमीकरण **Strenghthening of Women**	...	215

———————

प्रस्तावना
INTRODUCTION

१. या प्रकाशनात विधि व न्याय विभागाचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक प्रस्तुत करण्यात आले आहे. विभागाचे कार्यक्रम आणि कार्ये यांचा आढावा नेमून दिलेल्या कार्याच्या पार्श्वभूमीवर घेणे हा कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचा उद्देश होय. विभागाने ज्या कार्यक्रमासाठी निधीची विनिर्देशपूर्वक मागणी केली आहे, अशाच कार्यक्रमाचा अंतर्भाव कार्यक्रम अंदाजपत्रकात केलेला आहे. विधि व न्याय विभागाच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या अर्थसंकल्पीय अनुदानाचा तपशील तक्ता 'अ' व 'ब' मध्ये नमूद करण्यात आला आहे.

२. विधी व न्याय विभाग हा शासनाचा विधिविषयक सल्लागार विभाग म्हणून आणि दुय्यम न्यायालयांचा तसेच विभागाच्या अधिपत्याखालील कार्यालयांचा प्रशासकीय विभाग म्हणून काम करतो. न्यायमंडळास त्यांच्या गरजेप्रमाणे शासनामार्फत अनुदान दिले जाते.

३. सल्लागार विभाग म्हणून विधि व न्याय विभाग करीत असलेली कामे मुख्यतः तांत्रिक असतात. हा विभाग मुख्यतः खालील चार विषयावर मंत्रालयातील प्रशासकीय विभागांना विधिविषयक सल्ला देत असतो.

(१) भारताचे संविधान तसेच वेगवेगळे दिवाणी व फौजदारी अधिनियम, नियमावली व विनियम इत्यादी अंतर्गत उद्‌भवणारे विधिविषयक मुद्दे,

(२) विधिविधान (प्रधान व गौण असे दोन्ही),

(३) वाद (दिवणी व फौजदारी असे दोन्ही),

(४) अभिहस्तांतरणपत्र करणे.

४. कार्यक्रम अंदाजपत्रकाच्या तंत्रानुसार प्रत्येक कार्यक्रम चार भागांत विभागण्यात आला आहे. तो म्हणजे :-

(१) प्रस्तावनात्मक, (२) वित्तीय आवश्यकता, (३) कार्यक्रमाच्या कार्यभारचा सारांश व आर्थिक गरजांबाबत स्पष्टीकरण, (४) कर्मचारी विषयक गोषवारा.

वित्तीय आवश्यकतेसंबंधीच्या भागाचे आणखी तीन भागांत वर्गिकरण करण्यात आले आहे व ते म्हणजे :-

(अ) कामाचे वर्गिकरण :- हे योजनेवरील खर्च करण्याचा हेतू वा प्रयोजन याचा स्पष्टपणे उल्लेख करते.

(ब) उद्दीष्ट :- कोणत्या अधिकाराच्यामार्फत कसा खर्च होणार याबाबतचे स्पष्टीकरण देते.

(क) स्त्रोत :- कार्यक्रमनिहाय व लेखाशीर्षनिहाय व त्याखाली येणारा सर्व खर्च इत्यादी बाबतच्या तरतुदी दर्शवितात.

५. कार्यक्रम अंदाजपत्रक हे मुल्यमापनाचे प्रतीवृत नसते हे सर्वमान्य आहे. विधि व न्याय विभागाने केलेल्या निरनिराळया कार्याचे स्वरुप लक्षात घेऊन उपलब्ध असलेल्या आधारसामग्रीच्या मदतीने करण्यात आलेली वेगवेगळी कार्ये शक्यतो दर्शविण्यात आली आहेत.

समग्र कार्यक्रम
OVERALL PERFORMANCE

प्रशासकीय बाजू :-

विधि व न्याय विभागाचे प्रशासकीय कामकाज पाहणारी एकूण २६ कार्यासने आहेत.

पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ च्या तरतुदीनुसार पंढरपूर येथील श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मंदिराचा कारभार श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मंदिरे समिती, पंढरपूरकडे शासनामार्फत सोपवण्यात आलेला आहे. या अधिनियमानुसार श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मंदिरे समितीचे कामकाज चालविण्यात येते. श्री. विठ्ठल रूक्मिणी मंदिरे समितीकडे श्री. विठ्ठल रूक्मिणीचे पंढरपूरातील मुख्य मंदिर आणि मंदिरातील ३६ परिवार देवता, तसेच पंढरपूर शहर व परिसरातील २८ परिवार देवता यांचे व्यवस्थापन करण्याचे कामकाज आहे. यासर्व देवदेवतांची पुजा-अर्चा इ. दररोजचे नित्योपचार, नैमत्तिक उपचार मंदिरात व मंदिराबाहेरील परिवार देवतांच्या मंदिरात साजरे करण्यात येणारे यात्रा व उत्सव, वर्षातुन चार वेळा येणा-या आषाढी, कार्तिकी, माघी व चैत्री या चार मोठ्या यात्रा कालावधीत भाविकांची गर्दी मोठया प्रमाणात असते.

श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मंदिर हे दक्षिण काशी म्हणूनही ओळखले जाते. लाखो वारक-यांच्या श्रध्देचे स्थान व उभ्या महाराष्ट्राचे आराध्य दैवत असणा-या या दैवताच्या दर्शनासाठी महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्रप्रदेश, तामिळनाडू या राज्यातून व देशभरातून वर्षभरात अंदाजे १ कोटीपेक्षा जास्त भाविक भेटी देतात. त्यांना मंदिर समितीकडून पुरेसा प्रमाणात सोयीसुविधा उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. त्यानुसार श्री. विठ्ठल रूक्मिणी मंदिरे समिती, पंढरपूर मार्फत भाविकांना खालीलप्रमाणे सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतात.

१) दर्शन व्यवस्था :- श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मातेचे मुखदर्शन व पदस्पर्शदर्शन भाविकांना उपलब्ध करून दिले जाते. त्यासाठी दर्शनरांगेत दर्शनमंडप व स्कॉयवॉक उभारण्यात आला आहे. तसेच यात्रा कालावधीत दर्शनरांगेत बॅरीकेटींग करण्यात येते. सद्यस्थितीत कोरोना विषाणूच्या पार्श्वभूमीवर श्रींचे पदस्पर्शदर्शन भाविकांसाठी बंद आहे. दर्शनरांगेत भाविकांना बसण्याची व्यवस्था, मॅट टाकणे, पिण्याच्या पाण्याची सोय, स्वच्छतागृहे, विश्रांतीची, लाईव्ह दर्शन, चहाची व फराळाची व्यवस्था करण्यात येते. तसेच दर्शनरांगेत भक्त मोजणी मशिन बसविण्यात आल्या आहेत. तसेच जीओ टीव्ही व www.vitthalrukminimandir.org या संकेतस्थळावर तसेच श्री. विठ्ठल रूक्मिणी देवस्थान, पंढरपूर या मोबाईल ॲपवर देखील श्रींचे लाईव्ह दर्शन उपलब्ध करून देण्यात येते. तसेच या संकेतस्थळावरऑनलाईन दर्शनपास बुकींगची सोय आहे.

२) आपत्कालीन व सुरक्षा व्यवस्था:- मंदिर, मंदिर परिसर व दर्शनरांगेमध्ये कायम स्वरूपी १०० सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आलेले आहेत. तसेच तात्काळ संपर्कासाठी २५ वायरलेस सेटचा वापर करण्यात येत आहे. तसेच प्रवेशद्वाराजवळ बॅग स्कॅनर मशिन व मेटल डिटेक्टर मशिन बसविण्यात आल्या आहेत. श्री. संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप येथे चौकशी कक्ष उभारण्यात आला आहे. तसेच सर्व ठिकाणी सिझफायर यंत्रणा कार्यन्वीत करण्यात आली आहे.

३) निवास व्यवस्था:- मंदिर समितीच्या वेदांता, व्हिडीओकॉन व श्री.विठ्ठल रूक्मिणी भक्तनिवास या एकूण ३ भक्तनिवासामध्ये ३६२ रूमध्ये १५६१ भाविकांना निवास व्यवस्था अल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येते.

४) वैद्यकीय सुविधा:- मंदिर परिसरामध्ये दोन अद्यावत रूग्णवाहिका वैद्यकीय पथकासह ठेवण्यात आल्या आहेत. तसेच दर्शनमंडप अद्यावत प्रथमोपचार केंद्र आहे.

५) भाविकांची अपघात विमा पॉलिसीः- श्री दर्शनासाठी आलेल्या भाविकांसाठी दि ओरिएंटल इन्शुरेंस कंपनी लिमिटेड यांचेमार्फत अपघात विमा (क्षेत्र - पंढरपूर नगरपालिका क्षेत्र, ६५ एकर जमीन क्षेत्र, श्री. विठ्ठल रूक्मिणी मंदिर व परिसर, दर्शरांग, टाकळी, गोपाळपूर, भटुंबरे, शेगाव दु. व वाखरी पालखी तळ) उतरविण्यात आलेला आहे. त्यासाठी वार्षिक रक्कम रू.१०.००/- लक्ष खर्च येत आहे. मागील वर्षी ६ मयत भाविकांच्या वारसांना प्रत्येकी रू.२.००/- लक्ष प्रमाणे रू.१२.००/- लक्ष इतका लाभ मिळाला आहे.

- अपघाताने मृत्यू झाल्यास (२५ भाविक — रू.२,००,०००/-) - रू.५०,००,०००/-
- अपघाताने दोन अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक—रू.१,००,०००/-) - रू.२५,००,०००/-
- अपघाताने एक अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक — रू.५०,०००/-) - रू.१२,५०,०००/-
- अपघाताचा दवाखाना खर्च (२५ भाविक — रू.२५,०००/-) - रू.६,२५,०००/-
- एकूण विमा रक्कम रू.९३,७५,०००/-

६) पिण्याचे पाण्याची व्यवस्थाः- पंढरपूर शहरात उपजिल्हा रूग्णालय, नवीन एस.टी. बसस्थानक, काळा मारूती शेजारी, महाद्वार पोलीस चौकी जवळ, महात्मा फुले पुतळ्याशेजारी या पाच ठिकाणी वॉटर ए.टी.एम. बसविण्यात आलेले आहेत.

७) स्वच्छता व्यवस्था:- मंदिर, मंदिर परिसर, संत तुकाराम भवन, मंदिर प्रदक्षिणा मार्ग, दर्शनरांग व दर्शनमंडप याठिकाणची स्वच्छता करण्यात येते.

८) फोटो व्यवस्थाः- श्री. विठ्ठल रूक्मिणीचे वेगवेगळ्या आकारातील फोटो भाविकांना अल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येतात.

९) मोबाईल लॉकर व्यवस्था:- दि.०१/०१/२०२० पासून मंदिरात मोबाईल बंदी करण्यात आली आहे. त्यानुसार भाविकांच्या सोईसाठी मोबाईल/कॅमेराप्रतिनग रक्कम रू.५.००/- शुल्क आकारून मोबाईल ठेवण्यासाठी दर्शनमंडप, तुकाराम भवन, कासार घाट, शिरवळकर मठ, पश्चिमद्वार इ. ठिकाणी मोबाईल लॉकर उपलब्ध करून देण्यात येते.

१०) <u>चप्पल स्टॅंड व्यवस्था :</u>- मंदिर परिसरामध्ये भाविकांसाठी पाच ठिकाणी मोफत चप्पल स्टॅंड व्यवस्था करण्यात आली आहे.

११) <u>स्थानिकांची दर्शन व्यवस्था:-</u> पंढरपूर वासियांना गर्दीचे दिवस वगळून दैनंदिन प्रातःकाळी ५.३० ते ६.०० वाजता दर्शन व्यवस्था करण्यात येते.

१२) <u>पुरेसा पोलीस /खाजगी बंदोबस्त :-</u> भाविकांना सुलभ व जलद दर्शन होण्यासाठी व दर्शनरांगेचे नियमन करणेसाठी दर्शनरांगेच्या मार्गावर पुरेसा पोलीस बंदोबस्त पोलीस प्रशासनामार्फत नियुक्त करण्यात येतो. <u>तसेच पोलीस बंदोबस्ता व्यतिरीक्त दर्शनरांगेतील गर्दीवर नियंत्रण ठेवणेसाठी आणि भाविकांचे सुलभ दर्शनासाठी आवश्यकतेनुसार स्वयंसेवक नियुक्त करण्यात येतात.</u>

१३) <u>अन्नछत्र व लाडूप्रसाद व्यवस्था:-</u> कोरोना प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी अन्नछत्र व लाडूप्रसाद व्यवस्था बंद ठेवण्यात आला आहे. तथापि इतरवेळी भाविकांना दररोज दुपारी मोफत अन्नदान करण्यात येते. तसेच अल्पदरात बुंदी व राजगिरा लाडूप्रसाद उपलब्ध करून देण्यात येतो. सदरचे अन्नछत्र नुकतेच नुतनीकरण करण्यात आले आहे.

१४) <u>श्री संत तुकाराम भवन :-</u> मंदिरातील परंपरेनुसार धार्मिक कार्यक्रम पार पाडण्याचे हेतुने मंदिरा लगत श्री.जगतगुरू संत तुकाराम महाराज भवन या नावाने इमारत समितीचे वतीने बांधण्यात आली आहे. सदरचे भवन भाविकांना भजन, किर्तन व इतर कार्यक्रमासाठी अल्पदरात उपलब्ध करून दिले जाते.

१५) <u>संत साहित्य वाचनालय :-</u> संत साहित्याचा अभ्यास भाविकांना व्हावा या हेतूने संत साहित्य ग्रंथालय व वाचनालय सुरू करण्यात आलेले आहे.

१६) <u>गोशाळा :-</u> मंदिर समितीचे वतीने गोशाळा सन १९९० पासून सूरू करण्यात आली आहे. सदर गोशाळेत असून लहान मोठी गाई, वासरे, खोंडे इत्यादी मिळून १५० जनावरे आहेत. या गाईंपासून मिळणा-या दुधाचा वापर श्रींचा महानैवेद्य तयार करण्यासाठी वापरण्यात येते.

१७) <u>नित्योपचार:-</u> पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ चे नियमाप्रमाणे व त्यातील तरतुदीप्रमाणे श्री. विठ्ठल रूक्मिणीमातेचे सर्व नित्योपचार व पारंपारिक सण व उत्सव पूर्व परंपरेनुसार त्याच तोलामोलाने व रित रिवाजानुसार साजरे केले जातात व ते करणेचे कार्यवाहीबाबत मंदिर समिती कटाक्षाने दक्षता घेत आहे.

१८) <u>देणगी व्यवस्था:-</u> भाविकांना दान देण्यासाठी मंदिरात विविध ठिकाणी देणगी पेट्टया ठेवण्यात आलेल्या आहेत. तसेच मंदिर समितीच्या www.vitthalrukminimandir.org या संकेतस्थळावर ऑनलाईन देणगी व्यवस्था आहे. तसेच भाविकांना सोने चांदी व इतर भेट वस्तू देण्यासाठी स्वतंत्र व्यवस्था उपलब्ध आहे.

१९) <u>विद्युत व्यवस्था व लाईटींग डेकोरेशन:-</u> आपत्कालिन व्यवस्थेसाठी मंदिर व भक्तनिवास येथे जनरेटर बसविण्यात आले आहेत. तसेच यात्रा व सण उत्सव कालावधीत दानशुर भाविकामार्फत मंदिरात लाईटींग डेकोरेशन करण्यात येते.

२०) <u>फुलांची आरास :-</u> यात्रा, सण, उत्सव कालावधीत मंदिरामध्ये दानशुर भाविकामार्फत फुलांची आरास करण्यात येते.

२१) <u>शौचालये व्यवस्था :-</u> पंढरपूर शहर व परिसरातील अधिकृत १६४ मठांमध्ये मंदिर समितीच्या निधीतून १३७४ इतकी शौचालये बांधकाम करण्यात आली आहेत. त्यासाठी अंदाजे रू.२.००/- कोटी इतका खर्च झाला आहे.

२२) <u>चेंजिंग रूम व हिरकणी कक्ष :-</u> महिला भाविकांच्या सोई चंद्रभागा वाळवंटामध्ये चेंजिग रूम व मंदिरात हरकणी कक्ष उभारण्यात्त आले आहेत.

२३) <u>विविध योजना माहिती:-</u>

- अन्नछत्र वाढदिवस योजनाः- या योजनेत किमान रू.२५०००/- पासून पूढे रक्कम गुंतवल्यास इच्छित दिवशी अन्नछत्रात अन्नदान करता येते.
- पशुखाद्य कायमठेव योजनाः- श्री.विठ्ठल रूक्मिणीचे नित्योपचारासाठी व महाप्रसादासाठी समितीच्या गोशाळेतील देशी गाईचे दूध वापरण्यात येते. या गोशाळेसाठी पशुखाद्य कायम ठेव योजनेअंतर्गत कमीत कमी रू.१५०००/- गुंतवणूक करून दान देता येते.
- नित्यपुजाः- श्री. विठ्ठल रूक्मिणीच्या पहाटे ४.०० ते ५.०० यावेळेत होणा-या काकडा आरती व नित्यपूजेत रू.२५,०००/- (श्री. विठ्ठल) / रू.११,०००/- (श्री. रूक्मिणी) भरून आपल्या कुटुंबातील १० व्यक्तींना सहभागी होता येते. सदर पुजा ऑनलाईन बुकींग करण्याची सोय लवकरच उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.
- पाद्यपुजाः- यात्रा कालावधी व अन्य गर्दीचे दिवस सोडून इतर दिवशी रात्री ११.०० ते १२.०० यावेळेत श्री.विठ्ठल रूक्मिणीची पाद्यपुजा रू.४०.००/- भरून करण्याची सोय उपलब्ध आहे.
- महावस्त्र विक्रीः- श्री.ला अर्पण केलेल्या व नेसवलेल्या महावस्त्रे भाविकांना अल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येतात.
- महानैवेद्य योजनाः- श्रीस महानैवेद्य समर्पित करण्यासाठी रू.१५,०००/- देणगी देऊन १ वर्ष महानैवेद्य योजनेत सहभागी होता येते.

२४) <u>श्री. पांडूरंगांचा पालखी सोहळा:-</u> कार्तिकी वद्य त्रयोदषीला संत ज्ञानेश्वर महाराज संजीवन समाधी सोहळ्यासाठी श्री.पांडूरंगाच्या पादुका पालखीतुन आळंदी येथे घेवून जाण्याचा व परत आणण्याचा उपक्रम सन २०१४ पासून सुरु केलेला आहे.

२५) <u>श्री. विठ्ठल रूक्मिणी मंदिर संवर्धन:-</u> श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मंदिर व २८ परिवार देवतांची मंदिरे खुप प्राचीन स्वरूपाची आहेत. सदर सर्व मंदिरांचे कोल्हापूर व तुळजापूर देवस्थानच्या धर्तीवर सुशोभिकरण करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे मंदिरांची प्राचीन शैली जपण्यास मदत होणार असल्याने मंदिराचा --सर्वकष विकास आराखडा॰॰ तयार करणेकामी आर्किटेक्ट श्री.प्रदिप देशपांडे यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. आर्किटेक्ट व पुरातन विभाग यांच्या मार्फत आराखडा तयार करण्याचे काम अंतिम टप्प्यात आहे. त्यांचेकडून आराखडा प्राप्त झाल्यानंतर मंदिर संवर्धनाचे काम हाती घेण्यात येत आहे. तत्पुर्वी मंदिरातील भिंतींना देण्यात आलेला रंग पुरातत्व विभागाच्या मार्गदर्शनाखाली स्थानिक कर्मचा-यामार्फत काढण्यात आला आहे. त्यामुळे मंदिराला प्राचीन स्वरूप प्राप्त झाले आहे.

२६) **<u>मंदिर समितीच्या मालकीची पंढरपूर शहर व परिसरातील परिवार देवता मंदिरांचे संवर्धन करणेबाबत</u> :- श्री.रोकडोबा मंदिर, श्री.रिध्दी सिध्दी गणपती मंदिर, श्री.सोमेश्वर मंदिर, श्री.अंबाबाई मंदिर, श्री.लखुबाई मंदिर श्री.लक्ष्मण पाटील मंदिर इ. परिवार देवतांची मंदिरे दानशुर देणगीदार यांचेमार्फत सेवाभावी तत्वावर मोफत बांधकाम करून घेण्यात येत आहे.**

२७) **<u>हरित वारी अभियान :-</u>** हरित वारी अभियानांअतर्गत मंदिर समितीच्या वतीने पंढरपूर ते मंगळवेढा या पालखी महामार्गावर तसेच पंढरपूर शहरात विविध ठिकाणी अंदाजे १० हजार देशी वृक्षांची लागवड करण्यात आली आहे.

२८) <u>--संत तुकाराम महाराज संतपीठ॰॰ या नावाची परिसंस्था स्थापन करणेबाबत</u>:- शासनाकडून सदरबाबत १५ नामवंत व्यक्तींची समिती गठीत करण्यात आली आहे. तसेच त्यासाठी एमटीडीसी भक्तनिवासाची जागा दिर्घमुदतीच्या भाडेतत्वावर घेवून, त्याठिकाणी प्रशासकीय कार्यालय नियोजित करण्यात आले आहे. तसेच त्यासाठी आर्किटेक्टची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

२९) <u>कोरोना व्हायरसच्या पार्श्वभूमीवर मंदिर समितीने सामाजिक उत्तरदायित्व व मानवतावादी भूमिकेतून केलेली मदत :-</u>

- मुख्यमंत्री सहायता निधीला मदत:- मुख्यमंत्री सहायता निधीला रू.१.००/- कोटीची भरघोस मदत
- पीपीई किट:- उपजिल्हा रूग्णालय पंढरपूर यांना ५०० पीपीई किट (८२ हजार) व रूग्णवाहिका उपलब्ध करून दिली.

- रूग्णवाहिका:- उपजिल्हा रूग्णालय पंढरपूर यांना माहे एप्रिल, २०२० पासून रूग्णवाहिका उपलब्ध करून दिली.
- फुड पॅकेट वाटप:- पंढरपूर शहरातील निराधार व परराज्यातील मजुरांना तीन महिने दैनंदिन २ वेळा फुड पॅकेट वाटप (१५ अंदाजे लक्ष खर्च).
- गाईंना चारा व पाण्याची सोय:- पंढरपूर शहरातील भटक्या जनावरांना तसेच बार्डी, ता.पंढरपूरच्या वनक्षेत्रातील वनगाईंना व इतर वन्यजीवांना चारा-पाण्याची सोय (३ लक्ष अंदाजे खर्च) केली.
- निवास व्यवस्था:- परजिल्हयातील व परराज्यातील मजुरांना निवास व्यवस्थेसाठी व विलगीकरण कक्षासाठी वेदांता, व्हिडीओकॉन, एमटीडीसी भक्तनिवास प्रशासनास उपलब्ध करून दिले.
- ऑक्सिजन मशिन:- उपजिल्हा रूग्णालय, पंढरपूर यांना कोरोना रूग्णासाठी उपयुक्त असलेले हाय फ्लो जेट ऑक्सिजन मशिन (३ नग) उपलब्ध करून दिले. त्यासाठी रू.९.००/- लक्ष खर्च झाला आहे.
- मनुष्यबळ पुरवठा:- पोलीस प्रशासन, तालुका प्रशासन व नगरपरिषद यांना मंदिर समितीकडील लिपीक, सेवक, सुरक्षा कर्मचारी उपलब्ध करून दिले.

३०) <u>श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मुर्ती संवर्धन :-</u> श्री.विठ्ठल रूक्मिणी मातेच्या मुर्तीचे संवर्धन करणेकामी पुरातत्व विभागाकडून मा.राज्य शासनाच्या परवानगीने मुर्तीस वज्रलेप करण्यात आला आहे.

३१) सामाजिक उत्तरदायित्व व मानवतावादी भूमिकेतून श्री.संत नामदेव महाराज पालखी सोहळयातील अपघाती मयत झालेल्या दोन भाविकांच्या वारसांना प्रत्येकी रू.२.५०/- लक्ष प्रमाणे मदत दिली. तसेच अंध विकास संस्था, पंढरपूर यांचेकडील ४५ अंध मुलांना सन २०२०-२१ मध्ये प्रतिमहा २०० किलो गहु व १५० किलो तांदूळ मोफत देण्यात आला.

३२) <u>कोरोना विषाणूच्या पार्श्वभूमीवर विशेष उपाययोजना:-</u>

- थर्मल स्कॅनिंग व ऑक्सीजन पातळी तपासणी : दर्शनासाठी येणा-या १०० टक्के भाविकांचे थर्मल स्कॅनिंग व ऑक्सीजन पातळी तपासणी करण्यात येते. ज्या भाविकांमध्ये शारिरीक तापमान विहित मर्यादेपेक्षा जास्त व ऑक्सीजन विहित मर्यादेपेक्षा कमी असेल अशा भाविकांना मंदिरामध्ये प्रवेश देण्यात येत नाही. यासाठी प्रशिक्षित कर्मचारी दोन शिफ्टमध्ये नियुक्त करण्यात आले आहेत
- सॅनिटायझर:- कोरोना विषाणूचा प्रसार होऊ नये. याद्दष्टीने येणा-या प्रत्येक भाविकांच्या हातावर. सॅनिटायझर देण्यात येते. तसेच प्रत्येक स्लॉटमधील भाविकांचे दर्शन पूर्ण झाल्यानंतर नवीन भाविकांना सोडण्या अगोदर दर्शनमार्गावर सॅनिटायझर फवारणी करून निरजंतूकीकरण करून घेण्यात येत आहे. यासाठी प्रशिक्षित कर्मचारी दोन शिफ्टमध्ये नियुक्त करण्यात आले आहेत.

- सॅनिटायझर:- कोरोना विषाणूचा प्रसार होऊ नये. यादृष्टीने येणा-या प्रत्येक भाविकांच्या हातावर सॅनिटायझर देण्यात येते. तसेच प्रत्येक स्लॉटमधील भाविकांचे दर्शन पूर्ण झाल्यानंतर नवीन भाविकांना सोडण्या अगोदर दर्शनमार्गावर सॅनिटायझर फवारणी करून निरजंतूकीकरण करून घेण्यात येत आहे. यासाठी प्रशिक्षित कर्मचारी दोन शिफ्टमध्ये नियुक्त करण्यात आले आहेत.
- भाविकांची ओळख पटविणे:- १० वर्षाखालील मुले व ६५ वर्षावरील व्यक्तींना दर्शनासाठी सोडण्यात येत नाही. त्यामुळे भाविकांनी सोबत आणलेल्या ओळखपत्राद्वारे वयाची तपासणी केली जाईल व खात्री झाल्यानंतर अशा भाविकांना दर्शनरांगेत सोडण्यात येईल. वयाबाबत संदिग्धता आढळल्यास अशा भाविकांना प्रवेश देण्यात येत नाही.
- कर्मचा-यांची सुरक्षितता:- दर्शनरांगेशी संबंधित सर्व कर्मचा-यांना मंदिर समिती मार्फत मास्क व फेसशिल्ड देण्यात येत आहे. प्रत्येक कर्मचा-यांचे थर्मल स्क्रिनिंग व ऑक्सीजन पातळी कामकाजाला सुरवात होण्यापूर्वी करण्यात येत आहे. मंदिर समितीच्या सर्व कर्मचा-यांची ग्रुप वैद्यकीय विमा पॉलीसी उतरविण्यात आली आहे.
- कोरोना किलर मशिनचा वापर:- सोळखांबी मध्ये प्रतिदिन हजारो भाविक येणार आहेत. तसेच सोळखांबी, चारखांबी व श्री.रूक्मिणी मातेच्या समोरील चारखांबी येथे सॅनिटायझर फवारणी करणे योग्य होणार नाही. ही बाब विचारात घेता, आयसीएमआर यांनी शिफारस केलेले हवेचे निरजंतूकीकरण करणारे कोरोना किलर हे मशिन पुरेशा संख्येत उपरोक्त ठिकाणी बसविण्यात आले आहे.
- विशेष उपाययोजना:- कोरोना विषाणूचा प्रसार होवू नये या दृष्टीने भाविकांचा दर्शनमार्ग सुलभ करण्यात आला आहे. प्रवेश व बाहेर पडण्याचे ठिकाण एकमेव ठेवण्यात आलेले असून भाविक मंदिरात दर्शना व्यतिरिक्त एकत्र येणार नाहीत या दृष्टीने अर्धा भाग (बाजीराव पडसाळी व परिसर) बंद करण्यात आला आहे. मुखदर्शना खेरीज अन्य मूर्तीला स्पर्श करणे, गरूड खांबाला स्पर्श करणे इ. बाबी टाळण्याच्या दृष्टीने या ठिकाणी योग्य प्रकारचे अडथळे निर्माण करण्यात आलेले आहेत.
- सुरक्षा व्यवस्था :- दर्शनरांगेमध्ये दोन भाविकांमध्ये विहित अंतर राखतील तसेच भाविकांचे एकत्र येणे, गर्दी करणे, शिस्त राखण्याच्या दृष्टीने पुरेशा प्रमाणात सुरक्षा रक्षक तैनात करण्यात येतील.

- वैद्यकीय सुविधा :- दर्शनरांगेतील ज्या भाविकांना तपासणी अंती काही आजार आहेत असे निष्पन्न झाल्यास त्यांना तातडीच्या उपचारासाठी दर्शनमंडप येथील तळमजल्यावर असलेल्या मंदिर समितीच्या प्रथमोपचार केंद्रामध्ये आवश्यक ती वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे. याशिवाय मंदिर समितीचे रूग्णवाहिका ही भाविकांच्या सोईसाठी पूर्णवेळ उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.
- सार्वजनिक सुचना प्रसारण प्रणाली :- कोविडच्या पार्श्वभूमीवरील अटी व शर्ती, दर्शनाच्या वेळा, कोविड प्रतिबंधात्मक उपाययोजना इत्यादीची माहिती भाविकांना देण्याची व्यवस्था मंदिर समिती मार्फत करण्यात आलेली आहे.

३३) मंदिर समितीच्या जमा खर्चाचा तपशिल :-

अ.क्र.	सन	जमा रू.	खर्च रू.	शिल्लक रू.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१	२०१७-२०१८	२६५६१००१४	११४४६३४५१	१५११४६५५३
२	२०१८-२०१९	३१७४७२८७०	१४०४८१३७१	१७६९९१४९९
३	२०१९-२०२०	३८७६१६७६३	२२१५५६५२५	१६६०६०२३७
४	२०२०-२१ (जानेवारी अखेर)	३३३७४७१६	१०४०५६९०२	-७०६८२१८६

माहितीसाठी सादर.

प्रशासकीय बाजू :-

विधि व न्याय विभागाचे प्रशासकीय कामकाज पाहणारी एकूण २६ कार्यासने आहेत.

२. श्री. सिध्दी विनायक गणपती मंदिर, प्रभादेवी या मंदिराचा कार्यभार पाहण्यासाठी शासनाने “श्री. सिध्दी विनायक गणपती मंदीर विश्‍वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम १९८०” अन्वये श्रीसिध्दिविनायक गणपती मंदीर विश्‍वस्त समितीची स्थापना केलेली आहे. सदर अधिनियमातील तरतुदीनुसार विश्‍वस्त व्यवस्थेचा विश्‍वस्त निधी असून यामध्ये देवापुढे ठेवलेल्या अर्पण वस्तू, भेटी, देणग्या, वस्तूरुपाने मिळालेल्या वस्तू तसेच अशा वस्तूंच्या लिलावापासून मिळालेले विक्रीचे उत्पन्न, विश्‍वस्त व्यवस्थेच्या स्थावर मालमत्तेपासून मिळालेले उत्पन्न, विश्‍वस्त व्यवस्थेला मिळालेली अंशदाने किंवा अनुदाने, यांचा समावेश होतो. प्रस्तुत निधीचा विनियोग मंदिराची मालमत्तेची देखभाल, व्यवस्थापन व प्रशासन मंदिरातील पूजा अर्चा व भक्तगणांसाठी सोय उपलब्ध करुन देण्यासाठी, व शासन मंजूरीने शैक्षणिक संस्था, रुग्णालये, दवाखाने, निराश्रीत किंवा शारीरीकदृष्ट्या अपंग व्यक्तींसाठी कार्य करणाऱ्या संस्थांना / व्यक्तींना अर्थसहाय्याकरीता करण्याचे अधिकार मंदिराच्या विश्‍वस्त समितीस आहेत. श्रीसिध्दिविनायक गणपती मंदीर विश्‍वस्त समितीने शैक्षणिक तथा इतर सार्वजनिक धर्मादाय संस्थांना व रुग्णांना देणगीरुपाने खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य केलेले आहे. (३१ डिसेंबर २०२० पर्यंत)

Administrative Side.---

There are 26 Desks who look after the administrative work of the Department.

2. Shri SiddhiVinayak Ganapati Mandir Naysa Prabhadevi (Mumbai) for the management of the Shri Siddhi Vinayak Temple at Prabhadevi, The Government has constituted committee called Shree Siddhi Vinayak Ganpati Temple Trust committee under the “Shree Siddhivinay Ganpati Temple Trust (Prabhadevi) Act 1980”. Under the provision of this Act, there is a trust fund which includes items, from devotees and the sale of auctioned items such as items, income generated from the real estate assets of the trust, contributions or subsidies received to Trust. The Shree SiddhiVinayak Ganpati Temple Trust management committee has right to utilized the fund for the administration of the temple, puja, daily rituals and for the providing best facilities to the devotees and the public at large. The committees has given donation out of these funds to various educational and other charitable public institutions and patients as mentioned below (till 31st December, 2020)

वर्ष Year	वर्षाच्या आरंभाची शिल्लक Opening Balance	जमा झालेल्या रकमा Amount Received	देणगी रुपाने केलेली मदत Help given by way of Donation
1	2	3	4
2019-2020	**22789682**	**979256628**	**204845234**
2020-2021	**446631181**	**302535345**	**177695272**

३. श्री. साईबाबा मंदीर, शिर्डी हा उत्पन्न व खर्चाच्या दृष्टीने भारतातील दुसऱ्या क्रमांकावर असणारा सार्वजनिक न्यास आहे. या न्यासाची नोंदणी मुंबई सार्वजनिक न्यास नोंदणी अधिनियम, १९५० अन्वये श्री. साईबाबा संस्थान, शिर्डी या नावाने करण्यात आली आहे. संस्थानतर्फे अधिक व्यापक व कल्याणकारी कार्यक्रम जनहितार्थ राबविता यावेत यासाठी तसेच न्यासाचे व्यवस्थापन अधिक चांगल्या प्रकारे करता यावे म्हणून महाराष्ट्र अधिनियम, १४, दिनांक १७ ऑगस्ट २००४ अन्वये न्यासाचे व्यवस्थापन महाराष्ट्र शासनाच्या नियंत्रणाखाली आणण्यात आले आहे. न्यास आर्थिकदृष्ट्या स्वयंपूर्ण असून न्यासातर्फे विविध धार्मिक उपक्रमांना तसेच सामाजिक कार्यांना आर्थिक सहाय्य दिले जाते. न्यासाचा दिनांक डिसेंबर २०१७ पर्यंतचा जमाखर्चाचा तपशिल पुढीलप्रमाणे आहे.

3. Shri Saibaba Sansthan, Shirdi, is second largest public charitable trust in India, as far as income and expenditure are concerned. The Trust is registered under Bombay Public Trusts Act, 1950 in the name of Shri Saibaba Sansthan Shirdi. In order to implements schemes on large scale and in larger public interest so also for giving better administration to the trust, the administration of the trust is brought under control of Maharashtra State, by Maharashtra Act No. 14, dated 17th August, 2004. The trust is financially self sufficient. It is extending helping hand to various religious and social organisations. Unaudited income and expenditure of the trust upto to December 2017 are as follows :-

वर्ष Year	आरंभीची शिल्लक रु. Opening Balance Rs.	जमा रक्कम रु. Amount Reveived Rs.	खर्च रक्कम रु. Expenditure Rs.
1	2	3	4
2019-2020	**22769925524**	**6989945770**	**6894199184**
2020-2021	**23768580084**	**1568033635**	**1951481599**

४. उच्च न्यायालय व इतर न्यायालयात दाखल झालेली, निकालात काढलेली व प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची २०१६-२०१७ ची तुलनात्मक स्थिती खालीलप्रमाणे.

4. The comparative Figures of the Cases instituted, disposed off and pending in the High Court and other Courts for the year 2016-2017 are shown below :-

न्यायालयाचे नाव	आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Pending Cases at the begining		दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted		निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed of		वर्ष अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे Cases pending at the end of the Year		न्यायाधिशांची पदे Strength of Judges	Name of Court
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
१. उच्च न्यायालय-										1. High Court
मूळ शाखा ...	57982	59546	30648	17782	29084	7304	59546	70024	-	Original side
अपील शखा ...	386381	408430	139027	69621	116978	43367	408430	434684	-	Appellate side
एकूण ...	444363	467976	169675	87403	146062	50671	467976	504708	-	**Total**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
२. नगर दिवाणी व										**2. City Civil and**
सत्र न्यायालय. ...	93746	--	62159	--	53829	--	102076	--	-	Sessions Court
३. जिल्हा व सत्र न्यायाधीश सहन्यायधिशांसह, निवड श्रेणी न्यायाधीश अपर जिल्हा न्यायाधीश, दिवाणी न्यायाधीश, मुख्य न्यायदंडा. व न्यायाधीश जलदगती न्यायालय	--	--	--	--	--	--	--	--	-	**3. District and Sessions Judge** includingAdditional Judges, and ChiefJudicial Magistrates.
४. लघुवाद न्यायालय										**4. Small Causes Court**
(१) मुंबई ...	28676	--	6514	--	6801	--	28389	--	29183	(1) Mumbai
(२) पुणे ...	3343	--	606	--	689	--	3260	--	6618	(2) Pune
			625+15	--						
(३) नागपूर ...	3202	--	Rest	--	625+4Tr	--	3227	--	3074	(3) Nagpur
५. महानगर दंडाधिकारी, मुंबई. ...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	**5. Metropolitan M. C. Mumbai.**
६. कौटुंबिक न्यायालय										**6. Family Court**
(१) मुंबई ...	--	--	--	--	--	--	--	--	12503	(1) Mumbai
(२) पुणे ...	5727	5951	4668	2756	4444	2202	5951	5951	5189	(2) Pune
(३) नागपूर ...	6476	7304	4028	2345	3200	1654	7304	7995	6129	(3) Nagpur
(४) औरंगाबाद ...	2027	2217	2875	2396	2686	2038	2216	2575	891	(4) Aurangabad
(५) अमरावती ...	1058	1029	861	482	890	275	1029	1236	1093	(5) Amrawati
(६) अकोला ...	901	939	729	485	691	270	939	1154	759	(6) Akola
(७) नाशिक ...	3217	3565	1916	1518	1568	811	3565	4272	2641	(7) Nashik
(८) ठाणे ...	1712	1859	1274	764	1127	1127	1712	1953	1781	(8) Thane
(९) सोलापूर ...	1153	1511	856	527	498	280	1511	1758	937	(9) Solapur
(१०) कोल्हापूर ...	638	706	510	363	442	288	706	781	648	(10) Kolhapur
(११) नांदेड ...	904	1024	741	546	621	329	1024	1241	831	(11) Nanded
(१२) लातूर ...	373	--	501	--	396	--	478	--	530	(12) Latur
(१३) अहमदनगर ...	833	751	458	348	527	263	764	836	0	(13) Ahemadnagar
(१४) बुलढाणा ...	218	239	93	64	72	65	239	238	0	(14) Buldhana
(१५) जालना ...	635	--	246	--	507	--	0	--	--	(15) Jalna
(१६) उस्मानाबाद ...	123	--	95	--	116	--	102	--	--	(16) Usmanabad
७. सी. बी. आय. न्यायालय ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	**7. C.B.I. Court**
८. ग्राम. न्यायालय ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	**8. Gram Nya.**
(१) वर्धा ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(1) Vardha
(२) रत्नागिरी ...	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(2) Ratnagiri
(३) अहमदनगर ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(3) Ahmednagar
(४) रायगड ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(4) Raigad
(५) चंद्रपूर ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(5) Chandrapur
(६) धुळे ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(6) Dhule
(७) नांदेड ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(7) Nanded
(८) ठाणे ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(8) Thane
(९) पुणे ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(9) Pune
(१०) जळगाव ...	--	–	--	–	--	–	--	–	—	(10) Jalgaon

विवरण पत्र ‘ अ ’ व ‘ ब ’

विवरणपत्र 'अ'
एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाजाचा कार्यक्रमानुसार तपशील

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	कार्यक्रम		प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actual 2019-2020	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021
1	2		3	4
विधी व न्याय विभाग मंत्रालय				
	२०५२ दत्तमत्त			
		...	263527	499345
		...	—	—
		...	263527	499345
२.	**उच्च न्यायालय**			
	०० भारित	...	3301043	4289653
	१०२ दत्तमत्त	...	407558	1316271
		...	3708601	5605924
३.दिवाणी व सत्र न्यायालये				
	१०५ दत्तमत्त	...	14312705	18307096
		...	—	—
		...	14312705	18307096
४.	**लघुवाद न्यायालये**			
	१०६ दत्तमत्त	...	665287	737106
		...	—	—
		...	665287	737106
५.	**महानगर दंडाधिकारी न्यायालये**			
	१०७ दत्तमत्त	...	661009	750510
		...	—	—
		...	661009	750510
६.	**फौजदारी न्यायालये**			
	१०८ दत्तमत्त	...	770070	1050829
		...	—	—
		...	770070	1050829
७.	**महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त**			
	११० दत्तमत्त	...	15795	16098
		...	—	—
		...	15795	16098

STATEMENT 'A'
Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022		Programme
5	6		
		…	**Law and Judiciary Deptt. Mantralaya**
			2052 Voted
392154	586936	…	
—	—	…	
392154	586936	…	
			High Court
3906621	4621907	…	102 Charged
1249848	1125290	…	Voted
5156469	5747197	…	
			Civil Session & Criminal Courts
15705741	19883358	…	105 Voted
—	—	…	
15705741	19883358	…	
			Small Cause Courts
717001	784831	…	106 Voted
—	—	…	
717001	784831	…	
			Metropolitan Magistrates Courts
694854	800285	…	107 Voted
—	—	…	
694854	800285	…	
			Criminal Court
895616	1122569	…	108 Voted
—	—	…	
895616	1122569	…	
			Administrator General & Offical Trus
16627	17170	…	110 Voted
—	—	…	
16627	17170	…	

विवरणपत्र 'अ' – *चालू*

1	2		3	4
८.	**मुंबईचे शेरीफ**			
	११३ दत्तमत्त	…	19369	25033
		…	—	—
	एकूण	…	19369	25033
९.	**विधी सल्लागार व समुपदेशी**			
	११४ दत्तमत्त	…	1171956	1211357
	…		—	—
		…	1171956	1211357
१०.	**धर्मादाय संघटना**			
	२०७० दत्तमत्त	…	760852	939328
		…	—	—
		…	760852	939328
११.	**धर्मादाय दाननिधी**			
	२२५० दत्तमत्त	…	5345	5797
	(भारित)	…	—	—
		…	5345	5797
१२.	**निबंधक, भागीदारी संस्था,**			
	३४७५ दत्तमत्त	…	35993	44658
		…	—	—
		…	35993	44658
१३.	**महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग,**			
	२०१४	…	0	10
		…	—	—
		…	0	10
१४.	**सरकारी मुखत्यार**			
	१११ दत्तमत्त	…	35084	40246
		…	—	—
		…	35084	40246
१५.	**स्थानिक संस्था व पंचायत राज**			
	३६०४ दत्तमत्त	…	44400	73260
		…	—	—
		…	44400	73260
१६.	**सामाजिक सुरक्षा व कल्याण**			
	२२३५ दत्तमत्त	…	2578	4000
	भारित	…	300	500
		…	2878	4500
	एकूण	**…**	—	—

STATEMENT 'A' —*Contd.*

5	6		
			Sheriff Of Mumbai
18975	26495	…	113 Voted
—	—	…	
18975	26495	…	
		…	**Legal Advisors and Counsels**
1079492	1398256	…	114 Voted
—	—	…	
1079492	1398256	…	
			Charity Organisations
880752	1048963	…	2070 Voted
—	—	…	
880752	1048963	…	
			Charitable and Religious Endowments
5733	6195	…	2250 Voted
—	—	…	Charged
5733	6195	…	
			Registrar of Firms
44435	44661	…	3475 Voted
—	—	…	
44435	44661	…	
			Maharashtra State Law Commission
10	10	…	
—	—	…	
10	10	…	
			Official Assignees
36621	41274	…	111 Voteed
—	—	…	
36621	41274	…	
			Compensation & Assignment to Local Bodies
36630	73260	…	3604 Voted
—	—	…	
36630	73260	…	
			Social Security & Welfare
3000	4000	…	2235 Voted
375	500	…	
3375	4500	…	
—	—	…	**Grand Total**

विवरणपत्र 'ब'
प्रधान शीर्ष-नि कार्यक्रमानुसार तपशिलवार एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	प्रधान शीर्षकाचे नाव		प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actual 2019-2020	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021
1	2		3	4
	२०१४- न्यायदान			
१.	उच्च न्यायालय (१०२)	...	407558	1316271
	उच्च न्यायालय (१०२)	...	3301043	4289653
२.	दिवाणी व सत्र न्यायालये (१०५)	...	14312705	18307096
३.	फौजदारी न्यायालये (१०८)	...	770070	1050829
४.	लघुवाद न्यायालये (१०६)	...	665287	737106
५.	इलाखा शहर दंडाधिकारी न्यायालये (१०७)	...	661009	750510
६.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त (११०)	...	15795	16098
७.	मुंबई शेरीफ (११३)	...	19369	25033
८.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग	...	0	10
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी (११४)	...	1171956	1211357
१०.	सरकारी मुखत्यार (१११)	...	35084	40246
११.	८०० इतर खर्च	...	360	600
	एकूण	...	21360236	27744799
	२०५२- सचिवालय - सर्वसाधारण सेवा			
१.	विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय) योजनेतर	...	263527	499345
	योजनांतर्गत	...	—	—
	एकूण	...	263527	499345
	२०७०- इतर प्रशासनीक सेवा			
१.	धर्मादाय संघटना	...	760852	939328
	एकूण	...	760852	939328
	२२५०- इतर सामाजिक सेवा			
१.	धर्मादाय दाननिधी	...	5345	5797
	एकूण	...	5345	5797
	३४७५- इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा			
१.	निबंधक, भागिदारी संस्था	...	35993	44658
	एकूण	...	35993	44658
	३६०४- स्थानिक संस्था आणि पंचायत राज्य		—	—
	संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे		44400	73260
	एकूण	...	44400	73260
	४०५९- सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च			
		...	—	—
	एकूण	...	—	—

STATEMENT 'B'
Major-Heads-cum-Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	
5	6	
		... **2014—ADMINISTRATION OF JUSTICE**
1249848	1125290	... High Court
3906621	4621907	... High Court
15705741	19883358	... Civil & Sessions
895616	1122569	... Criminal Courts
717001	784831	... Small Causes Courts
694854	800285	... Metropolitan Magistrates Courts
16627	17170	... Administrator General & Official Trustees
18975	26495	... Sheriff of Mumbai
10	10	... Mah. State Law Commission
1079492	1398256	... Legal Advisors and counsels
36621	41274	... Official Assignee
159916	200	... 800 Other Expences
24481312	29821635	... **Total**
		... **2052—SECRETARIATE GENERAL SERVICES**
392154	586936	... Law & Judiciary Deptt. (Mantralaya)
—	—	... Plan
392154	586936	... Total
		... **2070 — OTHER ADMINISTRATIVE SERVICES**
880752	1048963	... Charity Organisation
880752	1048963	... Total
		... **2250—OTHER SOCIAL AND COMMUNITY SERVICES**
5733	6195	... Charitable and Religious Endowments
5733	6195	... Total
		... **3475 --- OTHER GENERAL ECONOMIC SERVICE**
44435	44661	... Registrar of Firms
44435	44661	... Total
—	—	**3604--- COMPENSATION AND ASSIGNMENTS**
36630	73260	... TO LOCAL BODIES AND PANCHAYATI RAJ INSTITUTIONS.
36630	73260	... Total
		... **4059 --- CAPITAL OUTLAY ON PUBLIC WORKS**
—	—	...
—	—	... Total

विधी विषयक शाखा

प्रधान सचिव व विधी परामर्शी
(विभाग प्रमुख)

- सचिव [विधी विधान] विधी विधान विभाग
  - मसुदे व विधी अभीमत → प्रारुप-नि-सहसचिव → उप-प्रारुप-नि-उ. स. → सहा. प्रारुप-नि-अ. स. → कनिष्ठ प्रारुपकार
  - नियम व आदेश (पुनःमुद्रित) → अवर सचिव → क. अ.
- कज्जे
  - मुफसल कज्जे → सॉलिसिटर (मुफसल) → अधीक्षक
  - शहरातील कज्जे → सॉलि-नि-सहसचिव → सहा. सॉलि. नि-उ. स. → अवर सचिव → अधीक्षक
- अभिमत विदर्भ व मराठवाड्यातील फौजदारी व दिवाणी कज्जे
  - नागपूर सह सचिव
    - क. अ.
    - अवर सचिव (विधी) → अधीक्षक
  - औरंगाबाद सहसचिव
    - क. अ.
    - अपर सॉलिसिटर → अधीक्षक
- सचिव व वरिष्ठ विधी सल्लागार → अभिमत → सल्लागार व फौजदारी कज्जे → विधी सल्लागार-नि-सह सचिव → विधी उप सल्लागार-नि-उप-सचिव → सहायक विधी सल्लागार-नि-अवर सचिव → अधीक्षक

विधी विषयेत्तर शाखा [प्रशासन]

प्रधान सचिव व विधी परामर्शी

↓

सहसचिव/उपसचिव/उपसचिव [विधी]

↓

अवर सचिव/अवर सचिव [विधी]

↓

क. अ.

कार्यासने - १ ते २५ व कार्यासन २-अ

१. विधी व न्याय विभाग
(मंत्रालय विभाग)

प्रस्तावना

मंत्रालयातील विधि व न्याय विभाग हा मुख्यतः तांत्रिक विभाग आहे. त्याच्या दोन शाखा असून त्यापैकी एक विधीविषयेतर आणि दुसरी विधीविषयक काम पाहणारी आहे.

विधीविषयेतर शाखा हया विधी व न्याय विभाग (खुद्द), न्यायमंडळ, विधी अधिकारी व धर्मदाय संघटना, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त आणि निबंधक, भागीदारी संस्था ह्या कार्यालयांच्या आस्थापनेसंबंधी व अनुषंगिक बाबींवर कार्यवाही करीत असतात. ही प्रशासकीय बाबींची कामे एकूण २६ कार्यासने पाहतात.

विधिविषयक कामाचे तीन भाग पडतात मंत्रालयीन विभागांना वैधानिक सल्ले देणारा, कज्जे व अभिहस्तांतरण लेखनविषयक कामे करणारा आणि विधी विधान विषयक कामाचे मसुदे तयार करणारा, असे ते तीन भाग आहेत.

विभागाच्या कामाचा सविस्तर तपशील

(१) विधिविषयेतर शाखा :-

(अ) विधि व न्याय विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या खालील कार्यालयांच्या प्रशासकीय व वित्तीय बाबी या विभागाकडून हाताळण्यात येतात.

(१) विधि व न्याय विभाग (मंत्रालय खुद्द),
(२) धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
(३) महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त,
(४) लघुवाद न्यायालये,
(५) मुंबईचे शेरीफ,
(६) दिवाणी, सत्र आकण फौजदारी न्यायालये,
(७) महानगर दंडाधिकाऱ्यांचे न्यायालय, मुंबई,
(८) विधि सल्लागार व समुपदेशी,
(९) धर्मादाय व धार्मिक दाननिधी,
(१०) निबंधक, भागीदारी संस्था,
(११) महाराष्ट्र राज्य विधि आयोग,
(१२) महाराष्ट्र विधि सेवा प्राधिकरण.

(ब) तसेच या विभागाकडून उच्च न्यायालयाशी संबंधित वित्तीय बाबीही हाताळल्या जातात.

(क) नागपूर व औरंगाबाद येथे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाची स्थापना झाल्यानंतर या विभागाच्या आस्थापनेअंतर्गत नागपूर व औरंगाबाद येथे सह सचिव यांच्या नियंत्रणाखाली कार्यालये स्थापन करण्यात आली आहेत. ही कार्यालये संबंधित खंडपीठातील विविध विभागांच्या प्रकरणी विधि विषयक सल्ले देण्याचे काम करतात.

(ड) श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम, १९८० नुसार श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर न्यास दादर, मुंबई; श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्त व्यवस्था (शिर्डी) अधिनियम, २००४ मधील तरतूदीनुसार श्री साईबाबा विश्वस्त व्यवस्था, शिर्डी; पंढरपूर मंदिर अधिनियम, १९७३ अन्वये श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर, पंढरपूर समिती व मुंबई विश्वस्त अधिनियम, १९६० मधील प्रकरण ७(अ) अन्वये पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती, कोल्हापूर यांच्या कामकाजाचे नियमन या विभागामार्फत केले जाते.

(ई) या उच्च न्यायालयातील व दुय्यम न्यायालयातील सरकारी वकील व सहायक सरकारी वकील व महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणामधील मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी यांच्या नियुक्त्यांचे आदेश निर्गमित केले जातात. तसेच गृह विभागाकडून विशेष शासकीय अभियोक्त्यांबाबत आलेल्या प्रस्तावांवर अभिप्राय देऊन ते शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर केले जातात.

(२) विधिविषयक शाखा

(अ) वैधानिक बाबींवर अभिप्राय / सल्ले देणारी शाखा :-

या शाखेस 'अ' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेचा संबंध मुख्यतः मंत्रालयातील सर्व प्रशासकीय विभागांना दिवाणी व फौजदारी प्रकरणी विधिविषयक सल्ला देण्याच्या कामाशी तसेच विद्यापीठांच्या कायद्यानुसार कुलगुरु/राज्यपाल यांच्या कार्यालयास अभिप्राय देण्याच्या कामाशी येतो.

(ब) या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात :-

या बाबतची कामे पुढील ३ भांगामध्ये केली जातात.

(१) फौजदारी कज्जे :- राज्यातील प्रथम संवर्ग न्यायदंडाधिकारी, सत्र न्यायालये व उच्च न्यायलयातील फौजदारी खटल्यामध्ये शासनाच्या विरुध्द पारीत होणाऱ्या न्यायनिर्णयाविरुध्द उच्च न्यायालयात/सर्वोच्च न्यायालयात अपिल दाखल करण्याबाबत प्राप्त होणाऱ्या अपिल प्रस्तावांची छाननी करुन अपिल दाखल करण्याबाबतचे निर्णय या शाखेकडून घेण्यात येतात.

(२) अभियोग मंजूरी :- शासकीय कर्मचाऱ्याविरुध्द भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम, १९८८ च्या कलम १९ तसेच फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम १९६/१९७ अन्वये अभियोग दाखल करण्यास आवश्यक असलेली मंजूरी देण्याबाबतचे प्रस्ताव या शाखेकडून हाताळण्यात येतात.

(३) खटले मागे घेण्याबाबत :- कारखाना अधिनियम १९४८ व भारतीय दंड संहिता, १८६०, मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५० अंतर्गत दाखल झालेले खटले फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम ३२१ मधील तरतुदीनुसार मागे घेण्याबाबतच्या प्रस्तावांची छाननी करुन त्याबाबत अभिप्राय देण्याचे काम या शाखेकडून केले जाते.

(४) विशेष अभियोक्त्याचे नेमणूक :- मा. उच्च व सर्वोच्च न्यायालयामध्ये तसेच इतर राज्यांच्या उच्च न्यायालयात फौजदारी प्रकरणामध्ये विशेष विशेष अभियोक्त्याची नेमणूक या शाखेकडून केली जाते.

ह्या शाखेस ई शाखा असे म्हणतात. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) निर्णयार्थ पाठविण्यात आलेल्या विक्रीकरांच्या कज्जांसह उच्च न्यायालयाच्या मूळ न्यायशाखेतील कज्जे, उच्च न्यायालयातील (अपील न्याय शाखेत) रिट अर्ज, नगर दिवाणी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये व सर्वोच्य न्यायालयातील कज्जे संबंधीचे काम शहर कज्जे शाखा पहात असते. शिवाय कज्जाच्या बाबतीत इतर विभागांना ही शाखा सल्ला देत असते. शासकीय अभियोक्त्यांना प्रशासकीय विभागाने सूचना केल्यास त्या प्रस्तावावर कायदेशीर बाबींचा विचार करुन विशेष सरकारी अभियोक्त्यास सरकारची बाजू मांडण्याबाबत सूचना दिल्या जातात.

(२) महाराष्टाचे राज्यपाल ज्यांत पक्षकार आहेत असे विलेख अगर लेख तयार करणे व त्यांची छाननी करणे, तसेच भाडेपट्टा लेख, लायसन्स वगैरेसाठी करारनामे करणे व अभिहस्तांतरणाची संबंधीत असलेली इतर प्रकरणेही या शाखेमार्फत हाताळली जातात.

(३) नौ अधिकरण वाद, समन्स आणि सन १९५२ च्या लेख प्रमाणक (नोटरी) अधिनियमांसंबंधीचे काम देखील 'इ' शाखा पहाते.

(३) मुफसल कज्जे :-

या शाखेस 'म' शाखा असे संबाधले जाते. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) विदर्भ आणि मराठवाडा विभागाशिवाय इतर विभागातील मुफसल कज्जांच्या कामात शासनाच्या वतीने कज्जे दाखल करणे अगर कज्जात शासनाच्या वतीने बचाव करणे या कामाच्या सुसाध्यतेबद्दल सल्ला देणे, फिर्याद-कज्जांची व कैफियतेची छाननी करणे आणि जिल्हा न्यायालये, उच्च न्यायालय यात अपील दाखल करण्याबद्दल अगर न करणे इ. कामाचा समावेश होतो. या विभागातून इतर राज्याच्या वतीने किंवा भारतातील इतर राज्यातील अधिकाऱ्यांच्या वतीने आणि भारत सरकार व त्यांचे अधिकारी यांच्या वतीने मुफसल न्यायालयामधील दिवाणी कज्जांवर लक्ष ठेवण्यात येते व असे कज्जे चालविण्यात येतात.

(२) जिल्ह्यातील शासकीय मुफसल खटल्यावर योग्य नियंत्रण ठेवण्याच्या प्रयोजनासाठी महाराष्ट्र शासनाने १९७७ पासून जिल्हा सरकारी वकीलांच्या कार्यालयांच्या तपासणीचे काम हाती घेण्याची योजना सुरु केली आहे. सॉलिसिटर (मुफसल वाद), अपर सॉलिसिटर (मुफसल वाद), यांनी या तपासण्या करावयाच्या असतात. अशा तपासणीच्या वेळी जिल्ह्यातील सर्व स्थानिक अधिकारी व न्यायासनाचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्याशी संपर्क साधून शासकीय कज्जासंबंधीच्या बाबीसंबंधी चर्चा केली जाते. मुफसल क्षेत्रातील शासकीय दिवाणी खटल्यांचे प्रभावी पर्यवेक्षण करण्याच्या आणि त्यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या बाबतीत आणि बऱ्याचश्या अडचणी दूर करण्याच्या व विधि अधिकांऱ्याच्या मनातील गैरसमज दूर करण्याच्या तसेच जिल्हा कार्यालयातील कामाचा दर्जा सूधारण्याच्या दृष्टीने या तपासण्या फारच उपयुक्त ठरत असल्याचे दिसून आले आहे.

(३) प्रशासकीय सोयीसाठी नागपूर आणि औरंगाबाद येथे विभागाच्या दोन स्वतंत्र शाखा आहेत. ह्या मंत्रालयीन विभागाचाच एक भाग असून त्या-त्या महसूल विभागाच्या कक्षेत काम करतात. या शाखांना सह सचिवांच्या दर्जाचे अधिकारी आहेत. नागपूर आणि औरंगाबाद येथे असलेल्या विधि व न्याय विभागाच्या शाखा अनुक्रमे विदर्भ आणि मराठवाडा विभागातील दिवाणी व फौजदारी कज्जे, अभिप्रायाच्या बाबी तसेच रिट, वादाच्या सूचना आणि किरकोळ बाबी यासंबंधी कार्यवाही करीत असतात.

(२-ब) विधि विधानाचे मुसदे तयार करणारी शाखा :-

(१) विधि व न्याय विभागाच्या ह्या शाखेस व (विधि विधान) शाखा असे संबोधले जाते. विधि विधानाचे काम म्हणजे भारतीय संविधानाच्या सातव्या परिशिष्टातील याद्या २ व ३ या नमूद केलेल्या सर्व राज्य व समवर्ती विषयासंबंधीची शासकीय विधेयके व अध्यादेश या संबंधात कार्यवाही होय. तसेच सर्व गौण विधि विधानाचे मसुदे म्हणजे संविधानीक नियम, उपविधी, अधिसूचना, आदेश, योजना व तत्सम इतर लेख जे केंद्रिंय अधिनियमाखाली अगर राज्य अधिनियामाखाली काढावयाचे असतात त्यांचे मसुदे तपासण्याचे/छाननी करण्याचे काम ही शाखा करते. ही शाखा वेगवेगळया मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी तयार केलेल्या विधि विधान विषयक प्रस्तावांना त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाकडून आलेल्या अशासकीय विधेयकांचा अंमल करण्याकरिता कोणत्याही विधि विधानाचे काम हाती घेण्याच्या इष्टतेचा व सक्षमतेचा प्रश्न विधिविषयक दृष्टीकोनातून तपासून पाहते. या अनुषंगाने राज्याच्या विधिमंडळाशी संबंधित असलेल्या सर्व तांत्रिक बाबींचे कामही याच शाखेमार्फत करण्यांत येत असते.

(२) महाराष्ट्र राज्यात अंमलात असलेले सर्व राज्य अधिनियम असलेले महाराष्ट्र संहिता हे एक शासकीय प्रकाशन आहे. कायद्याचा व्यवसाय करणाऱ्यांना तसेच इतर नागरिकांनाही हे प्रकाशन उपयुक्त असल्याचे आढळून आले आहे. त्यामुळे या प्रकाशनाद्वारे राज्याचे सर्व अधिनियम हे सर्वसाधारण जनतेला वाजवी किंमतीत उपलब्ध करुन देण्याचा उद्देश आहे. अधिनियमांच्या पुनर्मुद्रणाचे काम आणि महाराष्ट्र संहिता अद्ययावत ठेवण्यासाठी पुनःस्थापना मालिका वेळोवळी काढण्याचे काम, त्याचप्रमाणे राज्य अधिनियम शासनाच्या संकेतस्थळावर (वेबसाईट) घेण्याचे काम देखील या शाखेत सचिव (विधी विधान), विधि व न्याय विभाग यांच्या देखरेखीखाली होत असते.

(३) नियम व आदेश अद्यावत करणाऱ्या शाखेस 'र' शाखा असे संबोधले जाते. महाराष्ट्र नियम व आदेश हे सर्वात जुन्यापैकी एक महत्वाचे प्रकाशन असून त्यामध्ये भारतीय संविधानासहित केंद्राने व राज्याने केलेल्या निरनिराळया अधिनियमाखाली राज्या शासनाने केलेले नियम व आदेश समाविष्ट आहेत. हे प्रकाशन दोन भागात म्हणजे राज्याने केलेल्या अधिनियामाखाली केलेले नियम व आदेश आणि केंद्राने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश यामधील सर्व महत्वाच्या दुय्यम विधि विधानाचा एकाच ठिकाणी समावेश केलेला आहे. हे प्रकाशन विधानमंडळाचे सभासद, न्यायालये, वकिलवर्ग व सर्वसाधारण जनता यांना उपयुक्त ठरते असे आढळून आले आहे. वेळोवेळी पुनःस्थापना मालिका काढून हे नियम व आदेश अद्ययावत ठेवण्यात येत आहेत. सचिव, विधि व न्याय विभाग (विधि विधान) यांच्या देखरेखीखाली विधि व न्याय विभागाची 'र' शाखा हे काम पाहते.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1		प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actual 2019-2020 2	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 3	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021 4	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2020 5	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण विधी व न्याय विभाग	...	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	**A-Activity Classification:** (a) Law and Judiciary Department.
एकूण (अ)	...	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	**Total--A**
ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण (०९०) ०१ विधी व न्याय विभाग (मंत्रालयीन विभाग) (२०५२०२५९)						(B)- Objectwise Classification (090) 01 Law and Judiciary Department(Sectt)- (2052059)
(१) वेतन	...	241504	297990	248202	407069	Salries.
(२) अतिकालिन भत्ता	...	79	196	29	206	Over time Allowance.
(३) दूरध्वनी वीज, पाणी	...	523	1150	1150	1150	Telephone.
(४) देशांतर्गत प्रवास	...	1399	2360	1020	2360	Travel expenses.
(५) कार्यालयीन खर्च	...	6054	15342	33034	15342	Office expenses.
(६) भाडे पट्टी व कर	...	207	10	10	10	Rent, Rates & Taxes.
(७) प्रकाशने	...	0	0	0	0	Publications.
(८) संगणकावरील खर्च	...	375	1190	298	1190	Computer Expenses.
(९) इतर खर्च	...	0	7	4	7	Other charges.
(१०) जाहिरात व प्रसिध्दी	...	0	100	157	100	Other charges.
(११) कंत्राटी सेवा	...	0	0	0	1	Contract Basis
एकूण- (ब) (एक)	**...**	**250141**	**318345**	**283904**	**427436**	**Total -- (B) (1)**

तक्ता - १ - *चालू*
TABLE-I - *Contd.*

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1		2	3	4	5	
(००) (०२) इ. गव्हर्नन्स प्रकल्पाच्या अमलबजावणी साठी तरतुद (२०५२५११६)						**(00) (02) Provision for** Implementing E - Governance Project (20525116)
संगणक खर्च	...	13339	180000	108000	159000	Computer Expenses.
एकूण	...	263480	498345	391904	586436	**Total**
(००) (०३) प्रशिक्षण						**(00) (03) Traing**
(००) (०१) शासकिय कर्मचाऱ्याना प्रशिक्षण (२०५२५१९९)						(00) (01) Training to Govt. Employees (20525199)
५० इतर खर्च	...	47	1000	250	500	50 Other Charges
एकूण (ब) (दोन)	...	47	1000	250	500	**Total**
(ब) (दोन) मागणी क्रमांक जे-३						**(B) (II) Demand No. J-3**
३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे :-		44400	73260	36630	73260	3604-Compensation Assignments to Local Bodies and Institutions.
एकूण (ब) (दोन)	...	**44400**	**73260**	**36630**	**73260**	**Total--(B) (II)**

तक्ता - १ - *चालू*

TABLE-I - *Contd.*

1	2	3	4	5	
(तीन) २०१४ - ८०० (०१) जनावरास निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध व निर्धन पेटी निधी सहायक अनुदान (२०१४०३२३)	360	600	300	200	**(III) 2014-800(01) Prevention of** cruelty to Animals and Fund. for Poor Box 41/- Grant in aid (20140323)
एकूण (ब) (तीन) ...	360	600	300	200	**Total--(B) (III)**
(चार) ४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील खर्च भू-संपादन (४०५९०५९२)	--	90000	76500	90000	**(IV) 4059-Capital outlay onpublic** Work-Land acqusition
एकूण (ब) (चार) ...	--	90000	76500	90000	**Total--(B) (IV)**
एकूण (ब) ...	--	90000	76500	90000	-- **Total--(B)**
(क) **वित्तीय व्यवस्थेची साधने मागणी क्रमांक : प्रधान शीर्ष**					**C-Sources of Finances Demand No. Major Head.**
जे १ २०१४ न्यायदान (दत्तमत) ...	--	–	--	--	2014 Administration of Justice. (Voted)
जे २ २०५२ सर्वसाधारण सेवा सचिवालय ...	--	--	--	--	J 2 2052 Sectt. Gen. Services.
जे ३ ३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज यांना नुकसान भरपाई रकमा देणे. ...	--	--	--	--	J 3 3604 Compensations Assignment to Local Bodies and Panchayati Raj Institutions.
जे - ४					
४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च ...	--	--	--	--	Capital outlay on Public works.
एकूण (क) --	--	--	--	--	**Total -- (C)**

विधी व न्याय विभाग
Law and Judiciary Department
कार्यासन पध्दती कामाचा तक्ता
THE DESK SYSTEM WORK-LOAD TABLE

विधी व न्याय विभागाचे प्रशासित मुख्य कार्य म्हणजे न्यायांग, धर्मादाय संघटना वगैरे आहेत.

न्यायांगाशी संबंधीत असलेले कार्यक्रम (म्हणजे उच्च न्यायालय, दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये, महानगर दंडाधिकाऱ्यांची कार्यालये) वगळता या विभागाच्या अखत्यारीतील येणाऱ्या इतर कार्यक्रमाचे कार्यन्वयन संबंधित विभाग प्रमुख किंवा कार्यालय प्रमुखाद्वारा केले जाते. न्यायांगासंबंधीच्या कार्यक्रमाचे उच्च न्यायालयाद्वारा कार्यान्वयन केले जाते. कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश प्रत्येक कार्यक्रमांची कामगिरी दर्शवितो.

हे कार्यक्रम मंत्रालयीन स्तरावर घेतलेल्या धोरणविषयानुसार कार्यान्वित केले जातात त्यामुळे मंत्रालयीन विभागांना कार्यक्रमांच्या कार्यभाराचा गोषवारा देण्यासाठी कोणतीही मोजमापे विहीत करणे योग्य व सुसंबंध्द ठरणार नाही. ही मोजमापे फक्त प्रत्येक कार्यात्मक कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा अंदाज घेण्यासाठी उपयुक्त आहेत. खालील विवरणपत्रे विधी व न्याय विभागात हाताळलेल्या कार्यभाराची व्याप्ती दर्शवितात.

The main functions administered by the Law and Judiciary Department are Judiciary, Charity Organisation, etc.

The programmes under these functions are implemented through the respective Heads of Deparments or Heads of Offices under them except in the case of programmes concerning Judicaary (i. e. High Court, Civil, Sessions and Criminal Courts, Small Cause Courts, Metropolitian Magistrate's Courts). The programmes relating to Judiciary are implemented through the High Court. The work load summary in respect of all programmes indicating the achievements are attached to the respective programme.

The programmes are implemented on the basis of the policy decision taken at the Mantralaya level. It is, therefore, not very relevant and appropriate to prescribe performance measurement yard-sticks in the case of Mantralaya Deparment as these yard-sticks are only relevant for assessing the performance under individual Function/ Programme. However, following statements will indicate the extent of work-load handled in the Law and Judiciary Deparment.

कार्यासन पध्दती
DESK SYSTEM
तक्ता–२
TABLE–II

संबंधीत वर्षामध्ये विधी व न्याय विभागातील कार्यासनात आलेली व त्यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्ता दर्शवितो.

The following table indicates the cases received and disposed off by the Desks in the Law and Judiciary Deparment during the respective years.

कार्यासन/ शाखांची संख्या No. of Desks Branches	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year				वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				२०१८-१९ मध्ये येणारी अंदाजित प्रकरणे Cases estimated to be received during 2018-19	कार्यासनाच्या कामाच्या उरकाची सरासरी Average disposal per Desk	
	2019		2020		2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019		2020			2019	2020
	Upto one year	Over one year	Upto one year	Over one year							Upto one year	Over one year	Upto one year	Over one year		(Estimated)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	18	--
	1955	1178	3059	1675	6220	3873	9353	8607	4619	4445	3059	1675	1858	2304	8000	321	200

तक्ता–३
TABLE–III

प्रारुप शाखा 'ब'

खालील तक्त्यात २०१८, २०१९ व २०२० या वर्षात मसुदे तयार केलेली, प्रख्यापित केलेली किंवा अधिनियमात केलेली विधेयके व अध्यादेश, छाननी केलेले नियम, अधिसूचना, आदेश, उपविधी आणि इतर संकिर्ण संदर्भ, पुनःस्थापना मालिकेची संख्या दर्शविण्यात आलेली आहे.

२. विधेयके, अध्यादेश, नियम, अधिसूचना, आदेश व उपविधी ही प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी लागणारा अवधी हा प्रत्येक वैयक्तिक प्रकरणाचे स्वरुप, त्यातील विधीविषयक मुद्दा तसेच त्यातील खंडाचे किंवा नियमाचे स्वरुप यावर अवलंबून असतो. यामुळे विधी विषयक काम निकालात काढण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची प्रमाणके निश्चित करणे शक्य नाही. वरील कामाव्यतिरिक्त विधी विधान शाखेत महाराष्ट्र विधान मंडळाच्या अधिवेशन काळात व त्यानंतर विधेयके व वैधानिक संदर्भ यांचे अधिनियमात रुपांतर होई पर्यंत सर्व कार्यवाही पहावी लागते व वरील संदर्भाचा मागोवा घ्यावा लागतो. तथापि विधी विधान शाखेच्या सरासरी वार्षिक उरकांचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दर्शविण्यात आले आहेत.

<u>Low and Judiciary Department / 'B' Note to be recorded in the Performance Budget 2020-2021</u>

The appended Table indicates, for the years 2018, 2019 and 2020 the Acts passed by the State Legislature and the Ordinances promulgated by the Hon'ble Governor of Maharashtra with reference to the subjects enumerated in Lists II and III in the Seventh Schedule to the Constitution of India. The Table also indicates the Subordinate Legislation work undertaken by the Legislation Branch, consisting of drafting and scrutiny of statutory notifications, rules, orders, schemes, regulations and bye-laws made under the State Acts as well as Central Acts in its application to the State of Maharashtra. In addition to the work mentioned above, the said Table also includes the advisory work done by the Legislation Branch in respect of expediency matters received from various Mantralaya Departments and the work of advice on the technical aspects relating to any legislative proposal received from the Mantralaya Departments and relating to the Non-Official Bills received from the Parliamentary Affairs Department, which are proposed to be introduced in the State Legislature by the Members of the State Legislative Assembly and State Legislative Council.

2. Apart from the above legislative work, Legislation Branch also prepares Replacement Series to the Maharashtra Code in order to update the State Acts in force in the State, compiled in the Maharashtra Code, which is an official publication, kept for sale to public by the Directorate of Printing, Stationary and Publication, Maharashtra State, Mumbai. Besides this, as per the requisition received from the Dirctorate of printing, Stationary and publication Maharashtra State Mumbai, from time to time, having regard to the public demand for revision and reprinting of various Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra, the work relating to printing of up-to-date 'Reprints' of the Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra is also undertaken by this Branch as shown in the said Table. However, having regard to number of extensive amendments made to State or Central Acts, this branch also undertakes work of updation of reprints of Acts. Certain Central Acts, which are of interest to general public of the state are repubished in the Maharashtra Governmet Gazette, by this Branch, for the information of the public.

3. The work relating to up-loading of all the Acts and regulations in force in the State of Maharashtra contained in the Maharashtra Code (Volume Numbers I to X) on the Website of the Law and Judiciary Department by this Branch, i.e. www.lj.maharashtra.gov.in, for an information of all the concerned and general public is already completed. This branch also uploads reprints of State Acts and Central Acts, in its application to the State of maharashtra, on its above referred website in co-ordination with the Director, Directorate of printing, Stationary and Publication, Maharashtra State, Mumbai and the Directorate of Information Technology, Government of maharashtra.

4. Since the nature of work mentioned in paragraph 1 above is of highly technical nature, it is not possible to fix any rigid norms or time, for the legislation work undertaken by the Legislation Branch. Disposal of each case depends upon the nature and volume of the legislative work involved in each individual legislative proposal as well as the nature of the law points involved therein.

5. Besides the above work, the Legislation Branch is also required to attend to the entire legislation process in the State Legislature starting from the giving of notice for introduction of a Bill in the State Legislature, till its final publication as an Act, after receiving the assent of the Hon'ble Governor or the Hon'ble President, as the case may be, in the *Official Gazette,* as well as promulgation of an Ordinance.

प्रकरणाचे स्वरुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात मसुदा लेखन केलेली व निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed of during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
१. विधेयके	... --	0	49	0	149	49	69	149	98	69	149	49	69	0	0	0	1. Bills.
२. ईष्टता प्रकरणे आणि घटनात्मक विधिग्राह्यते संबंधी प्रकरणे.	--	9	04	1	432	329	225	441	333	226	437	332	220	4	1	4	2. Expendiency cases and cases regarding Consitutional validity.
३. अधिसूचना, आदेश, नियम, उप-विधी, विनियम, योजना, इतर विलेख.	--	33	40	21	1428	1506	830	1461	1546	851	1421	1527	827	40	21	23	3. Notifications, Orders, Rules, By-Laws, Regulations, Schemes, other Instruments.
४. अध्यादेश	--	0	27	0	28	27	51	28	56	51	28	27	50	0	0	1	4. Ordinances.
५. अधिनियमांचे पुनःरिक्षण व पुनःमुद्रण	--	39	05	17	1800	1380	519	1839	1385	536	1834	1368	543	5	17	4	5. Revision and Reprinting of Acts.
६. महाराष्ट्र संहिता पुनःस्थापना मालिका	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6. Maharashtra Code Replacement Series.
७. किरकोळ प्रकरणे	--	0	7	7	918	825	517	921	832	524	911	826	614	7	7	10	7. Miscellaneous.
८. वैधानिक संदर्भ	--	0	0	0	2090	1825	1225	2092	1825	1225	2092	1825	1225	0	0	0	8. Legislative References.

तक्ता–४
TABLE–IV

सल्ला शाखा ‘अ’

वेगवेगळ्या दिवाणी व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि त्या त्या वर्षी (दोष मुक्ती विरुध्द व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) दाखल करण्यात आलेली अपीले खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आली आहेत.

या शाखेत येणाऱ्या प्रकरणांचे आणि कराव्या लागणाऱ्या कामाचे स्वरुप म्हणजे प्रत्येक प्रकरणामध्ये असलेले मुद्दे व त्यासाठी त्या शाखेमध्ये करीत असलेले संशोधन कार्य विचारात घेता प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही. तथापि कामाच्या सरासरी वार्षिक उरकांचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आले आहेत.

Opinion Branch ‘A’

The following table indicates the number of opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the number of Appeals (against acquittal and for enhancement of sentences) filed during the respective years.

After taking into consideration the type of cases and the work done i. e. points involved and research work done in each case by this Branch, no norms for disposal of cases can be fixed. However, the figures of average annual disposal are shown in Column No. 2.

प्रकरणाचे स्परुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed of during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे. ...	–	86	241	193	782	568	420	868	809	613	627	616	397	241	193	216	1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) संविधानिक कायदा ...	–																(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा ...	–																(b) Administrative Law
(क) भूधृति ...	–																(c) Tenure
(ड) सेवा ...	–																(d) Services
(इ) स्थानिक कर ...	–																(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा ...	–																(f) University Law
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे ...	–																(g) Other Miscellaneous Cases
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे. ...	–	13	4	5	132	141	90	145	145	95	141	140	85	4	5	10	2. References for opinion under Criminal Act.

३. आलेली किरकोळ (दिवाणी) प्रकरणे.	–	0	0	0	26	86	57	26	86	57	26	86	57	0	0	0	3. Miscellaneous references (Civil).
४. आलेली फौजदारी प्रकरणे	–	21	7	0	111	8	12	132	15	12	125	15	12	7	0	0	4. Criminal references
५. (१) दोषमुक्ती विरुध्द व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दची फौजदारी अपीले.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	5. (i) Criminal Appeals against Acquital and for enhancement of sentence.
(अ) उच्च न्यायालयात	–	23	28	92	489	558	179	512	586	271	484	494	219	28	92	52	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	–	4	2	8	31	35	51	35	37	59	33	29	57	2	8	2	(b) In the Supreme Court
(२) फौजदारी अर्ज	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(ii) Criminal Applications.
(अ) उच्च न्यायालयात	–	18	11	43	108	149	90	126	160	133	115	117	120	11	43	13	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(b) In the Supreme Court
(३) किरकोळ प्रकरणे	–	11	28	83	532	1175	811	543	1783	894	515	1700	843	28	83	51	(iii) Miscellaneous references.

तक्ता–५

TABLE–V

न्यायालयीन वाद शाखा (शहर)– 'ई'

त्या त्या वर्षात या शाखेत आलेले व निकालात काढलेले मुंबईच्या उच्च न्यायालयातील विशेष दिवाणी अर्जाशी संबंधित कामकाज या शाखेत सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी, किरकोळ विनंती अर्ज, विक्रीकराच्या बाबी, कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज, आणि वादाची सूचना व दाखल केलेले वाद यांच्याशी संबधित प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत. याशिवाय त्या त्या वर्षी छाननी केलेली व मसुदे तयार केलेली अभिहस्तांतरणासंबंधीची प्रकरणे त्या तक्त्यात दाखविण्यात आली आहेत.

बाब क्रमांक १ ते ७ व ९ ते १६ संबंधीच्या कामाचा उरक न्यायालयीन प्रकरणांवर अवलंबून असल्याने त्या संबंधी प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत. तथापि बाब क्रमांक ८ च्या संबंधी सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

Litigation Branch (City) 'E'

The following table, indicates the no of cases relating to the Special Civil Applications in the High Court, Mumbai, Supreme Court matters, Miscellaneous Petitions, Sales Tax matters, Petitions and Notices of Suits and Institution of Suits, received and disposed of during the respective years. The table also indicates the cases scrutinised and drafted relating to conveyancing during the respective years.

The disposal of the work in resect of matters relating to items 1 to 7, 9 to 16 depends on the cases in courts and no norms of disposal can be fixed in respect thereof. As regards item 8, the average annual disposal is shown in Column No. 2 of the table.

प्रकरणाचे स्वरुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed of during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
(१) नगर न्यायालयीन वाद																	**(1) City Litigation Section**
१. मुंबईच्या उच्च न्यायालयातील विशेष रिट याचिका.	--	--	48	34	--	513	322	--	561	356	--	527	327	--	34	29	1.Writ Petitions in the High Court of Mumbai.
२. सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी	--	--	24	17	--	115	78	--	139	95	--	122	80	--	17	15	2.Supreme Court Matters
३. किरकोळ विनंती अर्ज	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	3.Miscellaneous Petition
४. विक्रीकराच्या बाबी	--	--	4	3	--	19	11	--	23	14	--	20	11	--	3	3	4.Sales Tax Matters
५. उच्च न्यायालयातील वाद	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	5.High Court suits
६. उच्च न्यायालयातील इतर बाबी	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	6.Other High Court Matters
७. कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज	--	--	1	2	--	6	6	--	7	8	--	5	7	--	2	1	7.Company petitions
८. वादाच्या सूचना व दाखल केलेले वाद.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	8.Notices of suits and institution of suits.
९. नगर दिवाणी न्यायालयातील वाद	--	--	3	2	--	9	5	--	12	7	--	10	6	--	2	1	9.City Civil Court suits

१०. लघुवाद न्यायालयातील वाद	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	10. Small Cause Court suits
११. मोटार अपघात दावा न्यायाधिकरण बाबी.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	11. Motor Accident Claim Tribunal matters.
१२. नगर दिवाणी न्यायालयातील किरकोळ अपिले व किरकोळ दिवाणी अर्ज.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	12. Misc. Appeals and Misc. Civil Appins in City Civil Court.
१३. किरकोळ बाबी	--	--	16	12	--	57	45	--	73	57	--	61	35	--	12	22	13. Miscellaneous matter
१४. लवाद दावे	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	14. Arbitration matters
१५. पॉपर पिटिशन	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	15. Paupar Pettion
१६. गिरण्यांच्या बाबी	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	16. Mills matters
१७. मृत्यपत्रीय व अमृत्यपत्रीय अधिकारीतांचे प्रकरणे.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	17. Testamentary and Imtestate Jurisdiction.
१८. जमीन संदर्भ	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	18. Land References
१९. निवडणूक विषयक विनंती अर्ज	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	19. Election petitions
२०. दत्तक बाबी	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	20. Adoption matters
२१. सल्ल्यासाठी इतर विभागाकडून अनौपचारीकरित्या पाठविण्यात आलेली प्रकरणे.	--	--	25	28	--	889	412	--	914	440	--	886	426	--	28	14	21. Un-official references received from other Deptt. for advice.
२२. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण.	--	--	7	8	--	140	110	--	147	118	--	139	109	--	8	9	22. Maharashtra Administration Tribunal.
२३. केंद्रिय प्रशासकीय न्यायाधिकरण.	--	--	0	0	--	2	2	--	2	2	--	2	2	--	0	0	23. Central Administration Tribunal.
(२) सामान्य अभिहस्तांतरण																	**(2) General Conveyancing Section.**
१. छाननी/मसुदा तयार करणे	--	--	22	29	--	80	45	--	102	74	--	73	54	--	29	20	1. Scrutiny/drafting
२. लेखा प्रमाणकांची प्रकरणे	--	--	62	43	--	953	428	--	1015	471	--	972	358	--	43	113	2. Notary cases
३. अभिहस्तांतरणाशी संबंधीत असलेली इतर प्रकरणे.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	3. Other References connected with conveyancing.
(३) नगर अभिहस्तांतरण																	**(3) City Conveyancing Section**
१. नगर अभिहस्तांतरण म्हणजे भाडेपट्टा, अभिहस्तांतरणाचा लेखा, लायसन्स वगैरेसाठी पट्ट्यांचे करारनामे.	-- —	--	4	3	--	7	4	--	11	7	--	8	7	--	3	0	1. City Conveyancing i. e. agreement for lease-deed of transfer licence etc.

तक्ता–६
TABLE–VI

न्यायालयीन वाद (मुफसल) "म" शाखा

Litigation Branch (Mofussil) "M"

शासनाने वादात दाखल केलेल्या कैफियती व मुद्दे व फिर्याद अर्ज आणि जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्याच्या शक्यतेबद्दल विचार करावयाची, अपीले प्रकरणे आणि त्या त्या वर्षात देण्यात आलेले अभिप्राय खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

या शाखेतील काम मुफसिल न्यायालयातील न्यायालयीन वादांशी संबंधित असते म्हणून निकालात काढण्यासाठी प्रकरणे प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत. तथापि सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

The following table, indicates the Written Statement and Plaints filed by Government in suit and the Appeal cases for considering the feasibility of going in Appeal to the District Court, High Court and Supreme Court and the opinion given in litigation during the respective years.

The work-done by this Branch relates to litigation filed in mofussil courts and therefore it is not possible to fix any norms of disposal. However figures of average annual disposal of work are given in column 2 of the table.

प्रकरणाचे स्परुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
१. शासन व त्यांच्या अधिकाऱ्यांनी दाखल केलेल्या कैफियतींची छाननी.	--	--	--	–	--	--	–	--	--	–	--	--	–	--	--	–	1. Scrutiny of written statements filed by Govt. and its officers.
२. शासनाने दाखल केलेल्या वादातील फिर्याद अर्जाची छाननी.	--	--	--	–	--	--	–	--	--	–	--	--	–	--	--	–	2. Scrutiny of plaint in suits filed by Government.
३. जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व न्यायालयात अपील करावयाच्या शक्यतेचा विचार करावयाची प्रकरणे.	--	25	8	3	177	158	147	302	164	150	290	161	146	12	3	4	3. Appeal cases for considering the feasibility of going in appeal to District Court, High Court and Supreme Court.
४. कब्जासंबंधात अभिप्रायासाठी मंत्रालयाच्या विभागाकडून अनौपचारिकरित्या आलेली प्रकरणे.	--	5	5	4	100	141	71	146	146	75	101	142	71	4	4	4	4. Un- official references from Mantralaya Departments for opinion considering litigation.
५. वादाबद्दलच्या सूचना ...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	5. Suits notices

६. सर्वोच्च न्यायालयात व इतर राज्यातील न्यायालयात हजर होणे, मसुदे तयार करणे, वगैरे कामाबद्दल समुपदेशी यांना द्यावयाच्या फी संबंधी आलेल्या प्रकरणांसह मुफसल न्यायालयातून उद्‌भवणाऱ्या कब्जासंबंधी किरकोळ प्रकरणे.	--	--	0	3	--	48	38	--	48	41	--	45	41	--	3	0	6. Miscellaneous Receipts rellating to litigation arising from Mofussil Court including references for payment of Counsel fees for appearance, drafting etc. in Supreme Court and in Court in other States.

तक्ता–७

TABLE–VII

शासनाचे सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर यांचे कार्यालय.

वेगवेगळ्या दिवाणी अधिनियम व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुध्द व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपीले तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

हे कार्यालय मुख्यतः विदर्भ विभागासंबंधीचे काम करते व ते, विधी व न्याय विभागातील 'अ' शाखा निकालात काढीत असलेल्या कामकाजाप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Nagpur.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal appleals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

This office mainly does the work pertaining to Vidarbha Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in L. & J. D. Mantralaya Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणाचे स्परुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायांसाठी आलेली प्रकरणे-																	1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) संविधानिक कायदा ...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा ...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(b) Administrative Law
(क) भूधृति ...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(c) Tenure
(ड) सेवा ...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(d) Services
(इ) स्थानिक कर ...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा ...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(f) University Law
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे ...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(g) Other Miscellanceous cases
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	--	0	0	0	19	20	17	19	20	17	19	20	17	0	0	0	2. References for opinion under Criminal Acts.
३. दोषमुक्ती विरुध्द व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची फौजदारी अपीले.	--	0	0	0	216	138	53	216	138	53	216	138	53	0	0	0	3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).

४. किरकोळ प्रकरणे																14. Miscellaneous references
(एक) दिवाणी	--	0	0	--	61	164	172	61	164	172	61	164	172	0	0	-- (i) Civil
(दोन) फौजदारी	--	0	0	--	379	169	46	379	169	46	379	169	46	0	0	-- (ii) Criminal
५. सर्वोच्च न्यायालयातील वाद																5. Supreme Court Litigation
(एक) दिवाणी	--	0	0	--	33	15	3	33	15	3	33	15	3	0	0	-- (i) Civil
(दोन) फौजदारी	--	0	0	--	31	25	6	31	25	6	31	25	6	0	0	-- (ii) Criminal
(तीन) नं. ऑफ एसएलपी	--	0	0	--	13	22	10	13	22	10	13	12	10	0	0	-- (iii) No. of SLP
६. उच्च न्यायालयातील वाद																6. High Court Litigation's
(एक) प्रथम व द्वितीय अपीले	--	0	0	--	10	03	0	10	03	0	10	03	0	0	0	0 (i) 1st and 2nd Appeal (Civil)
(दोन) किरकोळ दिवाणी व फौजदारी अर्ज.	--	0	0	--	108	110	100	108	110	100	108	110	100	0	0	0 (ii) Miscellaneous application (Civil and Criminal).
(तीन) फौजदारी अपीले	--	0	0	--	61	40	14	61	40	14	61	40	14	0	0	0 (iii) Criminal Appeals
(चार) सुधारीत आणि जामीन अर्ज.	--	0	0	--	43	41	10	43	41	40	43	41	10	0	0	0 (iv) Revision and Bail Applications.
(पाच) रिट याचिका	--	0	0	--	1058	1092	600	1058	1092	600	1058	1092	600	0	0	0 (v) Writ Petitions
(सहा) परत मिळालेले शासनाकडील प्रारुपे.	--	0	0	--	12	15	5	12	15	5	12	15	5	0	0	0 (vi) Approval of Draft returned received from Govt. Dept. Offices.
७. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील वाद.	--	0	0	--	57	50	45	57	50	45	57	50	45	0	0	0 7. Maharashtra Administrative Tribunal Litigation.
८. जिल्हा न्यायालयातील वाद																8. District Court Litigation
(एक) दिवाणी संहिताच्या कलम ८० खालील सूचना.	--	0	0	--	00	00	0	00	00	0	00	00	0	0	0	0 (i) Suit notices u/s 80 of Civil Procedure Code.
(दोन) दिवाणी दाव्याच्या सूचना करिता किंवा बचावाकरीता मंजुरी.	--	0	0	--	19	5	2	19	5	2	19	5	2	0	0	0 (ii) Sanction for institution or defendance of Civil Suits.
(तीन) दिवाणी दाव्यातील लिखित विवरण पत्रास मान्यता.	--	0	0	--	02	00	0	02	00	0	02	00	0	0	0	0 (iii) Approval of written statements in Civil Suits.
(चार) दिवाणी अपीले दाखल करण्यास मान्यता.	--	0	0	--	12	05	2	12	05	2	12	05	2	0	0	0 (iv) Sanction for filling of defennce of Civil Appeal.
९. अनौपचारिक संदर्भ	--	0	0	--	175	200	94	175	200	94	175	200	94	0	0	0 9. Un-official References
१०. माहितीचा अधिकार	--	0	0	--	11	7	4	11	7	4	11	7	4	0	0	0 10. RTI

तक्ता–८
TABLE–VIII

शासनाचे सह-सचिव विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद यांचे कार्यालय.

वेगवेगळ्या दिवाणी अधिनियम व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुध्द व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपीले तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

हे कार्यालय मुख्यतः मराठवाडा विभागासंबंधीचे काम करते व ते, मुंबई कार्यालयीन वाद शाखा निकालात काढीत असलेल्या कामकाजाप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Aurangabad.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal a ppleals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

This office mainly does the work pertaining to Marathwada Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणाचे स्परुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायांसाठी आलेली प्रकरणे-	--	3	4	4	332	346	204	335	350	208	332	346	204	3	4	4	1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) संविधानिक कायदा																	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा																	(b) Administrative Law
(क) भूधृति																	(c) Tenure
(ड) सेवा																	(d) Services
(इ) स्थानिक कर																	(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा																	(f) University Law
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	--	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(g) Other Miscellaneous cases
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2. References for opinion under Criminal Acts.
३. दोषमुक्ती विरुध्द व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दची फौजदारी अपीले.	--	--	--	10	555	530	243	555	530	253	--	520	242	--	10	11	3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).

४. किरकोळ प्रकरणे																	4. Miscellaneous references
(एक) दिवाणी	--	7	0	12	--	3844	2989	--	3844	3001	--	3832	2991	--	12	10	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(ii) Criminal
५. सर्वोच्च न्यायालयातील वाद																	5. Supreme Court Litigation
(एक) दिवाणी	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	--	--	2	3	53	42	15	53	44	18	--	41	18	--	3	0	(ii) Criminal
६. उच्च न्यायालयातील वाद	--																6. High Court Litigation’s
(एक) प्रथम व द्वितीय अपीले		–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(i) 1st and 2nd Appeal (Civil)
(दोन) किरकोळ दिवाणी व फौजदारी अर्ज.	--	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(ii) Miscellaneous application (Civil and Criminal).
(तीन) फौजदारी अपीले, सुधारीत.	--	–	–	–	--	–	--	--	--	--	--	–	--	–	–	–	(iii) Criminal Appeals and Applications Bail Revision.
(चार) लेखी जामीन अर्ज	--	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	(iv) Writ Petitions receipts.
७. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील वाद.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	7. Maharashtra Administrative Tribunal Litigation.
८. जिल्हा न्यायालयातील वाद																	8. District Court Litigation
(एक) दिवाणी संहिताच्या कलम ८० खालील सूचना.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	(i) Suit notices u/s 80 of Civil Procedure Code.
(दोन) दिवाणी दाव्याच्या सूचना करिता किंवा बचावाकरिता मंजुरी.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	(ii) Sanction for institu- tions or defence of Civil Suits.
(तीन) दिवाणी दाव्यातील लिखित विवरण पत्रास मान्यता.	--	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	(iii) Approval of written statement in Civil Suits.
(चार) दिवाणी अपीले दाखल	--	0	0	0	26	72	146	--	72	146	--	72	146	--	0	0	(iv) Sanction for filing of
करण्यास मंजुरी.	--	0	0	0	0	36	18	--	36	18	--	36	18	--	0	0	Civil Appeals

तक्ता—
TABLE--

विधी सल्लागार व समुपदेशींची फी व वादव्ययांची देयके.

संबंधीत वर्षामध्ये विशेष समुपदेशी आणि सर्वोच्च न्यायालयातील अधिवक्ते यास दिलेली फी व वादव्ययासंबंधीची आलेली व चुकती केलेली बिले, खुन प्रकरणातील फी संबंधीची बिले तसेच मंत्रालयाच्या इतर विभागाकडून, भारत सरकार व इतर राज्य सरकारकडून आलेले फीच्या संयुक्तिकतेबद्दलचे संदर्भ आणि जिल्हा सरकारी वकील तसेच उच्च न्यायालयातील मुळ व अपील शाखेकडील सरकारी समुपदेशींची फी व वादव्ययाची बिले खालील तक्ता दर्शवितो. या बिलाशिवाय सरकारी वकीलांची दिवाणी प्रकरणातील फी व वादव्ययासंबंधीच्या बिलांची छाननी, मंजूरी व प्रतीस्वाक्षरी करणे यासंबंधीचे कामकाज कार्यासन अठरा, तसेच सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर व औरंगाबाद यांच्या कार्यालयात केले जाते.

अ. क्र.	बिलाचे स्वरुप	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली बिले Bills pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली बिले Bills received during the year			एकूण देयके Total Bills		
		2018-19	2019-20	2020-21	2018-19	2019-20	2020-21	2018-19	2019-20	2020-21
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
अ)	**कार्यासन-अठरा**									
१.	विशेष समुपदेशीची फी व वादव्याची बिले.	3	4	4	6	4	6	9	8	10
२.	सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची व वादव्ययाची बिले.	47	48	48	154	90	51	201	138	99
३.	खून प्रकरणातील फी बिले	0	0	--	0	0	--	0	0	--
४.	उच्च न्यायालय, मुंबई आणि नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबईकडील सरकारी वकील, सरकारी अभियोक्ता आणि समुपदेशी यांची फी.	60	0	0	669	639	336	729	639	336
५.	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणा-कडील सादरकर्ता अधिकारी व मंडल समुपदेशींची फी.	0	0	0	62	51	46	62	51	46
६.	जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययांची बिले.	18	2	3	16	11	17	34	13	20
	एकूण (१ ते ६)	128	54	55	907	795	456	1035	849	511
७.	फी बद्दलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ब)	**सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर.**									
१.	विशेष समुपदेशींची फी व वादव्यांची बिले.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
२.	सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची व वादव्ययाची बिले.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
३.	खून प्रकरणातील फी बिले	0	0	0	0	0	0	0	0	0
४.	मुळ आणि अपील शाखांकडील समुपदेशींची फी.	0	0	0	217	265	115	217	265	115
५.	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणा-कडील सादरकर्ता अधिकारी व मंडल समुपदेशींची फी.	0	0	0	54	48	35	54	48	35
६.	जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययांची बिले.	0	0	0	27	17	10	27	17	10
७.	विधी सहाय्य	–	--	–	–	–	–	--	–	–
	एकूण (१ ते ७)	0	0	0	298	330	160	298	330	160
८.	फी बद्दलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0

–९
–IX

Fees and Law Charges Bill of Law Officers

The following table, indicates the Number of bills of fees and law charges received and paid to the Special Counsel and Supreme Court Advocates fees for murder cases and references; regarding reasonableness of fees from other Departments of Mantralaya, Government of India and other State Governments and law charges of District Government Pleaders and the Government Counsels in the Appellate side and original side of the High Court during the respective years. In addition to these Bills the work of scrutiny, passing and duly counter signing of Bills of Fees and Law Charges in civil cases, enhanced fees of Government Pleaders is done in the XVIII and in the office of the Joint Secretary, Law and Judicuary Deptt., Nagpur and Aurangabad.

रक्कम देण्यात आलेली बिले Payment of Biills made						वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली बिले Bills pending at the end of year			Nature of Bills (up to 31-12-2019)
2018-2019		2019-2020		2020-2021		2018-19	2019-20	2020-21	
बिले Bills 12	रक्कम Amount 13	बिले Bills 14	रक्कम Amount 15	बिले Bills 16	रक्कम Amount 17	18	19	20	
									A. Desk XVIII
--	2030000	--	1337000	--	2639000	4	0	4	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
--	5644950	--	5154750	--	3338300	48	15	--	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
--	0	--	0	0	--	0	0	--	3.Fees Bills in Murder Cases.
--	63347651	--	60363082	--	31227150	65	30	36	4.Fees of Govt. Pleaders, Public Prosecutors and Counsel of High Court and City Civil and Sessions Court, Mumbai.
--	4877300	--	4629700	--	2711200	0	0	9	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
--	322220	--	352302	--	180363	2	2	13	6.Fees and Law charges of District Govt. Pleaders.
--	76222121	--	71836834	--	40096013	119	47	71	**Total (1 to 6)**
0	0	--	0	0	--	0	0	--	7.Reference regarding reasonableness of fees.
									B. Joint Secretary Law and Judiciary, Department, Nagpur.
0	0	--	0	0	--	0	0	--	1.Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
0	0	--	0	0	--	0	0	--	2.Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
0	0	--	0	0	--	0	0	--	3.Fees Bills in Murder Cases.
217	49794250	265	62434750	115	16690250	0	0	0	4.Fees of Counsel on original side and Appellate side.
54	8204900	48	8329350	35	3370150	0	0	0	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
27	380300	17	366000	10	117000	0	0	0	6.Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
–	--	–	–	–	–	–	–	–	7.Legal Assistance.
298	58379450	330	71130100	160	20177400	0	0	0	**Total (1 to 7)**
–	--	--	–	–	–	–	–	–	8.Reference regarding reasonableness of fees.

तक्ता –

TABLE---

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	क) सह. सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद									
१.	विशेष समुपदेशींची फी व वादव्ययाची बिले.	0	0	3	8	6	3	8	8	3
२.	सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची फी व १२८ वादव्ययाची बिले.	--	--	--	–	–	–	–	--	--
३.	खून प्रकरणातील फी व बिले	–	–	–	–	–	–	–	–	–
४.	मूळ आणि अपील शाखांकडील समुप-देशींची फी	Nil	1	8	227	230	208	228	231	216
५.	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणांकडील समुपदेशींची फी.	Nil	Nil	Nil	69	33	34	69	35	34
६.	जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययाची बिले.	0	0	0	9	12	7	9	12	7
	एकूण (१ ते ६)	0	1	11	313	283	252	314	287	260
७.	फी बद्दलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ	--	–	–	–	–	–	–	–	–

तक्ता – १०

TABLE—X

खालील तक्ते महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरणाची माहिती दर्शवितात. (डिसेंबर २०२० पर्यंत)

Following table indicates the budget provision and expenditure made by Maharashtra State Legal Services Authority. (December 2020)

वित्तिय वर्ष	अनुदान Budget provision	झालेला खर्च Expenditure incurred
1	2	3
2018-2019	113241000	110740194
2019-2020	00	00
2020-2021	00	00

खालील तक्ता लोकन्यायालयाची माहिती दर्शवितो

वर्ष	लोकन्यायालयाची संख्या	निकालात काढलेली प्रकरणे	मोटार अपघात दावा प्रकरणातील नुकसान भरपाई रक्कम	योजनेचा फायदा मिळालेल्यांची संख्या
1	2	3	4	5
2018-2019	3243	188975	867272324	377950
2019-2020	0	0	0	0
2020-2021	0	0	0	0

(३१ डिसेंबर २०१८ पर्यंत)

विधी सेवेची माहिती :–

वर्ष	मागील वर्षातील प्रलंबित अर्ज	आलेले अर्ज	निकाली अर्ज	वर्ष अखेरीस प्रलंबित अर्ज	कायदेविषयक सहाय्य देण्यात आलेल्या व्यक्ती
1	2	3	4	5	6
2018-2019	0	0	0	0	6094
2019-2020	0	0	0	0	0
2020-2021	0	0	0	0	0

(३१ डिसेंबर २०१८ पर्यंत)

विधी साक्षरता शिबीरे :–

वर्ष	विधी साक्षरता शिबीरे	योजनेचा लाभ मिळाल्यांची संख्या
1	2	
2018-2019	5080	470899
2019-2020	0	0
2020-2021	0	0

(३१ डिसेंबर २०१८ पर्यंत)

– ९ चालू
--- IX

12	13	14	15	16	17	18	19	20	
									C. Joint Secretary, Law and Judiciary Department, Aurangabad.
8	8	3	148440	148000	18000	0	0	3	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel
--	--	--	--	--	--	--	--	--	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court, Advocates
–	–	–	–	–	–	–	–	–	3. Fees Bill in Murder Cases.
226	227	200	10646000	55680250	41235250	0	1	8	4. Fees of Counsel on Original Side and Appellate Side.
67	33	34	20028146	9423400	7010950	Nil	Nil	Nil	5. Fees of Panel Counsels of Maharashtra Administrative Tribunal.
9	12	7	108000	265500	208500	0	0	0	6. Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
310	280	244	30930586	65517153	48472700	0	1	11	**Total (1 to 6)**
--	--	--	--	--		–	–	–	7. References regarding reasonableness of fees

तक्ता - १३
TABLE—XIII

शासकीय कर्मचाऱ्यांना उत्सवासाठी अग्रिम धने :-

~~खालील तक्ता विधी व न्याय विभाग तसेच त्यांच्या नियंत्र~~णाखालील कार्यालयाकडून देण्यात आलेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या व त्यांना देण्यात आलेली उत्सव अग्रिमाची एकूण रक्कम दर्शवितो.

Festival Advance to Government Servants.

The following Table indicates the No. of Government servants to whom the advances for festival were paid by this Department and also heads of offices under Law and Judiciary Department for the staff working under them.

	2019-2020		2020-2021		2021-2022		
	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	Nature of Advance
1	2	3	4	5	6	7	8
उत्सव अग्रिम	20223	252787500	14946	186714000	14955	180082500	Festival Advance

तक्ता–१४

TABLE–XIV

तक्ता –
TABLE---

नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना दिलेली सहाय्यक अनुदाने –

(१) खालील तक्ता नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना संबंधित अधिनियमांखालील प्रकरणात दंडाच्या व फीच्या स्वरुपात वसूल केलेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या रकमाच्या प्रमाणात त्यांना शासनाने दिलेले सहायक अनुदान दाखवतो.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी व जिल्हा न्यायाधीश यांनी दिलेल्या माहितीच्या आधारे, वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या दंड व फीच्या एकूण रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायाधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च यावरील प्रत्यक्ष खर्च याशिवाय आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या ५० टक्के एवढी रक्कम वजा करुन शिल्लक ५० % रक्कम नगरपालीका व इतर स्थानिक संस्थाना सहायक अनुदान म्हणून दिली जाते. ३१-३-१९९६ पूर्वी हे प्रमाण ६० : ४० या प्रमाणात होते न्यायालयाच्या आस्थापना खर्चामध्ये झालेल्या वाढीमुळे पुर्वलक्षी प्रभावाने हे प्रमाण १५ फेब्रुवारी, १९९९ पासून ५० : ५० असे करण्यात आले आहे. तद्नंतर १-४-२००१ रोजी सदर निर्णय नव्याने काढणे अपेक्षित होते शा. नि. वि. व. न्या. वि. दि. २९-३-२०१४ अन्वये सदर ५०.५० प्रमाणास १-४-२००१ पासून पुर्वलक्षी प्रभावाने मंजूरी देण्यात आली आहे.

			वजा करण्यात यावयाच्या रक्कमा deductions to be made	
	वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c		आस्थापना खर्च Establishment Charges	
	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021
1	2	3	4	5
एकूण ...	150134255	--	75308138	--

तक्ता –
TABLE---

प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले सहायक अनुदाने -

(२) खालील तक्ता प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध अधिनियम, १९६० खालील प्रकरणांमधून वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या एकूण फी व दंडाच्या रकमांबाबत प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले "सहायक अनुदान" दर्शवितो. दंड व फीच्या रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च या वरील प्रत्यक्ष खर्च तसेच आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या २० टक्के एवढी रक्कम वजा करुन हे सहायक अनुदान दिले जाते.

			वजा करण्यात deductions	
	वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c		आस्थापना खर्च Establishment Charges	
	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021
1	2	3	4	5
एकूण ...	605800	--	121160	--

१४
XIV

Grant-in-aid paid to Local Bodies and Municipalities.

(1) The following table indicates the grant-in aid sanctioned to the Municipalities and other Local Bodies in respect of fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Municipal and other Local Acts during the respective years.

The amount equal to 50 per cent of the total fines and fees realised in these cases is deducted on account of establishment charges in addition to the amount spent on expenses to meet Bhatta charges to witnesses and Travelling Allowance to Magistrates on the basis of the information furnished by the Chief Metropolitan Magistrate, Mumbai and the District and Sessions Judges and the balance amount is paid as grant-in-aid. The percentage formerly was in the ratio of 60:40 and has been revised as per G. R. dated 15-2-1999 to 50:50 with effect from 1st April 96 owing to the increase in the establishment charges of Courts. G. R. dated 29-3-2014 keep the ratio 50.50 percent retrospectively.

यावयाच्या रकमा
to be made

इतर खर्च Other Charges		दंडाची परत केलेली रक्कम Amount of the fine refunded		देय रक्कम Net payable	मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021	2020-2021	2019-2020	2020-2021	एकूण
6	7	8	9	10	11	12	
0	0	52702944	0	0	51800000	0	... Totals

१५
XV

Grant-in-aid paid to the societies for Prevention of Cruelty to Animals.

(2) The following table indicates the grant-in-aid sanctioned to the institutions for the Prevention of Cruelty to Animals from the fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Prevention of Cruelty to Animals Act, 1960. The amount of grant-in-aid was being paid after deduction of an amount equal to 20% of the total fines and fees realised in these cases in addition to the actual expenses incurred on the Bhatta charges to witnesses and travelling expenses of the Magistrate.

यावयाच्या रकमा
to be made

इतर खर्च Other Charges			देय रक्कम Net payable	मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2019-2020	2020-2021	2018-2019 (2-4-6)	2019-2020	2019-2020	2020-2021	
6	7	8	9	10	11	
0	0	0	0	350000	0	... Total

तक्ता-१६

TABLE-XVI

नियम व आदेश शाखा

Rules and Orders Branch

खालील तक्ता केंद्रीय व राज्य कायद्याखालील महाराष्ट्र नियम व आदेशाच्या पुनःस्थापना मालिकाकरिता तयार केलेली पृष्ठे संख्या दर्शवितो.

कामाचे विशिष्ट स्वरुप पहाता कामे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

The following table shows the number of pages prepared for Replacement Series to Maharashtra Rules and Orders under State and Central Acts.

Looking to the peculiar nature of the work, it is not possible to fix any norms.

अ. नं. Sr. No.	कामाचे स्वरुप		पृष्ठ संख्या No. of pages 2018	2019	2020	Nature of Work	
1	2		3	4	5	6	
१.	पुनःस्थापना मालिकेकरिता निवडण्यासाठी तपासावयाची राजपत्राची पृष्ठ संख्या.		6358	13603	3984	1. No of Gazette pages required to be examined for sorting out rules and orders for Replacement Series.	
२.	छापलेल्या नियम व आदेशामध्ये सुधारणा केलेली पृष्ठसंख्या.		--	--	--	2. No of pages in which corrections have been carried out in the published Rules and Orders.	
	(अ) वर्षाच्या आरंभी शिल्लक असलेली पृष्ठ संख्या	... राज्य कायदे	11817	9837	3662	(a) No of pages in balance. at beginnning of the year.	... State Acts
		...केंद्रिय कायदे	2162	3766	322		... Central Acts
	(ब) वर्षात सुधारणा केलेली पृष्ठ संख्या	...राज्य कायदे	--	--	–	(b) No. of pages corrected during the year.	... State Acts
		...केंद्रिय कायदे	--	–	–		... Central Acts
	(क) मूळ अधिसूचना व नवीन नियमासंबंधी चिकटविलेली पृष्ठ संख्या.	...राज्य कायदे	–	–	–	(c) No. of pages pasted relating to to original Notifications and New Rules.	... State Acts
		केंद्रिय कायदे	–	–	–		
	एकूण...(२)	...राज्य कायदे	11817	9837	3662	Total (b)	... State Acts
		...केंद्रिय कायदे	2162	3766	322		... Central Acts
३.	पुनःस्थापना मालिका छापण्यासाठी मुद्रणालयास पाठविलेली पृष्ठ संख्या.	... राज्य कायदे	–	–	–	3. No. of pages sent to the Press for printing the replacement Series.	... State Acts
		... केंद्रिय कायदे	–	–	–		...Central Acts
४.	शिल्लक राहिलेली पृष्ठ संख्या	... राज्य कायदे	9837	21654	31491	4. No of pages remained in balance	...State Acts
		... केंद्रिय कायदे	3766	4736	8502		... Central Acts
५.	मुद्रित तपासण्यासाठी मुद्रणालयाकडून आलेली पृष्ठ संख्या–					5. No. of pages received from the press for checking the Proof.	
	(अ) वर्षाच्या आरंभी शिल्लक असलेली पृष्ठ संख्या.	...राज्य कायदे	--	--	--	(a) No. of pages in balance at the beginning of the year.	... State Acts
		... केंद्रिय कायदे	--	–	–		... Central Acts
	(ब) वर्षात आलेली पृष्ठ संख्या	... राज्य कायदे	–	–	–	(b) No. of pages received during the year.	... State Acts
		... केंद्रिय कायदे	–	–	–		... Central Acts
	एकूण (५)	... राज्य कायदे	–	–	–	Total (5)	... State Acts
		... केंद्रिय कायदे	--	–	–		... Central Acts
६.	पुनःस्थापना मालिकेच्या अंतिम मुद्रणासाठी पाठविलेली पृष्ठ संख्या	... राज्य कायदे	–	–	–	6. No. of pages sent to the press for final printing of the Replacement Series	... State Acts
		... केंद्रिय कायदे	–	–	310		.... Central Acts
७.	अंतिम मुद्रणासाठी अद्याप पाठवावयाची पृष्ठ संख्या.	... राज्य कायदे	9837	21654	31491	7. No. of pages yet to be sent to the press for final Printing.	... State Acts
		... केंद्रिय कायदे	3766	4736	8502		... Central Acts
८.	संकीर्ण	...	38	26	05	8. Miscellaneous.	

तक्ता – १७

Personnel Summary **TABLE -- XVII** (चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	Scale of Pay /वेतनश्रेणी + G.P. + ग्रेड पे.	No. of Posts/पदसंख्या 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1	2	3		4
PROGRAMME --				१.कार्यक्रम-
LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT (Mantralaya)				विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)
Gazetted --	Rs.			(अ) राजपत्रित–
Principal Secretary and Remembrancer of Legal Affairs	... 70290-1540-76450 ...	1	1	.. प्रधान सचिव व विधी परामर्शी
Secretary (Legislation)	... 57700-1230-58930-58930-1380- ...	1	1	.. सचिव (विधी विधान)
	67210-1540-70290	1	1	.. सचिव व वरिष्ठ विधी सल्लागार
Secretary & Senior Legal Adviser	... 57700-1230-58930-58930-1380- 67210-1540-70290 ...	3	3	.. विधी सल्लागार नि-सह-सचिव
Joint Secretary, Law & Judiciary D. Nag.	... 118500-214100 ...	1	1	.. सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर
Joint Secretary, Law & J. Dept. A.Bad.	... 118500-214100 ...	1	1	.. सहसचिव (विधी व न्याय विभाग औरंगाबाद)
Joint Secretary (Law & J.D., N./A	... 118500-214100 ...	1	1	.. सॉलिसिअर-नि-सहसचिव
Draftsman-*cum* Joint Secretary	... 118500-214100 ...	3	3	.. प्रारुपकार-नि-सहसचिव
Solicitor and Joint Secretary	... 118500-214100 ...	2	2	.. सह-सचिव (विधी)
Deputy Legal Adviser-cum-Deputy Secretary.	... 39530-92040450-1080-49090-1230-54010...	4	4	.. उप विधी सल्लागार नि-उप सचिव
Deputy Draftsman-cum-Deputy Secretary.	.. 78800-209200 ...	5	5	.. उपप्रारुपकार-नि-उपसचिव
Solicitor (Mofussil Litigation) Cum. Dy Sec	... 78800-209200 ...	2	2	.. सॉलिसिटर(मुफसिल लिटिगेशन)नि-उप सचिव
Assistant Solictor and Deputy Deputy Secretary	... 78800-209200 ...	1	1	.. सहायक सॉलिसिटर-नि-पदसिध्द उपसचिव
Joint Secretary/Deput Secretary	... 118500-214100/78800-2092200 ...	2	2	.. सह / उप सचिव
Deputy Secretary (Law)/Under Secretary (Law)	... 78800-209200/67700-208700 ...	7	7	उपसचिव/अवर सचिव (विधि)
Assistant legal Advisor-cum-Under Secretary	...67700-208700 ...	4	4	.. सहायक विधी सल्लागार-नि-अवर सचिव
Assistant Draftsman-cum-Under Secretary	... 67700-208700 ...	10	10	.. सहायक प्रारुपकार-नि-अवर सचिव
Under Secretary	... 67700-208700 ...	4	4	.. अवरसचिव
	Total	53	53	**..एकूण**
Gazetted-Class II-				
Librarian-cum-Reference Officer	... 56100-177500 ...	1	1	.. ग्रंथपाल-नि-संदर्भाधिकारी
Junior Drafsman	... 56100-177500 ...	4	4	.. कनिष्ठ प्रारुपकार
Section Officer	... 47600-151100 ...	27	27	.. कक्ष अधिकारी
Senior Personal Assistant	... 67700-20877 ...	1	1	.. वरीष्ठ स्वीय सहाय्यक
Superintendent (legal)	... 47600-151100 ...	8	8	.. अधिक्षक (विधी)
Stenographer (Selection Grade)	... 44900-142400 ...	1	1	.. निवडश्रेणी लघुलेखक
	Total ...	42	42	.. एकूण
Non-Gazetted-Class II-	...			**(ब) अराजपत्रित वर्ग–२**
Assistant Section Officer	... 38600-122800 ...	65	65	.. सहायक कक्ष अधिकारी
Assistant (Law)	... 38600-122800 ...	20	20	.. सहायक (विधि)
Stenographer (H.G.)	... 41800-132300 ...	22	22	.. लघुलेखक (उच्चश्रेणी)
Stenographer (L.G.)	... 38600-122800 ...	21	21	.. लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
	Total ...	128	128	.. एकूण
Class-III				**(क) अराजपत्रित वर्ग-३**
Steno-Typist	... 25500-81100 ...	4	4	.. लघुटंकलेखक
Searcher-cum-Movement Keeper	... 19900-63200 ...	3	3	.. सर्चर-कम-मुव्हमेंट कीपर
Clerk cum Typist	... 19900-63200 ...	90	90	.. लिपिक टंकलेखक
Head Typist	... 25500-81100 ...	1	1	.. मुख्य टंकलेखक
Driver	... 19900-63200 ...	6	6	.. वाहन चालक
	Total ...	**104**	**104**	**..एकूण**
Class IV				**(ड) अराजपत्रित वर्ग-४**
Havaldar	... 16600-52400 ...	1	1	.. हवालदार
Naik	.. 16600-52400 ...	.8	8	.. नाईक
Shelf Attendent	... 16600-52400 ...	1	1	.. अलमारी परिचर
Peon	... 15000-47600 ...	36	36	.. शिपाई
Zerox Operator	... 16600-52400 ...	1	1	.. झेरॉक्स ऑपरेटर
Roneo Operator	... 16600-52400 ...	1	1	.. रोनिओ चालक
	Total ...	**48**	**48**	**..एकूण**
	Grant Total ...	**374**	**374**	**..एकूण बेरीज**

न्याय मंडळाची रचना

Organizaton of Judiciary Department

उच्च न्यायालय

HIGH COURT

कार्यक्रम २, ४, ५ आणि ६ हे न्याय मंडळाशी संबंधीत आहेत

Programmes 2, 4, 5 and 6 are concerned with the Judiciary.

मूळ न्याय शाखा
Original side
Registrar
प्रबंधक
Prothonotary and Senior Master.
लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई
Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai.
सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई
Official Assignee, High Court, Mumbai.
न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई
Court Receiver, High Court, Mumbai.
परिव्यय निर्धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई
Taxing Master, High Court, Mumbai.
नादारी प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई
Insolvency Registrar, High Court, Mumbai.
मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई
Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai.
लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई
Account Officer, High Court, Mumbai.

अपील शाखा
Appellate side
प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई.
Registrar, High Court, Mumbai.
प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.
Princiipal Judge, Mumbai City Civil Court and Session Judge, Greater Mumbai.
अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व अपर सत्र न्यायाधीश बृहन्मुंबई.
Additional Principal Judge, Mumbai City Civil Court and Additional Session Judge, Greater Mumbai.
नगर दिवाणी न्यायालयाचे न्यायाधीश व अपर सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई
Judge of the City Civil Court and Additional Session Judge Greater Mumbai.
मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बहन्मुंबई.
Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai.
अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई आणि महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई.
Additional Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai and Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai.
मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई
Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai.
अपर मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई.
Additional Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai.
न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई.
Judges, Court of Small Causes, Greater Mumbai.

उच्च न्यायालयाचे नागपूर येथील न्यायपीठ
High Court Bench at Nagpur
अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई नागपूर येथील न्यायपीठ.
Additional Registrar, High Court of Mumbai at Nagpur.
उच्च न्यायालयाचे औरंगाबाद येथील न्यायपीठ
High Court Bench at Aurangabad.
अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई औरंगाबाद येथील न्यायपीठ.
Additional Registrar, High Court of Mumbai at Aurangabad.
उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ.
High Court Bench at Panji (Goa)
अपर प्रबंधक, उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ.
Additional Registrar, High Court of Mumbai at Panji (Goa).
न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर / उत्थन जि. ठाणे.
Judicial Officer's Training Institute, Nagpur / Uttan Dist. Thane.

जिल्हा व सत्र न्यायाधीश
District and Session Judges.

- **अपर जिल्हा व सत्र न्यायाधीश** Additional Dist.& Session Judge
- **मुख्य न्यायिक दंडाधिकारी** Chief Judicial Magistrate
- **दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)** Civil Judges (S. D.)
- **दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)** Civil Judges (J. D.)
- **न्यायिक दंडाधिकारी** Judicial Magistrates
- **न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, पुणे** Judge, Court of Small Causes at Pune
  न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, नागपूर Judge, Court of Small Causes at Nagpur
- **न्यायाधीश, कौटुंबिक न्यायालय, मुंबई** Judge Family Court at Mumbai
  न्यायाधीश, कौटुंबिक न्यायालय, पुणे Judge, family Court at Pune
  न्यायाधीश, कौटुंबिक न्यायालय, औरंगाबाद Judge, family Court at Aurangabad
  न्यायाधीश, कौटुंबिक न्यायालय, नागपूर Judge, family Court at Nagpur.
  न्यायाधीश, कौटुंबिक न्यायालय, अकोला, अमरावती, नाशिक, ठाणे सोलापूर व कोल्हापूर Judge, family Court at Akola, Amravati, Nashik, Thane, Solapur and Kolhapur.

२. मुंबई उच्च न्यायालय

प्रस्तावनाः-

मुंबई येथील उच्च न्यायालयाचा न्यायचिकार म्हणजे दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या आदेश ४९ अंतर्गत सनदी उच्च न्यायालय आहे आणि देशातील सर्वात जुन्या उच्च न्यायालयांपैकी एक आहे. राणी व्हिक्टोरीयाच्या दिनांक २६ जून, १८६२ च्या सनद अंतर्गत मुंबई उच्च न्यायालयाची स्थापना झाली होती आणि त्याचे उद्‌घाटन १४ ऑगस्ट, १८६२ रोजी झाले.

घटनेच्या २३१ व्या अनुच्छेदानुसार तेंव्हाच्या मुंबई उच्च न्यायालयाची अधिकारीता प्रथमतःत्या वेळच्या गोवा,दमण,आणि दिव या केंद्रशासीत मुंबई उच्च न्यायालय (गोवा,दमण व दिव पर्यन्त अधिकारतेचा विस्तार) अधिनियम १९८१ अन्वये होती. परंतु सन १९८७ मध्ये गोवा,दमण व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ अन्वये स्वतंत्र गोवा राज्याची निर्मीती झाल्याने घटनेच्या २३१व्या अनुच्छेदानुसार तसेच गोवा,दमण व दिव पुर्नरचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २० अन्वये महाराष्ट्र राज्य आणि गोवा राज्य तसेच दादरा नगर हवेली आणि दमण दिव या केंद्रशासीत प्रदेशांसाठी एक सामायीक उच्च न्यायालय कार्यान्वीत झाले. गोवा, दमण, व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २६ अन्वये सामायिक उच्च न्यायलयाची प्रस्थापना करून त्याचे मुख्यालय मुंबई येथे ठेवण्यात आले. त्यामुळे उच्च न्यायालयाची अधिकारिता संपूर्ण महाराष्ट्र राज्य, गोवा राज्य आणि दमण व दिव तसेच दादरा व नगर हवेली या केंद्राशासित प्रदेशावर आहे. या व्यतिरिक्त उच्च न्यायालयाची नागपूर व औरंगाबाद येथे कायम खंडपिठे आहेत.

उच्च न्यायालयाचे प्रधान अधिकारी यांना उच्च न्यायालयाचे महाप्रबंधक म्हणून संबोधले जाते. महाप्रबंधक हे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या अपील आणि मूळ न्याय शाखांचे प्रमुख आहेत.

मूळ न्याय शाखा व अपील न्याय शाखा असे उच्च न्यायालयाचे दोन भाग आहेत.

मूळ शाखाः-

एकस्वपत्र व इतर संविधि अन्वये प्रदान करण्यात आलेले विविध अधिकार मूळ न्यायशाखेतील न्यायालये बजावीत असतात. तसेच मूळ न्याय शाखेत दाखल करण्यात आलेल्या प्रकरणात एकस्व पत्राच्या खंड १५ अनुसार उच्च न्यायालयाच्या एकल न्ययाधीशाच्या न्याय निर्णयातून उद्भवणारी अपिले, निकाली काढण्यात येतात. मूळ न्यायाशाखेवरील दाव्यांच्या प्रकरणा संबंधी आर्थिक अधिकारिता रुपये एक कोटीहून अधिक मूल्यांकन असलेल्या प्रकरणी आहे, तर मूळ शाखेवरील प्रकरणासंबंधी प्रादेशिक अधिकारिता बृहन्मुंबई च्या हद्दीपर्यंत आहे.

उच्च न्यायालयाच्या मूळ शाखेमध्ये भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २२६ अनुसार राज्य शासन, केंद्र शासन व बृहन्मुंबई महानगरपालिका आणि भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १२ अंतर्गत येणाऱ्या इतर सर्व प्राधिकारी यांच्या विरुध्द सर्व रिट विनंती अर्जाची सुनावणी तसेच सार्वजनिक हितासंबंधीची याचिका आणि बृहन्मुंबईतील अज्ञान पाल्यांच्या पालकांची नियुक्ती करण्यासंबंधी सर्व संकिर्ण प्रकरणे आणि विदेशी दत्तकाविधान संबंधी तसेच भारतीय पालकत्व विनंती अर्ज आणि पारसी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १९३६ अंतर्गत विवाह संबंधी अधिकारिता, या संबंधीच्या प्रकरणांतसुनावणी होते.

उच्च न्यायालयातील मूळ शाखेमध्ये पुढील प्रकारची कामेही करण्यात येतात.

१) अपिले / प्रत्यक्ष / अप्रत्यक्ष कर अंतर्गत संदर्भ.

२) भूसंपादन अधिनियम, १९६५, सनदी लेखापाल अधिनियम, १९४९, कंपनी सेक्रेटरीज अधिनियम, १९८० अंतर्गत संदर्भ

३) फेरा / फेमा आणि विदेशी व्यापार (विनियमय आणि विकास) अधिनियम, १९९२.

४) कलम ४३४ खालील आणि १००, ३९१, ३९३, ३९७, ३९८ आणि ६२८ इ. सारख्या इतर निरनिराळ्या कलमांखाली परिसमापच्या प्रकरणासंबंधातील, कंपनी विषयक बाबींच्या आणि कलम ४४६(३) आणि कंपनी अधिनियम, १९५६ च्या कलम १०-फ खालील कंपनी अपील, अशी प्रकरणे.

५) नाविक अधिकारिता संबंधीचे वसाहती न्यायालये अधिनियम, १८९० आणि त्या अंतर्गत नाविक आणि उप-नाविक अधिकरिता खालील दावे आणि प्रकरणे.

६) न्यायालय अवमान अधिनियम, १९७१ अंतर्गत याचिका (अर्ज).

७) लवाद आणि समेट अधिनियम, १९९६ खालील प्रकरणे.

८) मृत्यूपत्रीय आणि अमृत्यूपत्रीय अधिकारिता उत्तराधिकार प्रमाणपत्र, प्रशासन पत्र, मृत व्यक्तीचे अंतिम मृत्यूपत्रासंबंधी मृत्यूपत्रासंबंधी मृत्यूपत्रप्रमाण, तसेच मुंबई विनियमन अधिनियम, १८२७ च्या कलम २ अंतर्गत वारसासंबंधी प्रमाणपत्र संबंधी दावा व विनंती अर्जाची सुनावणी तसेच महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम ६ व १७ अंतर्गत विनंती अर्ज / अर्जांची सुनावणी

९) कॉपीराईट (प्रकाशन अधिकार) अधिनियम, १९५७, एकस्व अधिनियम, १९७४ आणि अन्य संबंधित अधिनियमांतर्गत दावे आणि प्रकरणे.

१०) इलाखा शहर नादारी अधिनियम, १९०९ अंतर्गत प्रकरणे.

११) वाणिज्यिक न्यायालय, वाणिज्यिक विभाग आणि उच्च न्यायालयाच्या वाणिज्यिक अपिल विभाग अधिनियम, २०१५ अंतर्गत प्रकरणे.

मुंबई उच्च न्यायालयाच्या सर्वसाधारण मूळ दिवाणी अधिकारितेच्या अधीन इतर सर्व प्रकरणे आणि कार्यवाही.

अपील न्याय शाखा :-

उच्च न्यायालयाच्या अपील शाखेची अधिकारिता महाराष्ट्र राज्याच्या ३४ जिल्ह्यांवर तसेच केंद्रशासित राज्य दमण, दीव आणि दादरा व नगर हवेली या जिल्ह्यांवर आहे.

अपील शाखेकडील न्यायालय खालील प्रकारची अपीले निकालात काढतात.

एक दिवाणी :-

(अ) अपीले :-

(१) दिवाणी प्रकरणातील मूळ हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखाद्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखाली दाखल केलेल्या, ज्यात प्रथम न्यायालयातील किंवा न्यायाधिकरण समक्ष असलेल्या

वाद विषयवस्तूचे मूल्य रुपये २ करोड पेक्षा जास्त नाही आणि अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवसतूचे मूल्य रुपये २ करोड किंवा कमी आहे, परंतु, 'अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवस्तूचे मूल्य' या उप-वाकखंडात येणाऱ्या संज्ञेचा अन्वयार्थ, जेथे अपील करण्यात आलेले आहे तसेच उलठअपील किंवा उलटहरकती दाखल करण्यात आल्या आहेत अशा अपीलात असलेल्या तसेच उलटअपील किंवा अनेक उलटअपीले किंवा प्रतिहरकतीमधील वाद विषयवस्तूचे एकूण मूल्य आहे असे समजण्यात यावे;

(२) दिवाणी प्रकरणातील अपील हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखादा स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखालील दाखल केलेल्या कामकाजाच्या अभिनिर्णयावरून.

(३) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४० खालील हुकूमनाम्यावरुन.

(४) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १०४ किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४३, नियम १ अन्वये पारीत केलेल्या आदेशावरून आणि;

(५) हुकूमनाम्याचा अंमल नसलेल्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमांतर्गत दिलेल्या आदेशावरुन.

(ब) पारशी मुख्य विवाहनिषयक न्यायालयाने पारित केलेल्या हुकूमनामा किंवा आदेशातून उद्‌भवणारे, पारशी विवाह आणि घटस्फोट अधिनियम, १९३६ च्या कलम ५१ अंतर्गत विनंती अर्ज खेरीज करून दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ११५ खाली किंवा प्रांतिक लघुवाद न्यायालये अधिनियमाच्या कलम २५ किंवा एखाद्या विशेष किंवा स्थानिक अधिनियमाखाली न्यायालयाच्या पुनरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता दाखल केलेले अर्ज.

(क) वकीला तर्फे उपस्थिती काढून घेण्यासाठी किंवा वकालतनामा रद्द करण्यासाठी किंवा रक्कम जमा किंवा काढून घेण्यासाठी आणि न्यायालय शुल्काच्या रकमेचा परतावा मिळण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ड) कंपनी अधिनियम, १९५६ अंतर्गत केलेले अर्ज व त्याखालील कामकाज.

(ई) उच्च न्यायालयातील प्रलंबित किंवा उच्च न्यायालयात दाखल करण्यासाठी प्रस्तावित अपीलातून किंवा दिवाणी पुनरिक्षण अर्जातून उद्‌भवणारे किंवा त्यांचाशी संबंधीत अनुषांगिक किंवा वादकालीन इतर सर्व अर्ज आणि तसेच अपीले काढून घेण्यासाठी अर्ज किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश २३ नूसार संमती हुकूमनामा (कसेंट डिक्री) किंवा आदेशाकरीता अर्ज.

या नियमाअंतर्गत एकल न्यायधीशव्दारा हाताळवयाच्या अपीलातील किंवा अनेक अपीलाती किंवा विनंती अर्जातील,प्रबंधक,उपप्रबंधक किंवा विशेष अधिकारी यांनी पारीत केलेल्या ओदशाचे पुनरिक्षण.

दोन. फौजदारी -

(अ) ज्यात मृत्यूदंड किंवा जन्मठेप अशी शिक्षा फर्मावली आहे,अशा अपराध सिद्धी आदेशा व्यतीरीक्त, इतर अपराध सिद्धी आदेशां विरुध्द अपीले, दोषमुक्तते विरुध्द अपीले, ज्या प्रकरणात आरोपीवर ज्या गुन्ह्याचा दोषारोप आहे त्या गुन्ह्यात अपराध सिध्द झाल्यावर केवळ दंडात्मक स्वरुपात शिक्षा दिली जाते किंवा १० वर्षापेक्षा जास्त नाही अशा कारावासाची शिक्षा दिली जाते किंवा असा कारावास आणि दंड अशा दोन्ही शिक्षा दिली जाते. आणि ज्या गुन्हयात अपराधसिध्दी नंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा आहे किंवा १० वर्षापेक्षा कमी कारावासाची शिक्षा आहे किंवा असा कारावास दंडात्मक शिक्षा आहे, अशा शिक्षेत वाढ होण्याकरीता फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७७ अंतर्गत अपील पुनरिक्षण अर्ज न्यायालयातर्फे सुचना (कोर्ट नोटीस)

(ब) मिळकतीच्या विल्हेवाटासंबधी आदेशाविरुध्द अपील आणि नुकसानभरपाई,खर्च आणि/शुल्क प्रदानाकरीता निदेश देणारे आदेश किंवा आरोपीस हजर राहण्यास बंधनकारक आदेश आणि आरोपीस कोणत्याही वेळी हजर राहण्यास फर्मावण्यात येईल त्यावेळी शिक्षेचा स्वीकार करुन दरम्यानच्या काळात चांगली वर्तणुक ठेण्याबाबत स्वतःस बांधून घेणारा आदेश किंवा आरोपीस देण्याचा आदेश.

(क) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४०१ अंतर्गत न्यायालयाच्या पुर्नरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता अर्ज, आणि फौजदारी विवरणपत्रांच्या परिक्षणावरुन किंवा अन्यथा, ज्या प्रकरणांचा अभिलेख मागविण्यात येत आहे, त्यावरील अहवाल.

(ड) ज्या गुन्ह्याचा आरोपीवर दोषारोप आहे त्या गुन्ह्याच्या अपराध सिद्धीनंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा किंवा १० वर्षापेक्षा जास्त नाही अशा कालावधीच्या कारावासाची शिक्षा किंवा असा कारावास व दंड, अशा शिक्षापात्र गुन्ह्यातील दोषमुक्तीविरुध्द, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७८ (४) अंतर्गत अपील करण्याची परवानगी मागण्यासाठी अर्ज.

(इ) उच्च न्यायालयात अगोदरच प्रलंबित असलेल्या एखाद्या अपील किंवा अर्जातून उद्‌भवलेले नसलेले किंवा त्यांच्याशी संबंधीत नसलेल्या, जामीन किंवा स्थगितीकरिता केलेले अर्ज.

(फ) एकल न्यायाधीशांव्दारा निकाली काढण्यात आलेल्या प्रकरणात भारतीय घटनेच्या अनुच्छेद १३४ अंतर्गत सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्यासाठी परवानगी मिळविण्याकरिता केलेले अर्ज.

(ग) सर्व संकीर्ण अर्जासहीत, उपरोक्त बाबी (अ) ते (क) खालील प्रकरणातून उद्‌भवणारे किंवा त्यांच्याशी संबंधीत जामीन व स्थगिती मिळविण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ह) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४८२ खालील सर्व अर्जासहित,

(एक) खंडपीठाव्दारे पारित केलेल्या एखाद्या आदेशाचे पुर्नविलोकन, त्यात फेरबदल, किंवा तो आदेश रद्दबातल होण्याकरिता केलेला अर्ज,

(दोन) प्रथम खबरी अहवाल (फर्स्ट् इन्फॉर्मेशन रिपोर्ट), गुन्हा नोदं (सी. आर.) दोषारोप पत्र किंवा फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १५६ (३) अन्वये चौकशीसाठी दिलेला आदेश, रद्दबातल करण्यासाठी केलेले अर्ज, असे अर्ज सरळ कलम ४८२ अंतर्गत किवा घटनेच्या अनुच्छेद २२६ आणि/किंवा अनुच्छेद २२७ अंतर्गत केलेले आहेत हे लक्षात न घेता जे काही अर्ज असतील अशा सर्व अर्जा व्यतिरिक्त,

एखाद्या खाजगी तक्रारीत आदेशिका (प्रोसेस) निर्गमीत करण्यासाठी केलेल्या आदेशास आव्हान देणारे अर्ज.

(ई) कारागृह (मुंबई संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९५९ किंवा कारागृह (गोवा, दमण आणि दीव संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९६८ अन्वये संचित किंवा अभिवचन रजेकरिता अर्ज/विनंती अर्ज किंवा खंडपीठ किंवा एकल न्यायाधीशां समक्ष प्रलंबित प्रकरणात तात्पुरते जामीन मिण्याकरिता केलेले अर्ज, त्या त्या न्यायमंचा समक्ष ठेवले जाईल. अगोदरच निकालात काढलेल्या प्रकरणातून उद्‌भवणाऱ्या उपरोक्त स्वरूपाचे अर्ज/विनंती अर्ज ज्या एकल न्यायाधीशांना फौजदारी प्रकरणे सोपवण्यात आली असतील त्यांच्या समक्ष ठेवले जातील.

२) ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर, आयकर अधिनियम, १९६१ च्या कलम २६० अ, संपत्ती अधिनियम, १९५७ च्या कलम २७ अ, सीमाशुल्क अधिनियम, १९६२ च्या कलम १३०, केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग, वित्त अधिनियम, १९९४ (सेवा कर) मधील प्रकरण ५ च्या कलम ८३ सह केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७, केंद्रीय विक्रीकर अधिनियम, १९५६ च्या कलम ९ (२) सह महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७ किंवा यात वर संदर्भीत केलेल्या व्यतिरिक्त कोणत्याही कर कायद्यांतर्गत किंवा जे अधिनियमीत केलेले किंवा पुर्नअधिनियमीत केलेले किंवा ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर जे अधिनियमीत करण्यात येईल अशा कायद्यांतर्गत असलेल्या न्याधिकरणाव्दारा पारीत केलेल्या आदेशातून उच्च न्यायालयात अपील करण्याची तरतूद आहे.

कोल्हापूर, नाशिक, पुणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग, सातारा सांगली, सोलापूर आणि ठाणे जिल्ह्यातून उद्‌भवणारे अपील मुंबई येथील उच्च न्यायालय न्यायाधिकाराच्या प्रोथोनोटरी आणि सिनिअर मास्टर यांच्याकडे सादर करण्यात येईल आणि त्यावरील सुनावणी मूळ शाखेवरील खंडपीठाकडून होऊन निकाली काढण्यात येईल.

मूळ शाखेवर अशा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष करासंबंधी अपील करण्याची नियमावली, योग्य त्या फेरफारांसह, उपरोक्त जिल्ह्यांमधून उद्‌भवणाऱ्या सर्व करांसंबधी अपीलांना सुद्धा लागू राहील.

मुंबईतील उच्च न्यायालयाच्या अध्यक्षपदी मुख्य न्यायमूर्ती असून त्यांच्यासह सध्याची मंजूर संख्या - ९४ आहे व त्यांना सहकारी न्यायाधीश सहाय्य करीत असतात. उच्च न्यायालयाच्या प्रशासकीय विभागाचे कामकाज महाप्रबंधक हे, मूळ शाखेवरील प्रबंधक, प्रोथोनोटरी आणि सिनिअर मास्टर आणि अपील शाखेवरील प्रबंधकांच्या मदतीने, पहातात.

मुंबई उच्च न्यायालयाची खंडपीठे :-

नागपूर, औरंगाबाद व पणजी (गोवा) येथे मुंबई उच्च न्यायालयाची कायमस्वरूपी तीन खंडपीठे आहेत मुंबई येथे न्यायाधीशांची ५० मंजूर पदे आहेत. २२ पदे औरंगाबाद येथे, १८ पदे नागपूर येथे आणि ४ पदे पणजी (गोवा) येथे आहेत. खंडपीठाचे प्रशासकीय काम प्रबंधक (प्रशासन) पहातात.

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, नागपूर

महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना न्यायिक प्रशिक्षण देण्याकरिता या संस्थेची पुर्नस्थापना नागपूर येथे दिनांक १२-०१-१९८७ रोजी करण्यात आली. सदर संस्थेत प्रशिक्षणार्थीना राहण्याकरीता वस्तीगृहाची सुविधा उपलब्ध असून तेथे प्रशिक्षणार्थी न्यायिक अधिकारी /सरकारी अभियोक्ता यांना प्रशिक्षण कालावधीत राहावे लागते.

• अतिरिक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता	१ आठवडा
• नवनियुक्त सहायक सरकारी अभियोक्ता	५ आठवडे
• विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम कार्यशाळा	३ दिवस
• नवनियुक्त न्यायालयीन लिपीक	२ दिवस

वस्तीगृहाच्या नवीन इमारतीचे व संस्थेतील विस्तारीत बांधकाम पूर्ण झालेले असून ती इतर सर्व सुख सुविधेने उपलब्ध आहे. त्यामुळे एकाचवेळी ४० प्रशिक्षणार्थीना प्रशिक्षण कालावधीत राहण्याची सोय झाली आहे.

मा. उच्च न्यायालयाने दिलेल्या मंजूरीनुसार २०१३ ते २०१६ मध्ये एकूण ३३४ नवनियुक्त उच्च न्यायालयातील लिपीकवर्गीय न्यायिक कर्मचारी / अधिकाऱ्यांना Inter Personal Relationship & Stress Management" "Budgetar Provisions" या विषयांवर तसेच इतर प्रशिक्षण देण्यात आले.

संस्थेत तीन अधिकारी म्हणजेच एक संचालक व दोन सहसंचालकांची मंजूर पदे आहेत. सन २०११ पासून महाराष्ट्रातील अतिरीक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता यांना न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर येथे नियमित प्रशिक्षण देण्यात येत आहे. संस्थेमध्ये आजतागायत एकूण ४१८७ अतिरिक्त/ /सहायक/विशेष तसेच नवनियुक्त सरकारी अभियोक्तांना प्रशिक्षण देण्यात आले आहे व पुढील नजीकच्या काळात न्यायिक अधिकारी, सरकारी अभियोक्ता व न्यायिक कर्मचाऱ्यांना Cyber Laws and Presentation and Advocacy Skills प्रशिक्षण देण्याचा संस्थेचा मानस आहे.

यावर्षी कोरोना सारख्या संसर्गजन्य आजारापासून लढण्याकरिता सुरक्षेच्या दृष्टीकोनातून संस्थेमध्ये येणाऱ्या व्यक्तींकरिता सॅनिटाईजची व्यवस्था, मास्क वापरणे, सुरक्षित अंतर बाळगणे तसेच स्वच्छतेचे सर्व निकष संस्थेद्वारे पाळले जात आहे.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, MAHARASHTRA NAGPUR.

For imparting training to the Judicial Officers, this Institute has been reestablished at Nagpur from 12/01/1987. This is a Training Institute with hostel facility where it is compulsory for the trainees to stay during their training period.

- Assistant / Additional Public Prosecutors for one week.
- Newly recruited Assistant Public Prosecutors for five weeks.
- Special Training Programme on Cyber Laws and Stress Management and Communication Skills for 3 days.
- Newly recruited Ministerial Staff Members of High Court / District Court for 2 days.

Construction on new Hostel building and expansion of the existing building is completed so the capacity to accommodate 40 trainee officers at a time is there.

Posts of Three Officers i.e. One post of Director and Two posts of Joint Directors all time for imparting training to the trainee Officers.

Since the year 2011 to till date this Institute has given training to 4187Additional / Assitant & Special Public Prosecutors nominated by Director of Prosecution. State of Maharashtra, Mumbai & Low & Judiciary Dept. Mantralaya, Mumbai.

During the Pandemic to prevent spread of COVID-19 Institute has taken precautionary measures by maintaining cleanliness and social distancing, use of sanitizers, calling staff members by alternate days and provided mask to all the staff members. Thus, Institute has followed all the guidelines issued by ICMR.

The "Nyay Kaushal" e-Resource Center of Hon'ble Bombay High Court, Bench at Nagpur is functioning at this institute from 31st October, 2020. "Nyay Kaushal" e-Resource Center is providing easy access to lawyers and litigants in persons for e-filing of their cases or for virtually connecting for hearing through Video Conferencing with any court in India.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, NAGPUR.

DETAILS OF VARIOUS TRAINING PROGRAMMES HELD IN LAST NINE YEARS

Particulars	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sub Total
Public Prosecutors	393	96	237	128	336	912	620	419	388	3529
Ministerial Staff of Courts	0	0	55	0	118	66	15	0	0	254
Judicial Officers	0	0	48	47	186	8	0	0	44	333
TOTAL	393	96	340	175	640	986	635	419	432	4116

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, ठाणे.

महाराष्ट्र न्यायिक प्रशिक्षण संस्था ही न्याय वितरण प्रणालीला सक्षक्त करण्याकरिता आवश्यक प्रशिक्षण व शोध कार्य करुन न्यायधिशांची गुणवत्ता व व्यवसायिकता वाढविण्याचे कार्य करित आहे. न्यायधिशांमध्ये न्यायदानाची क्षमता व निर्णायक कौशल्यांचा विकास होईल या उद्देशाने कार्यक्रम आखण्यात आले आहे महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीने फक्त महाराष्ट्र राज्य व गोवा येथील न्यायधिशांनाच नव्हे तर, श्रीलंका व गुजरात राज्य येथील न्यायधिशांना सुध्दा प्रशिक्षण दिलेले आहे. तसेच न्यायदान प्रक्रियेतील इतर घटकांना म्हणजेच सरकारी वकील, बाल न्यायमंडळाचे प्रमुख न्यायदंडाधिकारी आणि सदस्य यांना देखील प्रशिक्षण दिलेले आहे. न्यायिक प्रक्रिया आणि वेगवान न्यायामध्ये गुणवत्ता आणि निष्पक्षता यावर जोर देवून कायद्याच्या आधारावर मजबुतीकरण प्रणालीचा उद्देश व्यापकपणे प्राप्त करण्यासाठी महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी कठोर परिश्रम घेते. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी ही प्रशिक्षणार्थी न्यायाधिशांना चांगल्या न्यायाधिशांमध्ये परिवर्तीत करण्यासाठी तत्पर असून न्यायिक शिक्षण व विकासाकरिता सातत्याने प्रयत्नशील आहे.

The Maharashtra Judicial Academy envisions reinforcing the Justice Delivery System by offering and inspiring continuing Judicial learning and research to enhance the competence and professionalism of Judges. The Programme designed are aimed at Capacity Building of Judges and developing their adjudicative skills. Apart from imparting Judicial education and training to the Judges from the State of Maharashtra and Goa, the Maharashtra Judicial Academy has also been instrumental in designing and conducting Programmes for Sri Lankan Judiciary and State of Gujarat. It is imparting training to other stakeholders like Public Prosecutors, and Principal Magistrates and Members of Juvenile Justice Boards. The Maharashtra Judicial Academy strives hard to comprehensively achieve the object of strengthening system based upon Rule of Low By emphasizing on quality and fairness in adjudicative proces and Speedy Justice. The Maharashtra Judicial Academy is keen in promoting transformation of the Trainee Judges into Good Judges and believes in continuous Judicial education and development.

महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी व भारतीय मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्थेची माहिती

उत्कृष्ट हा कौशल्याचा भाग नसून तो एक वृत्तीचा भाग आहे. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीच्या कार्याला चालना देणारा तो एक घटक आहे. ज्ञानाला अद्यावत ठेवणे व त्यास समृध्द करणे यावर अकादमीचा विश्वास आहे. न्यायिक अधिकारी व न्यायदान प्रक्रियेतील सर्व घटकांना सातत्याने न्यायिक प्रशिक्षण देणे हा अकादमीचा हेतु आहे. न्यायिक अधिकाऱ्यांची कार्यक्षमता, कुशलता व कायदेविषयक ज्ञानाची सखोलता वाढवी यासाठी तेव्हापासून अकादमीने जाणीवपूर्वक दीर्घ व अल्पकालीन विविध अभ्यासक्रमांचे यशस्वीरीत्या आयोजन महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील विविध न्यायिक अधिकाऱ्यांसाठी केले आहे. अकादमीने न्यायिक अधिकाऱ्यांना नवीन संसाधने व अभ्यास साहित्य उपलब्ध करुन देऊन सर्व न्यायालयातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना कायद्यातील नवनवीन सुधारणांबाबत अवगत करणेचा प्रयत्न केलेला आहे. व्यावहारिक प्रशिक्षणावर भर देऊन न्यायिक अधिकाऱ्यांची न्यायदान व प्रशासन क्षमता विकसिक करण्याचा व त्यांची न्यायिक जागरुकता व संवेदनशीलता वाढविण्याचा अकादमीने सातत्याने प्रयत्न केला आहे.आजपर्यंत अकादमीने एकूण ४७५ प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. अकादमी यापुढे कर्मचाऱ्यांच्या प्रशिक्षणासह जास्तीत जास्त प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्याचे योजले आहे.

अकादमी न्यायालयीन सुधारणांसाठी एक स्वतंत्र संशोधन शाखा तयार करण्याचेही योजित आहे. अकादमीस राष्ट्रीय ज्ञान संजाल (National Knowledge Network) मार्फत अतिवेगवान इंटरनेट जोडणी प्राप्त झालेली आहे व त्याचा वापर अकादमीच्या विविध शैक्षणिक कार्यक्रमांसाठी करण्यात येत आहे.

टेकड्या व तळे यांनी वेढलेल्या निसर्गरम्य ५ हेक्टर परिसरात उत्तन - गोराई रसत्यावर अकादमी वसली आहे. महाराष्ट्र शासनाने अकादमीस १३.७८ हेक्टर एवढी अतिरिक्त जमीन मंजुर केलेली असून त्याचा ताबा मिळण्याची कार्यवाही चालु आहे. प्रशिक्षणार्थ्यांसाठी अत्यंत उत्तम पायाभूत सुविधा अकादमीत उपलब्ध करुन देण्यात आल्या आहेत.

अकादमीमध्ये विविधरंगी फुलझाडांनी विकसीत केलेली बाग असून त्यामुळे सुंदर वातावरणनिर्मिती झालेली आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता-१
TABLE-I

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actuals 2019-2020 (2)	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 (3)	सुधारलेले अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021 (4)	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022 (5)	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण-					**(A) Activity Classification**
उच्च न्यायालये ...	-- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	... High Courts
एकूण (अ) ...	-- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	... **Total (A)**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण-					**(B)Objectwise Classification**
१०२ -१ न्यायाधिश-					**102.–1. Judges**
२० १४००६५					**(20140065).**
वेतन ...	278266	374600	374600	388700	... Salaries
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	12523	17000	17000	17000	... T. C.
प्रवास खर्च ...	8619	13000	5200	13000	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	24662	28099	28099	56800	... Office Exp.
विदेश प्रवास ...	0	1157	579	1157	... Foreign Travel Expenses
संगणक खर्च ...	217	237	119	500	... संगणक खर्च
कंत्राटी सेवा ...	0	0	0	1	... Contractual Services
एकूण (०१) ...	324287	434093	425597	477158	... **Total (i)**
					102, High Court.
१०२ उच्च न्यायालये					**(02) (01) Prothonotary and**
(०२) (०१) प्रबंधक, मूळ शाखा (२०१४ ००७४)					**Senior master.**
वेतन ...	335862	408395	408395	436983	... Salaries
अतिकालीक भत्ता ...	1525	1332	666	1399	... O. T.
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	28108	36000	36000	36000	... T. C.
प्रवास खर्च ...	146	100	50	100	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	22039	43203	43203	43203	... Office Expenses
इतर प्रशासकीय खर्च ...	1722	800	400	800	-- Other Expenses Adm.
भाडे, पट्टी व कर ...	113554	140000	140000	226300	... Rent, Rates & Taxes
संगणकावरील खर्च ...	3835	2554	1277	2554	... Computer Expenses
लहान बांधकाम ...	1423	1339	335	1339	... Minor Works
कंत्राटी सेवा ...	10691	10847	10847	10847	... Contractual Services
इ.प्र.ख. ...	518905	644570	641173	759525	... **(2) Total**

1	2	3	4	5	
१०२-२(दोन) अनुवादक- (२०१४००८३)					**102(02) (02) Translators (20140083)**
वेतन ...	30744	38089	38089	38089	... Salaris
कंत्राटी सेवा ...	0	0	0	1	... Contractual Services
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	15	20	17	20	... T. C
कार्यालयीन खर्च ...	58	116	52	116	... Office Expenses
संगणकावरील खर्च ...	31	52	13	52	... Computer Expenses
एकूण (२) (दोन) ...	30848	38277	38171	38278	... Total (2) (ii)
१०२ (०३) (०१) अपील शाखा (एक) प्रबंधक (२०१४००९२)					**102(03)(01)Appellate Side (i) Registrar (20140092).**
वेतन ...	1814118	2221112	1950000	2333690	... Salaries
मजूरी ...	0	500	500	500	... Wages
अतिकालीक भत्ता ...	8737	6955	6955	7303	... O. T.
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	22205	30000	30000	30000	... T. C
प्रवास खर्च ...	2392	3630	3630	3630	... Travel Expenses
कंत्राटी सेवा ...	0	18500	31500	32000	... Contractual Services
विदेश प्रवास ...	405	243	122	243	... Foreign Travels
कार्यालयीन खर्च ...	49906	55530	42530	55530	... Office Expenses
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल ...	0	150	75	150	... Payment for Professional and Special
भाडे, पट्टी व कर ...	4038	4400	4400	4272	... Rent, Rates & Taxes
प्रकाशने ...	8491	9000	9000	9000	... Publication
संगणकावरील खर्च ...	10718	9527	9527	9527	... Computer Expenses
लहान बांधकाम ...	12689	1	30305	1	... Minor Works
एकूण (३) (एक) ...	1933699	2359548	2118544	2485846	... **Total (3) (i)**
१०२ (०३) (०२) (दोन) अनुवादक- (२०१४ ०१०९)					**102 (03) (02) Translator (20140109).**
वेतन ...	11766	14190	12771	15183	... Salaries
कंत्राटी सेवा ...	0	0	0	1	... Contractual Services
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	15	20	20	20	... T. C
कार्यालयीन खर्च ...	13	47	24	47	... Office Expenses
संगणक ...	9	22	6	22	... Computer
एकूण (३) (दोन) ...	11803	14279	12821	15273	... **Total (3) (02)**
१०२ (०४) (०१) लेखा अन्वेषण आयुक्त - (२०१४ ०११८)					**102(04)(01)Commissioner Taking Accounts (20140118).**
वेतन ...	9293	12771	12771	13665	... Salaries
अतिकालीक भत्ता ...	0	1	1	1	... O. T.
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	28	50	50	50	... T. C
कार्यालयीन खर्च ...	227	245	184	245	... Office Expenses
संगणक ...	17	28	7	28	... Computor Expenses
लहान बांधकाम ...	0	1	1	1	... Computor Expenses
एकूण (२) ...	9565	13096	13014	13990	... **(2) Total**

तक्ता – ११ चालू
Table -- XI -*Contd.*

1		2	3	4	5		
१०२ (०५) (०१) परिव्यय निर्धारक (२०१४०१२७)							**102 (05) (01) Taxing Master (20140127)**
वेतन	...	5202	8372	6931	8958	...	Salaries
कंत्राटी सेवा	...	0	0	0	1	...	
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	...	18	50	50	50	...	Telephone, Electric Charges
कार्यालयीन खर्च	...	95	105	53	105	...	Office Expenses
संगणकावरील खर्च	...	9	11	3	11	...	Computer
लहान बांधकाम	...	0	1	1	1	...	Minor Work
एकूण-(५)	...	5324	8539	7038	9126	...	**Total (5)**
१०२ (०६)(०१) नादारी प्रबंधक (२०१४०१३६)							**102(06)(01) Insolvency Registrar (20140136)**
वेतन	...	7257	11835	11835	12000		Salaries
कंत्राटी सेवा	...	0	0	0	1		Contractual Services
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	...	36	55	55	55		Telephone, Electric Charges
देशांतर्गत प्रवास	...	0	1	1	1		Domeetic Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	...	117	140	70	140		Office Expenses
संगणकावरील खर्च	...	16	29	7	29		Computer Expenses
एकूण-(६)	...	7426	12060	11968	12226		**Total (6)**
१०२ (०७) (०१) न्यायालय धारक व परिमापक (२०१४०१४५)						....	**102 (07) (01) Court Receiver (20140145)**
वेतन	...	62097	83479	62600	87900		Salaries
कंत्राटी सेवा	...	0	0	0	1		
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	...	425	622	466	578		Telephone, Electric Charges
देशांतर्गत प्रवास	...	62	44	8	44		Domestic Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	...	201	304	304	304		Office Expenses
भाडेपट्टी व कर	...	9	100	100	100		Rent, Rates and Tax
संगणक	...	29	41	20	41		Computer Charges
लहान बांधकाम		0	0	0	1		
एकूण-७	...	62823	84590	63498	88969		**Total (7)**
१०२ (०८) (०१) लेखा अधिकारी- (२०१४०१५४)						...	**102 (08) (01) Accounts Officer- (20140154)**
वेतन	...	5971	8798	8798	9414		Salaries
कंत्राटी सेवा	...	0	0	0	1		Contractual Services
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	...	45	70	70	70		Telephone, Electric Charges
कार्यालयीन खर्च	...	77	105	105	105		Office Expenses
संगणकावरील खर्च	...	6	16	8	16		Computer Expenses
लहान बांधकामे	...	0	1	1	1		Minor Work
एकूण-(८)	...	6099	8990	8982	9607		**Total (8)**

१०२-(०९) ११ व्या आयोगाच्या शिफारशीनुसार न्यायालयाची दर्जावाढ व प्रलंबित प्रकरणे त्यावरील निकालात काढण्यासाठी विशेष अनुदान (२०१४ ०३८८)					**102-(09)(01) Special Grant for gradiation and wipeout of pending cases as per recommendation of 11th Finance Commission (2014 0388)**
वेतन …	317492	475000	404000	508250	Salaries
दुरध्वनी, वीज व पाणी …	3553	6150	4612	6150	Telephone Charges
कार्यालयीन खर्च …	7068	21749	10875	21749	Office Expenses
लहान बांधकाम …	0	105	26	105	minor works
सहा. अनुदाने …	0	0	0	0	Grant-in-aid
यंत्र सामुग्री …	0	100	1	100	Machinery.
अतिकालीक भत्ता …	0	40	1	40	O. T.
देशातंर्गत प्रवास …	2657	6439	2091	6439	TA
भाडेपट्टी …	897	1665	1249	1665	Rent rates and Taxes
संगणक खर्च …	234	608	152	608	Computer Expenses
व्यासयायिक व विशेष	11512	14950	14950	14950	Special services
एकूण-(०९) …	343413	526806	437957	560056	… Total (09)
उच्च न्यायालय एकूण-(६)					…. **Total High Court**
१११ सरकारी मुखत्यार (२०१४०२६१)					**111 Officeial Assigness (20140261)**
वेतन …	33837	39363	36224	40601	Salaries
कंत्राटी सेवा …	0	0	0	1	
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	89	120	120	120	Telephone Charges
कार्यालयीन खर्च …	576	439	220	439	Ofiice Expenses
संगणकीय खर्च …	106	112	56	112	Computer Expenses.
व्यावसायिक विशेष सेवा …	476	212	1	1	Professional Special Service
प्रवास भत्ता …	0	0	0	0	Domestiv Traval Expanses
एकूण-(९) …	35084	40246	36621	41274	**Total (9)**

तक्ता – २
TABLE -- II

खालील तक्ता मुंबई उच्च न्यायालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the work done by the High Court of Judicature at Mumbai.

वर्ष		मंजूर केलेली न्यायाधिशांची संख्या Sanctioned Judge strength	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविलेल्या न्यायाधिशांची संख्या No. of Judges entruwith work outside their normal duties	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविलेल्या न्यायाधिशांची संख्या No. of Judge entrusted with court work only	कामाचे दिवस No. of working days	Year
1		2	3	4	5	6
२०१८	...	–	--	--	--	2018
२०१९	...	–	--	--	--	2019
२०२०	...	–	--	--	--	2020

तक्ता – २ /TABLE -- II-*Contd.*

प्रकरणाचे स्वरुप		वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the years			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases Instituted during the year			एकूण Total			निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year			वर्षअखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020		
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
१ मुळ शाखा																		**(1) Original Side**
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	42142	42650	43843	22611	22920	13290	64753	65570	57133	22103	21727	6467	42650	43843	50666	...	Main Civil Cases
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	14353	15332	15703	9284	7728	4492	23637	23060	20195	8305	7357	837	15332	15703	19358	...	Misc. Civil Cases
एकूण	...	56495	57982	59546	31895	30648	17782	88390	88630	77328	30408	29084	7304	57982	59546	70024	...	Total
२ अपील शाखा																	...	**(2) Appellate Side**
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	177650	186560	195343	53835	54034	23896	231485	240594	219239	44925	45251	15003	186560	195343	204236	...	Main Civil Cases
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	120861	127670	131801	42010	41055	22346	162871	168725	154147	35201	36924	11743	127670	131801	142404	...	Misc.Civil Cases
मुख्य फौजदारी प्रकरणे	...	54493	58654	66776	28802	31901	16604	83295	90555	83380	24641	23779	13144	58654	66776	70236	...	MainCriminalCases
संकीर्ण फौजदारी प्रकरणे	...	13597	13497	14510	14379	12037	6775	27976	25534	21285	14479	11024	3477	13497	14510	17808	...	Misc. Criminal Cases
एकूण	...	366601	386381	408430	139026	139027	69621	505627	525408	478051	119246	116978	43367	386381	408430	434684	...	**Total**
एकूण १ + २	...	423096	444363	467976	170921	169675	87403	594017	61038	555379	149654	146062	50671	444363	467976	504708	...	**Total 1+2**

तक्ता-३
TABLE-III

न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात ज्यामध्ये न्यायालय धारक नेमले गेले व कार्यमुक्त केले गेले अशा बाबी व मिळकतीचे हाताळलेले हिशेब दर्शवितो.

The Court Receiver, High Court, Mumbai.

The following table indicates the matters in which Court Receiver was appointed and discharged and the accounts of properties handled by him during the respective years.

अ. क्र. प्रकरणाचे स्वरुप 1	2018 2	2019 3	2020 4	Nature of Cases
दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४० नियम १ अन्वये न्यायालय धारकाला मिळकतीचे धारक नेमले आहे अशा दाव्याची प्रकरणे				Suit Matters where Court Receiver is appointed as Receiver of the property under Order 40, Rules of Civil Procedure Code.
१. वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली धारकाबाबतची प्रकरणे.	15739	15757	15712	1. Pending Receivership matters at the beginning of the year.
२. वर्षभरात आलेली प्रकरणे.	463	320	240	2. Matters received during the year.
एकूण ...	**16219**	**16082**	**15955**	... **Total**
३. ज्यांमध्ये धारकाला कार्यमुक्त केले अशी प्रकरणे.	462	370	175	3. Matters in which Receiver is discharged.
४. वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे.	15757	15712	15780	4. Matters pending at the end of the year.
५. रक्कम मिळाल्याबाबत देण्यात आलेल्या एकूण पावत्या.	236	298	91	5. Total No. of Receipts.
६. वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील प्रारंभीची शिल्लक.	Rs. 473704828.64	Rs. 371299096.55	Rs. 328705690.28	6. Opening Balance in the Per sonal Ledger Account at the beginning of the year.
७. वर्षात मिळालेली रक्कम-	0	0	--	7. Amount received during the year.
(१) वसूल केलेले भाडे ...	2552632	28410657	16733466	(1) Rent Collected.
(२) इतर रक्कम ...	79791483	61452154	73867346	(2) Other.
एकूण [७ (१ ते ७)] ...	**105317515**	**89862811.3**	**30600812**	... **Grand Total [7(1+7)]**
८. पक्षकारांना परत केलेल्या रकमा ...	1740560988	2329983676.79	36933419	8. Payment made to the parties
९. कायम ठेवीत करण्यात आलेली गुंतवणूक.	934275634	950702366	222360468	9. Investment made in the fixed deposits
एकूण (८ + ९)...	**2674836622**	**3280686042**	**591693887**	... **Total (8+9)**
१०. वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील अखेरची शिल्लक.	371299096	32870505690	275212191	10. Balance in Personal Ledger Account
११. कार्यालयाने मिळविलेल्या कमिशनच्या. रकमांची बेरीज.	25000000	38000000	30000000	11. Total amount of commission fees earned.

तक्ता – ४
TABLE -- IV

<u>सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई.</u>

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या ताब्यात असलेली संबधित वर्षामधील नादारांची संपदा, वसूल झालेल्या रकमा व मिळालेले कमिशन दर्शविते.

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कामकाजाबाबत प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही असे उच्च न्यायालयाने कळविले आहे.

<u>The Official Assignee, High Court, Mumbai.</u>

The following tables indicate the Insolvents-Estates in the Official Assignees hands, amounts reaslised in the Insolvent-Estates and Commission earned by him.

The High Court has informed that no norms can be fixed for the Work-done by the Official Assignee.

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	न्यायाधिशांची संख्या No. of Judge			एका महिन्यामध्ये न्यायालयाचे कामाचे दिवस Siting of the Court in a month	वर्षाच्या आरंभी प्रशासनासाठी कामे चालू असलेल्या नादारांच्या संपदा Insolvents eststes pending for administrative purposes at the beginning of the year			वर्षात सरकारी मुखत्यारांच्या हाती आलेल्या नवीन संपदा New estates in hands of Official Assignee during the year			एकूण Total			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदांची कामे प्रशासकीय कारणासाठी बंद करण्यात आलेली आहेत त्या संपदा Estates closed for administrative purposes by the end of the year			**Nature of Cases in broad categories**
	2017	2018	2019		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
नादारीची कामे आणि त्या बाबतीतील कामकाज	–	–	–	Twice	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Insolvency matters and proceedings in respect thereof

तक्ता – २ /TABLE -- II-*Contd.*

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या अखेरीस कामे चालू असलेल्या संपदा Estates pending for administrative Purposes at the end of the year			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदा बाबतीत लाभांश जाहीर करण्यात आला त्या संपदा Estates in which dividents have been declared by the end of the year			२०११ मध्ये लाभांश जाहीर करण्याकरिता घेतलेल्या संपदा Estates taken up for declaration of dividends in 2011	नादारांच्या संपदातून वसूल केलेली रक्कम Amount realised in the Insolvents estates			एकूण वसुली व शासनाकडे जमा केलेल्या रकमेवरील नादारी कार्य धारकांना मिळालेले कमिशन Official Assignee's Commission earned on the total recoveries and credited to the Government			**Nature of Cases in broad categories**
	2017	2018	2019	2017	2018	2019		2017	2018	2019	2017	2018	2019	
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
नादारीची कामे आणि त्या बाबतीतील कामकाज														Insolvency matters and proceedings in respect thereof

तक्ता – ५
TABLE -- V

(ब) संबंधित वर्षामध्ये सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने केलेल्या कामाचे विवरण पत्र :-

(B) The following tables indicate the work done by the office of the Official Assignee, High Court, Mumbai during the respective years :-

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			कार्याची पूर्तता किंवा विलोपन यामुळे वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year by way of discharge or ennulment			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
नादारीचे अर्ज आणि त्या बाबतीतील कामकाज	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	Insolvency matters and proceedings in respect thereof

तक्ता – ६
TABLE -- VI

नादारी प्रबंधक उच्च न्यायालय, मुंबई

~~खालील तक्ता त्या त्या वर्षात~~ प्रलंबित असलेल्या, दाखल केलेल्या व उच्च न्यायालयाने दिलेल्या न्यायिक अधिकाराखाली नादारी प्रबंधक यांनी निकालात काढलेल्या प्रकरणांची संख्या दर्शविते.

The Insolvency Registrar, High Court, Mumbai.

The following table indicate the number of cases pending, instituted and disposed off during the respective years by the Insolvency Registrar under the Judicial powers delegated by the High Court.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
मुळ शाखा																-	Original Side
नादारी प्रकरणे	567	583	634	182	235	36	749	818	670	166	184	27	583	634	643	...	Insolvency Cases
एकूण ...	567	583	634	182	235	36	749	818	670	166	184	27	583	634	643	...	Total

तक्ता – ७
TABLE – VII

लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता मिळकतीची विक्री, आदेशाप्रमाणे घेतलेल्या लेखा, अभिहस्तांतर पत्र नक्की व निष्पादित करणे, न्यायालय धारक व खाजगी धारक, अज्ञानाचे पालक, वेडयांचे व्यवस्थापक आणि मृत व्यक्तींच्या मिळकतीचे प्रशासक यांच्या लेखा तपासणी मंजूर करणे तसेच स्थावर मिळकतीच्या विक्रीची उद्घोषणा नक्की करणे, आदि बाबीसंबंधी उच्च न्यायालयाकडून किंवा नगर दिवाणी न्यायालय याजकडून आलेले व केलेले काम दर्शवितो.

The Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai.

The following tables indicate the cases relaring to sales of properties, accounts taken as ordered, conveyances or executed, accounts of Court Receiver and Private Receivers, Guardians of minors, Managers of Lunatics and Administrators of estates of deceased persons perused and passed, proclamations of sale of immovable properties settled during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) मिळकतीची विक्री करणे …	2	6	6	4	1	1	6	7	7	0	1	1	6	6	6	(1)Toeffect sales of properties.
(२) आदेश झाल्याप्रमाणे हिशेब घेणे …	19	20	22	2	3	2	21	23	24	1	1	1	20	22	23	(2) To take account as ordered.
(३) अभिहस्तांतर पत्रे नक्की करणे व निष्पादित करणे …	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(3) To settle and execule conveyances.
(४) हुकुमनाम्याच्या बजावणीत शेरीफांनी जप्त केलेल्या स्थावर मिळकतीच्या विक्रीची उद्घोषणा करणे. …	354	400	378	99	82	15	453	482	393	53	104`	33	400	378	360	(4) To settle prociamations od sale of immovable properties attached by the Sheriff in execution of Decrees.
(५) न्यायालय धारक व खाजगी धारक यांचे हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे. …	0	33	22	42	29	10	42	62	32	9	40	3	33	22	23	(5) To peruse and pass accounts of Court Receiver and private Receiver.
(६) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेडयांचे व्यवस्थापक आणि मयत इसमांच्या मिळकतीचे प्रशासक यांनी दाखल केलेले हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे. …	0	1	0	3	1	1	3	2	1	2	2	0	1	0	0	(6) To peruse and pass account filed by Guardians of minors Managers of Lunatic and Administrators of Estates of deceased persons.
(७) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेडयांचे संमत करणे. …	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	(7) Testamentary Matters

तक्ता – ८
TABLE – VIII

परिव्यय निर्धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात आकारणी केलेल्या परिव्यय पत्रांची संख्या, तसेच वादपत्र, अपिले इत्यादिवर आकारावयाच्या न्यायालयीन शुल्कांच्या निश्चितीसाठी प्रकरणांची संख्या दर्शविते.

The Taxing Master, High Court, Mumbai.

The following tables indicate the number of cases in respect of taxing the Bills of costs and determining the amount of Court-fees leviable on plans, appeals etc. during respective years.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) (अपील शाखा सोडून) न्यायालयाच्या प्रत्येक शाखेतील व नादारी न्यायालयातील परिव्ययपत्रांची आकारणी करणे. अशीलासाठी न्यायप्रतिनिधींनी केलेल्या विवादीत आणि/अथवा अविवादीत अशा सर्व कामाबद्दल अशीलाने न्याय प्रतिनिधीला देय असलेल्या खर्चाची रक्कम ठरविणे.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(1) To tax the Bill of Costs on every side of the Court (except the Appellare Side) and in the Insolvency Court. To determinc the amount of costs payable to an attomey by his client for all work, contentions and/or non-contentions, done by the Attornies for the said client.
(२) उच्च न्यायालयात दाखल केलेले वादपत्र, प्रतिदावा व अपील अर्ज अथवा दुसरे कोणतेही दस्तऐवज यावर आकारावयाच्या न्यायालय फीची रक्कम ठरविणे. न्यायालयाने तसा आदेश दिला असेल तेंव्हा अधिकारितेसाठी उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या दाव्याच्या विषय वस्तुचे मूल्यांकन ठरविणे....	0	0	0	26	21	7	26	21	7	26	20	0	0	1	7	(2) To determine the amount of Court-fees leviable on a plaint, counter claims and memo of appeal or any other documents filed in the High Court. To determine for the purpose of jurisdic tion the valuation of the subject matter of a suit filed in the High Court, when-ever directed to do so by an order of the Court.
	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	

तक्ता – ९

TABLE -- IX

मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, (मुळशाखा व अपील शाखा) मुंबई.

खालील तक्ता मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

The Chief-Translator and Interpreter, High Court, (Original Side and Appellate Side) Mumbai.

The following tables indicate the work done by the Office of the Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
अनुवाद :-																**Translation :-**
(१) उच्च न्यायालयात (मुळशाखा) ...	0	0	--	88985	56912	197028	88985	56912	197028	88985	56912	11609	0	0	185419	(1) High Court (Original Side)
(२)उच्च न्यायालयात (अपील शाखा) ...	0	0	--	7232	50331	35890	7232	50331	35890	7232	50331	32505	0	0	3385	(2) High Court (Appellate Side)
एकूण	**0**	**0**	--	**96217**	**107243**	**232918**	**96217**	**107243**	**232918**	**96217**	**107243**	**44114**	**0**	**0**	**232918**	**... Total**
अनुवाद :-																**Translation :-**
(१) उच्च न्यायालयाच्या (मुळशाखा)																(1) High Court (Original Side)
(अ) कार्यालयात	0	0	--	29304	29176	5061	29304	29176	5061	29304	29176	5061	0	0	--	(a) In the Office
(ब) न्यायालयात ...	0	0	--	948	480	353	948	480	353	948	480	353	0	0	--	(b) In Court
(२) उच्च न्यायालयात (अपील शाखा) ...																(2) High Court (Appellate Side)
(अ) कार्यालयात	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	--	--	(a) In the Office
(ब) न्यायालयात ...	0	0	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	--	--	(b) In Court
एकूण	**0**	**0**	--	**30252**	**29656**	**5414**	**30252**	**29656**	**5414**	**30252**	**29656**	**5414**	**0**	**0**	--	**... Total**

तक्ता-१०

TABLE-X

लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात उघडलेली व बंद केलेली खाती, निरनिराळया प्रकारच्या गुंतवणुकीवर व्याज लाभांसह पक्षकारांना देण्यात आलेल्या व गुंतवणुक केलेल्या रकमा दर्शवितो.

The Accounts Officer, High Court, Mumbai.

The following table indicates the accounts opened and closed, total deposits received and payments made to the parties by way of interest/dividend on various types of investment made during the respective years.

अ. क्र.	प्रकरणाचे स्वरुप 1	2018 2	2019 3	2020 4	Nature of Cases
१.	वर्षाच्या आरंभी असलेली खात्याची संख्या	2055	2000	1972	1. Maintenance of Accounts (live account)
२.	वर्षभरात उघडलेली खाती ...	15	4	9	2. No. of Accounts opened during the year
	एकूण ...	**2070**	**2004**	**1981**	... **Total**
३.	वर्षात बंद केलेली खाती. ...	70	32	14	3. Number of Accounts closed during the year.
४.	वर्षाच्या अखेरीस असलेली खाती....	2000	1972	1667	4. Number of Accounts at the end of the year.
५.	निरनिराळया गुंतवणुकीवर रोजकिर्दी मध्ये केलेल्या नोंदी. ...	64	72	24	5. Total No. of entries made in the journal on various investments.
६.	खातेवहयामध्ये केलेल्या नोंदी ...	0	0	0	6. Total No. of entries made in the ledger
७.	शिल्लक रकमेची दिलेली प्रमाणपत्रे ...	0	0	0	7. Certificate of Balance issued.
८.	वर्षाच्या आरंभी वैयक्तिक खातेलेखामध्ये (Personal Ledger Acctts.) शिल्लक असलेली रक्कम	22758960.79	20028141.25	30185886.44	8. Balance in the Personal Ledger Account at the beginning of the year.
९.	वर्षात मिळालेल्या ठेवी ...	75636367.51	42792162.77	34465621.1	9. Total amount of deposits received during the year
१०.	मिळालेल्या व्याजाची/लाभांशाची एकूण रक्कम ...	6861165.9	4288417.54	7291706.63	10. Inserest/dividend received.
	एकूण (८+९+१०) ...	**105256494.2**	**67108721.56**	**71943214.17**	... **Total (8+9+10)**
११.	पक्षकारांना दिलेल्या रकमा				11. Total payment made.
	(१) पक्षकारांची एकूण संख्या ...	123	119	97	(i) No. of parties
	(२) दिलेल्या रकमा ...	1379788.25	4400264.17	2562878.21	(ii) Amount paid.
१२.	केलेली गुंतवणूक–				12. Investment made.
	(१) नियत ठेव...	19119093.12	32522570.95	3105321.71	(i) Fixed deposits (Nationalised Bank)
	(२) युनीट ...	—	—	—	(ii) Inits of Unit Trust of India
	(३) सरकारी कर्ज रोखे ...	––	––	—	(iii) 9% Relief Bounds
	(४) राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	—	—	—	(iv) National Saving Certificates.
	(५) इतर बचत...	––	––	—	(v) Other Investment
	(६) एस.बी.आय. ...	––	—	—	(vi) SBI Bond.
	एकूण (११ (२) + १२)	--	--	--	**Total (11(ii) + 12).**
१३.	वर्षाच्या अखेरीस वैयक्तिक खाते लेखा (P. L. A.) मध्ये शिल्लक असलेली रक्कम (१० — १२)	20028141.25	30185886.44	38305014.25	13. Balance in the PLA at the end of the year (10 — 12).
१४.	गुंतवणुकीवर मिळालेल्या एकूण व्याजावर ३% दराने मिळविलेल्या कमिशनच्या रकमांची बेरीज	433711	619349.6	137488	14. Total amount of commission earned @ 3 per cent on gross interest earned on investments.

तक्ता-११

TABLE-XI

उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई.

High Court, (Original Side) Mumbai.

खालील तक्ता उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई यांचे संबंधीत वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो.

The following table indicates the income of High Court (Original Side), Mumbai, during the respective years.

(३१-१२-२०२० पर्यंत)

(Upto 31-12-2020)

उत्पन्नाचा तक्ता

INCOME STATEMENT

अ. क्र. उत्पन्नाच्या बाबी	2018-2019	2019-2020	2020-2021	Nature of Cases
1	2	3	4	5
१. प्रबंधक उच्च न्यायालय (मुळशाखा)				**1. Maintenance of Accounts (live account)**
(१) मुद्रांकात जमा केलेली न्यायालयीन फी	534586635	582415238	187018363	(1) Court fees collected in stamps.
(२) रोख रकमेत जमा केलेली न्यायालयीन फी	1321984	1338238	456001	(2) Counrt fees collected in cash.
(३) इतर बाबी ...	480082	825348	1437738	(3) Other Item.
(४) उच्च न्यायालयाने जमा केलेला दंड ...	169500	115700	35000	(4) Fines by High Court
२. न्यायालय धारकाची फी ...	—	--	--	2. Fees of the Court Receiver.
३. सरकारी मुखत्यार (१) फी ...	—	—	--	3. Official Assignee (1) Fees
(२) संकीर्ण जमा ...	—	--	--	(2) Misc. Receipts.
४. लेखा अन्वेषण आयुक्त न्यायालयीन फी	--	—	--	4. Commissioner for Taking Accounts Court Fees
५. नादारी प्रबंधक (मुद्रांकात) ...	--	—	--	5. Insolvency Registrar Fees Collected in Stamp
६. परिव्यय निर्धारक (मुद्रांकात) ...	--	--	--	6. Taxing Master (Court Fees Stamp)
७. मुख्य अनुवादक व दुभाषी (मुद्रांकात)	--	—	--	7. Chief Translator & Interpreter (Court Fees Stamp
८. लेखा अधिकारी ...	--	—	--	8. Accounts officer.

तक्ता–१३

TABLE-XIII

(iv) Personnel Summary **(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा**

अनुक्रमांक	Designation	वेतनमान + ग्रेड पे. Scale of pay + G.P.	पदसंख्या No. of post 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1	2	3	4	5	1
	HIGH COURT (Original Side)				**उच्च न्यायालय (मूळ शाखा)**
	The Honourable Chief Justice ..	90000	1	–	मा. मुख्य न्यायमूर्ती
	Honourable Judges ..	80000	–	–	माननीय न्यायमूर्ती
	(A) Gazetted Class I		1	–	**(अ) राजपत्रित- वर्ग - १**
	Prothonotary and Senior Master ..	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	1	प्रोथोनोटरी व सिनि. मास्टर
	Registrar, Original Side ..	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	1	मुळ शाखा, प्रबंधक
	Add. Registrar, O.S./Addi Prothonotary & Senior Master ..	51550-1230-58930-1380-63070	2	2	अति प्रबंधक
	Master & Asst. Prothonotray(dudl.)..	43690-1080-49090-1230-56470	2	2	–
	Master & Asst. Prothonoty(Adm.) ..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	–
	Company Registrar ..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	कंपनी प्रबंधक
	First Assistant Master ..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	प्रथम सहा. प्रबंधक
	Master & Asst. Prothonotary(Adm.)..	S-25 (78800-209200)	2	2	मास्टर क. सा. प्रोमोकेटर (प्र.शा)
	Sr. Private Secretary ..	S-25 (78800-209200)	4	4	वरिष्ठ खाजगी सचिव
	Second Assistant master ..	S-25 (78800-209200)	1	1	द्वितीय सहायक प्रबंधक
	Third Assistant Master ..	S-25 (78800-209200)	1	1	तृतीय सहायक प्रबंधक
	Associates ..	S-25 (78800-209200)	28	28	सहयोगी
	Master (Administration) ..	S-23 (67700-208700)	10	10	प्रबंधक (प्र. शा.)
	Asstt. Prothonotary (Adm.)		–	... -	
	Private Secretary ..	S-23 (67700-208700)	14	14	खाजगी सचिव
	Protocol Officer-cum Court Keeper ..	S-23 (67700-208700)	1	1	राजशिष्टाचार अधिकारी-नि न्यायालय धारक
	Personal Assistant ..	S-20 (56100-177500)	31	29	स्टिम सहायक
	Assistant Director ..	S-20 (56100-177500)	1	1	सहा. संचालक
		Total	**102**	**100**	**एकूण**
	(B) Gazetted, Class II				**(ब) राजपत्रित वर्ग २**
	Section Officer ..	S-17 (47600-151100)	22	22	कक्ष अधिकारी
	Court Keeper ..	S-17 (47600-151100)	1	1	न्यायालय रक्षक
		Total	**23**	**23**	**एकूण**
	(C) Non-Gazetted Class III				**(क) अराजपत्रित वर्ग-४**
	Stenographer (Higher Grade) ..	S-17 (47600-151100)	4	4	लघूलेखक (उच्च श्रेणी)
	Assistant Section Officer ..	S-14 (38600-122800)	34	34	सहायक कक्ष अधिकारी
	Stenographer (Lower Grade) ..	S-14 (38600-122800)	5	5	लघूलेखक (निम्नलेखक)
	Clerk ..	S-6 (19900-63200)	77	75	लिपिक
	Clerk-cum-Typist ..	S-6 (19900-63200)	22	22	लिपिक टंकलेख
	Section Writers ..	S-6 (19900-63200)	12	12	लेष्टनक
	Typist ..	S-6 (19900-63200)	6	6	टंकलेखक
	Staff Car Drivers ..	S-6 (19900-63200)	19	19	चालम
	AC Operator ..	S-6 (19900-63200)	1	1	एसी ऑफरेटर
		Total	**180**	**178**	**एकूण**

तक्ता-१३-चालू

TABLE-XIII-*Contd.*

1	2	3 2019-20	4 2020-21	5
(D) Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४**
Chobdar Attached to the Hon'ble Judges ...	S-6 (19900-63200) ...	–		चोबदार
Office Chobdar ...	S-6 (19900-63200) ...	37	37	चोबदार (कार्यालय)
Book Binder ...	S-6 (19900-63200) ...	04	04	पुस्तक बाधणीकार
Filer ...	S-6 (19900-63200) ...	06	6	फाईलकरी
Havildar ...	S-6 (19900-63200) ...	01	1	हवालदार
Naik ...	S-3 (16600-52400) ...	03	3	नाईक
Liftman ...	S-3 (16600-52400) ...	15	15	फॉलयमन
Pumpman ...	S-3 (16600-52400) ...	02	2	पंपमन
Darwan ...	S-3 (16600-52400) ...	02	2	दारवान
Xerox Operator ...	S-3 (16600-52400) ...	03	3	झेरॉक्स ऑफरेटर
Watchman ...	S-1 (15000-47600) ...	06	6	वाचमन
Chowkidar ...	S-1 (15000-47600) ...	03	3	चौकीदार
Peon ...	S-1 (15000-47600) ...	91	87	शिपाई
Hamal ...	S-1 (15000-47600) ...	35	35	हमाल
Halalkhor ...	S-1 (15000-47600) ...	08	8	हलालखोर
Helper ...	S-1 (15000-47600) ...	06	6	मदतनिस
Mali ...	S-1 (15000-47600) ...	05	5	माळी
	Total ...	**227**	**223**	**एकूण**
Court Receiver				**न्यायालय धारक**
Gazetted-				**राजपत्रित**
Court Receiver ..	51550-63070 ...	1	1	न्यायालय धारक
1st Assistant to Court Receiver ..	43690-56470 ...	1	1	१ले सहा. न्यायालस धारक
2nd Assistant to Court Receiver ..	78800-209200 ...	1	1	२रे सहा. न्यायालय धारक
Master (Adm) ..	67900-208700 ...	3	3	सहा. न्यायालय धारक (प्रशा.)
Account Officer ..	44900-142400 ...	1	1	लेखाधिकारी
Section Officer ..	56100-177500/47600-151100 ...	11	11	कक्ष अधिकारी
	Total ...	**18**	**18**	**एकूण**
Non-Gazetted, Class III-				**राजपत्रित वर्ग ३**
Assistant cashier ..	38600-122800 ...	1	0	सहायक रोखपाल
Asst. Section Officer ..	38600-122800 ...	17	17	सहायक
Stenographer (Higher Grade) ..	41800-132300 ...	1	1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade) ..	38600-122800/44900-142400 ...	3	3	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Clerks ..	38600-122800/19900-63200 ...	38	38	लिपिक
	Total ...	**60**	**59**	**... एकूण**
Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४**
Filer ...	19900-63200 ...	1	1	फाईलकरी
Naik ...	16600-52400 ...	1	1	नाईक
Peon ...	16000-52400/1500-47600 ...	13	13	शिपाई
	Total ...	**15**	**15**	**एकूण**
	Grand Total ...	**92**	**92**	**एकूण**
Official Assignee				**सरकारी मुखत्यार**
Gazetted-				**राजपत्रित**
Official Assignee ..	51550-1230-58930-1380-63070 ...	1	1	सरकारी मुखत्यार
Dy. Official Assignee ..	43690-1080-51550-1230-58930 ...	1	1	उपसरकारी मुखत्यार
1st AssistantOfficial Assignee ..	Pay Matrix Level S-25 (78800-209200) ...	1	1	१ले सहायक सरकारी मुखत्यार
2nd AssistantOfficial Assignee ..	7450-225-11500 ...	1	1	२ रे सहायक सरकारी मुखत्यार
Master (Adm) ..	Pay Matrix Level S-23 (67700-209200) ...	1	1	सहा.सरकारी मुखत्यार (आस्था)
Section Officer ..	Pay Matrix Level S-20 (56100-177500) ...	4	4	कक्ष अधिकारी
	Total ...	**9**	**9**	**एकूण**

तक्ता-१३-चालू

TABLE-XIII-*Contd.*

1	2	3 2018-19	4 2019-20	5
Non-Gazetted Class III				**अराजपत्रित चतुर्थ -श्रेणी-चालू**
Assistant ..	Pay Matrix Level S-14 (38600-122800) ...	5	5	सहायक
Stenographer (Higher Grade) ..	Pay Matrix Level S-15 (41800-132300) ...	1	1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade) ..	Pay Matrix Level S-14 (38600-122800) ...	2	2	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Clerks ..	Pay Matrix Level S-6 (19900-63200) ...	20	20	लिपिक
	Total ...	**27**	**27**	**एकूण**
Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४**
Chopdar ...	Pay Matrix Level S-6 (19900-63200)	1	1	चोपदार
Naik ...	Pay Matrix Level S-3 (16600-52400)	1	1	नाईक
Peon ...	Pay Matrix Level S-3 (16600-52400)	15	15	शिपाई
	Total	**17**	17	**एकूण**
	Grand Total	**54**	54	**एकूण (सर्व मिळून)**
Commissioner of Taking Accounts				**लेखा अन्वेषण आयुक्त**
Gazetted-				**राजपत्रित**
Commissioner for Taking Account ..	51550-1230-58930-1380-63070	01	01	आयुक्त
Section Officer ..	S-20 (56100-177500)	01	01	कक्ष अधिकारी
	Total	**02**	**02**	**एकूण**
Non-Gazetted, Class III-				**राजपत्रित वर्ग ३**
Assistant ..	S-14 (38600-122800)	1	1	रोखपाल
Stenographer (Higher Grade) ..	S-15 (41800-132300)	1	1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Clerks ..	S-6 (19900-63200)	2	2	लिपिक
Clerks (Stag. Pramotion) ..	S-14 (38600-122800)	2	2	लिपिक
	Total	**06**	**06**	**एकूण**
Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४**
Peons ...	S-3 (16600-52400)	3	3	शिपाई
	Total	**3**	3	**एकूण**
	Grand Total	**11**	**11**	**एकूण (सर्व मिळून)**
Insolvency Registrar				**नादारी प्रबंधक**
Gazetted-				**राजपत्रित**
Insolvency Registrar ..	43690-564470	01	1	नादारी प्रबंधक
Section Officer ..	S-20 (56100-177500)	01	1	कक्ष अधिकारी
	Total	**02**	**2**	**एकूण**
Non-Gazetted, Class III-				**राजपत्रित वर्ग ३**
Assistant ..	S-14 (38600-122800)	01	1	सहायक
Clerks-cum-Typist (Stagnation- Scale) ..	S-14 (38600-122800)	00	0	लिपिक-टंकलेखक
Clerks ..	S-6 (19900-63200)	03	3	लिपिक
	Total	**04**	**4**	**एकूण**

तक्ता-१३-चालू

TABLE-XIII-*Contd.*

1 2	3	4 2019-20	5 2020-21	6
Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४**
Peons (Stagnation Scale) ...	S-3 (16600-52400)	02	2	शिपाई
Peons ...	S-1 (15000-47600)	02	2	शिपाई
	Total	**04**	**4**	**एकूण**
	Grand Total	**10**	**10**	**एकूण (सर्व मिळून)**
Taxing Master				**परिव्यय निर्धारक**
Gazetted				**राजपत्रित**
Taxing Master ...	43690-56470	1	1	परिव्यय निर्धारक
Assistant Commissioner and Asstt. Taxing Master ...	15600-39100+6600	1	–	सहायक आयुक्त आणि सहायक परिव्यय निर्धारक
Section Officer ...	S-20 (56100-17750)	1	1	कक्ष अधिकारी
	Total	**3**	**2**	**एकूण**
Non-Gazetted Class III				**अराजपत्रित वर्ग ३**
Clerks ...	S-6 (19900-63200)	5	5	लिपिक
	Total	**5**	**5**	**एकूण**
Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४**
Peons ...	S-1 (15000-47600) / S-3 (16600-52400)	2	2	शिपाई
	Total	**2**	**2**	**एकूण**
	Grand Total	**10**	**9**	**एकूण (सर्व मिळून)**
Chief Translator and Interpreter (O.S. Side + A. Side)				**मुख्य अनुवादक व दुभाषी**
Gazetted				**राजपत्रित**
Chief Translator and Interpreter ...	S-25 (78800-209200)	1	1	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Dy. Chief Translator and Interpreter...	S-23 (67700-208700)	1	1	उप-मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Assistant Chief Translator and Interpreter1	S-23 (67700-208700)	1	1	सहायक मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Section Officer ...	S-17 (47600-151100)	5	5	कक्ष अधिकारी
Senior Translator and Interpreter ...	S-15 (41800-132300)	7	7	वरिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
	Total	**15**	**15**	**एकूण**
Non-Gazetted Class III				**अराजपत्रित वर्ग ३**
Assistant Section Officer ...	S-14 (38600-122800)	7	7	सहायक कक्ष अधिकारी
Junior Translator and Interpreter ...	S-13 (35400-112400)	7	7	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
Clerks ...	S-6 (19900-63200)	7	7	लिपिक
	Total	**21**	**21**	**एकूण**
Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४द्व**
Naik ...	S-6 (19900-63200)	1	1	नाईक
Peons ...	S-1 (15000-47600)	5	5	शिपाई
	Total	**6**	6	**एकूण**
	Grand Total	**42**	**42**	**एकूण (सर्व मिळून)**

तक्ता-१३-चालू

TABLE-XIII-*Contd.*

1	2	3 2019-20	4 2020-21	5
Account Officer				**लेखा अधिकारी**
Gazetted				**राजपत्रित**
Account Officer (Judi.) ...	433690-56470	1	1	लेखा अधिकारी
Section Officer ...	S-20 (56100-177500)	1	1	कक्ष अधिकारी
	Total	**2**	2	**एकूण**
Non-Gazetted Class III				**अराजपत्रित वर्ग ३**
Assistant ...	S-14 (38600-122800)	1	1	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
Clerks ...	S-8 (19900-63200)	4	4	लिपिक
	Total	**5**	5	**एकूण**
Non-Gazetted Class IV				**अराजपत्रित वर्ग ४**
Peons ...	S-3 (16600-52400)	2	2	शिपाई
		...	–	
	Total	**2**	**2**	**एकूण (सर्व मिळून)**
High Court (O.S.)	**Grand Total**	**9**	**9**	**एकूण बेरीज उच्च न्यायालय (मु.शा.)**

HIGH COURT (Appeallate Side)

Gazetted --

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
	Group - A						
1	Registrar General	Super time Pay Scale	01	0	0	1	महाप्रबंधक प्रबंधक
2	Registrar	51500-63070	09	02	02	13	प्रबंधक
3	Dy. Registrar	43690-56470	24	05	05	34	उप प्रबंधक
4	Asst. Registrar	67700-208700	29	09	09	47	सहाय्यक प्रबंधक
5	Project Manager	--	-	-	-	-	प्रोजेक्ट मॅनेजर
6	Registrar/Principal Secretary to the Hon'ble Chief Justice	51550-63070	01	0	0	01	मा. मुख्य न्यायमुर्तीचे प्रधान सचिव
7	Secretary to the Hon'ble Chief Justice	78800-209200	01	0	0	01	मा. मुख्य न्यायमुर्तीचे सचिव
8	Senior Private Secretary	78800-209200	04	01	01	06	मुख्य खजगी सचिव
9	Private Secretary to Hon'ble Judge	67700-208700	39	19	23	81	खाजगी सविच
10	Chief Libraian	67700-208700	01	0	0	01	मुख्य ग्रंथपाल
11	Personal Assistant to the Hon'ble Judge	56100-177500	75	38	44	157	माननीय न्यायाधिशांचे स्वीयसहायक
12	Librarian	56100-177500	01	01	01	03	ग्रंथपाल
13	Assistant Director	56100-177500	01	0	0	01	न्यायालय लघुलेखक
14	Genral Manager	--	02	01	0	03	वरिष्ठ अधिक्षक
15	Chief Translator & Interpreter	78800-209200	0	01	0	01	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
16	Dy. Chief Translater	67700-208700	0	02	01	03	उप मुख्य अनुवादक
17	Protocol Officer cum Courtkeepers	67700-208700 0	01	01	2		राजशिष्टाचार अधिकारी व न्यायालय धारक
	Total		**190**	**80**	**88**	**358**	**एकूण**

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
	Group - B						
18	Section Officer	--	172	45	69	286	महाप्रबंधक प्रबंधक
19	Hardware Engineer	41800-132300	02	01	01	4	प्रबंधक
20	Software Engineer	41800-132300	02	01	01	4	उप प्रबंधक
21	Senior Translater & Interpreter	41800-132300	0	06	01	07	सहाय्यक प्रबंधक
22	Administrative Officer (JOTI)	44900-142400	0	01	0	01	
23	Dy. Libraian	41800-132300	0	01	0	02	
	Total		**174**	**53**	**70**	**298**	
	Total A + B		–	–	–	–	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
	Group - C					
1	Assistant	41800-132300	196	53	70	319
2	Sofware Programmer	41800-132300	04	0	0	4
3	Clerk	19900-63200	433	163	188	784
4	Section Writer	19900-63200	10	26	0	36
5	Senior Libray Asst.	27100-69100	02	3	0	5
6	Stenographer (H.G.)	41800-132300	23	5	5	33
7	Stenographer (L.G..)	38600-122800	30	4	08	42
8	Staff Car Driver	19900-63200	62	26	29	117
9	Telex Operator	Nill	0	0	0	0
10	Junior Translator & Interpreter	41800-132300	0	13	01	14
11	Librarian (JOTI)	38600-122800	0	1	0	1
12	Senior Assistant Librarian	41800-132300	0	1	0	1
13	Assitant Librarian	29200-92300	0	1	0	1
14	Typist	38600-122800	0	1	0	1
	Total		762	279	301	1360

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
	Group - D					
1	Book Binder	19900-63200	11	5	10	26
2	Filer	19900-63200	13	5	6	24
3	Jamadar	19900-63200	1	0	0	1
4	Additional Jamadar	19900-63200	1	0	0	1
5	Havildar	19900-63200	5	1	5	11
6	Naik	16600-52400	8	1	5	13
7	Chobdar	19900-63200	86	41	49	173

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
	Group - D					
8	Officiating Chobdar	19900-63200	0	1	0	1
9	Peon	15000-47600	279	114	130	523
10	Library Attendant	19900-63200	6	2	0	8
11	Hamal	15000-47600	44	7	0	51
12	Farash	15000-47600	5	6	0	11
13	Assistant Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
14	Senior Binder	19900-63200	1	0	0	1
15	Binder Boy	16600-52400	13	0	0	13
16	Roneo Peon	16600-52400	2	0	01	3
17	Watchmen	15000-47600	4	2	13	19
18	Cooks	15000-47600	3	2	4	9
19	Xerox Operator	16600-52400	2	2	2	6
20	Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
21	Junior Binder	19900-63200	2	0	0	2
22	Sweeper	15000-47600	0	5	15	20
23	Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
24	Pump Operator	19900-63200	0	1	0	1
25	Mali	16600-52400	0	3	2	5
26	Assistant Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
27	Garden Mazadoor	15000-47600	0	8	0	8
28	Female Garden Mazadoor	16600-52400	0	1	0	1
29	Liftman	16600-52400	0	0	01	1
30	Senior Library Attendent	25500-81100	0	2	0	2
31	Night Watchman	15000-47600	0	1	0	1
32	Room Boy	15000-47600	0	4	0	4
33	Sweeper cum Hamal	--	0	3	0	3
	Total		**488**	**220**	**244**	**952**
	Total Group A,B,C,D		**1614**	**652**	**705**	**2971**

३. दिवाणी, सत्र आणि फौजदारी न्यायालये

(एक) प्रस्तावना

(अ) नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई.–

मुंबई नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, या न्यायालयाची स्थापना बृहन्मुंबई क्षेत्राकरिता १९४८ साली झाली. हे न्यायालय दिवाणी आणि फौजदारी प्रकरणात न्यायदान प्रक्रियेचे कार्य करते. सदर न्यायालय, हे ज्या दाव्यातील विषयवस्तूंचे मूल्य रु. १०,००० पेक्षा जास्त पण रु. १,००,००,००० पर्यंत आहे अशा अधिकार घोषणेचा वाद (डिक्लेरेटरी सूटस्) समरी सूटस् आणि व्यावसायिक कमर्शियल केसेस अशा प्रकरणांची सुनावणी करून निर्णय देते नोटीस ऑफ मोशन, सार्वजनिक जागेतून निष्कासन अधिनियम (पब्लिक प्रिमायसेस एव्हीक्शन ॲक्ट) तसेच महानगरपालिका अधिनियम व इतर अधिनियमांतर्गत किरकोळ अर्जावर सुनावणी करून निर्णय देते. शासनाने मुंबई शहर दिवाणी न्यायालय (सुधारणा) अधिनियम, २०१२ (Mah-XXV of 2012) आणि विधि व न्याय विभागाच्या शासन अधिसूचना क्रमांक सीसीएस–२९११/सीआर-५८/ कार्यासन क्र. १९, दिनांक २८ ऑगस्ट २०१२ अन्वये रुपये दहा हजार पेक्षा जास्त पण रुपये एक कोटी पर्यंत असलेल्या आर्थिक मूल्यांचे दिवाणी दाव्यांमध्ये न्यायप्रदान करण्याचे अधिकार या न्यायालयाला दिले आहेत व उक्त अधिनियमाची कलमे १,२,३,५,६ आणि ७ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ सप्टेंबर २०१२ तसेच उक्त अधिनियमाचे कलम ४ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ ऑक्टोबर २०१२ पासून सुरुवात करण्यात आली आहे.

फौजदारी शाखेत सत्र न्यायालय हे महानगर दंडाधिकारी यांच्याकडून न्यायचौकशी करीता पाठविलेल्या प्रकरणात न्यायचौकशी करून निर्णय देते तसेच भ्रष्टाचार प्रकरणात देखील सुनावणी करते. १ एप्रिल १९७४ पासून सत्र न्यायालयास बृहन्मुंबई मधील महानगर दंडाधिकाऱ्यांनी संपरीक्षण केलेल्या प्रकरणांमधील फौजदारी अपिले आणि पुर्नरिक्षण अर्ज व त्यातील जामिन अर्जावर सुनावणी करण्याचे अधिकारही देण्यात आले आहेत. जामीन अर्ज, विशेष न्यायालय जसे सी. बी. आय., ए. सी. बी., इलेक्ट्रीसीटी, एस.सी.एस.टी., पॉक्सो, एन.डी.पी.एस., मोक्का, एम.पी.आय.डी., पी.एल. एम.ए. इ. डी., टाडा, पोटा, एन. आय. ए., से.बी. भष्ट्राचार या कायद् यांतर्गत दाखल केलेल्या प्रकरणांमध्ये सुनावणी करुन निकाल देण्याचे काम करते.

सदर न्यायालयात दोन प्रधान न्यायाधीश आणि दोन अतिरिक्त प्रधान न्यायाधीशांसह न्यायाधीशांची ८२ मंजूर पदे व विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय यांच्या शासन निर्णय क्रमांकः विशेन्या १३१६/१३३/प्र.क्र.१४/का–नऊ, दिनांक १३ सप्टेंबर, २०१९ अन्वये १६ न्यायाधीशांच्या पदनिर्मितीस दिलेल्या मान्यतेनुसार न्यायाधीशांची एकूण ९८ मंजूर पदे आहेत. त्याव्यतिरीक्त सद्यस्थितीत १३ जलदगती न्यायालये व न्यायाधीश कार्यरत आहेत. त्याचप्रमाणे, मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्यानुसार केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी ४ विशेष न्यायालयांच्या न्यायाधींशाचाही समावेश आहे. सदर ९८ न्यायालयांकरीता ११९३ व १३ जलदगती न्यायालयांकरीता ५२ कर्मचाऱ्यांची संख्या मंजूर झाली आहे.

मुंबई हे प्रधान वाणिज्य व औद्योगिक शहर असल्यामुळे या न्यायालयातील विवाद निरनिराळ्या प्रकारचे असतात आणि या न्यायालयात असलेल्या प्रचंड कार्यभारावरुन विवादांची बेसुमार वाढ दिसून येते. शासनाने मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्याशी विचारविनिमय करुन शासन अधिसूचना, विधि व न्याय विभाग क्र. संकिर्ण १२०७/५/सीआर.-३/का-११ दि. २० फेब्रुवारी २००७ अन्वये दि. १९ सप्टेंबर २००७ पासून दिडोंशी येथे गोरेगाव, मालाड, कांदिवली, बोरीवली, व दहिसर या क्षेत्राचा समावेश असलेल्या विभागाकरिता नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई (बोरीवली विभाग), गोरेगांव येथे दिंडोरी शाखा स्थापन केली आहे. शासनाने मुंबई येथील उच्च न्यायलयाशी विचार विनिमय करुन दि. ३० सप्टेंबर २०१५ रोजी अधिसुचनेद्वारे अंधेरी परीसर व अंधेरी येथील पोलीस ठाणी आणि परकाम्य संलेख अधिनियमाच्या कलम १३८ अन्वये उद्‌भवणारी प्रकरणे बोरीवली सत्र विभागात समाविष्ट केलेली आहेत आणि उक्त क्षेत्रात उद्‌भवणाऱ्या प्रकरणांची न्यायचौकशी, दिंडोशी (गोरेगांव) येथील सत्र न्यायालयात करण्यात येते. दिंडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीश हे त्यांच्या प्रमुखपदी असून आणि त्यांची अधिकारीता ही, अंधेरी येथील अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांशी देखील समव्यापी आहे. तसेच, सत्र न्याधाधीश, बृहन्मुंबई हे उक्त विभागासाठी सत्र न्यायाधीश असून त्यांनी बोरीवली सत्र विभागाची अधिकारीता आहे आणि त्यांना उक्त सत्र विभागाकडील प्रकरणे काढून स्वतःकडे घेण्याचे किंवा सक्षम अधिकारीता असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयाकडे किंवा त्यास योग्य वाटेल असे कोणतेही प्रकरण गोरेगांव, दिंडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीशाकडे अभिहस्तांकित करण्याचे अधिकार प्रदान केलेले आहेत.

१४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार विधी व न्याय विभाग मंत्रालय यांच्या शासन निर्णय क्रमांक : जगन्या १४१६/प्र.क्र.२०४/का-९, १८ ऑगस्ट, २०१७ अन्वये नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, दिंडोशी मुंबई येथे १ जलदगती न्यायालय स्थापन करण्याकरीता व त्याकरीता एकुण ६ पदनिर्मितीच्या प्रस्तावास मान्यता दिलेली आहे. सन २००७ मध्ये दिंडोशी येथे मुलतः १२ न्यायालये होती. त्या व्यतीरीक्त शासन निर्णय क्र. संकिर्ण-०११८/१६२/ प्र.क्र.४२/का.११, दिनांक ५ जुन, २०१८ नूसार कोर्ट क्र. १५ व १६ अशी २ नविन न्यायालये धरुन एकूण १६ न्यायालये कार्यरत आहेत.

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे आदेशानुसार या न्यायालयांत दि. १ ऑक्टोबर, २०११ पासून दिवाणी दाव्यांतील पक्षकारांकरीता मध्यस्थी केंद्र (Mediation Center) स्थापन करण्यात आले असुन ते पुर्णपणे कार्यरत आहे. तसेच या न्यायालयातील आवारात १४ डिसेंबर, २०२० पासुन ई-सेवा केंद्राची सेवा सुरु करण्यात आली आहे. या ई-सेवा केंद्रामध्ये लोकांकरीता खटल्याची स्थिती, सुनावणीची तारीख, ई-फायलिंग, ई-पेमेंट संबंधीत कार्य, साक्षांकित प्रत आणि ऑनलाईन अर्ज इत्यादी कामे केली जाणार आहेत. नगर दिवाणी व सत्र न्यायालयाच्या फोर्ट, मुंबई येथील मुख्य शाखेत अतिरीक्त न्यायालये स्थापन करण्यासाठी, मुख्य न्यायालयातील काही विभाग हे हुतात्मा चौक, फ्लोरा फाउंटन, मुंबई येथील एम.टी.एन.एल. इमारतीतील सहाव्या मजल्यावरील जागा भाडेतत्वावर घेऊन स्थलांतरीत

करण्यात आलेले आहेत. सदर जागा ही मा. उच्च न्यायालय यांच्या आदेशानुसार आणि विधि व न्याय विभाग ज्ञापन क्र. संकिर्ण - ०४१६/प्र.क्र.४८/कार्या-११, दिनांक ४ मार्च, २०१७ च्या शासन ज्ञापनानुसार, हुतात्मा चौक, फ्लोरा फाउंटन, मुंबई येथील एम.टी.एन.एल. इमारतीतील सहाव्या मजल्यावरील १३,५३३.३२ चौ फूट जाया या न्यायालयाने सन २०१७-१८ सर आर्थिक वर्षात रु. ३७,२१,६६३/- इतके मासिक भाडे (भाडेदरात प्रतीवर्षी ५ टक्के वाढीने १८ टक्के जी.एस.टी. व सी.जी.एस.टी.) व मालमत्ता कर, पाणीपट्टी कर यांचा अंर्तभाव करुन पाचा वर्षासाठी घेतली आहे. सदरहु जागेचा ताबा ह्या न्यायालयाने दिनांक ४ डिसेंबर, २०१७ रोजी घेतला आहे. तेथील जागेमध्ये मुख्य न्यायालयातील लेखा विभाग, पुस्तक बांधणी विभाग, सत्र अभिलेखा विभाग कार्यरत आहेत.

तसेच १६ समर्पित व्यावसायिक न्यायालयांकरीता व २६ पॉक्सो न्यायालयांकरीता जागेचा शोध सुरु असुन नजिकच्या भविष्यात त्याबाबत स्वतंत्र प्रस्ताव सादर करण्यांत येईल.

न्याय विभाग, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, भारत सरकार यांचे दिनांक ५ सप्टेंबर, २०१९ चे पत्र व उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०१९ च्या पत्रानुसार खटल्यांचा त्वरीत निकाल काढण्यासाठी नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई, (मुख्य शाखा) करीता १ जलदगती न्यायालय हे मुख्यालयामधे व १४ विशेष जलदगती न्यायालये, व नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बोरीवली विभाग, (दिंडोशी शाखा) करीता ११ विशेष जलदगती न्यायालये, अशी एकूण २६ जलदगती न्यायालये स्थापन करण्याची मान्यता मिळाली आहे. सदर विशेष जलदगती न्यायालयांकरीता Standard Norms प्रमाणे एका पॉक्सो न्यायालयाकरीता ७ कर्मचारी असे एकूण १८२ पदे बाह्यस्त्रोत्रयंत्रणे प्रमाणे भरण्याबाबत उपरोक्त उच्च न्यायालयाच्या पत्रानुसार सुचना प्राप्त झालेल्या आहेत.

प्रधान न्यायाधीश या न्यायालयाचे प्रशासकीय प्रमुख असून एक प्रबंधक (दिवाणी), तीन अप्पर प्रबंधक (दिवाणी), दोन प्रबंधक (सत्र), दोन अप्पर प्रबंधक (सत्र), सात उपप्रबंधक ही राजपत्रित अधिकारी पदे या कार्यालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळण्यासाठी मंजूर केलेली आहेत. या न्यायालयातील प्रबंधकांना मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय अधिनियम, १९४८ च्या कलम ८(२) अन्वये अधिकार प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

(ब) मुफसिल क्षेत्रातील दिवाणी आणि सत्र न्यायालय हे जिल्हा व सत्र न्यायालय म्हणून ओळखले जाते.

(एक) प्रमुख जिल्हा न्यायाधीशांच्या न्यायालयाशिवाय इतर न्यायालये म्हणजेच जिल्हा न्यायाधीश आणि वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर दिवाणी न्यायधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायलये जिल्ह्याच्या ठिकाणी असतात. जिल्हा न्यायाधीशांची न्यायालये ही जिल्ह्याच्या मुख्यालय शहरात असतात. तसेच काही तालुक्यांच्या ठिकाणी असतात, दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर व मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायालय सुध्दा त्याप्रमाणे असतात. प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश हे जिल्हा न्यायाधीश दोन्ही स्तरांचे दिवाणी न्यायाधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांवरील देखरेख करतात.

(दोन) एकुण २८० पदे सामायिक संवर्गातील जिल्हा न्यायाधीशांची आहेत. त्यापैकी ५३ पदे निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीश पदांत परिवर्तीत केली आहेत. सध्या ५०२ पदे दिवाणी न्यायाधीश, (वरिष्ठ स्तर) आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी या संयुक्त संवर्गातील आहेत १११८ पदे ही दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर) आणि न्यायदंडाधिकारी मुफसल अधिकारिते अंतर्गत आहेत.

(तीन) जिल्हा न्यायाधीशांना दोन प्रकारच्या अधिकारितेचा म्हणजे (१) मूळ आणि (२) अपिलीय अधिकारितेचा वापर करण्याचा अधिकार आहे. जिल्हा न्यायलय हे जिल्ह्यातील मूळ दिवाणी अधिकारितेचे मुख्य न्यायालय आहे. तसेच सदर न्यायालय हे अपिल न्यायालय सुध्दा आहे.

(चार) जिल्हा न्यायाधीश हे मूळ प्रकरणांमध्ये सुनावणी करतात. जिल्हा न्यायाधीशांना अमर्याद आर्थिक अधिकारिता आहे. दिवाणी न्यायाधीश, कनिष्ठ स्तर यांना रु. २५,००० पर्यंत रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत, तर वरिष्ठ स्तर न्यायाधीशांना कोणत्याही मर्यादेपर्यंतच्या रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत.

(पाच) जिल्हा न्यायाधीश हे त्या-त्या जिल्ह्याचे सत्र न्यायाधीश असतात आणि त्यानुसार ते फौजदारी प्रकरणांमध्ये सुनावणी सुध्दा करतात. या कामात त्यांना अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश, ज्यांना सत्र न्यायालयाचे सुध्दा अधिकार प्राप्त आहेत, त्यांचे सहाय्य लाभते ते जिल्ह्यातील सर्वोच्च न्यायिक प्राधिकारी असतात. सत्र न्यायाधीश हे दंडाधिकाऱ्यांना प्राथमिक चौकशी केल्यानंतर त्यांच्याकडे म्हणजेच सत्र न्यायाधीशांकडे पाठविलेले खटले चालवितात आणि दुय्यम दंडाधिकाऱ्यांनी दिलेल्या निर्णयाविरुध्द केलेल्या अपिलात सुध्दा सुनावणी करतात.

(सहा) सत्र न्यायाधीश किंवा अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश हे कायद्याच्या अंतर्गत प्राधिकृत केलेली कोणतीही शिक्षा देऊ शकतात, परंतु अशा न्यायाधीशांनी दिलेली फाशीची शिक्षा ही उच्च न्यायालयाने कायम करण्याअधिन असते.

(सात) सहाय्यक सत्र न्यायाधीश हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेपेची शिक्षा किंवा दहा वर्षावरील कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायद्यांतर्गत, प्राधिकृत आहे देऊ शकतात.

(आठ) मुख्य न्यायदंडाधिकारी हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेप किंवा सात वर्षापेक्षा जास्त कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायद्यांतर्गत प्राधिकृत आहे, देऊ शकतात.

(नऊ) महाराष्ट्र राज्यात न्यायपालिका ही शासनांगापासून विभक्त केली आहे परिणामतः आता फौजदारी न्यायालये ही उच्च न्यायालयाच्या अधीन आहेत. १ एप्रिल १९७४ पासून भारत सरकारने नवीन फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ अंमलात आणली, त्या संहितेच्या कलम १२ अंतर्गत प्रत्येक जिल्ह्यात मुख्य न्यायदंडाधिकारी नियुक्त करणे आवश्यक आहे. कलम १२ च्या तरतुदींच्या अंमलबजावणीकरिता राज्य शासनाने उच्च न्यायालयाच्या शिफारशींवरुन मुख्य न्याय दंडाधिकाऱ्यांची २९ पदे निर्माण

केली व त्यापैकी प्रत्येक जिल्ह्यात एक आणि अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकाऱ्यांची दोन पदे, प्रत्येकी एक पुणे आणि नागपूर जिल्ह्यांकरिता निर्माण केली आहेत. ही पदे दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर या पदास समकक्ष समजली गेली आहेत.

(क) कौटुंबिक न्यायालये.– कौटुंबिक न्यायालये अधिनियम, १९८४ च्या तरतूदींन्वये पुणे, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर, अमरावती, अकोला, ठाणे, नाशिक, सोलापूर, कोल्हापूर व नांदेड लातूर येथे कौटुंबिक न्यायालयांची स्थापना अनुक्रमे २७ जानेवारी १९८९, ७ ऑक्टोबर १९८९, २० फेब्रुवारी १९९३, २२ फेब्रुवारी १९९६, २९ नोव्हेंबर २००९, २१ डिसेंबर २००९, २२ एप्रिल २०१०, २३ ऑक्टोबर २०१० व ८ सप्टेंबर २०१२, २ मार्च, २०१३ व २८ मार्च, २०१४ कार्यान्वीत पासून झाली आहेत. या न्यायालयातील न्यायाधिशांची मंजूर संख्या अनुक्रमे ५, ७, २, ४ व प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण २६ अशी आहे. या न्यायालयांचे मुख्य कार्य म्हणजे सर्व विवाहासंबंधी प्रकरणे, जी सदर अधिनियम-प्रकरण तीन मधील कलम ७ अंतर्गत येतात, त्यात सुनावणी करणे हे होय, पुणे न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्रात पुणे शहर महानगरपालिकेचे क्षेत्र, कँन्टोनमेंट क्षेत्र आणि खडकी यांचा समावेश होतो. सुरुवातीपासूनच पुणे येथील कौटुंबिक न्यायालय हे भारती विद्यापीठाच्या ७ व्या व ९ व्या मजल्यांवर भाड्याच्या जागेत स्थित आहे. मुंबई येथील कौटुंबिक न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्रात बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्राचा समावेश होतो. औरंगाबाद येथील कौटुंबिक न्यायालय अधिकार क्षेत्रात औरंगाबाद जिल्ह्याच्या संपूर्ण क्षेत्राचा समावेश होतो. त्याचप्रमाणे नागपूर येथील कौटुंबिक न्यायालयाच्या अधिकार क्षेत्रात नागपूर शहर महानगरपालिकेचे क्षेत्र आणि कामटी कॅन्टोनमेंट बोर्डाचे क्षेत्र यांचा समावेश होतो. तसेच नाशिक, ठाणे, सोलापूर, अकोला, अमरावती, कोल्हापूर व नांदेड लातूर या जिल्ह्याच्या महानगरपालिकेच्या क्षेत्रासाठी प्रत्येकी १ कौटुंबिक न्यायालय स्थापन करण्यास मंत्रीमंडळाने मान्यता दिली आहे.

(ड) जलदगती न्यायालये.–११ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार माननीय उच्च न्यायालयाने राज्यातील प्रलंबित खटले जलदगतीने निकालात काढण्यासाठी, महाराष्ट्र राज्याकरिता एक कृती आराखडा तयार केला. या आराखड्याची अंमलबजावणी ३ एप्रिल २००१ पासून करण्यात आली आहे. केंद्र शासनाने राज्य शासनास १८७ जलदगती न्यायालये सुरु करण्याचे निदेश दिले होते आणि त्याअनुषंगाने राज्यशासनाने दिनांक २३ मार्च २०११ रोजी राज्यशासनाच्या खर्चातून १०० जलदगती न्यायालये पुढील पाच वर्षापर्यंत चालू ठेवण्याचा निर्णय घेतला आहे. आता त्याप्रमाणे राज्यात १०० जलदगती न्यायालये स्थापन करण्यात आली. सदर न्यायालयात दिनांक १ जानेवारी, २०१७ ते दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१७ पर्यंत ३५,०४६ इतके (दिवाणी व फौजदारी) प्रकरणे निकालात काढली.

(३) महाराष्ट्र ज्युडिशियल ॲकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट : महाराष्ट्र राज्यामध्ये न्यायीक अधिकाऱ्यांची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे. दरवर्षी नवीन न्यायिक अधिकाऱ्यांना नेमणुका दिल्या जातात. त्याना उत्तम दर्जाचे पूर्वप्रशिक्षण व त्यानंतर वेळोवेळी त्यांच्याकरीता चर्चासत्र, शासनाच्या विचाराधिन होती. जागतिकीकरण व देशाची अर्थिक परिस्थिती तसेच मुंबई व्यापारी व अर्थिक महत्व विचारात घेऊन महाराष्ट्र ज्युडिशियल ॲकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट मुंबईजवळ स्थापन करावी असा प्रस्तावही शासनाच्या विचाराधिन होता. मेकडएशन सेंटरमुळे आर्थिक स्वरुपाचे वाद लवादामार्फत सामोपचाराने मिटविता येतील तसेच प्रशिक्षणाची देखील सोय होईल, अशी शासनाची भुमिका होती. त्यानुसार उत्तन, जि. ठाणे येथे महाराष्ट्र ज्युडिशियल ॲकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट दिनांक २७ जून २००९ रोजी सुरु करण्यात आली आहे. या संस्थेच्या उद्दिष्टानुसार नवनियुक्त न्यायीक अधिकाऱ्यांना मुलभूत प्रशिक्षण देण्याचा कार्यक्रम प्रत्यक्षात सुरु करण्यात आला आहे.

तक्ता - १

TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirments

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1		प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actual 2019-2020 2	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 3	सुधारित अंदाज, २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021 4	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022 5		
(अ) कार्याचे वर्गीकरण							**(A)-Activity Classification:**
दिवाणी व सत्र न्यायालये	...	--	--	--	--		Civil Sessions and Criminal Courts
एकूण (अ)	...	--	--	--	--	...	**Total--A Gross**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण	...						**(B) Objectwise Classfication**
(१०५) (एक) मुंबई शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४ ०१६३)						...	**(105) Mumbai City Civil and Session Judge (20 40163)**
वेतन	...	713520	791000	791000	846370	...	Salaries
अतिकालीक भत्ता	...	36	100	50	100	...	O. T.
देशातंर्गत प्रवास खर्च	...	1697	1800	900	1800	...	Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	...	20459	25176	19076	21919	...	Office Expenses
टेली., इले. चार्जेस	...	11433	11500	900	11500	...	Tel. Elect. Charges
व्यावसायिक सेवा	...	250	250	250	250	...	Payment for Professional
पेट्रोल तेल वंगण	...	0	1	1	1	--	and Special Services.
भाडे, पट्टी व कर	...	62599	60150	60150	63654	...	Rent, Rates and Taxes
संगणकावरील खर्च		709	1190	298	1190	...	Computer Expenses
कंत्राटी सेवा	...	0	1	6061	1000	...	Contractual Services
लहान बांधकामे	...	19983	33985	33985	33985	...	Minor Work
एकूण (१)	...	830713	925153	920771	981769	...	**Total-- (i)**
(१०५) (०१) (०२) कौटुंबीक न्यायालये (२०१४ ०३४१)						...	**(105)(01)(02) Family Courts**
वेतन	...	364095	408088	402658	408088	...	Salaries
अतिकालीक भत्ता	...	158	271	108	285	...	Overtime
मजुरी	...	3	5	5	5	...	Wages
प्रवास खर्च	...	885	2363	1182	2263	...	Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च		7660	13730	7690	13730	...	Office Expenses
दुरध्वीन वीज व पाणी शुल्क		5842	6200	6200	6200	...	Tel. Elect. Charges
भाडे पट्टी व कर	...	5068	8500	7204	8500	...	Rent, Rates and Taxes
संगणकावरील खर्च		526	674	202	674	...	Computer Expenses
मोटार वाहने		0	0	0	0	...	Motor Vehicles
कंत्राटी सेवा	...	411	772	4892	3145	...	Contractual Services
प्रकाशने	...	0	1	1	1	...	Publication
व्यावसायिक सेवा	...	0	1	1	1	...	Professional Service
लहान बांधकामे	...	0		0	0	...	Minor Work
एकूण (२)	...	384648	440606	430144	442993	...	**Total-- (1) (2)**

(१०५) (दोन) जिल्हा दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४ ०१७२)						**... (105) (2) District and Sessions Judge (2014-0172).**
वेतन	...	12260192	15711034	13462351	17153641	... Salaries
अतिकालिन भत्ता	...	4827	12729	6015	12729	... Wages
मजुरी	...	2739	1654	1654	1737	... Over time Allowancs
टेलीफोन, लाईट व पाणी	...	156088	154000	154001	154000	... Tele., Elec. & water Charges
प्रवास खर्च	...	72516	146335	38057	146335	... Travel Expenses
कार्यालयील खर्च आणि भारीत	...	356711	533121	319873	533121	... Office Expenses & Charges
कत्रांटी सेवा	...	7754	9049	75248	75000	... Contract Service
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रदाने	...	2251	4500	1735	4500	... Payment for Professional
भाडे, पट्टी व कर	...	49337	55000	55001	55000	... Rent, Rates and Taxes
प्रकाशने	...	139	400	100	400	... Publications
सहाय्यक अनुदान	...	483	495	248	495	... Grant-in-aid
संगणकावरील खर्च	...	4860	6494	3897	6494	... Computer Expenses
लहान बांधकामे	...	9636	1	1	1	... Minor Work
जाहिरात व प्रसिध्दी	...	0	50	13	50	... Office Expenses.
(०२)(०२) नागपूर जिल्हा व सत्र न्यायाधीश भारित (२०१४ ०१७२)						**... (02)(02) Establishment of Gram**
कार्यालयीन खर्च भारित	...	--	--	--	--	... Grant-in-aid
पेट्रोल तेल व वंगण	...	0	0	0	1	... Petrol, Oil & Vangan
जाहिरात व प्रसिद्धी	...	0	0	0	0	... Minor Work
						Nyayalays as per Gram Nyayalays Act, 2008. (2014 0477)
एकूण भारित	...	--	--	--	--	... **Total Char*ged**
एकूण (२) दत्तमत	...	129227533	16634862	141181194	18143504	
(०२)(०२) ग्राम न्यायालय अधिनियम, २००८						**... (02)(02) Establishment of Gram**
अंतर्गत ग्राम न्यायालयाची स्थापना (२०१४ ०४७७)						**Nyayalays as per Gram Nyayalays Act, 2008. (2014 0477)**
वेतन	...	37399	59697	58755	63876	... Salaries
अतिकालीक भत्ता	...	4	44	22	46	... Wages
मजुरी	...	0	53	53	56	... Overtime Allowance
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	...	120	580	580	580	... Tele. Ele. & Water Charges
पेट्रोल तेल व वंगण	...	0	0	0	0	... Petrol, Oil & Wangan
कंत्राटी सेवा	...	0	1	1	1	... Contractual Service
देशांतर्गत प्रवास खर्च	...	147	990	237	990	... Domestic Travel Expenses
कार्यालयील खर्च	...	1755	8467	2242	8467	... Office Expense
भाडे, पट्टी व कर	...	299	720	720	720	... Rent, Rates and Taxes
प्रकाशने	...	0	10	10	10	... Publication
संगणक खर्च	...	218	742	172	742	... Computer Expenses
जाहिरात व प्रसिध्दी	...	6	200	16	200	... Advertising and Publicity
व्यावसायिक खर्च	...	2	101	20	101	... Professional Expenses
एकूण (५)	...	39950	71605	62828	75789	... **Total-- (V)**
(१०५) (पाच) न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था (२०१४ ०२०७)						**... (105) (5) Judicial Officers Training Institute (2014-0207).**
वेतन	...	31003	51445	36308	55046	-- ... Salaries
कार्यालयील खर्च	...	9987	39775	17898	39775	... Office Expenses
प्रवास खर्च	...	267	1065	512	1065	... Travel Expenses
टेलीफोन खर्च	...	9957	10000	9800	10000	... Telephone Charges
भाडे, पट्टी व कर	...	1092	800	600	800	... Rent, Rates and Taxes
संगणकावरील खर्च	...	54	196	49	196	... Computer Expenses
इतर प्रशासकीय खर्च	...	0	1	1	1	... Other Administative expens
लहान बांधकामे	--	0	1	1	1	... Minor Work
व्यावसायिक व विशेष सेवा	...	0	1	1	1	... Payment for Professional
अतिकालिक भत्ता	...	221	231	116	243	... O. T.
कंत्रांटी सेवा	...	0	1	1	1	... Contract Service
प्रकाशने	...	29	50	13	50	... Publication
एकूण (५)	...	52610	103566	65300	107179	... **Total-- (V)**

तक्ता - १-चालू

TABLE-I–*Contd.*

1		2	3	4	5	
(०६) केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण विशेष न्यायालय						**(06) Central Bureau of Investigation**
(०६)(०१) केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालय (२०१४ ०४६८)						**(06)(01) Central Bureau of Investigation 0CBI) Special Court)**
वेतन	...	42057	59900	59900	60809	... Salaries
कंत्राटी सेवा	...	0	0	0	689	... Overtime Allowance
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	...	138	300	300	295	... Tele., Ele., & Water Charges
लहान बांधकामे	...	0	0	0	0	... Minor work
देशांतर्गत प्रवास खर्च	...	80	700	700	730	... Domstic Travel Expenses
कार्यालयील खर्च	...	1638	3500	3500	3876	... Office Expense
भाडे, पट्टी व कर	...	0	0	0	0	... Rent, Rates and Taxes
प्रकाशने	...	0	0	0	0	... Publication
संगणक खर्च	...	291	700	700	1001	... Computer Expenses
व्यावसायिक सेवा	...	90	300	300	300	... Professional Services
एकूण (क)	...	**44294**	**65400**	**65400**	**67700**	... **Total**
(१०८) फौजदारी न्यायालये (२०१४ ०२४३)						... **(108) Criminal Courts (2014-0243).**
वेतन	...	755968	1019254	875646	1090602	... Salaries
मजुरी	...	3	31	31	31	... Wages
अतिकालीक भत्ता	...	89	313	157	329	... O. T.
दूरध्वनी वीज व पाणी शुल्क	...	2653	5000	4174	5000	... Telephone Charges
कंत्राटी सेवा	...	97	91	91	91	... Contractual Services
प्रवास खर्च	...	1855	5289	2037	5289	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	...	6379	12342	6171	12342	... Office Expense
भाडे, पट्टी व कर	...	325	1000	1000	1000	... Rent, Rates and Taxes
लहान बांधकामे	...	0	1	1	1	... Minor work
संगणक	...	123	328	82	328	... Computer
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रदाने	...	265	1254	300	1254	... Payment for Professional
एकूण (६)	...	**767757**	**1044903**	**889690**	**1116267**	... **Total (vi)**
एकूण (ब)	...		--			... **Total (B)**

तक्ता–२

TABLE–II

(तीन) **कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण :–**

खालील तक्ता नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बृहन्मुंबई यांनी त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शविते.

(III) Programme Work Load Summary and Explanation of Financial Requirement :--

The Following table indicates the work done by the City Civil and Session Court. Greater Mumbai.

वर्ष		न्यायाधीशांची मंजूर पदे Sanctioned Judges Strength	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविले न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with outside their normal duties	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविले आहे न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with court work only	कामाचे दिवस No. of working days		Year
1		2	3	4	5		6
२०१८	...	82	48	18	235	...	2018
२०१९	...	82	51	17	235	...	2019
२०२०	...	--	--	--	--	...	2020

तक्ता–२/ TABLE-II *Contd.*

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षारंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			नवीन दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Name of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१ मूळ प्रकरणे																**(1) Main Cases**
(अ) मुख्य दिवाणी प्रकरणे ...	39023	41053	42703	10204	8954	5677	49227	50007	48380	8174	7304	3852	41053	42703	44528	... (a) Civil
(ब) फौजदारी ...	17041	19840	23883	7239	8991	4228	24280	28831	28111	5119	4948	1809	19161	23883	26302	... (b) Criminal
एकूण (१) ...	56064	60893	66586	17443	17945	9905	73507	78838	76491	13293	12252	5661	60214	66586	70830	... **Total (1)**
२ किरकोळ प्रकरणे																**(2) Miscellaneous Cases**
(अ) दिवाणी प्रकरणे ...	26129	29497	31068	18209	15893	6454	44338	45390	37522	14841	14322	5350	29497	31068	32172	... (a) Civil
(ब) फौजदारी ...	3451	3356	4422	24685	28321	18950	28136	31677	23372	24101	27255	18684	4035	4422	4688	... (b) Criminal
एकूण (२) ...	29580	32853	35490	42894	44214	25404	72474	77067	60894	38942	41577	24034	33532	35490	36860	... **Total (2)**
एकूण (१ + २) ...	85644	93746	102076	60337	62159	35309	145981	155905	137385	52235	53829	29695	93746	102076	107690	... **Total (1+2)**

तक्ता–२

TABLE–II

खालील तक्ता कौटुंबिक न्यायालयांनी त्या त्या वर्षामध्ये केलेल्या कामाची आकडेवारी दर्शविते.

Following table indicates the work done by the family Court during the respective years.

न्यायालय	वर्षारंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			नवीन दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Name of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
मुंबई ...	12503	--	--	8317	--	--	20820	--	--	7587	--	--	13233	--	--	... Mumbai
पुणे ...	5189	5727	5951	4537	4668	2756	9726	10395	8707	3999	4444	2202	5727	5951	6505	... Pune
नागपूर ...	6126	6476	7304	4010	4028	2345	10136	10504	9649	3660	3200	1654	6476	7304	7995	... Nagpur
औरंगाबाद ...	2014	2027	2217	1727	2875	2396	3741	4902	4613	1714	2686	2038	2027	2216	2575	... Aurangabad
अमरावती ...	1093	1058	1029	863	861	482	1956	1919	1511	898	890	275	1058	1029	1236	... Amrawati
अकोला ...	759	901	939	702	729	485	1461	1630	1424	560	691	270	901	939	1154	... Akola
नाशिक ...	2941	3217	3565	1919	1916	1518	4860	5133	5083	1643	1568	811	3217	3565	4272	... Nashik
ठाणे ...	1781	1712	1859	1205	1274	764	2986	2986	2623	1274	1127	670	1781	1712	1953	... Thane
सोलापूर	937	1153	1511	812	856	527	1749	2009	2038	596	498	280	1153	1511	1758	... Solapur
कोल्हापूर	648	638	706	505	510	363	1153	1148	1069	515	442	288	638	706	781	... Kolhapur
नांदेड	831	904	1024	691	741	546	1522	1645	1570	618	621	329	904	1024	1241	... Nanded
लातूर	530	373	--	447	501	--	977	874	--	604	396	--	373	478	--	... Latur
अहमदनगर	0	833	751	--	458	348	--	1291	1099	--	527	263	--	764	836	... Ahemadnagar
बुलढाणा	228	218	239	40	93	64	268	311	303	50	72	65	218	239	238	... Buldhana
एकूण ...	**35580**	**25237**	**–**	**25775**	**19510**	**–**	**61355**	**44747**	**–**	**23718**	**17162**	**–**	**37706**	**27438**	**–**	... **Total**

तक्ता-३
TABLE–III

खालील तक्ता (१ ते २९) राज्यातील जिल्हा व सत्र न्यायालय व दुय्यम न्यायालये यांच्या २०१५, २०१६ व २०१७ या वर्षातील कामकाजाचा जिल्हावार सारांश दर्शवितो.

एकूण प्रकरणांच्या संख्येवर आधारीत अशी प्रमाणके न्यायालयीन अधिकाऱ्यांच्या कामकाजासाठी ठरविण्यात आलेली नाहीत असे उच्च न्यायालयाने कळविले आहे. तथापि विविध न्यायिक अधिकाऱ्यांना खाली दिल्याप्रमाणे प्रकरणे निकालात काढावी लागतात.

(१) जिल्हा व सत्र न्यायाधिश सह/अप्पर जिल्हा न्यायाधिश ... नियमित दिवाणी अपील व सत्र प्रकरणे : ४३२

(२) दिवाणी न्यायाधिश (वरिष्ठस्तर) ... विशेष दिवाणी दावे : ७२

(३) मुख्य न्याय दंडाधिकारी किंवा न्याय दंडाधिकारी (प्रथम वर्ग) विशेष न्यायालय (मोटार वाहन/रेल्वे/नगरपालिका). ... फौजदारी नियमित भारतीय दंडसंहित प्रकरणे : १९२

टीपः– मोटार वाहन, रेल्वे आणि नगरपालिका करिता असलेल्या विशेष न्यायाधिशांच्या न्यायालयांसाठी प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी नेहमीची प्रमाणके आहेत. याशिवाय भारतीय दंडासंहिता खालील न लढविलेली सहा प्रकरणे एक आणि इतर, अधिनियमांखालील न लढविलेली ३०० प्रकरणे (एक).

(४) दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठस्तर) ... दिवाणी नियमित प्रकरणे : १६२

(५) दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठस्तर) न्याय दंडाधिकारी (प्रथम वर्ग). ... १८ एकके (दिवाणी/फौजदारी किंवा दोन्ही एकत्र)

The following table (1 to 29) indicate District wise cases in the District and Sessions Courts and in the Subordinate Courts in the State in 2015, 2016 and 2017.

The High Court has informed that there are no norms of disposal precribed for Judical Officers on the basis of total naumber of cases. The diferent Judical Officers are however required to dispose of cases, as under --

(1) District and Sessions Judge Additional District Judge/ ... Regular Civil Appeal and Sessions case : 432

(2) Civil Judge, Senior "Division" ... Special Civil Suit : 72

(3) Chief Judicial Magistrate/ Chief Judicial Magistrate, (First Class), Special Court (M.V./Rlys/Corpn.) ... Criminal Regular I.P.C. : 192

Note : Norms of disposal for the Court of Special Magistrate for Motor Vehicles, Railway and Municipal Corporations are usual norms for contested disposal. In addition disposal of 6 uncontested I. P. C. Case. (1unit) and 300 uncontesteds other Acts-1 unit.

(4) Civil Judge, Junior Division ... Civil Regular Suit : 162

(5) Civil Judge, Junior Division Judicial Magistrate, First Class. ... 18 units (Civil/Criminal or bothtogether)

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the years			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases Instituted during the years			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the years			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the years			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) जिल्हा अहमदनगर																**(1) District AHMEDNAGAR**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी प्रकरणे ...	14627	13513	12893	3778	3669	2029	18405	17182	14922	4892	4289	3667	13513	12893	11255	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	7569	7365	7268	6336	6903	6263	13905	14268	13531	6540	7000	4882	7365	7268	8649	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवाणी प्रकरणे ...	45683	47605	50202	14808	15843	14881	60491	63448	65083	12886	13246	5652	47605	50202	59431	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	68140	74676	81936	34388	36101	31593	102528	110777	113529	27852	28841	12654	74676	81936	100875	... (ii) Criminal
एकूण ...	**136019**	**143159**	**152299**	**59310**	**62516**	**54766**	**195329**	**205675**	**207065**	**52170**	**53376**	**26855**	**143159**	**152299**	**180210**	... **Total**

तक्ता - ३ चालू
TABLE –III-*Contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(२) जिल्हा अकोला																(2) District AKOLA
१. जिल्हा न्यायालये ...																I. District Courts
(एक) दिवाणी ...	2735	2400	2165	1010	910	426	3745	3310	2591	1345	1145	236	2400	2165	2355 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	2809	2846	2878	2194	2481	1672	5003	5327	4550	2157	2449	1491	2846	2878	3059 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																II. Sub-Ordinate Courts
(एक) दिवाणी ...	12970	14241	14653	6248	5580	4190	19218	19821	18843	4977	5168	1804	14241	14653	17039 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	44041	:46233	51960	20158	22668	21450	64199	68901	73410	17966	16941	6659	46233	51960	66751 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	62555	65720	71656	29610	31639	27738	92165	97359	99394	26445	25703	10190	65720	71656	89204 ...	**Total**
(३) जिल्हा अमरावती																(3) District AMRAVATI
१. जिल्हा न्यायालये ...																I. District Courts
(एक) दिवाणी ...	8162	8420	8431	2908	2492	1511	11070	10912	9942	2650	2481	1344	8420	8431	8598 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	4845	5306	5972	3849	4061	3918	8694	9367	9890	3388	3395	3311	5306	5972	6579 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																II. Sub-Ordinate Courts
(एक) दिवाणी ...	16060	16860	18530	10423	10907	8692	26483	27767	27222	9623	9237	5313	16860	18530	21909 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	60271	63500	71089	24995	26422	26600	85266	89922	97689	21766	18833	9275	63500	71089	88414 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	89338	94086	104022	42175	43882	40721	131513	137968	144743	37427	33946	19243	94086	104022	125500 ...	**Total**
(४) जिल्हा औरंगाबाद																(4) District AURANGABAD
१. जिल्हा न्यायालये ...																I. District Courts
(एक) दिवाणी ...	13452	14902	15565	5209	3714	2569	18661	18616	18134	3759	3051	993	14902	15565	17141 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	7409	7844	9043	5797	6756	3679	13206	146000	12722	5362	5557	3099	7844	9043	9623 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																II. Sub-Ordinate Courts
(एक) दिवाणी ...	27713	27847	28622	9628	9448	6491	37341	37295	35113	9494	8673	2979	27847	28622	32134 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	73844	80649	91705	35978	39971	30359	109822	120620	122064	29173	28915	12679	80649	91705	109385 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	122418	131242	144935	56612	59889	43098	179030	191131	188033	47788	46196	19750	131242	144935	168283 ...	**Total**
(५) जिल्हा बीड																(5) District BEED
१. जिल्हा न्यायालये ...																I. District Courts
(एक) दिवाणी ...	9750	7867	7372	3247	1621	1445	12997	9488	8817	5130	2116	973	7867	7372	7844 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	2877	3099	3354	3071	3151	2833	5948	6250	6187	2849	2896	2433	3099	3354	3754 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																II. Sub-Ordinate Courts
(एक) दिवाणी ...	23425	27638	30093	16446	18757	13252	39871	46395	43345	12233	16302	8599	27638	30093	34746 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	39041	43499	45563	19017	17837	19515	58058	61336	65078	14559	15773	8111	43499	45563	56967 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	75093	82103	86382	41781	41366	37045	116874	123469	123427	34771	37087	20116	82103	86382	103311 ...	**Total**

(६) जिल्हा भंडारा																**(6) District BHANDARA**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	1638	1372	1338	319	648	635	1957	2020	1973	585	682	277	1372	1338	1696	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	770	840	889	1004	986	711	1774	1826	1600	934	937	587	840	889	1013	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) फौजदारी ...	4246	4778	5082	1937	1861	1483	6183	6639	6565	1405	1557	1557	4778	5082	5746 ...	(i) Civil
(दोन) दिवाणीं ...	11329	11661	12404	10783	10807	7559	22112	22468.	19963	10451	10064	3746+70	11661	12404	16147 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	17983	18651	19713	14043	14302	10388	32026	32953	30101	13375	13240	5305+194	18651	19713	24602	... **Total**
(७) जिल्हा बुलढाणा																**(7) District BULDHANA**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	5079	5790	6088	1643	1947	1018	6722	7437	7106	1232	1349	689	5490	6088	6417 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3617	3844	4258	2429	2799	2252	6046	6643	6510	2202	2385	1820	3844	4258	4690 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवाणीं ...	12353	12939	12972	4343	4526	3953	16696	17465	16925	3757	4493	2115	12939	12972	14810	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	39776	46936	54048	24046	23537	23777	63822	70473	77825	16886	16425	7892	46936	54048	69933	... (ii) Criminal
एकूण ...	60825	69509	77366	32461	32809	31000	93286	102018	108366	24077	24652	12516	69209	77366	95850	... **Total**
(८) जिल्हा चंद्रपूर																**(8) District CHANDRAPUR**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	3388	3061	3052	622	724	447	4010	3785	3499	949	733	384	3061	3052	3115	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	2379	2448	2476	3568	2633	2079	5947	5081	4555	3499	2605	1741	2448	2476	2814	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ..																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवाणीं ...	10943	12283	13237	3615	3394	2706	14558	15677	15943	2275	2440	1366	12283	13237	14577	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	44460	50618	55841	25007	23255	19972	69467	73873	75813	18849	18032	8711	50618	55841	67102	... (ii) Criminal
एकूण ...	61170	68410	74606	32812	30006	25204	93982	98416	99810	25572	23810	12202	68410	74606	87608	... **Total**

तक्ता - ३ चालू
TABLE –III-*Contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(९) जिल्हा धुळे																**(9) District DHULE**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	7106	7134	7021	19952	13535	3060	27058	20669	10081	19924	13648	2426	7134	7021	7655 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	2071	2218	2465	4830	5345	2620	6901	7563	5085	4683	5098	2386	2218	2465	2699 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवाणी ...	6221	6776	7359	13074	12982	8499	19295	19758	15858	12519	12399	7390	6776	7359	8468 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	19151	20358	23013	23743	27287	8894	42894	47645	31907	22536	24632	3038	20358	23013	28869 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	34549	36486	39858	61599	59149	23073	96148	95635	62931	59662	55777	15240	36486	39858	47691 ...	**Total**
(१०) जिल्हा जळगाव																**(10) District JALGAON**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	6277	5758	6190	2055	2548	1632	8332	8306	7822	2574	2116	1079	5758	6190	6743 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3756	3926	4575	3343	3953	3850	7099	7879	8425	3173	3304	3161	3926	4575	5264 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) फौजदारी ...	26623	24898	23040	9062	9636	12169	35685	34534	35209	10787	11494	9397	24898	23040	25812 ...	(i) Civil
(दोन) दिवार्णी ...	54604	51618	49564	55713	39715	25842	110317	91333	75406	58699	41769	14186	51618	49564	61220 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	91260	86200	83369	70173	55852	43493	161433	142052	126862	75233	58683	27823	86200	83369	99039 ...	**Total**
(११) जिल्हा जालना																**(11) District JALNA**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	5052	5203	6519	1724	2407	1274	6776	7610	7793	1753	1091	413	5203	6519	7380 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	2579	2447	2481	2268	2032	2595	4847	4479	5076	2400	1998	2207	2447	2481	2869 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवार्णी ...	12371	12602	12741	4565	4105	3398	16936	16707	16139	4334	3966	1611	12602	12741	14528 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	25079	27749	31232	11240	12105	11778	36319	39854	43010	8570	8622	4918	27749	31232	38092 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	45081	48001	52973	19797	20649	19045	64878	68650	72018	17057	15677	9149	48001	52973	62869 ...	**Total**

(१२) जिल्हा कोल्हापूर																**(12) District KOLHAPUR**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	9063	9257	9306	4821	3585	2893	13884	12842	12199	4627	3536	2108	9257	9306	10091 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3233	3549	3887	3972	3536	2881	7205	7085	6768	3656	3198	2440	3549	3887	4328 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवाणी ...	31671	33963	35946	22827	17896	11665	54498	51859	47611	20535	15913	8297	33963	35946	39314 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	42038	45455	48211	33710	42497	31351	75748	87952	79562	30293	.39741	18232	45455	48211	61330 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	86005	92224	97350	65330	67514	48790	151335	159738	146140	59111	62388	31077	92224	97350	115063 ...	**Total**
(१३) जिल्हा नागपूर																**(13) District NAGPUR**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ...	22046	24457	25956	7956+13 Rest	7098+86 Rest+7Re	30015	30015	31648	0319+3 Rest	4950+680 Tr	5600+85 Tr+7c	3142	24457	25956	271180 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	6146	7002	7861	5286	5380+53 49Rest+2Re	19+41r +1rest	11432	12433	80+41 +tr+1	4430	4531+37 Tr+4c	4395	7002	7861	8827 ...	(ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवाणी ...	30019	30839	33089	7185+13 Rest	7703+151 7Rest+6R	6682 +1Re	37217	40065	39771 +1R	5997+381 Tr.	5272+170 4Tr	1915 +8Tr	30839	33089	37849 ...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ..	...167204	163473	185733	124924 +58Rest+6068Tr +272Tr	125959 +178Rest	58716 +249 +Tr	292458	295687	4449+2491 Com.	28800 +185	105451+ 4281 Tr+22 2Com.	33706 +8 Com.	163473	185733	210984 ...	(2)Criminal
एकूण	...225415	225771	252639	145351 +84Rest +272 Tr	146140 +7720 +Tr+20 2Rrest	75080 +290Tr +5Rerst	371122	379833	19+290 Tr Com+ 989TR	144177 +185 +989Tr.	120854 +6107 +233 Com.	43158+ 8Tr+8Tc +8Tc+ Com.	225771	252639	2844840 ...	**Total**
(१४) जिल्हा नांदेड																**(14) District NANDED**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Courts**
(एक) दिवाणी ..	.7773	8025	8318	2595	4335	2082	10368	12360	10400	2343	4042	1108	8025	8318	9292	... (i)Civil
(दोन) फौजदारी ...	3253	3428	3940	2737	3384	2573	5990	6812	6513	2562	2872	1903	3428	3940	4610	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-Ordinate Courts**
(एक) दिवाणी ...	17442	17445	16871	8033	9161	8627	25475	26606	25498	8030	9735	5872	17445	16871	19626	... (i)Civil
(दोन) फौजदारी ...	45485	46245	46557	17367	16971	21204	62852	63216	67761	16607	16659	10538	46245	46557	57223 ...	(ii) Criminal
एकूण ...	73953	75143	75686	30732	33851	34486	104685	108994	110172	29542	33308	19421	75143	75686	90751 ...	**Total**

तक्ता – ३ चालू
TABLE –III-*Contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१५) जिल्हा : नाशिक																**(15) District : NASHIK**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	15788	18083	20128	6439	6436	3987	22227	24519	24106	4144	4391	1754	18083	20128	22352	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	5969	6409	7022	5749	6277	4816	11718	12686	11838	5309	5664	4059	6409	7022	7779	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	34104	34497	35891	8624	9002	6894	42728	43499	42785	8231	7608	3026	34497	35891	39759	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	99773	107665	117516	63715	60235	69506	163488	167900	187022	55823	50384	23183	107663	117516	163839	... (ii) Criminal
एकूण ...	155634	166654	180557	84527	81950	85194	240161	248604	265751	73507	68047	32022	166654	180557	233729	... **Total**
(१६) जिल्हा :उस्मानाबाद																**(16) District : OSMANABAD**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	6127	6978	8187	2898	3147	1665	9025	10125	9852	2047	1938	889	6978	8187	8963	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	1875	1977	2229	2048	1999	1407	3923	3976	3636	1946	1747	1108	1977	2229	2528	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	24717	23591	24333	29013	21970	17552	53730	45561	41885	30139	21228	14020	23591	24333	27865	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	25308	27157	30104	13258	11557	9525	38566	38714	39629	11409	8610	3696	27157	30104	35933	... (ii) Criminal
एकूण ...	58027	59703	64853	47217	38673	30149	105244	98376	95002	45541	33523	19713	59703	64853	75289	... **Total**
(१७) जिल्हा :लातूर																**(17) District : LATUR**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	10429	11756	13356	3325	3504	1963	13754	15260	15319	1998	1904	801	11756	13356	14518	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	1972	2162	2247	1610	2047	1386	3582	4209	3633	1420	1962	1351	2162	2247	2282	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	18675	19164	19798	11100	11789	9563	29775	30953	29361	10611	11155	6555	19164	19798	22806	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	27618	31062	33305	12527	12552	13344	40145	43614	46649	9083	10309	5541	31062	33305	41108-	... (ii) Criminal
एकूण ...	58694	64144	68706	28562	29892	26256	87256	94036	94962	23112	25330	14248	64144	68706	80714	... **Total**

(१८) जिल्हा : परभणी																**(18) District : PARBHANI**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	6203	6477	6901	8157	4631	3165	14360	11108	10066	7883	4207	1814	6477	6901	8252	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3018	4205	4491	6729	4184	2905	9747	8389	7396	5542	3898	2847	4205	4491	4549	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	13481	13895	14737	11248	12350	7814	24729	26245	22551	10834	11508	5884	13895	14737	16667	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	36384	35639	39222	34513	32720	20648	70897	68359	59870	35258	29137	11973	35639	39222	47897	... (ii) Criminal
एकूण ...	59086	60216	65351	60647	53885	34532	119733	114101	99883	59517	48750	22518	60216	65351	77365	... **Total**
(१९) जिल्हा :पुणे																**(19) District : PUNE**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	34617	37518	40691	10472	11080	7796	45089	48596	48487	7373	7905	4607	37516.	40691	43880	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	16398	16389	17998	12212	35544	10472	26874	29933	28470	10485	11935	8567	16389	17998	19903	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	69714	71896	73790	15268	16424	12528	84982	88320	86318	13086	14530	4936	71896	73790	81382	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	213665	248510	300076	124904	135004	167092	338569	383514	467168	90059	83438	37065	248510	300076	430103	... (ii) Criminal
एकूण ...	332658	374311	432555	162856	176052	197888	495514	550363	630443	121003	117808	55175	374311	432555	575268	... **Total**
(२०) जिल्हा : रायगड																**(20) District : RAIGAD**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	9929	10732	11591	3247	7580	1367	13176	18312	12958	2444	6721	1129	10732	11591	11829	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ..	3335	3533	3701	2132	3940	2997	5467	7473	6698	1934	3772	2464	3533	3701	4243	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	23992	25352	26889	7144	7374	4896	31136	32626	31785	5784	5837	2502	25352	26889	29283	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	30309	31791	34671	19407	15464	11131	49716	47255	45802	17925	12584	5617	31791	34671	40185	... (ii) Criminal
एकूण ...	67565	71408	76852	31930	34358	20391	99495	105766	97243	28087	28914	11712	71408	76852	85531	... **Total**

तक्ता ३- चालू

TABLE III-*Contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(२१) जिल्हा : रत्नागिरी																**(21) District : RATNAGIRI**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	2687	2759	2655	968	1736	1778	3655	4495	4433	896	1840	1170	2759	2655	3263	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	830	900	1043	730	873	832	1560	1773	1875	660	730	746	900	1043	1129	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	6137	6420	7155	2646	3248	1664	8783	9668	8819	2363	2513	896	6420	7155	7923	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	9090	9700	9659	7407	7340	5285	16497	17040	14944	6797	7381	2385	9700	9699	12559	... (ii) Criminal
एकूण ...	18744	19779	20512	11751	13197	9559	30495	32976	30071	10716	12464	5197	19779	20512	24874	... **Total**
(२२) जिल्हा :सांगली																**(22) District : SANGALI**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ..	10015	6643	6612	2754	2908	2238	12769	9551	8850	6126	2939	1932	6643	6612	6918	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3730	3666	3983	2879	3323	3059	6609	6989	7042	2943	3006	2585	3666	3983	4457	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	23741	28077	29662	10176	7643	8825	33917	35720	38487	5840	6058	5374	28077	29662	33113	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	27458	30073	33950	19858	19658	20804	47316	49731	54754	17243	15781	12153	30073	33950	42601	... (ii) Criminal
एकूण ...	64944	68459	74207	35667	33532	34926	100611	101991	109133	32152	27784	22044	68459	74207	87089	... **Total**
(२३) जिल्हा : सातारा																**(23) District : SATARA**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	10323	11154	12291	3369	3695	2231	13692	14849	14522	2538	2558	812	11154	12291	13710	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3467	3803	3787	2974	3047	2803	6441	6850	6590	2638	3063	2320	3803	3787	4270	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	28060	28825	30695	10002	10384	5587	38062	39209	36282	9237	8514	2302	28825	30695	33980	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	31966	36635	41437	41816	21709	17265	73782	58344	58702	37147	16907	6907	36635	41437	51795	... (ii) Criminal
एकूण ...	73816	80417	88210	58161	38835	27886	131977	119252	116096	51560	31042	12341	80417	88210	103755	... **Total**

(२४) जिल्हा : सोलापूर																**(24) District : SOLAPUR**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	6235	6626	7234	5613	4658	2869	11848	11284	10103	5222	4050	1988	6626	7234	8115	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	4601	4871	6080	5528	6979	5672	10129	11850	11752	5258	5770	4694	4871	6080	7058	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	43070	46283	50923	13537	15510	10369	56607	61793	61292	10324	10870	4732	46283	50923	56560	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	67068	75047	89435	36592	45564	29313	103660	120611	118748	28613	31176	12144	75047	89435	106604	... (ii) Criminal
एकूण ...	120974	132827	153672	61270	72711	48223	182244	205538	201895	49417	51866	23558	132827	153672	178337	... **Total**
(२५) जिल्हा : सिंधुदुर्ग																**(25) District : SINDHUDURG**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	1683	1927	1877	763	768	292	2446	2695	2169	519	818	252	1927	1877	1917	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	332	396	462	468	581	374	800	977	836	404	515	309	396	462	527	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	4962	5161	5487	1480	1321	883	6442	6482	6370	1281	995	440	5161	5487	5930	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3089	3780	4360	3977	4236	3647	7066	8016	8007	3286	3656	1825	3780	4360	6182	... (ii) Criminal
एकूण ...	10066	11264	12186	6688	6906	5196	16754	18170	17382	5490	5984	2826	11264	12186	14556	... **Total**
(२६) जिल्हा : ठाणे																**(26) District : THANE**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	20427	22324	12143	7074	6297	2478	27501	28621	14621	5177	16478	1832	22324	12143	12789	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	15017	17107	18995	11865	13056	8588	26882	30163	27583	9775	11168	6752	17107	18995	20831	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	55032	56457	70766	31940	42464	11101	86972	98921	81867	30515	28155	4780	56457	70766	77087	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	189707	202303	222799	150645	178396	58147	340352	380699	280946	138049	157900	38750	202303	222799	242196	... (ii) Criminal
एकूण ...	280183	298191	324703	201524	240213	80314	481707	538404	405017	183516	213701	52114	298191	324703	352903	... **Total**

तक्ता ३- चालू

TABLE III-*Contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(२७) जिल्हा : वर्धा																**(27) District : WARDHA**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	2921	3357	4051	3305	5482	1637	6226	8857	5688	2851	4806	3239	3375	4051	2449	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	1648	1779	2114	3358	3993	2623	5006	5772	4737	3227	3658	2334	1779	2114	2403	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	6919	7059	6319	9372	7183	7158	16291	14242	14077	9232	7323	4351	7059	6919	9726	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	40644	47405	50039	59026	65595	26450	99670	113000	76489	52265	62961	19109	47405	50039	57380	... (ii) Criminal
एकूण ...	52132	59618	62523	75061	82253	37868	127193	141871	100991	67575	78748	29033	59618	63123	71958	... **Total**
(२८) जिल्हा : यवतमाळ																**(28) District : YAVATMAL**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	3701	3744	3860	2779	2305	1481	6480	6049	5341	2736	2189	1320	3744	3660	4021	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3719	3678	4352	2394	2528	1766	6113	6206	6118	2435	1854	1290	3678	4352	4828	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ..	18145	18799	19747	7436	8205	4865	25581	27004	24612	6782	7257	3375	18799	19747	21237	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	63594	67761	74024	35187	49272	34554	98781	117033	108578	31020	43009	19352	67761	74024	89226	... (ii) Criminal
एकूण ...	89159	93982	101983	47796	62310	42666	136955	156292	144649	42973	54309	25337	93982	101983	119312	... **Total**
(२९) जिल्हा : गडचिरोली																**(29) District :GADCHIROLI**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	797	883	1023	545	358	225	1342	1241	1248	459	218	163	883	1023	1085	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	565	736	1082	1282	1185	1074	1847	1921	2156	1111	839	1011	736	1082	1145	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	1169	1232	1275	936	986	936	2105	2218	2211	873	943	655	1232	1275	1556	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	4823	4929	5169	5262	5382	5979	10085	10311	11148	5156	5142	2623	4929	5169	8525	... (ii) Criminal
एकूण ...	7354	7780	8549	8025	7911	8214	15379	15691	16763	7599	7142	4452	7780	8549	12311	... **Total**

(३०) जिल्हा : हिंगोली																**(30) District : HINGOLI**
१. जिल्हा न्यायालये																***I. District Court***
(एक) दिवाणी …																… **(i) Civil**
(दोन) फौजदारी …																… **(ii) Criminal**
२. दुय्यम न्यायालये																***II. Sub-ordinate Court***
(एक) दिवाणी …																… **(i) Civil**
(दोन) फौजदारी …																… **(ii) Criminal**
एकूण …																… **Total**
(३१) जिल्हा : वाशिम																**(31) District : WASHIM**
१. जिल्हा न्यायालये																***I. District Court***
(एक) दिवाणी …	2777	2260	3300	1279	1528	481	4056	3788	3781	1796	488	203	2260	3300	3578	… **(i) Civil**
(दोन) फौजदारी …	1660	1797	2123	1753	1861	1533	3413	3658	3656	1616	1535	1238	1797	2123	2418	… **(ii) Criminal**
२. दुय्यम न्यायालये																***II. Sub-ordinate Court***
(एक) दिवाणी …	6138	6999	6688	4803	4942	2063	10941	11941	8751	3942	5253	1383	6999	6688	7368	… **(i) Civil**
(दोन) फौजदारी …	18806	18829	22730	10368	18750	14251	29174	37579	36981	10345	14849	4812	18829	22730	32169	… **(ii) Criminal**
एकूण …	29381	29885	34841	18203	27081	18328	47584	56966	53169	17699	22125	7636	29885	34841	45533	… **Total**
(३२) जिल्हा : नंदुरबार																**(32) District : NANDURBAR**
१. जिल्हा न्यायालये																***I. District Court***
(एक) दिवाणी …	1461	1460	1886	1251	3235	828	2712	4695	2714	1252	2809	171	1460	1886	2543	… **(i) Civil**
(दोन) फौजदारी …	678	597	797	1154	2190	854	1832	2787	1651	1235	1990	703	597	797	948	… (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये																***II. Sub-ordinate Court***
(एक) दिवाणी …	2996	3606	3924	3398	3506	2903	6394	7112	6827	2788	3188	2088	3606	3924	4739	… **(i) Civil**
(दोन) फौजदारी …	8259	9371	11330	8876	9613	14643	17135	18984	25973	7764	7656	8862	9371	11330	17111	… **(ii) Criminal**
एकूण …	13394	15035	17937	14679	18544	19228	28073	33578	37165	13039	15641	11824	15034	17937	25341	… **Total**

तक्ता ३- *चालू*

TABLE III-*Contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(३३) जिल्हा : गोंदिया																**(27) District : GONDIA**
१. जिल्हा न्यायालये ...																**I. District Court**
(एक) दिवाणी ...	1231	1390	1381	863	1999	1159	2094	3389	2540	704	2008	949	1390	1381	1591	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	957	1199	1531	1744	2939	2054	2701	4138	3585	1502	2607	1792	1199	1531	1793	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...																**II. Sub-ordinate Court**
(एक) दिवाणी ...	3980	4469	4953	2306	3368	2269	6286	7837	7222	1817	2884	1569	4469	4953	5653	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	12958	13438	14143	16676	17047	11595	29634	30485	25738	16196	16342	8018	13438	14143	17720	... (ii) Criminal
एकूण ...	19126	20496	22008	21589	25353	17077	40715	45849	39085	20219	23841	12328	20496	22008	26757	... **Total**

TABLE–IV

तक्ता–४

तक्ता-

TABLE-

खालील तक्ता राज्यातील दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयांचे तसेच कौटुंबिक न्यायालयाचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ या वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो (३१-१२-२०२० पर्यंत)

दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयाचे उत्पन्न

	2019-2020	2018-2019 (01.04.2018 to 31.03.2019)					
जिल्हा	सेवा व सेवा फी Service and Service Fees	दंड व जप्तीच्या रकमा Fines and Forfeitures	इतर जमा रकमा Other Receipt	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी Court fee collected in stamps	एकूण Total	सेवा व सेवा फी Service and Service Fees	दंड व जप्तीच्या रकमा Fines and Forfeitures
1	2	3	4	5	6	7	8
१. नगर दिवाणी न्यायालय मुंबई ...	0	4064538	4701004	97573324	106338866	0	0
२. अहमदनगर ...	1488129	12151564	7049394	51977307	72666394	2160087	24837584
३. अकोला ...	635365	8568398	1946301	12361727	23511791	839519	4139210
४. अमरावती ...	5597324	5352375	2561442	21026300	34537441	2522544	4032880
५. औरंगाबाद ...	1556107	13813970	298761	53365341	69034179	1685803	17163572
६. बीड ...	3034778	5424380	913983	24290376	33663517	3113436	7854647
७ भंडारा ...	1052635	3319910	356908	5687375	10416828	1285992	3468696
८. बुलढाणा ...	1225248	3203398	2648999	12769154	19846799	1190673	3167890
९. चंद्रपूर ...	1833563	9368380	232888	9320314	20755145	1155636	5641764
१०. धुळे ...	706808	3019099	1690699	24835157	30251763	297666	14825155
११. गडचिरोली ...	502200	5033325	269291	3216613	9021429	400793	2991581
१२. जळगाव ...	3333681	17209171	1313861	61706478	83563191	3238708	23056093
१३. जालना ...	235095	2619315	2165027	15912033	20931470	290679	3511825
१४. कोल्हापूर ...	2614701	7102800	4961876	71351019	86030396	2652252	7025967
१५. नागपूर ...	164140	70289105	604374	108811563	179869182	1616466	49560667
१६. नांदेड ...	2540247	9197998	559235	22074181	34371661	1829971	7139915
१७. नाशिक ...	300819	26355220	7562824	89677313	123896176	27621332	34838687
१८. उस्मानाबाद ...	2691310	2984280	396380	19579409	25651379	2469768	3005172
१९. लातूर ...	1068475	2946041	1645153	20726743	26386412	379492	528900
२०. परभणी ...	842587	4741998	1935347	17360458	24880390	759181	4581556
२१. पुणे ...	1804318	69412466	9484708	398433784	479135276	554275	78340031
२२. रायगड ...	3212204	15531559	606901	94921428	114272092	2778524	11335312
२३.रत्नागिरी ...	1657638	6686628	1291630	9535285	19171181	1432475	4538700
२४. सांगली ...	3445642	18919750	1802436	23635265	47803093	2960182	11225942
२५. सातारा ...	2240098	13583410	3153098	89893669	108870275	395396	4386130
२६. सिंधुदुर्ग ...	1120174	1449829	696677	6044689	9311369	975363	1665680
२७. सोलापूर ...	4140278	10880791	3366238	61488201	79875508	3839465	10512538
२८. ठाणे ...	8090254	95512684	3077220	295180201	401860359	7295906	83803438
२९. वर्धा ...	1025198	3647837	236403	9547958	14457396	807710	3190355
३०. यवतमाळ ...	749448	12429424	117961	14670169	27967002	1342973	9876191
३१. गोंदिया ...	820561	1869844	356573	8217740	11264718	310063	259244
३२. हिंगोली ...	0	0	0	0	0	0	0
३३. वाशिम ...	138875	1054500	2027551	3192924	6413850	190466	1102450
३४. नंदूरबार ...	99526	1949340	634362	5590905	8274133	53215	3835080
१. मुंबई ...	0	0	788459	1127625	1916084	0	0
२. न्यायालय / पुणे ...	782800	0	260166	387481	1430447	573403	0
३. नागपूर ...	0	0	261801	299188	560989	0	0
४. औरंगाबाद ...	0	0	222464	108958	331422	0	0
५. अमरावती ...	0	0	72661	85240	157901	0	0
६.अकोला ...	1525	0	0	33836	35351	0	0
७.नाशिक ...	0	2950	0	87855	90805	0	0
८.ठाणे ...	187438	0	0	81018	268456	154935	0
९.सोलापूर ...	72684	0	26715	54637	154036	67800	0
१०.कोल्हापूर ...	97511	0	0	74415	171926	71344	0
११.नांदेड ...	102948	0	537492	104366	744806	84868	0
१२.अहमदनगर ...	0	0	3195	23950	27145	0	0
१३.बुलडाणा ...	885	0	7123	8480	16488	0	0
१४.उस्मानाबाद ...	0	0	0	10975	10975	0	0
१५.लातूर ...	0	0	0	25980	25980	0	0
एकूण ...	**61212332**	**469696277**	**72944918**	**1766562416**	**2370416463**	**79442926**	**445445602**

क्रमांक ४

No. IV

The following table indicates the income of the Civil, Sessions and Criminal Court and in the state during the years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

Income of the Civil, Sessions and Criminal Courts

(01.04.2019 to 31.03.2020)			2020-2021 (1-4-2020 to 31-12-2020)					2019-2020
इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	
Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	**District**
9	10	11	12	13	14	15	16	
11294326	151452119	189744116	640813	1876776	2295072	29071980	33884641	... 1. City Civil Court Mumbai
1997324	15864742	22840795	364098	256400	181315	8008616	8810429	... 2. Ahmadnagar
2080893	23596589	32232906	678900	492163	506754	22451528	24129345	... 3. Akola
415057	62741159	82005591	226538	885950	13350	39425922	40551760	... 4. Amaravati
247999	27451694	38667776	1151934	432006	576642	9153131	11313713	... 5. Auranagabad
27321	7798174	12580183	347445	327550	222	4277587	4952804	... 6. Beed
2430742	12987651	19776956	659732	619630	1343233	7096893	9719488	... 7. Bhandara
849861	11867170	19514431	68801	766639	609129	3632038	5076607	... 8. Buldhana
2538357	17924244	35585422	489142	14027694	1185640	12779822	28482298	... 9. Chandrapur
341241	2991680	6725295	149903	490700	84968	1214278	1939849	... 10. Dhule
958070	42686916	69939787	1327813	3188080	1286472	14550158	20352523	... 11. Gadchiroli
252169	18429876	22484549	328650	300650	237813	8117708	8984821	... 12. Jalgaon
5020540	70066776	84765535	1096063	1723700	458860	23661116	26939739	... 13. Jalna
1027773	83317688	135522594	61457	328000	133825	11750335	12273617	... 14. Kolhapur
268311	25340684	34578881	1157104	344150	424150	14755708	16681112	... 15. Nagpur
3486611	75146551	141093181	42259495	3476830	0	701855	46438180	... 16. Nanded
470502	18667150	24612592	1475658	654700	482642	10281885	12894885	... 17. Nasik
634993	8677616	10221001	1208966	3640420	913407	16360509	22123302	... 18. Osmanabad
1634730	15567743	22543210	257163	816200	267178	8035118	9375659	... 19. Latur
17933720	351973375	448801401	339744	6731640	2493829	136303538	145868751	... 20. Parbhani
495263	130322105	144931204	686606	3003548	53401	54059543	57803098	... 21. Pune
2106526	11799934	19877636	474546	628950	628963	6024134	7756593	... 22. Raigad
1579492	47830497	63596113	875588	10347900	2020060	38439740	51683288	... 23. Ratnagiri
3936859	118102050	126820435	198159	1778905	847450	21536099	24360613	... 24. Sangli
609829	7645409	10896281	261945	370800	128114	3113819	3874678	... 25. Satara
2340301	114120608	130812912	1304576	477830	482190	28471479	30736075	... 26. Sindudurg
4128469	272106058	367333871	752641	10664633	525976	110223562	122166812	... 27. Solapur
332053	8034334	12364452	456183	509336	71390	29893681	30930590	... 28. Thane
121687	1730319	13071170	433151	2258290	72366	12249246	15013053	... 29. Wardha
79013	3788770	4437090	810591	2130398	3207024	5338073	11486086	... 30. Yavatmal
0	0	0	0	0	0	0	0	... 31. Gondia
1289454	2580780	5163150	39866	396200	293731	1810195	2539992	... 32. Hingoli
969669	3386588	8244552	24220	3602550	258277	1501607	5386654	... 33. Vashim
0	0	0	0	0	0	0	0	... 34. Nandurbar
119706	374545	1067654	194455	0	38743	278391	511589	... 35. F. C. /Mumbai
197855	394446	594351	0	0	10460	155518	165978	... /Pune
143924	100345	285413	40342	0	0	44515	84857	... /Nagpur
56694	52940	109634	0	0	7252	21760	29012	... Aurangabad
0	61205	64825	590	0	0	24810	25400	... /Amrawati
0	0	0	0	0	0	0	0	... Akola
4549	143875	303359	0	0	0	0	0	... Nashik
0	71205	139005	13638	0	0	31285	44923	... Thane
0	61202	132546	46649	0	0	33675	80324	... Solapur
8435	82237	175540	25244	0	0	31824	57068	... Kolhapur
299	54985	55284	0	0	81442	29015	110457	... Nanded
0	0	0	0	0	0	0	0	... Ahamadnagar
0	0	0	0	0	0	0	0	... Buldana
0	0	0	0	0	0	0	0	... Osmanabad
72430318	**1767400579**	**2364719425**	**60928409**	**77549218**	**22139898**	**694912681**	**855530206**	... **Total**

Latur

तक्ता –५

TABLE–V

(IV) Personnel Summary — कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation		Scale of Pay / वेतनमान	No. of Posts/पदसंख्या 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1		2	3	4	5
4. District And Session Court (Gazetted)					**प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायालय (राजपत्रित)**
Principal District & Sessions Court	…	51550-1230-58930-1380-63070	32	32	प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश
		(Pay in Judiciory Services)			
Principal District Judge					प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश
District Judge & A.S.J.	…	51550-1230-58930-1380-63070	278	261	जिल्हा न्यायाधीश - १
District Judge - 2 and A.S.J.(Spl. Judge)	…	51550-1230-58930-1380-63070	2	8	जिल्हा न्यायाधीश - २ आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश (विशेष न्यायाधीश)
District Judge - 3 and A.S.J.(Spl. Judge)	…	51550-1230-58930-1380-63070	2	2	जिल्हा न्यायाधीश - ३ आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश (विशेष न्यायाधीश)
District Judge - 4 A.S.J.	…	51550-1230-58930-1380-63070	0	0	जिल्हा न्यायाधीश - ४ जिल्हा न्यायाधीश आणि अप्पर सत्र
District Judge 5 & A.S.J. (Spe.Judge) C.B.I.	...	51550-1230-58930-1380-63070	2	1	जिल्हा न्यायाधीश ५ (विशेष न्यायाधीश) सी.बी.आय.
Extra Jt. District Judge (Addl. S.J.)	…	51550-1230-58930-1380-63070	7	10	अतिरिक्त सह जिल्हा न्यायाधीश
Ad-hoc Dist. Judge and Addl. S.J.	…	51550-1230-58930-1380-63070	80	80	(गुन्हेगारी न्यायालय)
Ad-hoc Dist. Judge - 2 and Addl. S.J.	…	51550-1230-58930-1380-63070	1	0	तदर्थ जिल्हा न्यायाधीश - २ आणि
Extra Jt. Ad-hoc District Judge and Addl. S. J.	…	51550-1230-58930-1380-63070	0	4 …	अतिरिक्त सह तदर्थ जिल्हा न्यायाधीश आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश
Member M. A. C. T.	…	51550-1230-58930-1380-63070	4	4	अध्यक्ष
Jd. Civil Judge, Senior Division and Addl. C.J.M.	…	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	7	6	सहदिवाणी न्यायाधीश (व. स्तर) व अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकारी
Civil Judge, Senior Division		39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	358	352	जिल्हा न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)
		(Pay in Judiciory Services)			
Chief Judicial Magistrate		39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	34	34	मुख्य न्याय दंडाधिकारी
Secretary, DLSA		39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	14	16	जिल्हा विधी सेवा, प्राधिकरण
Judicial Magistrate F.C.		27700-770-33090-920-40450-1080-44770	1	4	न्याय दंडाधिकारी प्र. श्रे.
Civil Judge (J.D.) and JMFC		27700-770-33090-920-40450-1080-44770	947	920	दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Extra Jt. Civil Judge (J.D.) and JMFC		27700-770-33090-920-40450-1080-44770	0	0	अतिरिक्त दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Jt. Civil Judge (J.D.) and JMFC		27700-770-33090-920-40450-1080-44770	20	20	सह.दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Gramadhikari (Gram-Nyayalaya)		27700-770-33090-920-40450-1080-44770	3	3	ग्रामाधिकारी
Nayadhikari	…	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	2	2	न्यायाधिकारी
Rajistrar(Class II)	…	S-20 (56100-177500)	34	35	प्रंबधक (वर्ग-२)
Stenographer (Grade-I)	…	S-17 (47600-151100)	304	350	लघुलेखक
Non-Gazetted Class III	…				**अराजपत्रीत वर्ग-तीन**
Superintendent	…	S-16 (44900-14200)	265	269	अधिक्षक
Shirestedar	…	S-14 (38600-122800)	6	6	शिरस्तेदार
Stenographer (Grade-II)	…	S-15 (41800-132300)	324	407	लघुलेखक (ग्रेड-II)
Stenographer (Grade-III)		S-14 (38600-122800)	1017	985	लघुलेखक (ग्रेड-III)
Interpreter	…	S-10 (29200-92300)	9	9	दुभाषिक

तक्ता –५

TABLE–V

(IV) Personnel Summary

to be Checked

कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation		Scale of Pay / वेतनमान	No. of Posts/पदसंख्या 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1		2	3	4	5
Asstt. Superintendent	...	S-15 (41800-132300)	970	968	सहाय्यक अधिक्षक
Care Taker-cum security Officer	...	S-8 (25500-81100)	1	--	मुद्देमाल लिपिक
Senior Clerk	...	S-8 (25500-81100)	2630	2622	वरिष्ठ लिपिक
Junior Clerk	...	S-6 (19900-63200)	7819	7759	कनिष्ठ लिपिक
Preter Steno Typist	...	S-8 (25500-81100)	1	2	लघु लिपीक - टंकलेखक
Steno-cum-Clerks	...	S-8 (25500-81100)	21	15	लघुलेखक - लिपीक
Head Baillff	...	S-8 (25500-81100)	301	301	मुख्य बेलिफ
Baillff	...	S-6 (19900-63200)	1785	1784	बेलिफ
Baillfiff-cum peon	...	S-6 (19900-63200)	6	7	बेलिफ - शिपाई
Typist	...	S-6 (19900-63200)	2	2	टंकलेखक
Clerk-cum-Typist	...	S-6 (19900-63200)	2	4	लिपीक टंकलेखक
Driver	...	S-6 (19900-63200)	161	161	चालक
Court Keeper	...	S-6 (19900-63200)	1	1	न्यायालय रक्षक
Non-Gazetted Class IV					**अराजपत्रीत वर्ग-चार**
Book Binder	...	S-5 (18000-56900)	71	71	पुस्तक बांधणीकार
Havaldar	...	S-4 (17100-54000)	66	66	हवालदार
Naik	...	S-3 (16600-52400)	80	82	नाईक
Zerox Operator	...	S-3 (16600-52400)	32	32	झेरॉक्स चालक
Daftarband	...	S-3 (16600-52400)	2	2	दफ्तरबंद
Peon	...	S-1 (15000-47600)	3981	3889	शिपाई
Sweeper	...	S-1 (15000-47600)	335	330	सफाईगार
Watchman	...	S-1 (15000-47600)	298	306	पहारेकरी
Gardner	...	S-1 (15000-47600)	10	10	माळी
Waterman	...	S-1 (15000-47600)	38	33	पाणके
Scavanger	...	S-1 (15000-47600)	9	10	मेहत्तर
Liftman	...	S-3 (16600-52400)	12	12	उद्वाहन चालक
Jail Warder	...	S-1 (15000-47600)	5	5	जेल वॉर्डर
Hamal	...	S-1 (15000-47600)	1	1	हमाल
Senior Court Manager	...	66400 (Total Emolument) Per Month as per Notification dtd. 7/10/2011	5	6	वरिष्ठ न्यायलयीन व्यवस्थापन
Court Manager	...	52900 (Total Emolument) Per Month as per Notification dtd. 7/10/2011	21	23	न्यायालयीन व्यवस्थापक
System Officer	...	Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	8	8	सिस्टीम अधिकारी
Stonographer (Grade-I) (Retired)	...	Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	1	लघुलेखक (प्रथमश्रेणी) सेवानिवृत्त
Superintendant (Retired)	...	Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	1	अधिक्षक (सेवानिवृत्त)
Senior Clerk (Retired)	...	Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	1	वरिष्ठ लिपीक (सेवानिवृत्त)
Peon (Retired)	...	Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	1	शिपाई (सेवानिवृत्त)
Clerk Typist	...	Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	2	2	लिपिक टंकलेखक
Book Binder (Contract basis)	...		1	1	पुस्तक बांधणीकार (कंत्राटी पध्दती)
Driver (Contract basis)	...		3	3	चालक (कंत्राटी पध्दती)
Peon (Contract basis)	...		10	14	शिपाई (कंत्राटी पध्दती)
Sweeper (Full Time)	...		48	45	सफाईगार (पूर्ण वेळ)
Sweeper (Part Time)	...	Rs. 3500 (Fixed remureration P. M.)	0	5	सफाईगार (अर्धवेळ)
Sweeper (Part Time)	...		7	22	सफाईगार (अर्धवेळ)
Sweeper (Contract basis)	...		13	0	सफाईगार (कंत्राटी पध्दती)
Waterman (on contract basis)	...	4440+1300=50%	8	6	पाणके (कंत्राटी पध्दती)
Waterman (Part Time)	...	Rs. 252 (fixed remuneration P. M.)	0	3	पाणके (अर्धवेळ)
Gardner & Sweeper (On dally wages)	...		0	36	सफाईगार (रोजंदारी)
Watchman (Full Time)	...	on Contract Basis	34	2	पहारेकरी (पूर्ण वेळ)
Watchman (Part Time)	...	Rs. 432 (Fixed remuneration P.M.)	1	--	पहारेकरी (अर्धवेळ)
Watchman (Contract basis)	...		0	1	पहारेकरी (कंत्राटी पध्दती)
	...	**Total**	**22549**	**22477**	**एकूण**

Post for 13 Womens Special Courts in District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post for one Court	Post for 13 Court
1.	District & Session Judge	51550-1230-58930-1380-63070	1	13
2.	Stenographar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
4.	Sr. clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1	13
5.	Jr. Clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
6.	Hawaldar	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
		एकूण	7	19

१३ जिल्ह्यातील महिला विशेष न्यायालयांकरिता आवश्यक ७ पदे खालीलप्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या १ न्यायालया साठी	पदसंख्या १३ न्यायालयासाठी
१.	जिल्हा व सत्र न्यायाधीश	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1	13
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
४.	वरिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1	13
५.	कनिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
		एकूण	7	19

Individual Post for 13 District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post
1.	Judge City civil & Session Court	51550-1230-58930-1380-63070	1
2.	Stenographar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1
4.	Interoritor	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1
5.	Clerk Typist	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	2
6.	Hawaldar	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1
		एकूण	8

मुंबई येथील विशेष न्यायालयाकरिता आवश्यक ८ पदे खालील प्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या
१.	न्यायाधीश, नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1
४.	दुभाषी	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1
५.	लिपिक-टंकलेखक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	2
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1
		एकूण	8

तक्ता -५-चालू

TABLE–V-*Contd.*

1		2	3	4	5
4. City Civil And Session Court, Mumbai			2019-20	2020-21	**नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई**
Principal Judge City civil Court Mumbai	...	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	2	2	प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Principal Judge, Mumbai	...(1)	-----"-----	2	2	अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी
City civil Court and Session Judge Gr. Mumbai	...(2)	-----"-----	--	--	न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.
Judge	...	51550-1230-58930-1380-63070	74	74	न्यायाधीश
Registrar (C)	...	S-23 (67700-208700)	1	1	प्रबंधक, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Registrar	...	S-23 (67700-208700)	3	3	अपर प्रबंधक, नगर दिवाणी व सत्र प्रबंधक
Registrar (S)	...	S-23 (67700-208700)	2	2	(सत्र) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
Add. Registrar (S)	...	S-23 (67700-208700)	2	2	अपर प्रबंधक (सत्र) नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Deputy Registrar (C) & (S)	...	S-16 (44900-142400)	7	7	उप प्रबंधक नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Stenographer (Grade - I)	...	S-17 (47600-151100)	84	84	लघुलेखक (श्रेणी - १)
Account Officer	...	S-16 (44900-142400)	1	1	लेखा अधिकारी
Asst. Registrar	...	S-14 (38800-122800)	17	17	सहाय्यक प्रबंधक
Chief Superintendent	...	S-14 (38800-122800)	1	1	मुख्य अधिक्षक
Superintendent	...	S-14 (38600-122800)	45	45	अधिक्षक
Shiristedar	...	S-14 (38600-122800)	73	73	शिरस्तेदार
Stenographer (Grade - III)	...	S-14 (38600-122800)	5	5	लघुलेखक (श्रेणी - ३)
Nazir	...	S-14 (38600-122800)	1	1	नाझर
Interpretor	...	S-10 (29200-92300)	71	71	दुभाषी
Librarian	...	S-10 (29200-92300)	2	2	ग्रंथपाल
Assistant Superintendent	...	S-08 (25500-81100)	42	42	सहाय्यक अधिक्षक
Muddemal Clerk	...	S-08 (25500-81100)	1	1	मुद्देमाल लिपीक
Telephone Operator		S-07 (21700-69100)	4	4	दुरध्वनी चालक
Clerk-cum- Typist	...	S-6 (19900-63200)	392	392	लिपीक-नि-टंकलेखक
Section Writer	...	S-6 (19900-63200)	13	13	लेखनिक
Head Typist	...	S-6 (19900-63200)	2	2	मुख्य टंकलेखक
Typist	...	S-6 (19900-63200)	1	1	टंकलेखक
Court Keeper	...	S-6 (19900-63200)	2	2	न्यायालय रक्षक
Fire Watcher	...	S-6 (19900-63200)	1	1	फायर वॉचर
Driver	...	S-6 (19900-63200)	21	21	वाहन चालक
Book Binder	...	S-5 (18000-56900)	1	1	पुस्तक बांधणीकार
Zerox Operator	...	S-3 (16600-52400)	9	9	झेरॉक्स चालक
Roneo Operator	...	S-3 (16600-52400)	1	1	रोनिओ चालक
Havaldar	...	S-3 (16600-52400)	58	58	हवालदार
Filer	...	S-3 (16600-52400)	2	2	फाईलकरी
Naik	...	S-3 (16600-52400)	7	7	नाईक
Liftman (Reliver)	...	S-3 (16600-52400)	13	13	उदवाहक
Pump Attendent	...	S-3 (16600-52400)	1	1	पंप परिचर
Darwan	...	S-3 (16600-52400)	2	2	दारवान
Asst. Darwan	...	S-3 (16600-52400)	1	1	सहाय्यक दारवान
Mukadam	...	S-3 (16600-52400)	1	1	मुकादम
Head Hamal	...	S-3 (16600-52400)	1	1	मुख्य हमाल
Head Sweeper	...	S-3 (16600-52400)	1	1	मुख्य सफाईगार
Peon	...	S-1 (15000-47600)	116	116	शिपाई
Hamal	...	S-1 (15000-47600)	53	53	हमाल
Sweeper	...	S-1 (15000-47600)	16	16	सफाईगार
Female Sweeper	...	S-1 (15000-47600)	1	1	महिला सफाईगार
Watchman	...	S-1 (15000-47600)	3	3	रखवालदार
Total	**....**		**1159**	**1159**	**एकूण**

Family Court, Mumbai, Pune, Nagpur, Aurangabad, Akola, Amaravati, Nashik, Thane, Solapur, Kolhapur and Nanded

कौटुंबिक न्यायालय, मुंबई, पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, अकोला, अमरावती, नाशिक, ठाणे, सोलापूर कोल्हापूर व नांदेड.

Designation		Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2019-20	पदसंख्या 2020-21	कौटुंबिक न्यायालये
Principal Judge	...	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	11	11	प्रमुख न्यायाधीश
Judge	...	51550-1230-58930-1380-63070	14	14	न्यायाधीश
Marriage Counsellor	...	15600-39100+G.P.5400	43	43	विवाह समुपदेशी
Registrar	...	9300+34800+G.P.4400	11	11	प्रबंधक
Dy. Registrar	...	9300+34800+G.P.4300	4	4	उपप्रबंधक
Superintendent	...	9300-34800+G.P.4300	20	20	अधिक्षक
Assistant Superintendent	...	9300-34800+G.P.4200	7	7	सहाय्यक अधिक्षक
Stenographer (H. G.)	...	9300+34800+G.P.4400	25	25	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (L. G.)	...	9300+34800+G.P.4300	19	18	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Cashier	...	9300+34800+G.P.4200	1	1	रोखपाल
Shiristedar	...	9300+34800+G.P.4300	8	8	शिरस्तेदार
Interpreter	..	5200-20200+G.P.2800	7	7	दुभाषी
Assistant Cashier	...	5200-20200+G.P.2400	1	1	सहाय्यक रोखपाल
Asstt. Shiristedar	...	5200-20200+G.P.2400	18	18	सहाय्यक शिरस्तेदार
Deposition Writer	...	5200-20200+G.P.1900	16	16	डिपॉझिशन लेखनिक
Senior Clerk	...	5200-20200+G.P.2400	7	7	वरिष्ठ लिपीक
Junior Clerk	...	5200-20200+G.P.1900	92	92	कनिष्ठ लिपीक
Driver	...	5200-20200+G.P.1900	13	13	वाहन चालक
Bailiff	...	4440-7440+G.P.1300	20	20	बेलीफ
Havaldar	...	4440-7440+G.P.1600	16	16	हवालदार
Liftman	...	4440-7440+G.P.1600	3	3	उदवाहक
Peon	...	4440-7440+G.P.1300	68	68	शिपाई
Peon/Watchman	...	4440-7440+G.P.1300	25	25	शिपाई/पहारेकरी
Watchman	...	4440-7440+G.P.1300	16	16	पहारेकरी
Sweeper	...	4440-7440+G.P.1300	16	16	सफाईगार
Total	...		481	481	**एकूण**

Judicial Officers' Training Institute, Nagpur

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर.

Director	...	57700-1230-58930-13867210-1540-70290	1	1	... **संचालक**
Joint Director	...	51550-1230-58930-1380-63070	2	2	... **सह-संचालक**
		Total ...	3	3	**एकूण**
		Grand Total ...	494	494	**एकूण**

The Maharashtra Judicial Acadamy and Indian Mediation Centre and Training Institute at Uttan, Dist. Thane.

महाराष्ट्र न्यायीक अकादमी व भारतीय मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्था, उत्तन, जिल्हा ठाणे.

Designation		Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2019-20	पदसंख्या 2020-21		पदनाम
Director	...	नियामक परिषद निश्चित करेल त्याप्रमाणे	1	1		संचालक
Joint Director	...	57700-70290	2	2		सह संचालक
Additional Director	...	51550-1230-58930-1380-63070	3	3		अतिरिक्त संचालक
Administrative Officer	...	39530-54010	1	1		प्रशासकीय अधिकारी
Assistant Director	...	27700-44770	1	1		सहाय्यक संचालक
Personel Secretary to Director (Selection Grade Steno)	...	Levd S-16 (44900-142400)	1	1		संचालकांचे स्वीय सचिव (निवड श्रेणी लघुलेखक)
IT Project Manager	...	Levd S-23 (67700-2087700)	1	1		आय.टी.प्रकल्प व्यवस्थापक
Desk Officer	...	Levd S-15 (41800-132300)	1	1		कक्ष अधिकारी
Account Officer	...	Levd S-15 (41800-132300)	1	1		लेखा अधिकारी
Librarian	...	Levd S-10 (29200-92300)	1	1		मुख्य ग्रंथपाल
Stenografer (Lower Grade) ..		Levd S-14 (38600-122800)	4	4		सहाय्यक ग्रंथपाल
Assistant Librarian	..	Levd S-10 (29200-92300)	1	1		निम्नश्रेणी लघुलेखक
Assistant	...	Levd S-14 (38600-122800)	3	3		सहाय्यक
Clerk-cum-Typist	...	Levd S-6 (19900-63200)	8	8		लिपीक टंकलेखक
Driver	...	Levd S-6 (19900-63200)	4	4		वाहन चालक
Peon	...	Levd S-01 (1600-47600)	14	14		शिपाई
Book Binder	...	Nill	--	–	...	पुस्तक बांधणीकार
Cook	...	Nill	--	–	...	खानसामा वर्ग
Cooker	...	Nill	--	–	...	स्वयंपाकी
Watchman	...	Nill	--	–	...	पहारेकरी
Sweeper	...	Nill	--	–	...	सफाईगार
Mali	...	Nill	--	–	...	माळी
		Total ...	47	47		**एकूण**

४. केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालये

मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्यानुसार राज्यामध्ये केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी मुंबई येथे ७, नागपूर ३, अमरावती व पुणे येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण १२ विशेष न्यायालये दिनांक २२ ऑक्टोंबर, २००७, १६ नोव्हेंबर, २०१० व २ मे, २०१३ पासून स्थापन करण्यात आली आहेत.

As Proposed by the Hon'ble Prime Minister Government of Maharashtra has established 6 New C.B.I. Special Courts including 7 at Mumbai, 3 at Nagpur and one each at Pune & Amravati from 22-10-2007, 16th November, 2010 & 2nd May, 2013

Central Bureau of Investigation (C.B.I.) Special Courts

केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालये

Designation		Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2020-21	पदसंख्या 2020-21	पदनाम
Judge	...	51550-1230-58930-1380-63070	12	12	न्यायाधीश
Stenografer (Higher Grade)	...	9300-34800+G.P.4400	12	12	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Shirstedhar	...	9300-34800+G.P.4300	12	12	शिरस्तेदार
Clerk-Typist	...	5200-20200+G.P.1900	12	12	लिपीक - टंकलेखक
Peon	...	4440-7440+G.P.1300	12	12	शिपाई
Total	**...**		**60**	**60**	**एकूण**

५. ग्राम न्यायालय

ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मधील तरतुदीश अनुलक्षून राज्यात तळागाळातील जनतेसाठी ग्रामन्यायालयाची स्थापना करण्यात येत आहे. राज्यातील कोणीही व्यक्ती सामाजिक, आर्थिक वा इतर कोणत्याही असमर्थतेमुळे न्यायापासून वंचित राहू नये या हेतूने तळागाळातील जनतेसाठी "न्याय त्यांच्या दारी " या संकल्पनेतून ग्रामन्यायालयांची स्थापना करणात येत आहे. ग्राम न्यायालय कायदा २००८ जम्मू- काश्मिर, नागालँड, अरुणाचल प्रदेश, सिक्कीम व आदिवासी क्षेत्रे वगळता, संपूर्ण भारतासाठी लागू आहे.

२. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय केल्यानंतर सध्या अस्तित्वात असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयांव्यतिरिक्त एक किंवा अनेक ग्राम न्यायालये प्रत्येक पंचायत समिती/गट स्तरावर, किंवा सामुदायिक पंचायत समिती/गट स्तरावर किंवा ज्या राज्यांमध्ये पंचायत समिती/गट स्तर नाही अशा राज्यांमध्ये ग्राम न्यायालयांची स्थापना करण्यात येत आहे. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार ग्राम न्यायालयाच्या कार्यक्षेत्रात बदल करण्यात येतात.

३. महाराष्ट्र राज्यात एकूण २५ ग्राम न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. त्यांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	ग्राम न्यायालयाचे ठिकाण	ग्राम न्यायालयाची स्थापना केल्याचा दिनांक
१.	साक्री, जिल्हा धुळे	०२.१०.२००९
२.	खरवली, महाड, जिल्हा रायगड	०२.१०.२००९
३.	कोरपना, जिल्हा चंद्रपुर	०२.१०.२००९
४.	सेवाग्राम, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२००९
५.	लोणी काळभोर, हवेली, जिल्हा पुणे	०२.१०.२००९
६.	जव्हार, जिल्हा पालघर	०२.१०.२००९
७.	पारनेर, जिल्हा अहमदनगर	०२.१०.२००९
८.	पाली, जिल्हा रत्नागिरी	०२.१०.२००९
९.	कासारखेडा, जिल्हा नांदेड	०२.१०.२००९
१०.	बोदवड, जिल्हा जळगाव	२२.०१.२०१३
११.	कोरची, जिल्हा गडचिरोली	१७.११.२०१३
१२.	मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली	११.०१.२०१४
१३.	वैभववाडी, जिल्हा सिंधुदूर्ग	२५.०१.२०१४
१४.	गोरेगाव, जिल्हा गोंदिया	०२.०२.२०१४
१५.	शिरुर अनंतपाळ, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१६.	जळकोट, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१७.	तळा, जिल्हा रायगड	२२.०२.२०१४
१८.	मंडणगड, जिल्हा रत्नागिरी	०२.०३.२०१४
१९.	सालेकसा, जिल्हा गोंदिया	२८.०६.२०१४
२०.	मुळशी माले, जिल्हा पुणे	२३.०८.२०१४
२१.	अलिपूर, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२०१४
२२.	देवळा, जिल्हा नाशिक	२२.११.२०१५
२३.	पोलादपूर, जिल्हा रायगड	१७.०१.२०१६
२४.	त्र्यंबकेश्वर, जिल्हा नाशिक	०६.०३.२०१६
२५.	देवळी, जिल्हा वर्धा	१०.०८.२०१९

४. कोरपना, जिल्हा चंद्रपूर व बोधवड, जिल्हा जळगाव येथे नियमित स्वरुपात दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर तथा प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी न्यायालये कार्यरत झाल्याने तेथील ग्राम न्यायालये बंद करण्यात आली आहेत. मा. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार राज्यात अन्य ठिकाणी ग्राम न्यायालय स्थापन करण्याची बाब विचाराधीन आहे.

५. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करुन प्रत्येक ग्राम न्यायालयाकरीता एक न्यायाधिकारी, यांची नियुक्ती करण्यात येते. न्यायाधिकारी हे पद न्यायिक सेवेतील अधिकाऱ्यांमधून घेण्यात येत असून त्याचा दर्जा न्यायदंडाधिकारी (प्रथम वर्ग) असा आहे. न्यायाधिकारी यांनी त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येत असलेल्या खेडेगावांना ठराविक कालावधीने भेट द्यावयाची आहे. मुख्यालयाबाहेर जर फिरते ग्रामन्यायालय स्थापन करावयाचे असेल तर सदर न्यायालय कधी व कोठे भरविण्यात येणार आहे याला व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येते.

६. ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मध्ये तरतुद केल्यानुसार व प्रदत्त मर्यादेपर्यंत ही न्यायालये फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९०८ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेल्या इतर कायद्यांअंतर्गत दिवाणी व फौजदारी प्रकरणे हाताळू शकतात. फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेला इतर कोणताही कायदा यामधील तरतुदीशिवाय एखाद्या तक्रारीवरुन किंवा पोलीस अहवालावरुन ग्राम न्यायालयामार्फत एखाद्या गुन्ह्याची प्रकरणे दाखल करुन घेण्यात येतात.

७. ग्राम न्यायालये त्यांच्या न्यायनिवाडयाची प्रत दोन्ही बांजूच्या पक्षकारांना विनाविलंब व विनामूल्य देतात.

८. एखाद्या खटल्याचे कामकाज चालविताना जेव्हा ग्राम न्यायालयाच्या असे निदर्शनास येईल की, सदर प्रकरणात समेटाशी पुरेशी शक्यता आहे, तेव्हा हा समेट घडवून आणण्यासाठी जेवढा कालावधी लागेल तेवढ्या कालावधीसाठी त्या प्रकरणाच्या कामकाजास स्थगिती देण्यात येईल, कलम २६ मधील नमुद केलेल्या उद्दीष्टांच्या पूर्ततेसाठी जिल्हा न्यायालय संबंधित जिल्हा न्यायाधिशांच्या सहमतीने ग्रामस्तरावरील समाज सेवकांच्या नावांचा समावेश असलेले एक मंडळ तयार करेल. या समाजसेवकांमध्ये समेटकर्ता म्हणून आवश्यक असणारी अर्हता व अनुभव उच्च न्यायालयाने निर्धारीत केल्याप्रमाणे असणार आहे.

९. ग्राम न्यायालयापुढील न्यायालयीन कामकाज आणि त्यांचे न्यायनिवाडे शक्यतो इंग्रजीऐवजी संबंधित राज्याच्या अधिकृत भाषेत असणे आवश्यक आहे.

१०. आपली कार्ये-कर्तव्ये पार पाडत असताना जेव्हा ग्राम न्यायालय एखाद्या महसूल अधिकाऱ्याला किंवा शासकीय कर्मचाऱ्याला काही निदेश देतील तेव्हा त्या निदेशांचे पालन करणे संबंधितांना बंधनकारक असणार आहे.

११. ग्राम न्यायालयाच्या प्रत्येक न्यायालयाच्या स्थापनेमध्ये येणारा अनावर्ती खर्च पूर्णतः रुपये १८ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत केंद्र शासन करणार आहे. तर आवर्ती खर्चाबाबत केंद्र शासन प्रत्येक न्यायालयासाठी पहिल्या ३ वर्षासाठी ५० टक्के खर्च करणार असून रुपये ३.२ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत अनुदान उपलब्ध करुन देणार आहे.

१२. केंद्र शासन आवर्ती खर्चासाठीचे केंद्रीय अर्थसहाय्य रुपये १८ लक्ष पैकी ७० टक्के अनुदान पहिल्या टप्प्यात वितरीत करणार आहे. उर्वरीत ३० टक्के केंद्रीय अर्थसहाय्य हे उपयोगिता प्रमाणपत्रे सादर केल्यानंतर वितरीत करण्यात येईल.

१३. प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी मंजूर करण्यात आलेला अधिकारी / कर्मचारीवृंद व पदांची वेतनश्रेणी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	पदनाम	पदसंख्या	वेतनश्रेणी
१.	दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठ स्तर) आणि प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी	१	२७,७००-७७०-३३,०९०-९२०-४०,४५०-१०८०-४४,७७०
२.	लघुलेखक	१	९,३००-३४,८००
३.	वरिष्ठ लिपिक	१	५,२००-२०,२००
४.	कनिष्ठ लिपीक	१	५,२००-२०,२००
५.	वेलिफ कम शिपाई	१	५,२००-२०,२००
	एकूण	५	

१४. या व्यतिरिक्त मागणीनुसार प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी वाहनचालकांची काल्पनिक पदे निर्माण करण्यात येत आहेत. सद्यःस्थितीत कोरची, जिल्हा गडचिरोली व मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली आणि वैभववाडी, जिल्हा सिंधुदुर्ग या तीन ग्राम न्यायालयांसाठी वाहन चालकांची एकूण तीन पदे् निर्माण करण्यात आली आहेत.

१५. माणणी क्रमांक जे-१, २०१४ न्यायदान (दत्तमत) १०५ दिवाणी व सत्र न्यायालय (०२) जिल्हा व सत्र न्यायाधिश, (०२) (०२) ग्राम न्यायालय अधिनियम २००८ अन्वये ग्राम न्यायालयाची स्थापना (२०१४ ०४७७) या लेखाशिर्षाखाली ग्राम न्यायालयासाठी अनुदान देण्यात येते.

१६. २५ ग्राम न्यायालयांसाठी वर्ष २०२०-२१ रुपये .... (रुपये हजारात) इतके अनुदान मंजूर करण्यात आले आहे.

६. लघुवाद न्यायालय

प्रस्तावना :

(१) लघुवाद न्यायालय मुंबई –इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत लघुवाद न्यायालयाची स्थापना झाली आहे. सदर न्यायालयातील कामकाज इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२, दिवाणी संहिता, १९८६ आणि दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या तरतुदीनुसार चालते.

(२) लघुवाद न्यायालय, मुंबई, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर न्यायाधीशांची एकूण मंजूर पदे ४४ आहेत. त्यामध्ये १ मुख्य न्यायाधीश, १० अप्पर मुख्य न्यायाधीश व ३३ न्यायाधीशांचा समावेश आहे. दि. ३१ डिसेंबर २०२० रोजी कार्यरत न्यायधिशांची संख्या ४१ असून त्यामध्ये १, मुख्य न्यायाधिश ९ अप्पर मुख्य न्यायाधीश व ३१ न्यायाधीशांचा समावेश आहे.

(३) मुख्य न्यायाधीश हे या न्यायालयाचे विभाग प्रमुख आहेत. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत कलम १३ च्या तरतुदीनुसार प्रबंधक हे लघुवाद न्यायालयाचे मुख्य प्रशासकीय अधिकारी आहेत. त्याव्यतिरिक्त, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर ४ अप्पर प्रबंधकांची पदे कार्यरत आहेत. प्रबंधक आणि अप्पर प्रबंधक हे या न्यायालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळतात. प्रबंधक यांना इलाखा शहर लघुवाद न्यायालय अधिनियम, १८८२ च्या अंतर्गत कलम 9(i) (aa) च्या तरतुदीनुसार प्रतिवादीने कैफियत सादर न केलेले व अंतरिम अर्ज चालविण्याचे अधिकार आहेत. त्याचप्रमाणे, प्रबंधक सदर अधिनियमाच्या कलम १४, ३३, ३४, ३५, ५३ आणि ६१ च्या तरतुदीनुसार न्यायाधीशाप्रमाणे न्यायिक काम करतो. तसेच, भाडे नियंत्रण कायद्यांतर्गत दाखल झालेल्या दाव्यांमध्ये प्रतिवादी लिखीत जबाब/कैफियत सादर करेपर्यंत कार्यवाही करण्याचे अधिकार प्रबंधक यांना आहेत.

मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे या आस्थापनेचे नियंत्रण अधिकारी आहेत तर प्रबंधक हे आहरण व संवितरण अधिकारी आहेत.

प्रबंधक व अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे मा. उच्च न्यायालयाने माहितीचा अधिकार, २००५ च्या अंतर्गत तयार केलेल्या जिल्हा न्यायालय माहिती अधिकार (सुधारित नियम), २००९ च्या तरतुदीनुसार अनुक्रमे जनमाहिती अधिकारी व पहिले अपिलीय अधिकारी आहेत.

(४) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयातील न्यायाधीशांचे अधिकार इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२ च्या कलम १९ अन्वये निश्चित केलेले अपवाद अधीन न्यायाधीशांना रक्कम रूपये १०,००० पेक्षा जास्त दावा नसलेल्या आर्थिक दाव्यांची सुनावणी करून निकालात काढण्याचे अधिकार आहेत. सदर रु. १०,००० च्या आर्थिक अधिकारीतेत वाढ करुन महाराष्ट्र शासनाने ती महाराष्ट्र कायदा क्र. १५/१९८७ द्वारे दि. ७ मे १९८७ च्या महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये प्रसिध्द करुन ती रुपये २५,००० एवढी केलेली आहे. परंतु त्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी झालेली नाही. त्याचप्रमाणे अधिनियमाच्या कलम ४१ अन्वये दाव्यात सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत. अधिनियम कलम ३८ अन्वये पूर्ण न्यायालय अर्जांवरील सुनावणी या न्यायालयाच्या दोन न्यायाधीश असलेल्या खंडपीठाद्वारे केली जाते. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये १८८२ च्या कलम ४२ अंतर्गत द्विसदस्यीय खंडपीठ अपिल आणि पुर्नरीक्षण प्रकरणांच्या सुद्धा सुनावणी करतात.

(५) लघुवाद न्यायालय, मुंबईला मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृहे दर नियंत्रण अधिनियम, १९४७ च्या कलम २८ अन्वये अनन्य अधिकारिता आहे आणि म्हणून या अधिनियमांतर्गत बृहन्मुंबईतील सर्व दाव्यांची सुनावणी सदर न्यायालय करते. मुंबई भाडे अधिनियम १९४७ अंतर्गत न्यायाधीशाने दिलेल्या निर्णयावरील अपिल /पुनरिक्षण मधील सुनावणी "मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४७" च्या कलम २९ अन्वये दोन सदस्यीय खंडपीठाद्वारे केली जाते. प्रमाणभूत भाडे निश्चितीकरीता कलम ११ अन्वये सर्व अर्जांवरील सुनावणी मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय करते आणि अत्यावश्यक सेवा किंवा पुरवठा पुनःस्थापना पूर्ववत करण्याकरीता कलम २४ अंतर्गत सर्व अर्जांवरील सुनावणी सदर न्यायालय करते. या न्यायालयास महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९, ३१ मार्च २००० पासून अंमलात आला आहे, त्या अंतर्गत सुद्धा अनन्य अधिकारिता आहे.

(६) (अ) मुंबई महानगरपालिका अधिनियम १८८८ कलम २१७,२१८(ए), २१८,बी २१८सी आणि ३९४ (५) अंतर्गत अपिले व कार्यवाहीत सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांद्वारे केली जाते. तसेच कलम ५०३, ५०४ अ ५०७ अंतर्गत अर्जांवरील सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश मार्फत केली जाते कलम ३२ अंतर्गत निवडणूक याचिका मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांमार्फत निकाली काढली जाते.

महाराष्ट्र शासनाने अधिनियम, विधी व न्याय विभाग क्र. एससीसी–२९६४/२१७५–एच, दिनांक ३ जानेवारी १९६८ नुसार अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशास मुख्य न्यायाधीशाचे अधिकार व जबाबदाऱ्या दिलेल्या आहेत.

६ (ब) मुख्य न्यायाधीशांना फौजदारी कायदा (सुधारणा) वटहुकूम १९४४ च्या कलम ३ सह कलम ४ अन्वये अर्जावर सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत.

(७) वेतन प्रदान अधिनियम १९३६ अंतर्गत अपिलात सुनावणी या न्यायालयाच्या एक न्यायाधीशामार्फत केली जाते.

(८) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय यांना खालीलबाबतीत सुद्धा अधिकारिता प्राप्त आहे.

(अ) महाराष्ट्र मालकीतत्वावरील सदनिका (प्रवर्तन, बांधक विक्री, व्यवस्थापन आणि हस्तांतर यांचे विनियमन) अधिनियम १९६३ चे कलम १२ ए.

(ब) महाराष्ट्र कर्ज निवारण अधिनियम १९७५ चे कलम २३.

(क) नियंत्रकाने पारित केलेल्या आदेशावरून, मुंबई भाडे हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४८ च्या कलम ४२ अन्वये दाखल अपिलात सुनावणी.

(ड) या न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना विस्थापीत व्यक्ती अधिनियम, १९५४ अंतर्गत अर्जावरील सुनावणी करण्याचे देखील अधिकार आहेत.

१. मुख्यालय व उपशाखा :

अ) मुख्यालय - लघुवाद न्यायालय, धोबी तलाव, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४०० ००२ येथे असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र कुलाबा ते मुलुंड मध्य रेल्वे लाईन उपनगर आणि मानखुर्द हार्बर रेल्वे लाईन उपनगर आणि माहिम पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे. मुख्यालयात एकूण ३१ न्यायालये असून त्यापैकी २ न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून ५ पुर्नविचार न्यायालये (Appellate Benches) २६ सुनावणी न्यायालये (Trial Court) असून त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. दोन न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून न्यायालय क्र. २ हे विशेष पुर्नविचार न्यायालय असून तेथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात.

न्यायालय क्र. ६ व ७ मध्ये महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९ व इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२, अंतर्गत येणारे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या संदर्भातील दावे चालतात व त्याच्यातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. १ मध्ये चालतात. क्र. ११ व १२ ही विशेष न्यायालय असून तेथे प्रमाणित भाडे निश्चित करण्याबाबतचे दावे चालतात व त्या न्यायालयांना "प्रमाणित भाडे न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १८ व ३० ही विशेष न्यायालये असून तेथे बृहन्मुंबई महानगरपालिका कायदा, १८८८ च्या तरतुदीनुसार दावे चालतात सध्या न्यायालय क्र. ३० हे तात्पुरत्या स्वरुपात रिक्त आहे व ह्या न्यायालयांना "बी.एम.सी. न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १९ व २३ ही विशेष न्यायालये असून तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. २१ हे विशेष न्यायालय असून तेथे पैसेविषयक संक्षिप्त व नियमित (Summary and Regular Suits) दावे चालतात व त्यांच्यातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. १ मध्ये चालतात. न्यायालय क्रमांक २४, मध्ये मुंबई पोर्ट ट्रस्टने दाखल केलेले व त्याच्या विरोधात दाखल केलेले दावे चालतात व त्या न्यायालयाला "बीपीटी न्यायालय" असे संबोधले जाते. वेतन प्रदान अधिनियम, १९३६ कलम १७ च्या अंतर्गत, कामगार न्यायालयातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. ९ मध्ये चालतात. संध्या बी. एम. सी. न्यायालय क्र. ३० व सुनावणी न्यायालय क्रमांक ८ व १३ रिक्त आहे.

वेतन प्रदान अधिनियम, १९३६ कलम १७ च्या अंतर्गत कामगार न्यायालयातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. ८ मध्ये चालतात. संध्या बी. एम. सी. न्यायालय क्र. ३० व सुनावणी न्यायालय क्रमांक ८ व १३ रिक्त आहे.

ब) उपशाखा – वांद्रे शाखा ही भास्कर बिल्डींग, अंनत काणेकर मार्ग, मुंबई - ४०००५१ येथे स्थित आहे. भास्कर बिल्डींग मधील ३ ते ८ मजले सदर न्यायालयाच्या अधिपत्याखाली आहेत. बांद्रा मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयाची शाखा दिनांक ६ ऑगस्ट, १९९० पासून कार्यरत असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र माहिम ते दहिसर पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे.

वांद्रे शाखा येथे ११ न्यायालये कार्यरत असून त्यातील २ पुर्नविचार न्यायालये (Appellate Benches), ९ सुनावणी न्यायालये (Trial Court) व त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. न्यायालय क्र. ३२ येथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात. त्याचप्रमाणे तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता-१
TABLE-I

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actuals 2020-2021 (2)	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 (3)	सुधारलेले अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021 (4)	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022 (5)	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण–					**(A) Activity Classification**
१०६-लघुवाद न्यायालये ...	--	--	--	--	... (106) Small Causes Courts
एकूण (अ) ...	--	--	--	--	... Total (A)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण–					**(B) Objectwise Classification**
(१०६)(एक)इलाखा शहर न्यायालये (२०१४ ०२१६)					**106 (i) Presidency Courts** (20140216).
वेतन ...	507956	536360	536360	573905	... Salaries
अतिकालीक भत्ता ...	126	787	394	792	... Overtime Allowances
दुरध्वनी वीज व पाणी शुल्क ...	4476	6664	6664	6664	... Telephone Expenses
प्रवास खर्च ...	1198	1340	670	1340	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	11985	45573	22787	35573	... Office Expenses
भाडे पट्टी व कर ...	99	120	120	120	... Rent, Rates and Taxes
कंत्राटी सेवा ...	0	0	7273	10000	... Contractual Services
संगणक खर्च ...	426	1191	298	1191	... Computer Charges
लहान बांधकामे ...	29453	1	16001	1	... Minor Works
एकूण (एक) ...	555719	592036	590567	629586	... **Total (1)**
(१०६) (२) लघुवाद न्यायालये (२०१४ ०२२५)					**106 (ii) Small Couses Courts (20140225).**
वेतन ...	108089	141900	125020	151833	... Salaries
भाडे पट्टी व कर ...	0	0	0	253	... Overtime Allowances
अतिकालीन भत्ता ...	13	40	4	40	... Telephone Expenses
दूरघ्वनी वीज व पाणी ...	69	301	225	290	... Contractual s Services
कंत्राटी सेवा ...	0	1	1	1	... Travel Expenses
प्रवास खर्च ...	261	828	197	828	... Office Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	1122	1943	972	1943	... Special Services
प्रदाने ...	0	0	0	0	... Wages
संगणक ...	14	56	14	56	... Computer
लहान बांधकामे ...	0	1	1	1	... Minor Works
एकूण (दोन) ...	**109568**	**145070**	**126434**	**155245**	... **Total (i) 15895**
एकूण (ब) ...					
एकूण (एक) ...	--	--	--	--	... **Total (i)**

तक्ता-२ (एक)
TABLE--II–(i)

खालील तक्ता लघुवाद न्यायालय, मुंबई पुणे व नागपूर यांनी त्या त्या वर्षात केलेले काम दर्शवितो.

The following table indicates the work done by the Small Causes Courts, Mumbai Pune and Nagpur.

वर्ष		न्यायाधीशांची मंजूर पदे इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या Sanctioned Judges No. of Judges entrusted with Strength work outside their normal dutie	नेहमीच्या कामाबाहेर सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with court work only	फक्त न्यायालयाचे काम	कामाचे दिवस No. of working days the year		Year
1		2	3	4	5		6
2018	...	44	–	–	235	...	2017
2019	...	44	–	–	235	--	2018
2020	...	44	–	–	235	--	2019

TABLE–II

तक्ता-२

तक्ता

TABLE

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षारंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			नवीन दाखल झालेली प्रकरणे Cases instituted during the year		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7
लघुवाद न्यायालय, मुंबई						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	24580	24224	23932	4866	4518	1576
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	4603	4452	4457	1773	1996	766
एकूण ...	**29183**	**28676**	**28389**	**6639**	**6514**	**2342**
लघुवाद न्यायालय, पुणे						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	5160	2780	3992	630	515	781
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	1458	563	1760	284	91	34
एकूण ...	**6618**	**3343**	**5752**	**914**	**606**	**815**
लघुवाद न्यायालय, नागपूर						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	1805	1858	1872	350Rest+ 13Rest	374+9Rest271	262+2 Rest
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	1269	1344	1355	275+2Rest	271	126+ 1 Rest
एकूण ...	3074	3202	3227	625+15 Rest	645+9Rest	388+3 Rest

तक्ता

TABLE

खालील तक्ता, लघुवाद न्यायालयांचे २०१७-२०१८, २०१८-२०१९व २०१९-२०२०(३१-१२-२०१९ पर्यंतच्या) वर्षाचे उत्पन्न दर्शवितो

लघुवाद न्यायालये

प्रकरणांचे स्वरुप	मुंबई Mumbai			नागपूर Nagpur		
	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2018-2019	2019-2020	2020-2021
1	2	3	4	5	6	7
१. सेवा व सेवा फी ...	13231412	16446589	4460080	0	0	0
२. दंड व जप्तीच्या रकमा ...	0	0	--	0	0	0
३. मुद्रांक जमा केलेली न्यायालयीन फी	2942990	3218627	297148	78513	66042	11305
४. इतर बाबी ...	399308	395495	13610	2979513	2661071	2069355
एकूण ...	**16573710**	**20060711**	**4770838**	**3058026**	**2727113**	**2080660**

- (दोन)
--II

एकूण Total 2018	2019	2020	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year 2018	2019	2020	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year 2018	2019	2020	Nature of Cases
8	9	10	11	12	13	14	15	16	
									Court of Small Causes, Mumbai
29446	28742	25508	5222	4810	1645	24224	23932	23863	... 1. Main Cases (Vivil)
6376	6448	5223	1924	1991	633	4452	4457	4590	... 2. Miscellaneous Cases (Civil)
35822	**35190**	**30731**	**7146**	**6801**	2278	**28676**	**28389**	28453	... **Total**
									Court of Small Causes, Pune
5790	3295	4773	1007	517	602	4783	2778	4171	... 1. Main Cases (Vivil)
1742	654	1794	301	172	29	1441	482	1765	... 2. Miscellaneous Cases(Civil)
7532	**3949**	**6567**	**1308**	**689**	631	**6224**	**3260**	5936	... **Total**
									Court of Small Causes, Nagpur
2168	2241	2136	305+5Tr	366+3Tr	110+1Tr	1858	1872	2025	... 1. Main Cases (Vivil)
1546	1615	1482	202	259+1Tr	84	1344	1355	1398	... 2. Miscellaneous Cases (Civil)
3714	**3856**	**3618**	**507+5Tr**	**625+4Tr**	**194+1Rest**	**3202**	**3227**	**3423**	... **Total**

-३
--III

The following table indicates the income of the Court of Small Causes during the years 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

The Court of Small Causes

पुणे Pune 2018-2019	2019-2020	2020-2021		Nature of Cases
8	9	10		
0	0	0	...	1. Service and Service Fees,
0	0	0	...	2. Fines and forfeiture.
6109342	66980	27770	...	3. Court Fees collected in Stamp
64382	4012853	3091872	...	4. Other Matters,
6173724	4079833	3119642	...	**Total**

तक्ता –५

TABLE–V

(IV) Personnel Summary (चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation		Scale of Pay / वेतनमान	पदसंख्या /No. of Posts 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1		2	3	4	5
4. Small Causes Courts					**४. लघुवाद न्यायालये**
Gazetted.–					**राजपत्रित**
Chief Judge	...	(70290-1540-76450)	01	01	मुख्य न्यायाधीश
Additional Chief Judge	...	(51550-1230-58930-1350-63070)	10	10	अति. मुख्य न्यायाधीश
Judge	...	(39530-920-40450-1080-44090-1230-54010)	33	33	न्यायाधीश
Registrar	...	S-16 (44900-142400)	01	01	प्रबंधक
Additional Registrar	...	S-16 (44900-142400)	04	04	अपर प्रबंधक
Court Manager	...	Rs. 63399/- (Lump Sum) on contract Basis	--	--	न्यायालय व्यवस्थापक
		Total ...	49	49	**एकूण**
Class II					**वर्ग दोन–**
Personal Assistent (Stenographer Grade-I)	...	S-16 (44900-142400)	07	07	स्वीय सहायक
Non-Gazetted Class III–					**अराजपत्रित वर्ग तीन–**
Deputy Registrar	...	S-14 (38600-122800)	02	02	उप प्रबंधक
Assistant Registrar	...	S-14 (38600-122800)	04	04	सहायक प्रबंधक
Accountant	...	S-14 (38600-122800)	02	02	लेखापाल
Chief Judge's Judicial Clerk	...	S-13 (38600-122800)	01	01	मुख्य न्यायाधीशांचा न्याय लिपीक
Cashier	...	S-13 (35400-112400)	04	04	रोखपाल
Chief Clerk	...	S-13 (35400-112400)	02	02	मुख्य लिपिक
Judicial Clerks	...	S-13 (35400-112400)	44	44	न्याय लिपिक
Supeintendent (Correspondence)	...	S-13 (35400-112400)	02	02	अधीक्षक (पत्र व्यवहार)
Translator and Interpreter	...	S-10 (29200-92300)	44	44	अनुवादक आणि दुभाषी
Assistant Translator	...	S-8 (25500-81100)	3	3	सहाय्यक दुभाषी
Superintendent	...	S-8 (25500-81100)	13	13	अधिक्षक
Assistant Accountant	...	S-8 (25500-81100)	01	01	सहाय्यक लेखापाल
Appraiser	...	S-8 (25500-81100)	02	02	मुल्यनिर्णेता
Assistant Cashier	...	S-8 (25500-81100)	02	02	सहायक रोखपाल
Pradan Clerk	...	S-8 (25500-81100)	01	01	प्रदान लिपिक
Additional Assistant Cashier	...	S-6 (19900-63200)	01	01	अतिरिक्त सहाय्यक रोखपाल
Shroff	...	S-6 (19900-63200)	16	16	श्रॉफ
Assistant Appraiser	...	S-6 (19900-63200)	01	01	सहाय्यक मुल्यनिर्णेता
Accounts Clerks	...	S-6 (19900-63200)	03	03	लेखा लिपिक
Librarian	...	S-7 (21700-69100)	02	02	ग्रंथपाल
Telephone Operator	...	S-7 (21700-69100)	02	02	दूरध्वनी चालक
Stenographer (H.G.) (Steno. Grade-II)	...	S-15 (41800-132300)	42	42	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (L.G.) (Steno. Grade-III)	...	S-14 (38600-122800)	06	06	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Clerk Typist	...	S-6 (19900-63200)	236	236	लिपिक टंकलेखक
Head Bailif	...	S-8 (25500-81100)	02	02	मुख्य बेलीफ
Bailiff	...	S-6 (19900-63200)	74	74	बेलीफ
Driver	...	S-6 (19900-63200)	09	09	वाहन चालक
		Total ...	**521**	**521**	**एकूण**
Class IV					**वर्ग चार–**
Havildar	...	S-4 (17100-54000)	02	02	हवालदार
Naik	...	S-3 (16600-52400)	07	07	नाईक
Liftman	...	S-3 (16600-52400)	10	10	उद्‌वाहक
Pump Attendant	...	S-3 (16600-52400)	02	02	पंप परिचारक
Peon	...	S-1 (15000-47600)	63	63	शिपाई
Hamal	...	S-1 (15000-47600)	92	92	हमाल
Watchman	...	S-1 (15000-47600)	06	06	पहारेकरी
Mali	...	S-1 (15000-47600)	02	02	माळी
Water-Server	...	S-1 (15000-47600)	01	01	उदकी
Halalkhor	...	S-1 (15000-47600)	04	04	हलालखोर
Xerox-Operator	...	S-3 (16600-52400)	02	02	झेरॉक्स चालक
Ronio-Chalak	...	S-3 (16600-52400)	01	01	रोनियो चालक
		Total ...	192	192	**एकूण**
		Grand Total ...	769	769	**एकूण बेरीज**

Note:-

∗ Necessary correspondence has been made for re-fixation of Pay Matrix with Law and Judiciary Department, Government of Maharashtra.

∗∗ The Post of "Pradan Clerk" created vide, Government Resolution, Law and Judiciary Department No. SCC 1087/184(19)-11, Dated 03/01/1989. The Government of Maharashtra not Printed this post in Maharashtra Civil Services (Revised Pay) Rules 2019. The necessary corrections are sought from the Government.

७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई.

प्रस्तावना -

मा. उच्च न्यायालयाच्या स्थापने अगोदर दंडधिकाऱ्याची न्यायालये अस्तित्वात आली आहेत. महानगर दंडाधिकाऱ्यांची न्यायालये, पूर्वी **"इलाखा शहर दंडाधिकारी"** न्यायालये म्हणून ओळखली जात होती, त्यांचे अस्तित्व गेल्या २०७ वर्षांपासून आहे. ही न्यायालये पूर्वी पोलीस न्यायालये म्हणून सुध्दा ओळखली जात होती. ही पोलीस न्यायालये सन १८१० साली स्थापित झाली. त्यावेळी एक वरिष्ठ न्यायालय व एक कनिष्ठ न्यायालय. अशी दोन न्यायालये होती.

१ एप्रिल १९७४ पासून फौजदारी प्रक्रिया संहितेत झालेल्या पहिल्या सुधारणेनुसार **"इलाखा शहर दंडाधिकारी"** चे पदनाम **"महानगर दंडाधिकारी न्यायालये"** असे बदलण्यात आले.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी, अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी, यांना विविध प्रकारचे रिमांड अर्ज, जामीन अर्ज, नोटीस आणि किरकोळ अर्ज आणि फौजदारी प्रकरणे हाताळण्याचे अधिकार आहेत. महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई येथील मंजूर पदसंख्या ७७ आहे. त्यात १ मुख्य महानगर दंडाधिकारी, १४ अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी आणि १ महानगर दंडाधिकारी, १ महानगर दंडाधिकारी (बाल न्यायालय) आणि ६१ महानगर दंडाधिकारी असून बृहन्मुंबईतील निम्नलिखीत १६ केंद्रावर कार्यरत आहेत. न्यायालयीन केंद्राची नावे पुढीलप्रमाणे आहेत.

(१) एस्प्लनेड, (२) माझगाव (शिवडी) (३) गिरगाव, (४) दादर, (५) अंधेरी, (६) बांद्रा, (७) बोरीवली, (८) कुर्ला, (९) विक्रोळी, (१०) मुलुंड, (११) बेलार्ड पिअर, (१२) सी. एस. टी. (१३) मुंबई सेंट्रल, (१४) विलेपार्ले, (१५) शिंदेवाडी, (१६) बाल न्यायालय, उमरखाडी, मुंबई.

महानगर दंडाधिकाऱ्यांची नियुक्ती न्याय दंडाधिकारी, प्रथम वर्ग आणि दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर यातून मा. उच्च न्यायालयाद्वारे केली जाते. महानगर दंडाधिकारी न्यायालयांशिवाय, विशेष महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, सुध्दा सकाळच्या सत्रामध्ये चालविली जातात. ते किरकोळ स्वरुपाच्या गुन्ह्यांमधील प्रकरणे हाताळत असून आणि त्यांना **"प्रभात न्यायालये"** म्हणून संबोधिले जाई. सदर प्रभात न्यायालयांचे कामकाज ३१,१०,२०१० पर्यंत चालू होते.

महानगर दंडाधिकारी न्यायालयात आर्थिक कायदयाशी निगडीत प्रकरणे म्हणजेच सीमा शुल्क अधिनियम, विदेशी मुद्रा विनिमय अधिनियम, केंद्रीय उत्पादन शुल्क आणि मीठ अधिनियम, आयकर अधिनियम, विक्रीकर अधिनियम, पी.एफ. (भ.नि.नि.) अधिनियम इत्यादी अधिनियमा अन्वये खटले चालविले जातात.

या प्रकरणा व्यतिरिक्त भारतीय दंड संहिता अंतर्गत प्रकरणे राज्य व केंद्र शासनाने पारित केलेल्या कायद्याअंतर्गत तसेच कौटूंबिक अत्याचार प्रतिबंधक कायदयाअंतर्गत प्रकरणे दाखल केली जातात. महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयात मुंबई महानगरपालिका अधिनियम व भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत सुध्दा प्रकरणे चालविली जातात. मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत प्रकरणे हाताळण्यासाठी ६ स्वतंत्र न्यायालये आहेत. सध्या १ स्वतंत्र न्यायालय केंद्रीय गुन्हा अन्वेषण (सी. बी. आय.) विभागा द्वारे दाखल प्रकरणे चालविण्यासाठी आहे. तसेच मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार या आस्थापनाच्या अधिपत्याखाली एकूण ३ विशेष न्यायालये सन २००७ पासून कार्यरत होती. १९९२-९३ मधील दंगलीच्या प्रकरणांची सुनावणी करण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या दोन न्यायालयांचे काम ऑगस्ट २००८ मध्ये संपुष्ठात आले. खासदार / आमदार विशेष न्यायालय व अनैतिक मानवी व्यापार प्रतिबंधक कायद्याअंतर्गत प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेले (PITA) विशेष न्यायालय माझगाव (शिवडी) येथे सुरु आहे. तसेच सदरच्या कायद्याखालील प्रकरणांचा निपटारा करण्यासाठी माझगाव येथील दुसऱ्या एक न्यायालयास सदर प्रकरणांचा अतिरिक्त कार्यभार देण्यात आला आहे.

या कार्यालयात अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी ३ रे न्यायालय, एस्प्लनेड यांच्या अधिपत्याखाली प्रेस आणि बुक्स रजिस्ट्रेशन कायदा, १८६७ अंतर्गत कामासाठी स्वतंत्र विभाग आहे. रजिस्ट्रार ऑफ न्युज पेपर्स फॉर इंडिया, केंद्र शासन यांच्या सहमतीने सदर कामकाज चालविले जाते. मुंबई येथील महानगर दंडाधिकारी यांना फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४५ अंतर्गत अर्ज आणि परक्राम्य लेखा अधिनियमाच्या कलम १३८ अंतर्गत प्रकरणांत सुध्दा निर्णय द्यावे लागतात आणि आता ६ न्यायालये केवळ परक्राम्य लेख अधिनियमाच्या कलम १३८ खालील प्रकरणे हाताळण्यासाठी आहेत

न्यायदानामध्ये सुधारणा करण्यासाठी सहसंचालक, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. एफ-३२,(१) एफसीडी/२०१० दि. ३०-०६-२०१० नुसार १४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशी प्रमाणे महाराष्ट्र राज्यास सकाळची व संध्याकाळची न्यायालये स्थापन करण्याकरिता रु. ३,४७,५४,५०८ एवढा निधी सन २०१०-२०१५ या पाच वर्षाकरिता उपलब्ध करुन देण्यात आला होता व त्या अनुषंगाने मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार बृहन्मुंबईमध्ये १० सायंकालीन न्यायालये आणि २० प्रभात न्यायालये स्थापन करण्यात आली होती त्यापैकी २ सायंकालीन न्यायालये मार्च २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आलेली आहेत उर्वरीत ८ सायंकालीन न्यायालये व २० प्रभात न्यायालये ऑगस्ट २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आली आहेत. सदर न्यायालया मधून परकाम्य अधिनियम १८८१ कलम १३८ कायद्यांतर्गत येणारी प्रकरणे चालविण्यात येतात. सध्या २० प्रभात न्यायालये आणि १० सायंकालीन न्यायालये आळीपाळी पध्दतीने मा. उच्च न्यायालयाचा आदेश क्र. अ-३९०५/२०१५ दि. २२-१२-१४ नुसार ३१-०३-२०१५ पर्यंत कार्यरत होती. प्रलंबित खटले निकाली काढून त्यांची संख्या कमी करण्यावर भर देण्याचे शासनाचे तसेच मा. उच्च न्यायालयाचे धोरण होते.

महानगर दंडाधिकाऱ्यांच्या न्यायालयात दरवर्षी मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशनुसार संचित खटल्यांचा निपटारा करण्याकरिता वेळोवेळी विशेष अभियान मोहिम राबविण्यात येते. तसेच महाराष्ट्र राजय विधी सेवा प्राधिकारा यांच्या आदेशानुसार महालोक अदालत व मेगा लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात येते. यावर्षी दि. २३-११-२०१३ रोजी राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकारण यांच्या आदेशनुसार पहिल्या राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात आले होते व यावर्षी राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन दि. ०८.०२.२०२० व १२.१२.२०२० रोजी करण्यात आले त्यामुळे न्यायालयीन खटल्यांचा निपटारा होऊन प्रलंबीत प्रकरणांपैकी ७६३२ खटल्यांचा निपटारा होण्यास सहाय्य झाले.

तक्ता-१

TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता (रुपये हजारात)

(II) Financial Requiresments ***(Rs. in thousands)***

1	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actuals 2019-2020 (2)	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 (3)	सुधारलेले अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021 (4)	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022 (5)	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					**(A) Activity Classification**
१०७-इलाखाशहर दंडाधिकारी यांची ... न्यायालये (२०१४०२३४)	--	--	--	--	... 114-Legal Advisor Counsel
एकूण (अ) ...	--	--	--	--	... **Total (A)**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण					**(A) Objectwise Classification**
वेतन ...	629869	710906	666835	760669	... Salaries
अतिकालीक भत्ता ...	155	265	30	278	... Ovrtimee Allowance
इले. टेलि. खर्च ...	10358	14200	5039	14200	... Telephone
कंत्राटी सेवा ...	0	1	4341	3000	... Contractual Services
प्रवास खर्च ...	1441	2900	823	2900	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	11318	18623	14283	15623	... Office Expenses Special Services.
लहान बांधकामे ...	3595	1	1	1	... Minor Works
भाडे पट्टी व कर ...	1261	1900	1900	1900	...Rent, Rates and Taxes
संगणकावरील खर्च ...	2969	1514	1514	1514	... Computer Expenses
व्यावसायिक व विशेष सेवाबदल	43	150	75	150	... Payment for professional and
प्रकाशने	0	50	13	50	... Publications
एकूण (ब) ...	661009	750510	694854	800285	... **Total (B)**
(क) वित्तिय व्यवस्थेची साधने – मागणी क्रमांक -जे -१ (दत्तमत्त) २०१४, न्यायादान					
एकूण (क)					... **Total (C)**

तक्ता–२ (दोन)

TABLE–II–(ii)

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश :

खालील तक्ता महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई यांनी २०१८, २०१९ व २०२० मध्ये केलेले कामकाज दर्शवितो.

The Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.

(III) Programme Work Load Summary :

The following table indicates the work done by the Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai during the years 2018, 2019 and 2020.

वर्ष		न्यायाधीशांची मंजूर पदे Sanctioned Judges Strength	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with outside their normal duties	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with court work only	कामाचे दिवस No. of working days		Year
1		2	3	4	5		6
२०१८	...	75	0	75	265	...	2018
२०१९	...	77	0	77	263	...	2019
२०२०	...	77	0	77	263	...	2020

* 4 Vacant ** 5 Vacant *** 6 Vacant

तक्ता–३ (तीन)

TABLE–III

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई

The metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Name of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. मुख्य प्रकरणे (फौजदारी)	...388984	385815	389509	774048	487434	162159	1163032	873249	551668	777217	483740	126968	385815	389509	424700	... 1. Main Cases (Criminal)
२. किरकोळ प्रकरणे (फौजदारी)	...18498	22597	29498	26458	28983	15283	44956	51580	44781	22359	22082	11165	22597	29498	33616	... 2. Miscellaneoug Cases (Criminal)
एकूण	407482	408412	419007	800506	516417	177442	1207988	924829	596449	799576	505822	138133	408412	419007	458316	**Total**

तक्ता -४ (चार)

TABLE–IV

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये

~~खालील तक्ता महानगर~~ दंडाधिकाऱ्यांच्या न्यायालयाचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ (३१-१२-२०२० पर्यंतच्या) वर्षाचे उत्पन्न दर्शवितो.

The Metropolitan Magistrates Courts

The following table indicates the Income of the Metropolitan Magistrates Courts during the years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

उत्पन्नाची बाब		2018–2019	2019–2020	2020–2021 (31-12-2021)		Item of Income
1		2	3	4		5
१. सेवा आणि सेवा फी	...	6359459	5421000	1407342	...	Service and Service fees
२. जप्तीच्या रकमा	...	267386	2419222	60812	...	Forfeitures
३. दंड व इतर बाबी	...	181201241	53554656	2294930	...	Fines and other Receipts
एकूण	...	**187828086**	**61394878**	**3763084**	...	**Total**

तक्ता –५

TABLE–V

(IV) Personnel Summary (चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation		Scale of Pay / वेतनमान	पदसंख्या /No. of Posts 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1		2	3	4	5
5. METROPOLITAN MAGISTRATES COURTS, MUMBAI					**५. महानगर व दंडाधिकारी यांची न्यायालये, मुंबई**
Gazetted.–		Rs.			राजपत्रित
Chief Metropolitan Magistrate Mumbai	...	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	01	01	मुख्य महानगर दंडाधिकारी
Additional Chief metropolitan Magistrate	...	------------""----------- ------------""-----------	14	14	अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी
Metropolitan Magistrate		..------------""-----------	61	61	महानगर दंडाधिकारी
Metropolitan Magistrate (Juvenile Court) Umerkhadi.	...	------------""-----------	01	01	महानगरदंडाधिकारी (बाल न्यायालय) उमरखाडी
Registrar Metropolitan Magistrate	...	44900-142400(S-16)	01	01	प्रबंधक व महानगर दंडाधिकारी
		Total ...	78	78	एकूण
Non-Gazetted Class II–					अराजपत्रित वर्ग दोन-
Personal Assistant	...	44900-142400 (S-16)	08	08	स्वीय सहायक
		Total ...	08	08	एकूण
Non-Gazetted Class III–					अराजपत्रित वर्ग तीन-
Deputy Registrar	...	38600-122800	1	1	उप प्रबंधक
Assistant Registrar	...	------------""-----------	6	6	सहायक प्रबंधक
Chief Interpreter and Sr. Judicial Clerk	...	------------""-----------	2	2	मुख्य दुभाषी आणि वरिष्ठ न्याय लिपीक
Office Superintendent	...	------------""-----------	1	1	अधीक्षक
Judicial Clerk	...	35400-112400	74	74	मुख्य लिपिक
Interpreter	...	29200-92300	74	74	दुभाषी
Stenographer (Higher Grade)	...	41800-132500	49	49	लघुलेखक (उच्च श्रेणी) मुख्य लिपिक
Stenographer (Lower Grade)	...	38600-122800	18	18	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Head Clerk	...	35400-112400	02	2	प्रमुख रोखपाल
Head Cashier	...	25500-81100	13	13	मुख्य रोखपाल
Asstt. Superintendent	...	25500-81100	20	20	—
Record Keeper	...	------------""-----------	01	01	अभिलेखापल
Senior Clerk	...	------------""-----------	07	07	वरिष्ठ लिपिक
Head Typist	...	------------""-----------	2	2	मुख्य टंकलेखक
Asstt. Cashier	...	19900-63200	50	50	रोखपाल (सहायक)
Cashier	...	19900-63200	1	1	रोखपाल
Clerk	...	19900-63200	195	195	लिपिक
Clerk Typist	...	1900-63200	23	23	लिपिक टंकलेखक
Typist	...	1900-63200	131	131	टंकलेखक
Cashier Clerk	...	1900-63200	1	01	रोखपाल लिपीक
Car Driver	...	------------""-----------	11	11	वाहन चालक
Jeep Driver	...	------------""-----------	1	1 ...	वाहन चालक
		Total ...	**683**	**683**	एकूण
Class IV					वर्ग चार-
Havaldar	...	16600-52400	01	01	हवालदार
Naik	...	------------""-----------	07	07	नाईक
Peon	...	15000-47600	118	118	शिपाई
Hamal	...	-	54	54	हमाल
Chaprasi	...	------------""-----------	48	48	चपराशी
Liftman	...	16600-52400	05	05	उद्वाहक
Mali	...	15000-47600	04	04	माळी
Sweeper	...	15000-47600	02	02	सफाईगार
Meheter	...	15000-47600	11	11	मेहतर
Zerox Operator	...	19600-63200	01	01	झेरॉक्स ऑपरेटर
		Total ...	**251**	**251**	एकूण
		Grand Total ...	---	-- ...	एकूण बेरीज

Class - I (ON CONTRACT BASIS)

Court Manager	...	Consolidated Monthly emolument (Rs.40000/- FixPay)+Rs. 7000 (HRA)+ Rs 1400/- (CA) +Rs 2500/-(PA)+Rs 2000/- (medical Allw.)=Rs.63399/-	1	1	...	न्यायालय व्यवस्थापक
Total			**1**	**1**	**...**	

Class - IV (ON CONTRACT BASIS)

Peon	...	4400-7400+ GP 1300	--	...	शिपाई
Hamal	...	4400-7400+ GP 1300	--	...	हमाल
Chaprasi	...	4400-744 0+ GP 1300	--	...	चपराशी
Sweeper	...	4400-7440+ GP 1300	--	...	सफाईगार
Total		**...**	--	...	**एकूण**
Grand Total	**...**		999	1003	**एकूण बेरीज**

८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त

(एक) प्रस्तावनात्मक

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे लोकयोपयोगी कार्यालय आहे, या कार्यालयाचे कामकाज केंद्र शासनाच्या (अ) महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ (ब), शासकीय विश्वस्त अधिनियम, १९१३ व (क) कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी अधिनियम, १८९० या तीन अधिनियमांन्वये चालते.

(अ) महाप्रशासक म्हणून :-

महाप्रशासक हे महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ अन्वये महाराष्ट्र राज्याकरिता नियुक्त झालेले एक निगम असून, त्यांचे काम न्यायिक स्वरुपाचे आहे. वरील अधिनियमाच्या सुधारित कायदा क्र. १२ सन २००२ अनुसार महाप्रशासक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई हे रु. १०,००,००० पर्यंतच्या संपत्तीचे प्रशासन स्वतःच्या प्राधिकारात करु शकतात व रु. १०,००,००० च्या वरील संपत्तीचे प्रशासन मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने करु शकतात.

कुठलीही व्यक्ती महाप्रशासकांना त्याच्या इच्छापत्राचा /मृत्युपत्राचा एकमात्र प्रशासक म्हणून नेमू शकते. जेव्हा मृत व्यक्तीचे वारसदार भारताबाहेर रहात असतील व इतर कारणास्तव त्यांना मृत व्यक्तींची संपत्ती प्रशासन करण्यास वेळ उपलब्ध नसेल. अशा वेळेस वारसदारांनी महाप्रशासकांना लेखी कळविले तर, महाप्रशासक प्रशासनपत्रासाठी उच्च न्यायालयात अर्ज करु शकतात. कुठलेही खाजगी व्यवस्थापक/प्रशासक त्यांना मृत्युपत्राचे सत्यापन किंवा प्रशासन अधिकार पत्रान्वये सोपविलेली संपत्ती महाप्रशासकांकडे त्यांच्या पूर्व-संमतीने हस्तांतर करु शकतात. सूट दिलेल्या व्यक्ती सोडून इतर व्यक्तींच्या संपत्तीचे प्रशासक म्हणून महाप्रशासक प्रशासन अधिकारपत्रासाठी अर्ज करु शकतात. (सूट दिलेली व्यक्ती म्हणजे भारतीय उत्तराधिकार अधिनियम, १९२५ च्या कलम ३ अन्वये भारतीय ख्रिश्चन, हिंदू, मुसलमान, पारसी किंवा बौध्द व्यक्ती ज्यांना ते अधिनियम लागू होण्यापासून सूट दिली आहे.) मृत्यू पावलेल्या व्यक्तींचे राज्यात स्थित असलेल्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- पर्यंत असेल आणि मृत्यूपत्राने नियुक्त केलेले वारस, निकट कुळातील व्यक्ती किंवा मृत्युपत्र व्यवस्थापक यांनी महाप्रशासक यांच्याकडे प्रमाणपत्रासाठी विहित नमुन्यात अर्ज करावयाचे राहून गेले असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक स्वतःच्या अधिकारात प्रशासनपत्राशिवाय प्रशासनपत्र दिले आहे असे समजून संपत्तीचे प्रशासन करु शकतील. जर मृताच्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- हून अधिक असेल अशा प्रकरणात प्रथम पोलीस विभाग किंवा इतर माध्यमांद्वारे मिळालेल्या माहितीनुसार संपत्ती ताब्यात घेऊन मा. उच्च न्यायालयाकडून तिचे प्रशासन करण्यासाठी प्रशासन अधिकारपत्र (लेटर्स ऑफ ॲडमिनीस्ट्रेशन) कमी वेळात व कमी खर्चात प्राप्त करु शकतात. तत्पश्चात मृत व्यक्तीच्या वारसांबाबत माहिती मिळाली तर योग्य शहानिशा करुन त्या वारसांना मृतांच्या संपत्तीचे प्रदान केले जाते. जर मृताचे वारस अज्ञान असतील तर ते सज्ञान होईपर्यंत संपत्तीचे प्रशासन केले जाते. तसेच मृत्यू पावलेल्या व्यक्तीची संपत्ती मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण अधिकार क्षेत्रात असेल व प्रशासनपत्राअभावी अशा संपत्तीची अफरातफर/ऱ्हास किंवा उधळण्याचा धोका असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने प्रशासनपत्र प्राप्त करण्यासाठी अर्ज करु शकतात.

याव्यतिरिक्त महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम २९ अन्वये महाप्रशासक मृत व्यक्तींच्या रु. १०,००,०००/- पर्यंतच्या मूल्यांच्या संपत्तीकरीता (शासकीय बचत खाते व भविष्य निर्वाह निधी अधिनियम, १९२५ खाली अंतर्भूत भविष्य निर्वाह निधी वगळता) मृताची पत्नी, मृत्युपत्राने नियुक्त केलेले वारस किंवा संपत्ती प्रशासन करणारी व्यक्ती यांनी विहित नमुन्यात केलेल्या अर्जानुसार महाप्रशासकांचे प्रमाणपत्र देऊ शकतात.

(ब) शासकीय विश्वस्त म्हणून :-

समाजातील कोणत्याही ज्ञातीच्या कोणत्याही व्यक्तीला शासकीय विश्वस्तांना (त्यांच्या संमतीने) न्यास करार किंवा न्यासाचे दस्तऐवज तयार करुन आपल्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमता येते. शासकीय विश्वस्तांनी संपत्तीचे प्रशासन करावे व विश्वस्त म्हणून काम पहावे असे वाटले तर ते शासकीय विश्वस्तांना मृत्युपत्रान्वये एकमात्र व्यवस्थापक म्हणून नेमू शकतात. समाजातील कुठल्याही ज्ञातीचे कुठल्याही व्यक्तीला मृत्युपत्रान्वये खाजगी व्यक्तीला व्यवस्थापक व शासकीय विश्वस्तांना विश्वस्त म्हणून नेमता येते. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण दिवाणी अधिकार क्षेत्रात असलेले असे न्यास की ज्यांच्यामध्ये संपत्ती आहे, परंतु त्या संपत्तीचे प्रशासन/व्यवस्थापन करण्यासाठी विश्वस्त नाहीत किंवा असलेले विश्वस्त न्यासाचे काम सांभाळण्यास असमर्थ आहेत अशा प्रकरणात मा. उच्च न्यायालय शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने न्यासाच्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमू शकते. तसेच शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने निवृत्त होणाऱ्या विश्वस्तांच्या जागी बदली विश्वस्त म्हणून, अज्ञान किंवा मनोरुग्णाच्या वारसातील हिस्सा/भाग/वाटा किंवा बक्षीस यांचे विश्वस्त म्हणून व सार्वजनिक/अर्ध-सार्वजनिक निधीचे (भविष्यनिर्वाह निधी, ज्ञातींच्या संस्थांचे निधी धर्मादाय किंवा लोककल्याणासाठी स्थापन झालेल्या संस्थांचे निधी) विश्वस्त म्हणून नियुक्त करता येते.

(क) कोषाध्यक्ष, धर्मादाय दाननिधी म्हणून :-

वरील कार्याव्यतिरिक्त, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची दिनांक १ फेब्रुवारी १९७७ पासून धर्मादाय आयुक्त यांच्या जागी कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य,मुंबई व अभिकर्ता कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे. दाननिधीच्या संबंधात कर्जरोख्यांवरील व्याज/मुदतठेवींवरील व्याज वसूल करुन व त्यांची वाटणी दाननिधीच्या प्रशासकांमध्ये करण्याचे काम ते करतात.

कोणत्याही व्यक्तीस संबंधित सरकारी खात्याकडे अर्ज करुन दान-निधीची स्थापना करता येते (उदाहरणार्थ दाननिधींचा उद्देश जर शैक्षणिक असेल तर शिक्षण खात्याकडे, दाननिधीचा उद्देश वैद्यकीय असेल तर आरोग्य खात्याकडे) व त्यांनतर दाननिधीचा फंड वरील गोष्टींकरिता कोषाध्यक्षांकडे देण्यात येतो. अशा तऱ्हेने निधीवरील येणारे उत्पन्न हे संबंधित प्रशासकांना विशिष्ट उद्दिष्टपूर्तीकरिता पाठविले जाते.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1		प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actuals 2018-2019 (2)	अर्थसंकल्प २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020 (3)	सुधारलेले अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020 (4)	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 (5)		
(अ) कार्याचे वर्गीकरण–							**(A) Activity Classification**
११०.-महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त (२०१४०२५२)	...	--	--	--	--	...	110 Administrator General and Official Trustee (20140252)
एकूण (अ)	...	--	--	--	--	...	**Total (A)**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण–							**(B) Objectwise Classification**
वेतन	...	13898	15302	15302	16373	...	Salaries
मजूरी	...	0	0	0	0	...	Wages
अतिकालीन भत्ता	...	0	15	5	15	...	Overtime Allowancees
इले. टेलि. खर्च	...	89	150	88	150	...	Telephone Charges
प्रवास खर्च.	...	36	61	12	61	...	Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	...	321	519	260	519	...	Office Expenses
संगणक	...	30	51	13	51	...	Computer Expenses
लहान बांधकामे	...	1421	0	947	1	...	Other Expenditures
एकूण (ब)	...	15795	16098	16627	17170	...	**Total (B)**

(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने
(II) Financial Requirements
मागणी क्रमांक जे-१, (दत्तमत्त)
२०१४ -न्यायदान

एकूण (क)	...	**Total (C)**

तक्ता–२

TABLE–II

खालील तक्ता संपदा व न्यास, लेखा आणि मालमत्ता याचा त्या त्या वर्षामधील तपशील दर्शवितो.

The following table indicate the No. of estates and trusts, their accounts and particulars of values of the assests during the respective years.

धारणेचे स्वरुप 1		2018 रक्कम Amount 2	2019 रक्कम Amount 3	2020 रक्कम Amount 4	Nature of holding
(अ) संपदा–					**–Estates**
संपदाची संख्या	...	214	200	199	... No. of Estates
लेख्यांची संख्या	...	235	240	241	... No. of Account
शेअर्सची संख्या	...	21136.88	219041	219418	... No. of Shares
ठेवीच्या पावत्या	...	776	713	751	... No. of F. D. Receipts
मालमत्ता—	...	0	0	0	–Assets
शेअर्स	...	311369	616464	2194180	... Value of Shares
ठेवी	...	93325145	95809885	107217390.54	... Value of F. D. Receipts
रोखे	...	28284000	28184000	28184000	... Securities
दागिने	...	5056720	5231931	8815946	... Ornaments
स्थावर मालमत्ता	...	1513649	1513649	1513649	... Immovable properties
पौन्ड	...	0	0	--	... Pounds
एकूण	...	**128490883**	**131355929**	**147925165.54**	... **Total**
(ब) न्यास–					**–Trusts**
न्यासांची संख्या	...	327	327	327	... No. of Trusts
लेख्यांची संख्या	...	354	354	354	... No. of Accounts
शेअर्सची संख्या	...	337495.15	337897.15	3378897.15	... No. of Shares
बॉन्डची संख्या	...	37098000	37098000	37098000	... No. of Bonds
ठेवीच्या पावत्या	...	1644	1230	1462	... No. of F. D. Receipts
मालमत्ता	...	0	0	0	-- Assets
शेअर्स	...	337495.15	337897.15	337897.15	... Value of Shares
परदेशी शेअर्सची किंमत	...	0	0	0	... Value of Foreign Shares
बॉन्डसची किंमत	...	37098000	37098000	37098000	... Value of Bonds
ठेवी	...	177662724.21	159207562.27	179567271.23	... Value of F. D. Receipts
रोखे	...	0	0	0	... Securities
दागिने	...	58757	58757	58757	... Ornaments
स्थावर	...	13524000	13524000	13524000	... Immovable properties
एकूण	...	**228680976.36**	**210226216.42**	**230585925.38**	... Total
परदेशी शेअर्सची किंमत	...	0	0	0	... Value of Foreign Shares
स्टर्लिंग	...	100	100	100	... Sterling
पौन्ड	...	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds
एकूण (१) महाप्रशासक रुपये	...	128490883	131355929	147925165.54	... **Total (1) A. G.**
पौन्ड	...	0	0	0	... Pounds
एकूण (२) शासकीय विश्वस्त रु.	.	228680976.36	210226216.42	230585925.38	... **Total (2) O. T.**
स्टर्लिंग (रोखे)	...	100	100	100	... Sterling (Securities)
परदेशी शेअर्सची किंमत	...	0	0	0	... Value of Foreign Shares
पौन्ड	...	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds (Securities)
एकूण (१+२)	...	357171859.36	341582145.42	378511090.92	... **Total (1+2)**
परदेशी शेअर्सची किंमत	...	0	0	0	... Value of Foreing Shares
पौन्ड	...	0	0	0	... Pounds
स्टर्लिंग (रोखे)	...	100	100	100	... Sterling (Securities)
पौन्ड (रोखे)	...	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds (Securities)

तक्ता -३
TABLE–III

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश आणि आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त यांना विश्वस्त या नात्याने काम करावे लागते, त्यांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या मिळकतीमधील भाडी वसूल करण्याकरिता दाखल केलेले दावे, प्रमाणपत्राकरता आलेले अर्ज तसेच मालमत्ता व न्यासाची संख्या खालील तक्ता दर्शवितो.

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांच्या ताब्यात येणाऱ्या संपदा, न्यास दाननिधी आणि स्थावर मालमत्ता ही बरीच वर्षे त्यांच्या ताब्यात राहतात व त्या संबंधित वैध दस्तऐवजाप्रमाणे निकालात काढल्या जातात. त्याचप्रमाणे न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रकरणी निकाल न्यायालयीन कार्यवाहीवर अवलंबून असतो. म्हणून ह्या बाबी निकालात काढण्यासंबंधी काही प्रमाणके ठरविता येत नाहीत.

Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai

(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

The following table indicates the number of estate and trusts in which the Administrator General and Official Trustee has to act as Administrator General and Official Trustee and number of suits for recovery of rents in property under his control and the petitions received for Administrator's Certificate.

The Estate, Trusts, endowments and the immovable properties received by the Administrator General and Official Trustee, are to remain in his office for a good number of years and are disposed of as per provisions of the legal documents held therein. Similarly disposal of suit filed in Courts depend upon the Court proceedings. Hence it is not possible to fix norms of disposal for the items.

प्रकरणाचे स्वरुप	प्रमाणके काही असल्यास, त्या प्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the begining of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी कलेली प्रकरणे Cases served and executed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
१. संपदा ...	-	222	214	200	3	0	1	225	214	201	11	14	2	214	200	199	1. Estates
२. न्यास ...	–	331	327	327	0	0	0	331	327	327	4	0	0	327	327	327	2. Trusts
३. दाननिधी ..	–	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	3. Charitable Endowments
(१) राज्य ...	–	547	547	547	0	0	0	547	547	547	0	0	0	547	547	547	(1) State
(२) मध्यवर्ती ...	–	36	36	36	0	0	0	36	36	36	0	0	0	36	36	36	(2) Central

४.	महाप्रशासक प्रमाणपत्राकरितांचे अर्ज ...	122	132	131	48	51	23	170	183	154	38	52	18	132	131	136	4. Petition for A. G. Certificate
५.	नियंत्रणाखालील स्थावर मिळकती.	38	30	30	1	0	1	39	30	31	7	0	1	32	30	30	5. Immovable properties under control.
	(१) मुंबईमध्ये—																(1) In Mumbai.
	महाप्रशासक ...	33	28	28	1	0	0	34	28	28	4	0	0	30	28	28	... Administrator General.
	शासकीय विश्वस्त ...	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	... Official Trustee.
	(२) जिल्ह्यामध्ये																(2) In District.
	महाप्रशासक ...	4	1	1	0	0	0	4	1	1	3	0	1	1	1	0	... Administrator General.
	शासकीय विश्वस्त ...	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	... Official Trustee
	राज्याबाहेर ...	1	1	1	0	0	1	1	1	2	0	0	0	1	1	2	... out of State.
६.	वर्षात दाखल केलेले दावे																6. Suits filed during the year.
	महाप्रशासक ...	14	18	-	6	4	-	20	22	-	2	0	-	18	22	-	... Administrator General
	शासकीय विश्वस्त ...	2	2	-	0	0	-	2	2	-	0	0	-	2	2	-	... Official Trustee.

तक्ता-४

TABLE—IV

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त राज्य दाननिधी व मध्यवर्ती दाननिधीच्या बाबतीत भारताच्या धर्मादाय दाननिधीच्या कोषाध्यक्षाचे अभिकर्ता (प्रतिनिधी) म्हणून काम पहात असलेल्या राज्य व मध्यवर्ती दाननिधींची संख्या दर्शवितात.

The following Table indicates the number of State and Central Endowments which are administered by the Admisistrator General and Offical Trustee. Mumbai as Treasurer of Charitable Endowments in respect of State Endowments and Agent of Treasurer of Charitable Endowments for India in respect of Central Endowments.

दाननिधीची नावे	2018		2019		2020		
	एकूण संख्या No.	किंमत Value रुपये	एकूण संख्या No.	किंमत value रुपये	एकूण संख्या No.	किंमत value रुपये	Name of Endowment.
1	2	3	4	5	6	7	1
राज्य दाननिधी ...	547	10020217	547	10020217	547	10020217	State Endowments
मध्यवर्ती दाननिधी ...	36	9320785	36	9320785	36	9320785	Central Endowments
एकूण ...	583	19341002	583	19341002	583	19341002	Total

तक्ता-५

TABLE—V

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त मुंबई यांचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ (दि. ३१-१२-२०२० पर्यंत) या वर्षाचे उत्पन्न दर्शवितो.

The Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai

The following Table indicates the incomes of the Admistrator General and Official Trustee of the year, 2018-2019, 2019- 2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

उत्पन्नाच्या बाबी		2018	2019	2020	Items of Income
1		2	3	4	1
१. महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची फी	...	7777806/82	3605451	4561723	1. Frees of the Admisinistrator General and Offical Trustee
२. केंद्रीय धर्मादायाच्या कामासंबंधी भारतीय शासनाने दिलेले अंशदान	...	0	0	0	2. Contribution by Govt. of India regarding Central Endowments
३. राज्य धर्मादायासंबंधी मिळालेली शुल्क व अनुदान	...	16521	17300	1335897	3. Frees and Commission on State Chartable Endodowments
४. केंद्रिय धर्मादायासंबंधी मिळालेली फी व कमिशन	...	7174	6752	702066	4. Frees and Commission on Central Chartable Endodowments
५. बेवारशी व सरकार जमा झालेल्या मालमत्तेची विक्री	...	0	0	0	5. Sale proceeds of unclaimed and Exchequered properties
६. दंड	...	0	0	0	6. Fines
७. संकीर्ण जमा रकमा	...	0	0	0	7. Misc. receipts.
एकूण	...	**7801501/82**	**7801501/83**	**4582102/63**	**Total**

तक्ता -५

TABLE–V

(iv) Personnel Summary (चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक Designation	वेतनमान Scale of Pay		पदसंख्या No. of Posts 2019-2020	2020-2021		पदनाम
1	2		3	4		5
Administrator General and Official Trustee						**महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त**
Gazetted (Group–A)						**राजपत्रित (गट–अ)**
Administrator General and Trustee.	... 37400-67000-P. B. 8700	...	01	01		महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
Assistant Director	... 15600-39100-P. B. 5400	...	01	01		सहायक संचालक
	Total	**...**	02	**02**		**एकूण**
Non-Gazetted (Group-B)						**अराजपत्रित (गट-ब)**
Suprentendent	... 9300-34800-P. B. 4300	...	01	01	...	अधीक्षक
Assistant Account Officer	.... 9300-34800-P. B. 4400	...	01	01	...	सहायक लेखा अधिकारी
Stenographer (English) Lower Grade	.... 9300-34800-P. B. 4300	...	01	01	...	लघुलेखक
	Total	**...**	03	**03**		**एकूण**
Non-Gazetted, (Group-C)						**अराजपत्रित (गट-क)**
Deputy Accountant	... 9300-34800-P. B. 4200	...	01	01	...	उपलेखापाल
Assistant	... 5200-20200-P. B. 2400	...	07	06	...	सहायक
Clerk/Clerk-cum-typist	... 5200-20200-P. B. 1900	...	20	04	...	लिपिक/लिपिक-टंकलेखक
Driver	... 5200-20200-P. B. 1900	...	01	01	...	वाहन चालक
		Total ...	19	**12**		**एकूण**
Group–D						**गट–ड**
Daphtary	... 4400-7440-P. B. 1600	...	01	01	...	दफ्तरी
Naik	... 4400-7440-P. B. 1600	...	01	00	...	नाईक
Peon	... 4400-7440-P. B. 1300	...	04	03	...	चपराशी
		Total ...	06	04	**...**	**एकूण**
		Grand Total...	30	**21**		**एकूण बेरीज**

९. मुंबईचे शेरीफ

(एक) प्रस्तावनात्मक

मुंबईचे शेरीफ : मुंबईच्या शेरीफांचे कार्यालय हे आदेशिका बजाविणारे आणि अंमलबजावणी करणारे खाते असून ते उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स, (आवाहन पत्रे) नोटिसा आणि अधिपत्रे बेलीफामार्फत बजावते आणि त्यांची अंमलबजावणी करते. डिक्रीधारकांनी दाखल केलेल्या हुकूमनाम्याची अंमलबजावणी करतांना स्थावर व जंगम मिळकत जप्त करून हुकूमनाम्यांची वसुली सार्वजनिक लिलाव करुन करते. हे कार्यालय उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यावर फी गोळा करते व उच्च न्यायालयाच्या हुकुमनाम्याच्या वसुलीवर वटणावळ वसूल करते.

याशिवाय नौअधिकरण क्षेत्राखाली शेरीफ, जहाजे व जहाजी मालाला अटकाव करण्याच्या अधिपत्रांची अंमलबजावणी करतात व विक्रीची अधिपत्रे काढण्यात आली असतील तर ते जहाज किंवा जहाजीमाल यांचा शेरीफ लिलाव करतात. नौअधिकरण क्षेत्राखाली उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यांची बजावणी त्यांच्याकडून केली जाते.

शेरीफ हे सार्वजनिक समारंभात कार्यशील असल्याने, जेव्हा जेव्हा शासनाकडून विनंती केली जाते, तेव्हा तेव्हा विशेष मान्यवर व्यक्तींचे विमानतळावर स्वागत करतात व निरोप देतात. मुंबईच्या जीवनातील सर्व क्षेत्रातील बहुसंख्य नागरिकांनी जर तशा प्रकारचे निवेदन दिल्यास, प्रमुख नागरिकांच्या झालेल्या निधनाबद्दल शोक व्यक्त करण्यासाठी, मुंबईतील शहरवासियांच्या सार्वजनिक सभासुद्धा बोलावतात.

तक्ता-१

TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1		प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actuals 2019-2020	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021	सुधारलेले अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022		
		2	3	4	5		
(अ) कार्याचे वर्गीकरण–							**(A) Activity Classification**
११३–शेरीफ	...	---	---	---	---	...	113 –(1) Sherif of Mumbai
एकूण (अ)	...	---	---	---	---	...	**Total (A)**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण–							**(B)Objectwise Classification**
११३ (१) शेरीफ							**113 –(1) Sherif of Mumbai**
(२०१४०२७२)							(२०१४०२७२)
वेतन	...	19086	24477	18688	25938		Salaries
कंत्राटी सेवा	...	0	0	0	1		Contractual Services
इले. टेलि. खर्च	...	36	100	75	100		Telephone Charges
प्रवास खर्च	...	0	26	13	26		Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	...	199	347	174	347		Office Expenses
संगणकावरील खर्च	...	48	70	18	70		Computer Expenses
इतर प्रशासकीय खर्च	...	0	12	6	12		Other Administrative Expenses
लहान बांधकामे	...	0	1	1	1		Minor Works
एकूण (ब)	...	19369	25033	18975	26495	**...**	**Total (B)**

तक्ता –२
TABLE–II

(१) मुंबईचे शेरीफ, मुंबई

(तीन) —कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश आणि आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण

(अ) उच्च न्यायालय, मुंबई व नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स (आवाहन पत्रे) नोटीसा आणि अधिपत्रे यांची केलेली बजावणी आणि अंमलबजावणी तसेच दाखल केलेल्या नौअधिकरण दाव्यांची आणि मिळकतीचे केलेले लिलाव यांची संख्या खालील तक्ते दर्शवितात.

शेरीफचे कार्यालय, उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स सूचना व अधिपत्रे बजावणे, स्थावर/जंगम मालमत्तेचे लिलाव करणे हे काम पहाते तसेच उच्च न्यायालयाच्या नियम व प्रपत्र (मूळशाखा) (१९५७ ची आवृत्ती) च्या प्रकरण २६ मध्ये विहित केलेली कर्तव्य पार पाडली जातात. कोणत्याही प्रकरणासाठी काल मर्यादा निश्चित केलेली नाही म्हणून प्रकरणाच्या निकालासंबंधी प्रमाणके ठरविता येत नाहीत. तथापि मुख्य बेलीफ व द्वितीय बेलीफ यांना दरमहा उच्च न्यायालयातील बाबीसंबंधी ५ जप्तींची अधिपत्रे व कब्जा प्रकरणी २ रिट तसेच शहर दिवाणी न्यायालयातील बाबीसंबंधी स्थावर व जंगम मिळकतीच्या जप्तीची १० अधिपत्रे बजावणीचे काम नेमून देण्यात येते. प्रत्येक बेलीफ सरासरी सुमारे ६० आदेशिका दर महिन्याला बजावतो.

(1) Sheriff of Mumbai

(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

(A) The following table indicates the number of summons, notices and warrants issued by the High Court and the City Civil Court,.Mumbai served and exceuted. Admirally suits filed and auctions of property made during respective years by the office of the Sheriff of Mumbai.

The Sheriff's Office does the work of executing summons, notice and warrants issued by the High Court and the City Civil Court, Mumbai conducting auction sale of immovable/ movable property and the duties anre prescribed in Chapter XXVI of the Rules and forms of the Mumbai High Court (original side) (1957 edition) and no specific time limit is fixed for any of these case. It is therefore not possible to fix norms on the basis of total numbers of cases. However, Head bailiff and 2nd Bailiff are assigned five warrants of Attachments and two Writs of Possession in High Court matters per month and 10 warrants of attachment of immovable and movable property in City Civil Court matters. Each Bailiff on an average serves about 60 processes per month.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the begining of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी केलेली प्रकरणे Cases served and excuted during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cased
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
उच्च न्यायालय																**High Court**
(अ) समन्स (आवाहन पत्रे) ...	534	512	508	14490	13524	228	15024	14036	736	14512	13528	682	512	508	54	(A) Summonses
(ब) नोटीसा ...	465	382	367	9328	9603	247	9793	9985	614	9411	9618	574	382	367	40	(B) Notices
(क) अधिपत्रे ...	440	544	537	16233	14821	187	16673	15365	724	16129	14828	554	544	537	170	(C) Warrants
(ड) नौअधिकरण दावे ...	7	10	23	20	79	36	27	89	59	17	66	43	10	23	16	(D) Admirality Suit
(इ) लिलावाने विक्री ...	19	32	38	17	48	8	36	80	46	4	42	7	32	38	39	(E) Auction Suit.

तक्ता -२-चालू
TABLE–II–*Contd.*

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the begining of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी केलेली प्रकरणे Cases served and executed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cased
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
नगर दिवाणी न्यायालय																**City Civil Court**
(अ) समन्स (आवाहन पत्रे) ...	421	651	713	18424	15540	553	18845	16191	1266	18194	15478	753	651	713	513	(A) Summonses
(ब) नोटीस ...	432	654	705	7974	8173	284	8406	8827	989	7752	8122	490	654	705	499	(B) Notices
(क) अधिपत्रे ...	362	373	387	2496	2210	148	2858	2583	535	2485	2196	325	373	387	210	(C) Warrants
(ड) नौअधिकरण दावे ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(D) Admirally Suit
(इ) लिलावाने विक्री ...	15	18	16	3	26	0	18	44	16	0	28	0	18	16	16	(E) Auction Suit.

तक्ता -३
TABLE–III

मुंबईचे शेरीफ, मुंबई

खालील तक्ता शेरीफ मुंबई यांचे २०१७–२०१८, २०१७–२०१८ व २०१८-२०१९, (३१-१२-२०१९ पर्यंत) या वर्षाचे उत्पन्न दर्शविती.

Sheriff of Mumbai

The following table indicates the income of the Sheriff of Mumbai during the year 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (Upto 31-12-2019).

उत्पन्नाची बाब	2018–2019	2019–2020	2020–2021	Item of income
1	2	3	4	
शेरीफच्या फी ...	200060	126826	55269	Fees of the Sheriff
संकीर्ण जमा रकमा ...	0	0	0	Misc. Receipts
उच्च न्यायालयीन प्रकरणांमध्ये जमा करण्यात आलेली पौंडातील वटणावळ.	22450832	6153077.87	618421.52	Poundages collected in High Court cases.
एकूण ...	22650892	6279903.87	673690.52	Total

तक्ता -४

TABLE–IV

(iv) Personnel Summary — (चार) **कर्मचारी विषयक गोषवारा**

अनुक्रमांक Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1	2	3	4	5
8. SHERIFF OF MUMBAI				**८. मुंबईचे शेरीफ, मुंबई**
8. SHERIFF				**८. शेरीफ**
Class-1 GAZETTED				**वर्ग-अ राजपत्रित–**
Deputy Sheriff of Mumbai Class-1	... 48690-1080-49090-1230-56470+30 % Interium on Basic ...	1	01	मुंबईचे उपशेरिफ वर्ग-१ यांना प्रथम सहाय्यक प्रबंधक (First Asstt. Master) मुळ शाखा उच्च न्यायालय, मुंबई नुसार, वेतन श्रेणी लागु करण्यात आली.
Class-II GAZETTED				
Section Officer-Class II	... S-15 (41800-132300) ...	0	01	कक्ष अधिकारी
	Total ...	**1**	02	**एकूण**
Non Gazetted, Class II.				**अराजपत्रित वर्ग दोन-**
Accountant	... S-14 (38600-122800) ...	1	1	नविन पद जी. आर. दिनांक २७/०६/२०१३ नुसार पद रिक्त
Non Gazetted, Class III.				**अराजपत्रित वर्ग तीन-**
Head Clerk and Head Bailiff	... S-14 (38600-122800) ...	0	1	मुख्य लिपिक आणि मुख्य बेलीफ
Steno-cum-Secretary	... S-15 (47600-151100) ...	1	1	लघुलेखक नि-सचिव
Book-Keeper,and Cashier	... S-8 (47600-81100) ...	0	1	लेखाकार, रोखपाल व द्वितिय बेलीफ
IInd Bailiff cashier & Book keeper	.... S-8 (25500-81100) ...	1	1	रोखपाल व बुक किपर.
Cashier Book keeper	.... S-8 (25500-81100) ...	0(रिक्त)	--	तिसरा बेलीफ
3rd Bailiff and Clerk	... S-8 (25500-81100) ...	1(रिक्त)	1	(अ) बेलिफ व लिपीक (२४ वर्षे)
Bailiff & Clerk (a)	... S-6 (19900-63200) ...	1	1	(ब) बेलिफ व लिपीक–(कालबध्द पदोन्नती १२ वर्षे)
Bailiff & Clerk (b)	... S-6 (19900-63200) ...	19	19	(क) बेलिफ व लिपीक
Bailiff & Clerk (c)	... S-6 (19900-63200) ...	-	--	(ड) बेलिफ व लिपीक (रिक्त)
Bailiff & Clerk (d)	... S-6 (19900-63200) ...	-	--	(इ) बेलिफ व लिपीक
Bailiff & Clerk (e)	... S-6 (19900-63200) ...	10(रिक्त)	14(रिक्त)	
	Total ...	**32**	39	**एकूण**
Class IV–				**वर्ग चार-**
Havaldar	... S-3 (16600-52400) ...	1	1	हवालदार-सेवाअंतर्गत सुधारित कालबध्द पदोन्नती ३० वर्ष
Naik	... S-3 (16600-52400) ...	10 (रिक्त)	1	नाईक
Supervisor	... S-3 (16600-52400) ...	1	1	पर्यवेक्षक
Peon	... S-1 (15000-47600) ...	2	1	शिपाई-कालबध्द पदोन्नती (१२ वर्षे)
Peon	... S-1 (15000-47600) ...	2	1	शिपाई
Peon	... S-1 (15000-47600) ...	0	1	शिपाई-अधिसंख्य अनुसूचित जमाती
Peon	... S-1 (15000-47600) ...	0	1	शिपाई-रिक्त
	Total ...	**6**	7	**एकूण**
	Grand Total ...	**39**	48	**एकूण बेरीज**

१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी

(एक) प्रस्तावना :–

(अ) विधी अधिकारी–

(एक) शासनाचे विधी विषयक कामकाज चालविण्याकरिता, महाराष्ट्र विधी अधिकारी (नियुक्ती सेवेच्या शर्ती आणि परिश्रमिक) नियम, १९८४ आणि शासकीय विधी विषयक कामकाज चालविण्याबाबत आचरण नियम, १९८४ अन्वये खाली दर्शविल्याप्रमाणे विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती केली जाते.

(दोन) विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती :- सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती शासनाकडून केली जाते आणि शासनाची मर्जी असेपर्यंत ते आपले पद धारण करतात. मात्र उपरोक्त नियमा-नुसार महाअधिवक्ता यांच्या व्यतिरिक्त सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती सर्वसाधारणपणे ३ वर्षाच्या मुदतीकरीता केली जाते. ते नियमित शासकीय कर्मचारी नाहीत. त्यांचे काम समाधानकारक आढळल्यास, त्यांची मुदत संपल्यानंतरही, त्यांची पुनर्नियुक्ती करण्यास ते पात्र ठरतात. मात्र वयाची ६२ वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर, कोणत्याही विधी अधिकाऱ्यास, सर्वसाधारणपणे पदावर ठेवले जात नाही. जरी कोणत्याही विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती शासनाची मर्जी असेतोवर असली तरी नियम ३० (६) (अ) अन्वये त्यास १ महिन्याची सूचना देऊन त्याची सेवा समाप्त करता येते.

(तीन) महाअधिवक्ता व सहयोगी महाअधिवक्ता :- यांची नियुक्ती भारतीय संविधानाखाली राज्याकरिता केली जाते. त्यांची कर्तव्ये व अधिकार उपरोक्त नियमामध्ये नमूद केलेले आहेत.

(चार) सरकारी वकील उच्च न्यायालय –

(१) सरकारी वकील उच्च न्यायालय (मूळ शाखा) हे मूळ न्यायशाखेत सर्व प्रकारच्या दाखल केलेल्या प्रकरणाबाबत तसेच अपर सरकारी वकील उच्च न्यायालय (अपील शाखा) हे उच्च न्यायालयातील अपील शाखेतील रीट प्रकरणाबाबतचे शासनाच्या वतीने काम पहातात. सध्या उच्च न्यायालयात (मूळशाखा व अपील शाखा) एकूण १७० सरकारी वकील कार्यरत आहेत.

उच्च न्यायालयातील रीट शाखेतील प्रकरणे चालविण्यासाठी सरकारी वकील, सहायक सरकारी वकील व सरकारी वकीलाचे मानसेवी सहायक या व्यतिरिक्त "अ" आणि "ब" अशी समुपदेशीची दोन तज्ञ मंडळे आहेत. कमीत कमी १५ वर्षे व्यवसाय करीत असलेल्या व घटनात्मक प्रकरणाबाबत अनुभव असलेल्या वकीलांची "अ" तज्ञमंडळावर आणि कमीतकमी सात वर्षे व्यवसाय करीत असलेल्या वकीलाची "ब" तज्ञमंडळावर नियुक्ती केली जाते.

(२) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई येथील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय-कामकाज हे सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई हे सहायक सरकारी वकील आणि सत्र न्यायालयातील फौजदारी प्रकरणांचे कामकाज सरकारी अभियोक्ता बृहन्मुंबई, मुंबई हे अपर सरकारी अभियोक्ता यांच्या मदतीने करतात आणि लघुवाद न्यायालयातील कामकाज सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय हे पहातात. सध्या वरील कार्यालयात एकूण ४२ सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(३) मुफसिल विभागात जिल्हा सरकारी वकील, हे सहायक सरकारी वकील व मानसेवी सहायक यांच्या मदतीने जिल्ह्यातील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय काम पहातात. दुय्यम सरकारी वकील हे तालुका न्यायालयात शासकीय दाव्यासंबंधीचे काम पहातात.

(पाच) सरकारी अभियोक्ते –

(१) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम २४ अन्वये, उच्च न्यायालय किंवा जिल्ह्यातील न्यायालये यामध्ये शासनाच्या वतीने फौजदारी प्रकरणे चालविण्याकरिता सरकारी अभियोक्ता किंवा अपर सरकारी अभियोक्ता राज्य शासनाला नियुक्त करता येतो. अशा तऱ्हेने नियुक्त केलेल्या वकिलाचा किमान ७ वर्ष व्यवसाय असला पाहिजे परंतु जिल्हा न्यायालयात जिल्हा दंडाधिकारी यांनी शासनाच्या मान्यतेने बनविलेल्या तज्ञ मंडळातील वकिलामधून यांची नियुक्ती होते. सध्या एकूण ३७६ सरकारी अभियोक्ते व अपर सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(२) सरकारी अभियोक्ता, अपर सरकारी अभियोक्ता बृहन्मुंबई, मुंबई यांच्या व्यतिरिक्त महानगर दंडाधिकारी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई यांच्या न्यायालयातील कज्जांचे काम चालविण्यासाठी मुंबईमध्ये विशेष सरकारी अभियोक्त्यांची नियुक्ती करण्यासाठी एक मंडळ प्रस्थापित करण्यात आलेले आहे. विशेष सरकारी अभियोक्ता म्हणून मंडळावर वकिलाची केलेली नियुक्ती, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम २४ (८) अन्वये अधिसूचना काढून जाहीर करावी लागते.

(सहा) विशेष सरकारी अभियोक्ता/विशेष समुपदेशी–

महत्वाच्या कज्जांच्या बाबतीत, शासन त्या कज्जांची कामे चालविण्याकरिता विशेष सरकारी अभियोक्ते/विशेष समुपदेशी यांची नियुक्ती करते. त्यांना विशेष फी, म्हणून उपरोक्त नियमामध्ये विहित केलेल्या फी पेक्षा अधिक फी दिली जाते.

(सात) महाराष्ट्र शासनाचे सर्वोच्च न्यायालयातील शासकीय दाव्यासंबंधीचे कामकाज सरकारी वकील व अपर सरकारी वकील यांजकडून पाहिले जाते. त्याशिवाय तेथे समुपदेशीची तज्ञमंडळे असून सर्वोच्च न्यायालयातील वरिष्ठ वकीलांकडून महाराष्ट्र शासनाची प्रकरणे त्या तज्ञमंडळातील समुपदेशीकडे सोपविली जातात.

(आठ) महाराष्ट्र शासनाचे प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील दाव्यांचे काम मुख्य सादरकर्ता अधिकारी पहातात. सध्या एकूण ३ मुख्य सादरकर्ता अधिकारी हे व २१ सादरकर्ता अधिकारी कामकाज पाहतात.

महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण–

भारतीय संविधानाच्या परिच्छेद क्र. ३९ अ च्या तरतूदीनुसार समान न्याय व विशेषतः आर्थिक व अन्य कारणांनी कोणत्याही नागरीकांस न्याय मिळण्याची संधी नाकारली जाणार नाही हे उद्दीष्ट लक्षात ठेऊन भारत सरकारने विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियम १९८७ (१९८७ चा ३९) हे अधिनियम अंमलात आणून विधी सेवा प्राधिकरणाची नियुक्ती राज्य शासनास बंधनकारक केली. या अधिनियमाच्या कलम २८ अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करुन व मुंबई उच्च न्यायालयांच्या मुख्य न्यायमूर्तींशी विचारविनिमय करुन महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण नियम १९९८ हे नियम दिनांक १४ जानेवारी १९९८ पासून अंमलात आणले. त्यानुसार पूर्वीच्या महाराष्ट्र राज्य कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला मंडळाऐवजी महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण स्थापन करण्यात आले. राज्यातील आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल तसेच सामाजिक दृष्ट्या मागासवर्गातील लोकांना कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला देण्यासाठी सदर योजना शहरी व ग्रामीण अशा दोन्ही भागांना लागू करण्यात आली असून ती धर्मनिरपेक्ष व राजकारणापासून अलिप्त अशी आहे. या योजनेचे वैशिष्ट्य असे की, ती न्यायिक अधिकारी, वकील, समाजसेवक व शासकीय अधिकारी यांच्यामार्फत राबविली जाते. या योजनेची अंमलबजावणी कार्यक्षम होण्यासाठी सदर प्राधिकरणाने उच्च न्यायालय विधी सेवा समिती, मुंबई व त्यांच्या मुंबई उच्च न्यायालय खंडपीठ नागपूर व औरंगाबाद येथे उपसमित्या ३४ जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणे आणि ३०२ तालुका विधी सेवा समित्यांची निर्मिती केली आहे. राज्यात लोकन्यायालये भरविण्यासाठी कालबध्द कार्यक्रम आखण्यात आला आहे. तसेच कायमस्वरुपी लोकन्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. तुरुंगातील कैद्यांना कायद्याचा सल्ला मिळण्यासाठी तुरुंगामध्ये कायदा सहाय्य केंद्र स्थापण्यात आली आहेत. किरकोळ गुन्ह्यातील आरोपींसाठी तुरुंगात न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १२५ खालील प्रलंबित प्रकरणांमध्ये तडजोडीसाठी जिल्हा व तालुका न्यायालयांमध्ये समुपदेशक केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. कायदा साक्षरता प्रसारासाठी चर्चासत्रे व शिबीरे भरविण्यात येतात तसेच वादमुक्त गाव योजना सुरु करण्यात आली आहे.

(४) महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील कामकाजावर देखरेख करण्यासाठी तसेच, महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील प्रकरणांसंबंधीच्या अभिलेख्यांची योग्य ती काळजी घेण्यासाठी महाराष्ट्र सदन नवी दिल्ली येथे "सरकारी वकील कार्यालय, विधी व न्याय विभाग, सर्वोच्च न्यायालय" या नावाने विधी कक्ष स्थापन करण्यात आला आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1		2 प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actual 2019-2020	3 अर्थसकल्पीय अदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021	4 सुधारित अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021	5 अर्थसेकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण	...					**A-Activity Classification:**
११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी	...	--	--	--	--	114-Legal Adviser & Council
एकूण (अ)	...	--	--	--	--	Total--A
११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी शहर अधिकारी (२०१४०२९९)						**114- Legal Adviser & Council City Officer - (20140299)**
वेतन	...	247690	337263	270400	360871	(i) Salries.
अतिकालीक भत्ता	...	92	307	80	322	(vii) O. T.
दूरध्वनी	...	2355	4000	3012	4000	(viii) Tel.
प्रवास खर्च	...	193	229	137	229	(ii) Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च	...	22290	14127	11509	14127	(iii) Office expenese.
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रदाने	...	277916	210000	157500	250000	(iv) Payment for Profes- sional & Special Services.
		०	०	०	०	
प्रकाशने	...	422	250	75	250	(vi) Publication
संगणकावरील खर्च	...	1105	1330	665	1330	(ix) Computer Expenses.
कंत्राटी सेवा	...	0	110	9049	13700	Conatractual Services
भाडेपट्टी व कर	...	22859	31301	31301	33000	Rent, Rates and Taxes
एकूण- (एक) ११४ (१)	...	581922	598917	483728	677829	**Total -- 114 (1)**
(भारित) २०१४०४३२	...	--	--	-	--	**Total -- (B)**
११४ (दोन) मुफसल अधिकारी (२०१४०३०५)	...					**114 (II) Mufusil Officer. (20140305)**
वेतन	...	131343	158925	158925	170050	Salaries.
मजुरी	...	0	1	1	1	Wages
अतिकालीक भत्ता	...	0	10	5	11	O.T.
दुरध्वनी, वीज पाणीशुल्क	...	840	1628	1128	1628	Telephone, Ele.
कंत्राटी सेवा	...	0	1	1	1	Contratual Services
प्रवास खर्च	...	27	559	172	559	Domstic Travel Expence.
कार्यालयीन खर्च	...	1901	6610	2988	6610	Office Expenses
भाडेपट्टी व कर	...	0	1	1	1	Rent, Rents of Taxes
प्रकाशने	...	70	480	95	480	Publication
संगणक खर्च	...	172	883	221	883	Computer Expenses
व्यावसायिक सेवा	...	236931	180000	180000	210000	Professional Services.
इतर खर्च	...	0	0	0	0	Other Cherges
एकूण (११४) (२)	...	371284	349098	343537	390224	**Total -- 114 (1I)**

११४(तीन) महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण (२०१४०३१४)					**14 (iii) Maharashtra State legal Services Authority (20140314)**
वेतन ...	201511	245318	229811	300000	... Salaries
अतिकालीन भत्ता ...	197	272	136	286	... O. T.
टेलि. इले. खर्च ...	2000	2000	2000	2000	... Tel. Ele .
प्रवास खर्च ...	622	1068	534	1068	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	4765	10395	6237	10395	... Office Expenses
भाडेपट्टी व कर ...	883	35	35	2200	... Rent, Rate & Taxes.
प्रकाशने ...	7	50	13	50	... Publication
संगणकावरील खर्च ...	146	297	75	297	... Computor Expenses
कंत्राटी सेवा ...	0	0	10300	10000	...
जाहिरात विक्री व प्रसिध्दी ..	76	500	125	500	.... Advertising sale & Publicity
लहान बांधकामे ...	0	1	1	1	... Minor Works
व्यावसायिक सेवा ...	6597	2500	2500	2500	... Professional Services
एकूण ११४ (३) ...	216804	262436	251767	329297	**... Total 114 (iii)**
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					**(A) Activity Classification**
११४(चार) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग ...	--	--	--	--	... 114-Maharashtra Law Commission
एकूण (अ) ...	--	--	--	--	... **Total (A)**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण ११४ (०४) महाराष्ट्र विधी आयोग (२०१४०३५२)					**(A) Objectwise Classification 114 (04) Maharashtra Law Commission (201400352)**
वेतन ...	0	1	1	1	... Salaries
अतिकालिक भत्ता ...	0	1	1	1	... O.T.
टेलिफोन चार्जेस ...	0	1	1	1	... Telephone Charges
प्रवास खर्च ...	0	1	1	1	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	0	1	1	1	... Office Expenses
भाडे, पट्टी व कर ...	0	1	1	1	... Rent, Rates & Taxes
प्रकाशने ...	0	1	1	1	... Publication
इतर खर्च ...	0	1	1	1	... other Adm. exp.
व्या. वि. से. ...	0	1	1	1	... Payment for professional and Special Services.
संगणक ...	0	1	1	1	... Computer
एकूण (ब) ...	0	10	10	10	... **Total (B)**
११४ (पाच) कोर्ट फी स्टँप खरेदी (२०१४०४१२)					**14 (V) Purchase of Court fee stamps (20140412).**
कार्यालयीन खर्च ...	0	0	0	0	... Office Expenses
एकूण ११४ (५) ...	--	--	--	--	Total 114 (V)
भारित ...	--	--	--	--	... Charged
एकूण (ब) दत्तमत ...	--	--	--	--	... **Total (B) Voted**

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता (रुपये हजारात)

(II) Financial Requiresments *(Rs. in thousands)*

	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२० Actuals 2019-2020	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021	सुधारलेले अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	
1	2	3	4	5	
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने.					**C - Sources of Finance**
मागणी क्रमांक जे-१					**Demand No. J- 1.**
२०१४ न्यायदान (दत्तमत) ...	– – –	– – –	– – –	– – –	... Administration of Justice
एकूण (क) (दत्तमत) ...	– – –	– – –	– – –	– – –	... **Total (C)**
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					(A) Activity Classification
८००–इतर खर्च ...	--	--	--	--	... 114-Legal Advisor Counsel
एकूण (अ) ...	--	--	--	--	... **Total (A)**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण					**(B) Objectwise Classification**
(००)(०२) न्यायदानात अधिक सुधारणा करण्यासाठी १३व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार अनुदान (२०१४ ०४५९)					**(00)(02) 13th Finance Commission Grants for imporving delivery of Justice (2014 0459)**
वेतन ...	0	0	0	0	... Salaries
कंत्राटी सेवा ...	0	0	0	0	... Contractual Services
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	0	0	0	0	... Telephone
प्रवास खर्च ...	0	0	0	0	... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	0	0	123886	0	... Office Expenses
व्यावसायिक व विशेष सेवाबदल ...	0	0	27796	0	... Payment for profes sional and .Special Services.
इतर ...	0	0	0	0	... Other
प्रदाने	0	0	0	0	...
प्रकाशने ...	0	0	0	0	... Publication
संगणकावरील खर्च ...	0	0	2434	0	... Computer Expenses
भाडे पट्टी व कर ...	0	0	0	0	... Rent, Rates and Taxes
जाहिरीती व प्रसिध्दी ...	0	0	5500	0	... Other Administrative Exp.
लहान बांधकामे ...	0	0	0	0	... Minor Works
एकूण (ब) ...	0	0	159616	0	... **Total (B)**
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने-					C-Source of Finance
मागणी क्रमांक-जे-१ दत्तमत ...					... Demand No. J-1.
२०१४, न्यायदान (दत्तमत) ...	--	--	--	--	2014, Adminitration of Justice.
एकूण (क) (दत्तमत) ...	--	--	--	--	-- **.Total (C)**

तक्ता -२

TABLE–II

राज्यातील विविध विधी अधिकाऱ्यांचा तक्ता :- **Chart of the various Law Officers in the State :–**

क्रमांक १	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम २	Sr. No. 1	Designation of Law Officer 2	Number of Posts पदसंख्या
	उच्च न्यायालय, मुंबई		**High Court, Mumbai**	
१.	महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य मुंबई …	1.	The Advocate General, Maharashtra State, Mumbai ...	1
२.	सहयोगी महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई …	2.	The Associate Advocate General, Maharashtra State, Mumbai ...	–
३.	महा-अधिवक्ता, यांचे मानसेवी सहाय्यक, मुंबई …	3.	The Hon. Assistant to Advocate General, Mumbai	–
४.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई …	4.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai .	1
५.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई ...	5.	The Additional Government Pleader and Additional Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai. ...	8
६.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई.	6.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, (A. S.) Mumbai. ...	39
७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहायक, उच्च न्यायालय, मुंबई …	7.	The Hon. Assistant to the Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Mumbai. ...	–
८.	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई …	8.	The Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai ...	1
९.	अतिरिक्त सरकारी वकील (मुळ शाखा) मुंबई.	9.	The Add Govt. preader (o.s) Mumbai. ...	5
१०.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई …	10.	The Government Pleader and Public Procecutor, High Court, Appellate side (Write Cell) Mumbai ...	1
११.	सहायक सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई …	11.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai ...	24
१२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई…	12.	The Additional Government Pleader, High Court, (Appellate Side) Mumbai	7
१३.	सहायक सरकारी वकील,व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), (रिट शाखा) मुंबई …	13.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Appellate Side) (Writ cell) Mumbai.	2
१४.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई …	14.	'A' Panel Council, High Court Mumbai ...	44
१५.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई …	15.	'B' Panel Council, High Court Mumbai ...	10
१६.	विशेष समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई …	16.	SPI Council High Court Mumbai. ..	39
	नागपूर येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		**High Court Bench at Nagpur**	
१७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर …	17.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Nagapur ...	1
१८.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर …	18.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagapur. ...	7
१९.	सहायक सरकारी वकील आणि अपर सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, नागपूर …	19.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagpur. ...	44
२०.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर …	20.	'A' Panel Council, High Court, Nagpur ..	23
२१.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर …	21.	'B' Panel Council, High Court Nagpur ..	–
	औरंगाबाद येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		**High Court Bench at Aurangabad**	
२२.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद …	22.	The Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Aurangabad	1
२३.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद …	23.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors,... High Court, Aurangabad.	04
२४.	सहायक सरकारी वकील आणि सहाय्यक सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद …	24.	The Assistant Government Pleaders and Assistant Public Prosecutors, High Court, Aurangabad. ...	44
२५.	सरकारी वकीलांचे मानसेवी सहायक, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद …	25.	The Hon. Assistant to the Government Pleader, High Court, Aurangabad ...	–
२६.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद …	26.	'A' Panel Council, High Court Aurangabad ...	16
२७.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद …	27.	'A' Panel Council, High Court Aurangabad ...	–

क्रमांक १	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम २	Sr. No. 1	Designation of Law Officer 2	Number of Posts पदसंख्या
	सत्र न्यायालय, मुंबई		**Sessions Court, Mumbai**	
२८.	बृहन्मुंबईकरिता सरकारी अभियोक्ता …	28.	The Public Prosecutor for Greater Mumbai ...	1
२९.	बृहन्मुंबईकरिता अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता …	29.	The Public Additional Prosecutor for Greater Mumbai ...	41
३०.	मुंबईतील विशेष अभियोक्त्यांचे मंडळ (सत्र न्यायालय आणि महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्याकरिता). …	30.	A Panel of Special Prosecutors in Mumbai (For Session Court and Courts of Metropolitan Magistrates). ...	_
	नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई		**City Civil Court, Mumbai**	
३१.	सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई …	31.	The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai ...	1
३२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई …	32.	The Additional Government Pleader City Civil Court, Mumbai ...	1
३३.	सहायक सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई …	33.	The Assistant Government Pleader City Civil Court, Mumbai ...	6
	लघुवाद न्यायालय, मुंबई		**Small Cause Court, Mumbai**	
३४.	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा) …	34.	The Government Pleader, Small Cause Court, Mumbai (Bandra) ...	1
३५.	सहायक सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा) …	35.	The Assistant Government Pleaders, Small Cause Court, Mumbai (Bandra) ...	1
	मुफसल न्यायालय		**Mofussil Court**	
३६.	प्रत्येक जिल्ह्याच्या मुख्यालयातील जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते, सहायक सरकारी वकील व अपर सरकारी अभियोक्ते आणि जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहायक.	36.	District Government Pleaders and Public Prosecutors' Assistant Government Pleaders and Additional Public Prosecutors and Hon. Assistant to the District Government Pleader and Public Prosecutors at Head quarter of each District. ...	459
३७.	दुय्यम सरकारी वकील (प्रत्येक तालुक्याच्या ठिकाणी एक) …	37.	Subordinate Government Pleaders (One at each Taluka Place) ...	--
३८.	विशेष वकील, महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरण, पुणे, नागपूर, कोल्हापूर व ओरंगाबाद …	38.	Special Government Pleader, Maharashtra Revenue Tribunal, Pune, Nagpur, Kolhapur and Aurangabad. ...	–
	महाराष्ट्र प्रशासकिय न्यायाधिकरण		**Maharashtra Administrative Tribunal**	
३९.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई …	39.	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Mumbai	1
४०.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी.	40.	'B' Panel Presenting Officer ...	10
४१.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, औरंगाबाद …	41.	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Aurangabad	1
४२.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी. …	42.	'B' Panel Presenting Officer ...	10
४३.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, नागपूर …	43.	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Nagpur	1
४४.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी …	44.	'B' Panel Presenting Officer ...	10
४५.	सी.बी.आय. न्यायालय (केंद्रिय गुन्हे अन्वेशन विशेष न्यायालये) …	45.	C.B.I. Court. ...	30
४६.	ग्राम न्यायालय …	46..	Gram Court. ...	5

.

तक्ता -३ (एक)

TABLE–III (i)

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश आणि गरजांचे स्पष्टीकरण–

शासनाच्या वतीने महाअधिवक्ता, यांनी २०१८, २०१९, २०२० मध्ये चालविलेली प्रकरणे पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

(III) Programme work Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

The following Table indicates the number of cases conducted by the Advocate General during 2018, 2019, and 2020.

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	उच्च न्यायालय High Court दिवाणी Civil	उच्च न्यायालय High Court फौजदारी Criminal	सर्वोच्च न्यायालय Supreme court
1	2	3	4	5
--	--	--	--	--
1	2018	213	17	0
2	2019	215	20	0
3	2020	146	21	0

तक्ता -३ (दोन)

TABLE–III (ii)

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई

~~शासनाच्या वतीने ज्यामध्ये संबंधित वर्षात~~ वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई, हजर झाले अशा (दिवाणी आणि फौजदारी) प्रकरणांची संख्या पुढील तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

शासकीय अभियोगावर देखरेख ठेवणे हे विधि अधिकाऱ्यांचे काम असून ते राज्यातील सर्व न्यायालयातील प्रत्येक दिवशी सुनावणीसाठी निश्चित केलेल्या प्रकरणावर अवलंबून असते हे काम अत्यंत तांत्रिक व अस्थिर असल्याने प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविता येत नाहीत.

The Government Pleader, High Court Mumbai

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) in which the Government Pleader, High Court, Mumbai has put in his appearance on behalf of Government during the respective years.

The work of Law Officers is to look after the Government litigation and it depends on the cases fixed for hearing on each day in all the Courts in the State. The work is highly technical and fluctuating and hence no norms of disposal can be fixed for them.

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the begining of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases filed and defended during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. दिवाणी ...	50541	49611	48712	232	492	186	50773	50103	48898	1162	1391	187	49611	48712	48711	... Civil
२. फौजदारी ...	107724	122087	136242	20213	21114	15142	127937	143201	151384	5850	6959	2895	122087	136242	148489	...Criminal
	158265	171698	184954	20445	21606	15328	178710	193304	200282	7012	8350	3082	171698	184954	197200	

तक्ता -३ (तीन)
TABLE–III (iii)

दिवाणी आणि फौजदारी कज्जांच्या निकालपत्रांच्या सही शिक्क्यांच्या नकलासाठी केलेल्या अर्जांची संख्या आणि सरकारी वकील, उच्च न्यायालय मुंबई यांनी खरेदी केलेल्या नकलांची संख्या पुढे दिलेल्या तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

The following Table indicates the number of applications made for certified copies of the judgment in Civil, Criminal Cases and number of copies purchased by the Government Pleader, High Court, Mumbai.

प्रकरणाचे स्वरुप	सही शिक्क्यांच्या नकलाकरिता अर्ज Application for copies			वर्षामध्ये खरेदी केलेल्या सही शिक्क्यांच्या नकला Certified copies purchased during the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	
१. दिवाणी ...	516	525	100	469	482	167	(i) Civil Cases
२. फौजदारी ...	45	39	13	35	28	13	(ii) Criminal Cases
	561	564	113	504	510	180	

तक्ता -३ (चार)
TABLE–III (iv)

अपिलात जाण्याच्या कामात आणि बेअदबीच्या कामात सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दिलेल्या अभिप्रायाची संख्या पुढील तक्त्यात दर्शविली आहे.

The following table indicates the number of opinion given by the Government Pleader, High Court, Mumbai for going in appeal and contempt matters.

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the begining of the year			वर्षात नवीन आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed of during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4 --	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. दिवाणी ...	15	0	0	18	1	0	33	1	0	33	1	0	0	0	0	(i) Civil Cases
२. फौजदारी ...	39	52	0	38	38	35	77	90	35	25	90	35	52	0	0	(ii) Criminal Cases
	54	52	0	56	39	35	110	91	35	58	91	35	52	0	0	

तक्ता –४

TABLE–IV

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मूळ शाखा) मुंबई

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मूळ शाखा) मुंबई यांनी शासनाच्या वतीने उच्च न्यायालय, मूळ शाखा मुंबईमध्ये दाखल केलेली व निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्त्यात दाखविण्यात आलेली आहेत.

The Government Pleader, High Court, (Original Side), Mumbai

The following table indicates the writ petitions instituted and disposed off by the Government Pleader, High Court, Original Side Mumbai on behalf of Government in the High Court, (Original Side).

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the begining of the year			वर्षात नवीन आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. रिट विनंती अर्ज व अपिले ...	20889	21707	22307	1765	1444	1312	22654	23151	23619	947	844	254	21707	22307	2336	Writ Petitions and Appeals
२. दिवाणी दावे व इतर प्रकरणे... व अपिले.	3216	3310	3447	140	192	114	3356	3502	3561	46	55	24	3310	3447	353	(Civil Suits and other matters and appeals.
३. विक्रीकरासंबंधीची प्रकरणे ...	1982	2013	1992	68	63	17	2050	2076	2009	37	84	26	2013	1992	198	Sales Tax matters.
एकूण ...	26087	27030	27746	1973	1699	1443	28060	28729	29189	1030	983	304	27030	27746	2888	Total

तक्ता – ५

TABLE–V

सरकारी वकील, आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा, (रिट सेल) मुंबई

–सरकारी वकील, आणि सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय, अपील शाखा (रिट सेल)मुंबई यांनी शासनाच्यावतीने उच्च न्यायालय, अपील न्यायशाखा, मुंबई यामध्ये रिटस्साठी दाखल केलेले व निकालात काढलेले विनंती अर्ज पुढील तक्त्यात दर्शविले आहेत.

The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Appellate side (Writ Cell), Mumbai.

The following table indicates the writ petitions instituted and disposed off by the Additional Government Pleader High Court, (Appellante Side) Mumbai on behalf of Government in the High Court, (Appellate Side).

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the begining of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
अपिल न्यायशाखा... उच्च न्यायालयामधील रिटस्साठी अर्ज	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Writ Petitions on Appellate side High Court.

तक्ता –६
TABLE–VI

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर

~~सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर व औरं~~गाबाद यांनी संबंधित वर्षामध्ये उच्च न्यायालय नागपूर व औरंगाबाद न्यायपीठ येथे शासनाच्या वतीने दाखल केलेली आणि निकालाल काढलेली फौजदारी व दिवाणी प्रकरणे आणि रिट अर्ज पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

Government Pleader, High Court, Nagpur

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) and Writ Petitions instituted and disposed off by the Government Pleader, High Court, Nagpur and Aurangabad on behalf of Government on the appellate Side, High Court Bench at Nagpur and Aurangabad.

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the begining of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cased
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. फौजदारी प्रकरणे	8603	9069	9475	9168	9261	6438	17771	18330	15913	8702	8855	4252	9069	9475	11661	Criminal Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	8577	8977	9360	860	1315	985	9437	10292	10345	460	430	380	8977	9658	9965	Civil Cases
३. किरकोळ प्रकरणे	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Miscellaneous
अपिल न्यायशाखा... उच्च न्यायालयामधील रिटस्‌साठी अर्ज	27147	28354	0	8592	12405	0	35739	40759	0	7385	11178	0	28354	30834	0	Writ Petitions on Appellate side High Court.

तक्ता –७
TABLE–VII

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद

Government Pleader, High Court, Aurangabad

१. फौजदारी प्रकरणे	12639	13303	17369	10813	12039	8240	25452	25342	25609	10149	7973	6313	13303	17369	19296	Criminal Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	38618	39416	43300	14500	16424	9616	53118	55840	52916	13702	12540	10971	39416	43300	41945	Civil Cases
३. किरकोळ प्रकरणे	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	Miscellaneour
उच्च न्यायालयामधील रिटसृसाठी अर्ज	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	Writ Petitions on Appellate side

तक्ता –८

TABLE–VIII

सरकारी अभियोक्ता मुंबई यांनी शासनाच्या वतीने सन २०१८, २०१९ व २०२० मध्ये दाखल केलेली आणि निकालात काढलेली फौजदारी प्रकरणे पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

The following indicates the numbers of different types of criminal cases filed and defended by the Government on which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearance on the behalf of the Government during the year from 2018,2019 & 2020.

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the begining of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cased
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. फौजदारी अपीले...	12409	12973	15442	4720	6363	2858	17129	19336	18300	4156	3894	1416	12973	15442	16894	Criminal Appeals
२. फौजदारी फेरतपासणी अर्ज	1948	2296	3201	18446	21232	13194	20394	23528	16395	18098	20327	12821	2296	3201	3574	Criminal Revision Aplications.
एकूण ...	14357	15269	18643	23166	27595	16052	37523	42864	34695	22254	24221	14237	15269	18643	20458	**Total**

तक्ता – ९ (i)
TABLE–IX

सरकारी वकील, लघूवाद न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता सरकारी वकीलए लघूवाद न्यायालय, मुंबई यांनी २०१७, २०१८ व २०१८ मध्ये शासनातर्फे लढविलेल्या व निकालात निघालेल्या प्रकरणांची संख्या दाखवितो.

The Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai.

The following table indicates the number of different types of Cases filed and defended by Government in which the Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai has put in the appearance on behalf of Government during the year 2017, 2018 and 2018.

प्रकरणाचे स्वरुप		वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the begining of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases ifiled and defended during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the end of the year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. फौजदारी प्रकरणे	....	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	CriminalCass
२. दिवाणी प्रकरणे	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Civil Cases
एकूण		--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	

तक्ता – ९ (i)
TABLE–IX (i)

सरकारी वकील कार्यालय, (महाराष्ट्र राज्य), नवी दिल्ली.

त्या त्या वर्षात दाखल करण्यात आलेली व निकालात काढलेली सर्वोच्च न्यायालयातील महाराष्ट्र शासनाशी संबंधीत असलेल्या दिवाणी, फौजदारी, रिट याचिका, विशेष परवानगी याचिका व संकिर्ण प्रकरणाबद्दलची माहिती खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आली आहे.

Office of the Government Pleader (Maharashtra state), New Delhi.

The following table indicates the Civil Criminal, Writ Petitions spl. Leave Petitions and Miscellaneous matters concerning Maharashtra Government in the Supreme Court, New Delhi received and disposed of during the respective years.

प्रकरणाचे स्वरुप		वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the begining of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases ifiled and defended during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the end of the year			Nature of Cases
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. फौजदारी प्रकरणे	....	0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	16	--	--	CriminalCass
२. दिवाणी प्रकरणे	...	0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	77	--	--	Civil Cases
एकूण		0	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	93	--	--	

तक्ता – १०

TABLE–X

सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई

खालील तक्ता नगर दिवाणी न्यायालयात दाखल झालेली व सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी शासनार्फे लढविलेली नागरिकत्वासंबंधी व इतर दिवाणी प्रकरणे दर्शवितो.

The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai

The following table indicates the Citizenship suit and other City Civil Suit filed in the Mumbai City Civil Court in which the Government Pleader, City Civil Court Mumbai has put in his appearance on behalf of Government.

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Casees pending at the begining of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed duringf the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cased
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
दिवाणी दावे आणि कामे																Civil Suits and Matters
१. नागरिकत्वाबाबतचे दावे	7721	7801	7879	269	309	126	7993	8110	8005	192	224	46	7798	7886	7959	Citizenship Suit
२. किरकोळ अपीले	47	45	44	9	5	6	56	50	50	11	6	2	45	44	48	Miscellaneous Appeals.
एकूण :	7768	7846	7923	278	314	132	8049	8160	8055	203	230	48	7843	7930	8007	

तक्ता – ११

TABLE -- XI

जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते

~~२०१३, २०१४ व २०१५ या वर्षामध्ये दिवाणी~~ व फौजदारी स्वरुपाची दाखल झालेली आणि शासनाच्यावतीने जिल्हा सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

District Govt. Pleader and Procecutors.

The following tables indicate the number of different types of Civil and Criminal Cases filed and defended by the Government in which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their apperances on behalf of Government during the years 2013, 2014 and 2015.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases filed and defended during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) जिल्हा : अहमदनगर																... **(1) District :AHMEDNAGAR**
फौजदारी प्रकरणे ...	5544	5641	8210	2690	3678	2726	8234	9319	10936	1870	1109	1847	6364	8210	5408	...Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	5169	5023	5187	302	506	441	5471	5529	5628	425	342	220	5046	5187	9089	...Civil Cases
एकूण ...	10713	10664	13397	2992	4184	3167	13705	14848	16564	2295	1451	2067	11410	13397	14497	... **Total**
(२) जिल्हा : अकोला																... **(2) District : AKOLA**
फौजदारी प्रकरणे ...	18130	16940	13695	840	746	5	18970	17686	13700	2030	3991	689	16940	13695	13011	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	9900	10063	8197	430	372	15	10330	10435	8212	267	2238	5263	10063	8197	2949	... Civil Cases
एकूण ...	28030	27003	21892	1270	1118	20	29300	28121	21912	2297	6229	5952	27003	21892	15960	... **Total**
(३) जिल्हा : अमरावती																... **(3) District : AMRAVATI**
फौजदारी प्रकरणे ...	9683	10304	11183	3645	3818	3720	13328	14122	14903	3024	2939	2922	10304	11183	11981	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	6424	6280	6171	515	362	183	6939	6642	6354	659	471	188	6280	6171	6166	... Civil Cases
एकूण ...	16107	16584	17354	4160	4180	3903	20267	20764	21257	3683	3410	3110	16584	17354	18147	...**Total**
(४) जिल्हा : औरंगाबाद																... **(4) District :AURANGABAD**
फौजदारी प्रकरणे ...	3600	4636	4990	4238	3811	3899	7838	8447	8889	3202	3457	2975	4636	4990	5914	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	4502	4495	4297	264	301	78	4766	4796	4375	271	499	100	4495	4297	4275	... Civil Cases
एकूण ...	8102	9131	9287	4502	4112	3977	12604	13243	13264	3473	3956	3075	9131	9287	10189	... **Total**

(५) जिल्हा : बीड																	**... (5) District : BEED**
फौजदारी प्रकरणे	...	5273	5718	6242	2750	3047	2783	8023	8765	9025	2305	2523	2327	5718	6242	6698	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	3493	3677	3231	794	1550	808	4287	5227	4039	610	1996	328	3677	3231	3711	Civil Cases
एकूण	...	8766	9395	9473	3544	4597	3591	12310	13992	13264	2915	4519	2655	9395	9473	10409	**Total**
(६) जिल्हा : भंडारा																	**... (6) District :BHANDARA**
फौजदारी प्रकरणे	...	211	1296	2153	1096	984	116	1307	2280	2269	956	127	209	1296	2153	2060	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	503	1276	1222	185	118	37	688	1394	1259	105	172	40	1276	1222	1219	Civil Cases
एकूण	...	714	2572	3375	1281	1102	153	1995	3674	3528	1061	299	249	2572	3375	3279	**Total**
(७) जिल्हा : बुलढाणा																	**... (7) District :BULDHANA**
फौजदारी प्रकरणे	...	43393	50780	58306	26475	26336	26029	69868	77116	84335	19088	18810	9712	50780	58306	74623	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	17432	18429	19060	5986	6473	4971	23418	24902	24031	4989	5842	2804	18429	19060	21227	Civil Cases
एकूण	...	60825	69209	77366	32461	32809	31000	93286	102018	108366	24077	24652	12516	69209	77366	95850	**Total**
(८) जिल्हा : चंद्रपूर																	**... (8) District :CHANDRAPUR**
फौजदारी प्रकरणे	...	46839	53066	58317	28575	25888	22051	75414	78954	80368	22348	20637	10452	53066	58317	69916	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	14331	15344	16289	4237	4118	3153	18568	19462	19442	3224	3173	1750	15344	16289	17692	Civil Cases
एकूण	...	61170	68410	74606	32812	30006	25204	93982	98416	99810	25572	23810	12202	68410	74606	87608	**Total**
(९) जिल्हा : धुळे																	**... (9) District : DHULE**
फौजदारी प्रकरणे	...	2071	2218	2465	1655	1859	1583	3726	4077	4048	1508	1612	1349	2218	2465	2699	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	4369	4331	4175	202	98	56	4571	4429	4231	240	254	112	4331	4175	4119	Civil Cases
एकूण	...	6440	6549	6640	1857	1957	1639	8297	8506	8279	1748	1866	1461	6549	6640	6818	**Total**
(१०) जिल्हा : जळगाव																	**... (10) District : JALGAON**
फौजदारी प्रकरणे	...	58360	55544	54139	59056	43668	29693	117416	99212	83832	61872	45073	17347	55544	54139	66485	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	32900	30656	29230	11117	12184	13800	44017	42840	43030	13361	13610	10476	30656	29230	32554	Civil Cases
एकूण	...	91260	86200	83369	70137	55852	43493	161433	142052	126862	75233	58683	27823	86200	83369	99039	**Total**
(११) जिल्हा : जालना																	**... (11) District : JALNA**
फौजदारी प्रकरणे	...	2697	3024	2110	1795	1876	1181	4492	3671	3291	1468	1561	1957	3024	2110	1334	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1505	1286	1167	320	501	199	1825	1787	1366	539	620	160	1286	1167	1206	Civil Cases
एकूण	...	4202	4310	3277	2115	2377	1380	6317	5458	4657	2007	2181	2117	4310	3277	2540	**Total**

तक्ता – ११ चालू

Table -- XI -*Contd.*

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
(१२) जिल्हा : कोल्हापूर																	...	**(12) District : KOLHAPUR**
फौजदारी प्रकरणे	...	4915	5261	6653	2561	2686	1953	7476	7947	8606	2215	1294	1699	5261	6653	6907	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	5211	5524	5751	510	304	199	5721	5828	5950	197	77	214	5524	5751	5736	...	Civil Cases
एकूण	...	10126	10785	12404	3071	2990	2152	13197	13775	14556	2412	1371	1913	10785	12404	12643	...	**Total**
(१३) जिल्हा : नागपूर																	...	**(13) District : NAGPUR**
फौजदारी प्रकरणे	...	7850	7002	7280	5286	3750	3767	13136	10752	11047	6134	2902	3197	7002	7850	7850	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	3462	3548	3391	379	415	489	3841	3963	3880	293	282	418	3548	3681	3462	...	Civil Cases
एकूण	...	11312	10550	10671	5665	4165	4256	16977	14715	14927	6427	3184	3615	10550	11531	11312	...	**Total**
(१४) जिल्हा : नांदेड																	...	**(14) District : NANDED**
फौजदारी प्रकरणे	...	48738	49673	50497	20104	20355	23777	68842	70028	74274	19169	19531	12441	49673	50497	61833	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	25215	25470	25189	10328	13496	10709	35843	38966	35898	10373	13777	6980	25470	25189	28918	...	Civil Cases
एकूण	...	73953	75143	75686	30432	33851	34486	104685	108994	110172	29542	33308	19421	75143	75686	90751	...	**Total**
(१५) जिल्हा : नाशिक																	...	**(15) District : NASIK**
फौजदारी प्रकरणे	...	5969	6409	7022	5749	6277	4816	11718	12686	11838	5309	5664	4059	6409	7022	7779	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	5479	5567	5416	745	520	1652	6224	6087	7068	657	671	102	5567	5416	6966	...	Civil Cases
एकूण	...	11448	11976	12438	6494	6797	6468	17942	18773	18906	5966	6335	4161	11976	12438	14745	...	**Total**
(१६) जिल्हा : उस्मानाबाद																	...	**(16) District :OSMANABAD**
फौजदारी प्रकरणे	...	4746	4917	0	1444	1490	0	6190	6407	0	1273	1280	0	4917	5127	0	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	12036	10937	0	1622	2423	0	13658	13360	0	2721	1436	0	10937	11934	0	...	Civil Cases
एकूण	...	16782	15854	0	3066	3913	0	19848	19767	0	3994	2716	0	15854	17061	0	...	**Total**
(१७) जिल्हा : लातूर																	...	**(17) District : LATUR**
फौजदारी प्रकरणे	...	29590	33224	35552	14137	14599	14730	43727	47823	50282	10503	12271	6892	33224	35552	43390	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	29104	30920	33154	14425	15293	11526	43529	46213	44680	12609	13059	7356	30920	33154	37324	...	Civil Cases
एकूण	...	58694	64144	68706	28562	29892	26256	87256	94036	94962	23112	25330	14248	64144	68706	80714	...	**Total**

(१८) जिल्हा : परभणी																	**(18) District : PARBHANI**
फौजदारी प्रकरणे	...	39402	39844	43713	41242	36904	23553	80644	76748	67266	40800	33035	14820	39844	43713	52446	... Criminal Cses
दिवाणी प्रकरणे	...	19684	20372	21638	19405	16981	10979	39089	37353	32617	18717	15715	7698	20372	21638	24919	... Civil Cases
एकूण	...	59086	60216	65351	60647	53885	34532	119733	114101	99883	59517	48750	22518	60216	65351	77365	... **Total**
(१९) जिल्हा : पुणे																	**(19) District : PUNE**
फौजदारी प्रकरणे	...	228327	264899	318074	137116	148548	177564	365443	413447	495638	100544	95373	45632	264899	318074	450006	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	104331	109412	114481	25740	27504	20324	130071	136916	134805	20659	22435	9543	109412	114481	125262	... Civil Cases
एकूण	...	332658	374311	432555	162856	176052	197888	495514	550363	630443	121203	117808	55175	374311	432555	575268	... **Total**
(२०) जिल्हा : रायगड, अलिबाग																	**(20) District: RAIGAD -ALIBAG**
फौजदारी प्रकरणे	...	33644	35324	38372	21539	19404	14128	55183	54728	52500	19859	16356	8081	35324	38372	44419	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	33921	36084	38480	10391	14954	6263	44312	51038	44743	8228	12558	3631	36084	38480	41112	... Civil Cases
एकूण	...	67565	71408	76852	31930	34358	20391	99495	105766	97243	28087	28914	11712	71408	76852	85531	... **Total**
(२१) जिल्हा : रत्नागिरी																	**(21) District : RATNAGIRI**
फौजदारी प्रकरणे	...	9920	10600	10702	8137	8213	6117	18057	18813	16819	7457	8111	3131	10600	10702	13688	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	8824	9179	9810	3614	4984	3442	12438	14163	13252	3259	4353	2066	9179	9810	11186	... Civil Cases
एकूण	...	18744	19779	20512	11751	13197	9559	30495	32976	30071	10716	12464	5197	19779	20512	24874	... **Total**
(२२) जिल्हा : सांगली																	... **(22) District : SANGLI**
फौजदारी प्रकरणे	...	31188	33739	37933	22737	22981	23863	53925	56720	61796	20186	18787	14738	33739	37933	47058	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	33756	34720	36274	12930	10551	11063	46686	45271	47337	11966	8997	7306	34720	36274	40031	... Civil Cases
एकूण	...	64944	68459	74207	35667	33532	34926	100611	101991	109133	32152	27784	22044	68459	74207	87089	... **Total**
(२३) जिल्हा : सातारा																	... **(23) District : SATARA**
फौजदारी प्रकरणे	...	35433	40438	45224	44790	24756	20068	80223	65194	65292	39785	19970	9227	40438	45224	56065	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	38383	39979	42986	13371	14079	7818	51754	54058	50804	11775	11072	3114	39979	42986	47690	... Civil Cases
एकूण	...	73816	80417	88210	58161	38835	27886	131977	119252	116096	51560	31042	12341	80417	88210	103755	... **Total**
(२४) जिल्हा : सिंधुदुर्ग																	**(24) District : SINDHUDURG**
फौजदारी प्रकरणे	...	299	392	383	438	382	358	737	774	741	345	391	301	392	383	440	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	354	436	435	160	60	54	514	496	489	78	61	30	436	435	459	... Civil Cases
एकूण		653	828	818	598	442	412	1251	1270	1230	423	452	331	828	818	899	... **Total**

तक्ता – ११ चालू
Table -- XI *-Contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(२५) **जिल्हा : सोलापूर**																... **(25) District : SOLAPUR**
फौजदारी प्रकरणे ...	71669	79918	95515	42120	52543	34985	113789	132461	130500	33871	36946	16838	79918	95515	113662	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	49305	52909	58157	19150	20168	13238	68455	73077	71395	15546	14920	6720	52909	58157	64675	... Civil Cases
एकूण ...	120974	132827	153672	61270	72711	48223	182244	205538	201895	49417	51866	23558	132827	153672	178337	... **Total**
(२६) **जिल्हा : ठाणे**																... **(26) District : THANE**
फौजदारी प्रकरणे ...	10164	9952	0	6326	7026	0	16490	16978	0	2447	2958	0	3879	4068	0	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	263	334	0	99	78	0	362	412	0	79	76	0	20	2	0	... Civil Cases
एकूण ...	10427	10286	0	6425	7104	0	16852	17390	0	2526	3034	0	3899	4070	0	... **Total**
(२७) **जिल्हा : वर्धा**																... **(27) District : WARDHA**
फौजदारी प्रकरणे ...	2443	2397	2512	1364	1195	971	3807	3592	3483	1410	1080	866	2397	2512	2617	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	2782	2749	2546	230	249	121	3012	2998	2667	263	452	70	2749	2546	2597	... Civil Case
एकूण ...	5225	5146	5058	1594	1444	1092	6819	6590	6150	1673	1532	936	5146	5058	5214	... **Total**
(२८) **जिल्हा : यवतमाळ**																... **(28) District : YAWATMAL**
फौजदारी प्रकरणे ...	3454	3832	4180	1553	1359	936	5007	5191	5116	1175	1011	622	3832	4180	4484	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	6070	5914	5899	737	1323	569	6807	7237	6468	893	1338	496	5914	5899	5972	... Civil Cases
एकूण ...	9524	9746	10079	2290	2682	1505	11814	12428	11584	2068	2349	1118	9746	10079	10456	... **Total**
(२९) **जिल्हा : गडचिरोली**																... **(29) District : GADCHIROLI**
फौजदारी प्रकरणे ...	5388	5665	6251	6544	6567	7053	11932	12232	13304	6267	5981	3634	5665	6251	9670	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	1966	2115	2298	1481	1344	1161	3447	3459	3459	1332	1161	818	2115	2298	2641	... Civil Cases
एकूण ...	7354	7780	8549	8025	7911	8214	15379	15691	16763	7599	7142	4452	7780	8549	12311	... **Total**
(३०) **जिल्हा : नंदूरबार**																... **(30) District : NANDURBAR**
फौजदारी प्रकरणे ...	451	428	495	59	119	349	510	547	844	82	52	291	428	495	553	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	173	185	229	16	44	8	189	229	237	4	0	0	185	229	237	... Civil Cases
एकूण	624	613	724	75	163	357	699	776	1081	86	52	291	613	724	790	... **Total**
(३१) **जिल्हा : गोंदिया**																... **(31) District : Gondia**
फौजदारी प्रकरणे ...	745	645	263	1402	941	1700	2147	1586	1963	1502	1323	1199	645	263	764	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	315	369	457	126	177	442	441	546	899	72	89	97	369	457	802	... Civil Cases
एकूण	1060	1014	720	1528	1118	2142	2588	2132	2862	1574	1412	1296	1014	720	1566	... **Total**
(३२) **जिल्हा : वाशिम**																... **(32) District : Wasim**
फौजदारी प्रकरणे ...	570	648	623	488	622	375	1058	1270	998	410	647	121	648	623	877	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे ...	1784	1768	1596	232	177	120	2016	1945	1716	248	349	160	1768	1596	1556	... Civil Cases
एकूण	2354	2416	2219	720	799	495	3074	3215	2714	658	996	281	2416	2219	2433	... **Total**

तक्ता - १२
TABLE--XII

खालील तक्ता सरकारी वकीलांनी शासनाच्या वतीने २०१५, २०१६ व २०१७ मध्ये लढविलेल्या दिवाणी व फौजदारी दाव्यामध्ये शासनाच्या बाजूने व शासनाच्या विरुध्द निर्णय झालेल्या दाव्यांची माहिती दर्शविते.

The following table indicates the No. of Civil Cases and Criminal Cases in which the Government Pleaders appeared on behalf of Government and the No. of Cases decided in favour and against of Government in 2015, 2016 and 2017.

कार्यालय	दाखल झालेली प्रकरणे Cases filed			निकालात काढलेले दावे Cases disposed			शासनाच्या बाजूने निर्णय लागलेले दावे Cases decided in favour of Govt.			शासनाच्या विरुध्द निर्णय लागलेले दावे Cases decided against Govt.			Office
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
१. महाअधिवक्ता, मुंबई	230	--	--	58	--	--	57	--	--	1	--	--	1. Advocate General, Mumbai.
२. सहयोगी महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2. AssociateAdvocateGeneral,Mumbai
३. सरकारी वकील. उच्च न्यायालय, मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	3. Govt. Pleader, High Court, Mumbai.
४. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मूळ शाखा) मुंबई.	1973	--	--	1030	--	--	997	--	--	33	--	--	4. Govt. Pleader, (Original Side) Mumbai.
५. सरकारी वकील, व सरकारी अभियोक्ता,उच्च न्यायालय, अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई.	20445	--	--	7012	--	--	3867	--	--	3145	--	--	5.Govt. Pleader, and Public Prosecutor High Court Appellate Side (Write cell) Mumbai.
६. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर.	15838			18620	--	--	16547	--	--	9055	--	--	6. Govt. Pleader, High Court, Nagpur.
७. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	7. Govt. Pleader, High Court. Aurangabad.
८. मुख्य सादरकर्ता अधिकारी,													8. Chief Presenting Officer
मुंबई	1884	--	--	585	--	--	367	--	--	479	--	--	Mumbai
नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	182	--	--	Nagpur
औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	193	--	--	328	--	--	Aurangabad
९. सरकारी अभियोक्ता, ब्रन्मुंबई मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	9. Government
१०. सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.	278	--	--	203	--	--	200	--	--	3	--	--	10 Govt. Pleader, City Civil Court, Mumbai
११. सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	11. Govt. Pleader, Small Causes Court, Mumbai.
१२. सर्व जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते.	24318	--	--	22830	--	--	7604	--	--	15226	--	--	12. All District Govt. Pleaders and Public Prosecutors.

तक्ता – १२ चालू ..
TABLE -- XII Continu..

खालील तक्ता सरकारी वकीलांनी शासनाच्या वतीने २०१५, २०१६ व २०१७ मध्ये लढविलेल्या दिवाणी व फौजदारी दाव्यामध्ये शासनाच्या बाजूने व शासनाच्या विरुध्द निर्णय झालेल्या दाव्यांची माहिती दर्शवितो.

The following table indicates the No. of Civil Cases and Criminal Cases in which the Government Pleaders appeared on behalf of Government and the No. of Cases decided in favour and against of Government in 2015, 2016 and 2017.

कार्यालय	दाखल झालेली प्रकरणे Cases filed			निकालात काढलेले दावे Cases disposed			शासनाच्या बाजूने निर्णय लागलेले दावे Cases decided in favour of Govt.			शासनाच्या विरुध्द निर्णय लागलेले दावे Cases decided against Govt.			Office
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
१२. सर्व जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	12. All District Govt. Pleaders and Public Prosecutors.
अकोला	1270	--	--	2297	--	--	834	--	--	1463	--	--	Akola
अमरावती	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Amravti
औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
बिड	3544	--	--	2915	--	--	1062	--	--	1853	--	--	Beed
भंडारा	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
चंद्रपूर	429	--	--	443	--	--	174	--	--	269	--	--	Chandrapur
जळगांव	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalgoan
धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Dhule
बुलढाणा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nagpur
नाशिक	6494	--	--	5966	--	--	1713	--	--	4253	--	--	Nasik
उस्मानाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Usamanabad
नांदेड	3192	--	--	2901	--	--	1120	--	--	1781	--	--	Nanded
परभणी	3228	--	--	2946	--	--	926	--	--	2020	--	--	Parbhani
लातूर	465	--	--	434	--	--	30	--	--	404	--	--	Latur
पुणे	--	--	--	-	--	--	-	--	--	-	--	--	Pune
सांगली	2106	--	--	2210	--	--	746	--	--	1464	--	--	Sangli
सातारा	--	--	--	-	--	--	-	--	--	-	--	--	Satara
सिंधुदूर्ग-ओरस	598	--	--	423	--	--	137	--	--	286	--	--	Sindhudurg-Oras
अहमदनगार	2992	--	--	2295	--	--	862	--	--	1433	--	--	Ahemadnagar
रत्नागिरी	900	--	--	701	--	--	230	--	--	471	--	--	Ratnagiri
ठाणे	10427	--	--	6326	--	--	2526	--	--	3899	--	--	Thane
एकूण	**24318**	--	--	**22830**	--	--	**7604**	--	--	**15226**	--	--	Total

तक्ता - १३

TABLE--XIII

सरकारी वकिलांना मिळालेली फी व वादव्यय

२०१७-२०१८, २००१९-२०१९ २०१९-२०२० (३१-१२-२०१९ पर्यंत) मध्ये शासनाच्या वतीने चालविलेल्या दिवाणी व फौजदारी प्रकरणामध्ये सरकारी वकिलांना मिळालेली फी व वादव्यया खालील तक्ता दर्शवितो.

शासकीय विधी कामकाजाचे आचरण नियम, १९८४ च्या नियम १३७ व १३८ अनुसार फौजदारी प्रकरणातील फीची बिले, अधिदान मिळण्यासाठी सरकारी, वकिलांकडून कोषागाराकडे परस्पर सादर केली जातात, तसेच दिवाणी प्रकरणातील फी वादव्यया संबंधीची बिले विधि परामर्शीकडे मंजूरी व प्रति स्वाक्षरीसाठी सादर केली जातात. विधि व न्याय विभागात सदर बिले छाननी करुन मंजूर केली जातात व संबंधित सरकारी वकिलांकडे प्रति स्वाक्षरी करुन परत पाठविली जातात. तद्नंतर सरकारी वकील कोषागाराकडे अधिदान मिळण्याकरिता ती बिले सादर करतात.

Fees and Law charges earned by the Govt. Pleaders

The following table indicates the fees and law charges earned by the Government Pleaders in Civil and Criminal Cases conducted on behalf of Government during 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

In accordance with Rules 137 and 138 of the Rules for the conduct of the Legal Affairs of Government, 1984 Bills of fees in Criminal Cases are referred by Government Pleaders direct to the treasury for receiving payment. The fees and law charges bills of Government Pleaders in Civil Cases are referred to the Remembrancer of Legal Affairs for passing and counter signature. The said Bills are passed after scrutiny and returned duly countersigned by the Remembrancer of Legal Affairs to the concerned Government Pleaders. Thereafter the Government Pleader submits bills to the treasury for receiving payment.

कार्यालय	फौजदारी प्रकरणात मिळालेली फी Fees earned in Criminal Cases			फौजदारी प्रकरणातील झालेली वादव्यय Law charges incurred in Criminal Cases			दिवाणी प्रकरणात मिळालेली फी Fees earned in Civil Cases			दिवाणी प्रकरणातील झालेली वादव्यय Law charges incurred in Civil Cases			Office
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
(१) महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	(1) Advocate General, Mumbai.
(२) सहयोगी महाअधिवक्ता, मुंबई	0	--	--	--	--	--	--	--	--	0	0	--	(2) Asso. Advo. General, Mumbai.
(३) सरकारी वकील, व सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा (मुंबई)	30083850	--	--	7745	--	--	549400	--	--	0	0	--	(3) Gover. Pleader, High Court,
सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	
सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	
(४) सरकारी अभियोक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	0	--	--	0	0	--	(4) Pub. Prose. for Greater Mumbai.
(५) सरकारी वकील, नगर-दिवाणी न्यायालय, मुंबई	0	--	--	--	--	--	--	--	--	0	0	--	(5) Government Pleader, City Civil Court, Mumbai.
(६) सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई	0	--	--	0	--	--	878144	510284	--	0	0	--	(6) Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai.
(७) सर्व जिल्हा सरकारी वकील व अभियोक्ते.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	--	(7) All Dist. Govt. Pleaders, & Public Prosecutors.
(८) मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण मुंबई	0	--	--	0	--	--	--	--	--	0	0	--	(8) Chief Presenting Officers, Maharashtra Admnistrative Tribunal (Mum., Nagpur and
मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण औरंगाबाद	0	--	--	0	--	--	4900500	4692700	--	0	0	--	Aurangabad).
मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण नागपूर	0	--	--	0	--	--	4692700	--	--	0	0	--	
(९) सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मुळ) शाखा मुंबई.	0	--	--	0	--	--	--	--	--	0	0	--	

तक्ता–१४

TABLE - XIV

(IV) Personnel Summary **(चार) कर्मचारी विषयक**

गोषवारा

Designation		Scale of Pay/वेतनमान		No. of posts/पदसंख्या 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1		2		3	4	1
9. LEGAL ADVISERS AND COUNSELS						९-विधि सल्लागार व समुपदेशी
Gazetted-						राजपत्रित -
Advocate General	...	30,000 fixed retainer	...	1	1	महाअधिवक्ता
Associate Advocate Gerneral	...	20,000 fixed retainer	...	--	--	सहयोगी महाअधिवक्ता
Government Pleader, High Court, Mumbai	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई
Public Prosecutor, Greater, Mumbai	...	15,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी अभियोक्ता, बृहन्मुंबई.
Chief Presenting Officer-MAT (Mumbai, A'bad, & Nagpur)	...	15,000 fixed retainer	...	3	3	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी (म. प्र. न्या.) मुंबई, औरंगाबाद व नागपूर
Government Pleader, City Civil Court, Mumbai.	...	15,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Government Pleader, Small Causes, Court.	...	2500 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय
Public Prosecutor High Court, Mumbai.						अपर सरकारी वकील, आणि अति.,
Government Pleader, High Court, Nagpur	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर
Government Pleader, High Court, Aurangabad5--	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद
						आस्थापना अधिकारी
District Government Pleader	...	5000 fixed pay for District Government Pleaders	...	30	30	जिल्हा सरकारी वकील
Establishment Officer	...	9300-34800+4600	...	5	5	आास्थापना अधिकारी
Total-Gazetted	...			55	55	एकूण-राजपत्रित
Non-Gazetted, Class III-						अराजपत्रित, वर्ग तीन-
Accountant	...	9300–34800–G.P. 4300	...	4	4	लेखापाल
Superintendent	...	9300–34800–G.P. 4300	...	31	31	अधीक्षक
Assistant Superintendent	...	9300–34800–G.P. 4300	...	1	1	सहा. अधीक्षक
Librarian	...	5200–20200–G.P. 2800	...	2	2	ग्रंथपाल
Supervisory Senior Clerk	...	5200–20200–G.P. 2400	...	35	35	पर्यवेक्षक वरिष्ठ लिपिक
Senior Clerk	...	5200–20200–G.P. 2400	...	18	18	वरिष्ठ लिपिक
Stenographer (Higher Grade)	...	9300–34800–G.P. 4400	...	30	30	लघुलेखक (उ. श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	...	9300–34800–G.P. 4300	...	37	37	लघुलेखक (नि. श्रेणी)
Clerk-Typist	...	5200–20200–G.P. 1900	...	191	191	लिपिक-टंकलेखक
Clerk	...	5200–20200–G.P. 1900	...	8	8	लिपिक
Steno-Typist	...	5200–20200–G.P. 2400	...	9	9	लघु टंकलेखन
Typist	...	35200–20200–G.P. 1900	...	6	6	टंकलेखन
Driver		(Spl. pay Rs. 80)P. 2400	...	2	2	चालक
	...	5200–20200–G.P. 1900				
		Total-Class III	...	376	376	एकूण, वर्ग तीन
Class IV-						वर्ग चार-
Book Binder	...	4440–7440–G.P. 1600	...	--	--	पुस्तक बांधणीकार
Machine Operator	...	4440–7440–G.P. 1600	...	--	--	मशिन ऑपरेटर
Naik	...	4440–7440–G.P. 1600	...	--	--	नाईक
Filer	...	4440–7440–G.P. 1600	...	--	--	फाईलकरी
Peon	...	4440–7440–G.P. 1300	...	--	--	शिपाई
Sweeper	...	4440–7440–G.P. 1300	...	--	--	सफाईगार
		Total Class IV	...	--	--	एकूण-वर्ग चार
		Grand Total	...	--	--	एकूण बेरीज

धर्मादाय संघटनेच्या रचनेचा तक्ता
CHART OF THE CHARITY ORGANISATION

धर्मादाय संघटनेच्या रचनेचा तक्ता
Chart of the Charity Organisation

धर्मादाय आयुक्त
CHARITY COMMISSIONER

१		२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
मुख्यालय/H.O.		ठाणे/ Thane	रायगड/ Raigad	बृहन्मुंबई/ Gr.Mumbai	औरंगाबाद/ Aurangabad	नाशिक/ Nashik	लातूर/ Latur	पुणे/ Pune	अमरावती/ Amravati	कोल्हापूर/ Kolhapur	नागपूर/ Nagpur
धर्मादाय सह आयुक्त	लेखा संचालक										
Jt.Charity Commis-sioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt.Charity Commissioner सचिव,देवस्थान व्यवस्थापन समिती, कोल्हापूर/ Secretary, Devstan Management Commitee, Kolhapur	Director of Accounts सहायक लेखा संचालक	सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt.Charity Commissioner	सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt.Charity Commissioner	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commissioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner सहायक लेखा संचालक Asstt. Director of Accounts	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commissioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner जालना/Jalna सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner परभणी/Parbhani सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner नांदेड/Nanded सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner हिंगोली/Hingoli सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commissioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner जळगांव/Jalgaon सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner धुळे/Dhule सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner नंदुरबार/ Nandurbar सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commis-sioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commis-sioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commis-sioner सोलापूर/ Solapur सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commis-sioner उस्मानाबाद/ Usmanabad सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commis-sioner बीड/Beed सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commissioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner अहमदनगर/ Ahamadnagar सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner सातारा/Satara सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commissioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner अकोला/Akola सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner बुलढाणा/ Buldhana सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner यवतमाळ/ Yavtalmal सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner वाशिम/Wasim	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commissioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner सांगली/Sangali सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner रत्नागिरी/ Ratnagiri सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner सिंधुदुर्ग/ Sindhudurg सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner	धर्मादाय सह आयुक्त Jt.Charity Commissioner धर्मादाय उप आयुक्त Dy. Charity Commissioner सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner वर्धा/Wardha सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner भंडारा/Bhandara सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner चंद्रपूर/ Chandrapur सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner गडचिरोली/ Gadchiroli सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner गोंदिया/Gondia सहायक धर्मादाय आयुक्त Asstt. Chariry Commissioner

११. धर्मादाय संघटना

प्रस्तावना :

(१) धर्मादाय संघटना, धर्मादाय आयुक्त यांच्या प्रशासनाखाली महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० कार्यान्वित करण्याकरिता निर्माण केलेली आहे. या अधिनियमाद्वारे राज्यामधील सार्वजनिक न्यास, संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० प्रमाणे नोंद झालेल्या सार्वजनिक संस्था किंवा धार्मिक संस्था किंवा दोन्हीसह संस्था यावर नियंत्रण ठेवले जाते. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० अन्वये धर्मादाय आयुक्त हे धर्मादाय संघटनेचे प्रमुख असून एक निगम आहेत. कायद्यातील न्यायिक कार्यविषयक ठराविक तरतुदी व्यतिरिक्त धर्मादाय आयुक्तांना न्यासाचे पर्यवेक्षण व विनियोजन ही सर्वसाधारण कर्तव्ये तसेच काही न्यायिक कर्तव्य, विशेषतः अधिनियमामध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे बजवावी लागतात. धर्मादाय आयुक्त व त्यांचे अधिकारी यांना कायद्यान्वये अशा प्रशासकीय व न्यायिक कार्याबाबत कार्यवाही करावी लागते. त्या खेरीज धर्मादाय संघटनेचा प्रमुख या नात्याने व महाराष्ट्र राज्यातील सर्व सार्वजनिक न्यासांचा पालक व परिरक्षक म्हणून शासकीय कर्तव्य पार पाडीत असतात. अशा तऱ्हेने धर्मादाय आयुक्तांना चौकशी प्राधिकारी तसेच न्यायिक किंवा न्यायिकवत प्राधिकारी म्हणून काम करावे लागते,

(२) धर्मादाय आयुक्तांना, धर्मादाय सह-आयुक्त, धर्मादाय उप-आयुक्त व सहायक धर्मादाय आयुक्त हे न्यायिक कार्यात, न्यायिकवत व प्रशासकीय कार्यात मदत करतात तसेच लेखा संचालक व सहायक लेखा संचालक प्रशासकीय व लेखा विषयक कामात व संघटनेचे नियंत्रण करण्यात मदत करतात.

(३) धर्मादाय आयुक्तांना एखाद्या न्यासाचे काही व्यक्तीकडून विश्वासघाताने, गैरविनियोगामुळे, अपहारामुळे अगर निष्काळजीपणामुळे नुकसान झाले त्यासाठी विश्वस्तांना जबाबदार धरण्याचे किंवा तात्पुरते बडतर्फ करण्याचे व नवीन विश्वस्त नेमण्याचे अधिकार आहेत. तसेच न्यासांची योजना तयार करणे, मनाई हुकूम देणे. अपीलांची सुनावणी करणे पुनरीक्षण अर्जाचा विचार करणे इत्यादी अधिकार आहेत. त्यांच्या न्यायिकवत व प्रशासकीय कर्तव्यामध्ये न्यास निधीची गुंतवणूक करण्यास परवानगी देणे, न्यासाच्या मालमत्तेचे संरक्षण करणे, विश्वस्तांना कर्ज उभारण्याची व घेण्याची परवानगी देणे, न्यासाच्या हिशेबाचे खास परीक्षण करण्याचे आदेश देणे. न्यासाचे प्रशासन योग्य व्हावे म्हणून आदेश देणे, देण्याचे अधिकार अगर न्यासाचे संरक्षण अथवा त्याच्या मालमत्तेचे संरक्षण करणे, एखाद्या न्यासाच्या कामकाजाबाबत चौकशी सुरु करणे, न्यासाच्या विश्वस्ता विरुध्द अथवा संबंधित व्यक्तीविरुध्द फौजदारी फिर्याद दाखल करणे अथवा अशी फिर्याद दाखल करण्यास मंजुरी देणे व विश्वस्तांना याबाबत जिल्हा न्यायालयामध्ये फिर्याद नोंदविण्यास मान्यता देणे इत्यादी कामाचा समावेश होतो. धर्मादाय आयुक्तांना पंढरपूर मंदिराविषयी जी तात्पूरती समिती आहे त्यावर ही देखरेख ठेवावी लागते. तसेच ते देवस्थान व्यवस्थापन समिती, पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर यांच्या कामकाजावर देखरेख ठेवतात.

(४) धर्मादाय आयुक्त हे संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० अनुसार संस्था निबंधक सुध्दा आहेत व त्या अधिनियमाखाली नोंदणी झालेल्या संस्थाच्या कामकाजावर ते देखरेख ठेवतात.

(५) सार्वजनिक न्यासाना मार्गदर्शन व्हावे व चांगली सेवा उपलब्ध व्हावी तसेच धर्मादाय संघटनेचे कामकाज सुरळीत चालावे म्हणून धर्मादाय संघटनेची दिनांक १३-१-२००० पासून पुनर्रचना करण्यात आली असून ३६ सार्वजनिक प्रादेशिक कार्यालये स्थापन झालेली आहेत. धर्मादाय सहआयुक्त, उप धर्मादाय आयुक्त आणि सहायक धर्मादाय आयुक्त हे महाराष्ट्र सार्वजनिक न्यास अधिनियम १९५० अन्वये अथवा शासनाने अधिनियमान्वये प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार आपली कामे व कर्तव्ये पार पाडतात.

(६) उपरोक्त अधिनियमानुसर लावण्यात येणाऱ्या फी आणि इतर प्रशासकीय खर्चासाठी सार्वजनिक न्यासाकडून घेण्यात येणारी फी, इतर वर्गणी, अधिनियमानुसार होणारी वसुली इ. माध्यमातून निर्माण होणाऱ्या निधीचा वापर शासनाने अथवा स्थानिक प्राधिकरणांनी दिलेल्या वर्गणीतून स्थापन करण्यात आलेल्या सार्वजनिक न्यासाच्या कामकाजाकरीता होणारा खर्च भागविण्याकरीता धर्मादाय आयुक्त आणि त्यांचा कर्मचारी वर्ग यांचे वेतन आणि भत्ते याकरिता शासनाने केलेल्या खर्चाची प्रतिपूर्ती करण्याकरीता व या अधिनियमातील तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यासाठी करण्यात येतो. परंतु महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क अंतर्गत P.I.L ४०-२००७ मध्ये दि. २५-९-२००९ रोजी मा. उच्च न्यायालयच्या आदेशान्वये २% अंशदान /फी वसुलीस स्थगिती देण्यात आली. सध्या सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीतील रक्कम दिवसेंदिवस मी होत असल्याने भविष्यात कर्मचारी तेतन/भत्ते इतर खर्चाच्या दृष्टीने अंशदान पुन्हा सुरू करण्यात करता मा. उच्च न्यायालय (मुंबई) येथे Civil Application दखल करण्यात आली आहे.

(७) महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त संस्था, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनिमय, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय-दान निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधीचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहिल.

(८) **धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांसाठी जागा उपलब्ध करुन घेण्याची कार्यवाही :- त्यामध्ये सद्यस्थितीत भाडेतत्वावर कार्यरत असलेली जिल्ह्यांची कार्यालय १३ आहेत. प्रशासकीय/शासकीय इमारतीत कार्यरत असलेल्या जिल्ह्याची संख्या ४ आहे. कार्यालयासाठी जागा प्राप्त होऊन ताबा घेतलेले जिल्हयाची संख्या १७ आहे. स्वःची व भाडयाची इमारत असलेले जिल्ह्यांची संख्या २ आहे. राज्यातील सर्व जिल्हा कार्यालयांकरिता जागांची सद्यस्थिती दर्शविणारा तक्ता सोबत जोडण्यात आला आहे. (परिशिष्ट-अ)**

धर्मादाय संघटनेच्या अधिनस्त कार्यालयासाठी जागा प्राप्त करण्यासाठी १२ जिल्ह्याचे प्रस्ताव महसूल विभागाकडे प्रलंबित आहे. नागपूर, पुणे, अकोला, कोल्हापूर, या कार्यालयांची जागा पुरेशी आहे. अहमदनगर, औरंगाबाद, कार्यालयाचे नवीन इमारतीचे बांधकाम पूर्ण झाले असून, सदर इमारतीत दैनंदिन कामकाज सुरु झाले आहे. जालना, यवतमाळ, सोलापूर सातारा, कार्यालयाच्या बांधकाम सुरु आहे. पालघर कार्यालयासाठी भाड्यांची जागा ताब्यात घेतली असून पालघर कार्यालय कार्यान्वित झाले आहे. मुंबई कार्यालय हे मुख्यालय इमारतीत कार्यरत असून, सध्या मुख्यालयाचा इमारतीचे Structral audit करण्यात आलेले असून, सदरची इमारत बांधकाम सरचना धोकादायक असल्याने ती लवकरात-लवकर रिक्त करणार आहे, सदरच्या कार्यालयासाठी RAMNORD HOUSE हि इमारत भाडेतत्वावर घेण्याकरीता “वीर जिजामाता टेक्नीकल इंस्टीट्युट” या संस्थेद्वारे STRUCTRAL AUDIT करण्यात येणार आहे. “वीर जिजामाता टेक्नीकल इंस्टीट्युट” या संस्थेद्वार STRUCTRAL AUDIT सादर केल्यानंतर पुढील निर्णय घेण्यात येईल.

(९) **रुग्णालय योजना :-** नोंदणीकृत न्यासाद्वारे संचालित रुग्णालयांतर्फे निर्धन व दुर्बल घटकातील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने वैद्यकीय उपचार.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क क अंतर्गत मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी रिट याचिका (पीआयएल) क्रमांक ३१३२/०४ मध्ये निर्धन व दुर्बल घटकांतील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने धर्मादाय रुग्णालय/वैद्यकीय केंद्र येथे वैद्यकीय उपचार मिळण्याकरीता मंजूर केलेली योजना दिनांक १ सप्टेंबर २००६ पासून अंमलात आली आहे. या योजनेनुसार खालीलप्रमाणे रुग्ण सवलतीस पात्र आहेत.

निर्धन रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये ८५,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात पुर्णपणे मोफत उपचारांची सोय आहेत.

दुर्बल घटकातील रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये १,६०,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात सवलतीच्या दरात वैद्यकीय उपचार उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ठ ब मध्ये सदर योजनेच्या लाभार्थिंची माहिती देण्यात आली आहे. दि. २४-८-२०१५ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदय यांच्या हस्ते योजनेची माहिती व योजनेचा माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयाच्या ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत रुग्णालय मोड्यूल गो-लाइव्ह करण्यात आलेले आहे, जेणेकरुण सर्वसामान्य जनतेस धर्मादाय रुग्णालयांची आवश्यक ती माहिती सहजपणे उपलब्ध होऊ शकते. सदर मोड्यूलवरून राखीव खाटापैकी किती खाटा उपलब्ध आहेत, संपर्क व्यक्तींचे, संपर्क क्रमांक वगैरे अशा प्रकारची आवश्यक माहिती मिळू शकते.

विधि व न्याय विभागाच्या दिनांक २७-१-२०१६ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार, योजनेची माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयांतर्गत ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत सुरु करण्यात आलेल्या रुग्णालय मोड्यूलचे संनियंत्रण करण्यास व धर्मादाय रुग्णालयमध्ये आरोग्य सेवकांची नेमणूक करण्यास राज्य आरोग्य हमी सोयायटीस (राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सोसायटी) प्राधिकृत केले. त्यानुसार प्रथम टप्प्यात मुंबई जिल्ह्यातील एकुण २५ धर्मादाय रुग्णालयात, पुणे जिल्ह्यातील एकुण ८ धर्मादाय रुग्णालयात व नासिक जिल्ह्यातील रुगालयात व नासिक जिल्ह्यातील ०३ धर्मादाय रुग्णालयात धर्मादाय आरोग्य सेवकाची नियुक्ती केली आहे.

Real time basis वर खाटांच्या उपलब्धतेची माहिती प्राप्त होण्यासाठी पथदर्शी प्रकल्प म्हणून मुंबई जिल्ह्याती खालील महानगरपालिका व शासकीय रुग्णालयात स्मार्ट टीव्ही लावण्यात आले आहेत.

१) सेन्ट जॉर्ज रुग्णालय २) सायन ऑस्पिटल ३) के . इ. एम. रुग्णालय ४) नायर ऑस्पिटल ५) जे. जे. हॉस्पिटल

त्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाचे दि.६/६/२०१८ रोजीच्या पत्रानुसार राज्यातील १९ जिल्ह्यातील शासकीय/महानगरपलिका रुग्णालयात २५ व मा. मुख्यमंत्री सहाय्ता कक्ष मंत्रालय मुंबई येथे १ याप्रमाणे एकुण २६ ठिकाणी स्मार्ट टिव्ही स्थापित करण्यात आले. १) शासकीय वैद्यकीय महाविद्याल, अकोला. २) जिल्हा स्त्री रुग्णालय, अकोला. ३) जिल्हा सामान्य, जालना, ६) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर. ७) सुपर स्पेशालिटी रुग्णालय नागपूर, ८) जिल्हा सामान्य, वाशीम ९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, गडचिरोली. १०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय वर्धा, ११) वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, यवतमाळ १२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, जळगाव. १३) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, बुलढाणा. १४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व सर्वोपचार रुग्णालय, लातूर १५) सून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे. १६) जिल्हा सामान्य, पुणे १७) पुणे मनपा दवाखाना, पुणे. १८) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, उस्मानाबाद. १९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, परभणी २०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नाशिक. २१) सामानय रुग्णालय, मालेगाव २२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, हिंगोली. २३) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, (ओ.पी.डी. विभाग) औरंगाबाद. २४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद. २५) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नांदेड. २६) मा. मुख्यामंत्री वैद्यकीय सहायता कक्ष मंत्रालय मंबई. या २६ ठिकाणी स्मार्ट टिव्ही स्थापित करण्यात आले आहेत.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरीता अधिनियम.

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था (सुधारणा) अधिनियमय, २०१९ असे संक्षिप्त नाव म्हणावे.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार, जून २९, २०१९/ आषाढ ८, शके १९४१.

२. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, याच्या कलम ४१ अ अ मध्ये, ...

(क) पोट-कलम १ मध्ये

(एक) खंड (ब) मध्ये "ज्याच्यावर उपचार" या मजकुरानंतर "(नेत्रांतर्गत (इंट्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया यांसह)" हा मजकूर समाविष्ठ करण्यात येईल;

(दोन) खंड (क) मध्ये, "उपचार करुन घेण्यासाठी" हा मजकूर समाविष्ठ करण्यात येईल;

(तीन) परंतूकानंतर, पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :

"परंतू आणखी असे की, जेथे केंद्र किंवा राज्य शासन किंवा राज्य शासन किंवा इतर कोणतीही संस्था यांच्याकडून प्राप्त होणाऱ्या सहाय्यातून व अनुदानातून वैद्यकीय केंद्रात एखाद्या व्यक्तीवर नेत्रांतर्गत (इंट्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया करण्यात आली असेल त्याबाबतीत, अशी शस्त्रक्रिया करुन घेण्याऱ्या व्यक्तीची, खंड (ब) किंवा, यथास्थिती, खंड (क) च्या प्रयोजनासाठी लाभार्थी म्हणून गणना करण्यात येणार नाही";

(ख) पोट-कलम (५) मध्ये "किंवा नेत्रांतर्गत (इंट्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया" हा मजकूर वगळण्यात येईल.

मा. धर्मादाय आयुक्त यांच्याद्वारे नानावटी रुग्णालयास अचानक भेट देऊन रुग्णालयातील त्रुटीबाबत विश्वस्तावर फौजदारी गुन्हा दाखल करुन रु. ५ लाख इतक्या रकमेचा दंड मुख्यमंत्री सहायता निधीमध्ये जमा करण्यात आला आहे. "धर्मादाय रुग्णालये गरीब रुग्णाच्या दारी" ह्या विशेष अभियानाद्वारे दि. ४-११-२०१७ व दि. ३-१२-२०१७ रोजी मुंबई व महाराष्ट्रतील झोपडपट्टी व फुटपाथ वरील ६७००० गरीब रुग्णांच्या आरोग्याची मोफत तपासणी करण्यात आली.

(१०) ई-गव्हर्नंस प्रकल्प :- धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त कार्यालयामध्ये ई गव्हर्नस ॲप्लिकेशन ची अंमलबजावणी करणे करिता निविदा प्रक्रिये व्द्रारे न्यूनतम निविदाकर (L1) म्हणून प्राप्त झालेल्या M/S Mastek Ltd. म्हणून या संस्थेची System Integretor म्हणून निवड करण्यात आलेली आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सर्व कार्यालयातील ई गव्हर्नस ॲप्लीकेशनची अंमलबजावणी करण्याकरीता येणाऱ्या रु .३,१२,२६,०५९/-(सेवा करासहित)(रुपये तीन कोटी बारा लाख सव्वीस हजार एकोणसाठ फक्त) इतक्या खर्चास सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधितून भागविण्यात मान्यता मिळाली आहे. मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथील रित

पिटीशन (IPL) क्र. ३१३२/२००४ मधील दि. १७-८-२००६ व दि. १५-४-२०१५ रोजीचे आदेशाप्रमाणे मुजूर योजनेनुसार हॉस्पिटल करिता मॉडेयल बनविण्यात आलेले आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सदर संकेत स्थळावरील हॉस्पिटल मॉडयूलचे मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या हस्ते दि. २६-८-२०१५ रोजी उदघाटन करण्यात आले.

धर्मादाय संघटनेचे स्वतंत्र Softwar विकसित (e-govermante project) करण्यातचे काम आता पूर्ण झाले आहे. आता मे मारटेक लिलि यांचेकडून सॉफ्टेवेअर सिवमुरिटी ऑडिस्करिता पाठविण्यात आलेले आहे सदर सिक्युरिटी ऑडिटचे सर्टिफेकेट प्राप्त झाल्यानंतर महाराष्ट्र शासनाच्या स्टेट डेटा सेंटर येथे सर्व्हर वर डिफ्लाय केले जातील फेब्रुवारी, २०१६ च्या पहिल्या आठवड्यामध्ये गोलाईव्ह होणे अपेक्षित आहे.

शासन निर्णय क्रमांक :- LNJD/D१७०११/१० /२०१४Desk १७, दि.२१/८/२०१४ अन्वये.धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त असलेल्या कार्यालयामधील अभिलेख्यांचे स्कॅनिंग व डिजीटायझेशन करण्याकरिता निविदा प्रक्रियेव्दारे न्यूनतम निविदाकार (L1)असलेल्या,M/s karve Data Management Service या संस्थेची निवड करण्यात आलेली आहे, त्याच्या कामाचा तपशिल परिशिष्ट क मध्ये देण्यात आलेला आहे.

११) **नवीन ७७३ पदांना मंजूरी** - महाराष्ट्र सार्वजनीक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० व नियम१९५१ तसेच संस्था नोंदणी कायदा १८६० अंतर्गत कामकाज करणेकरीता व प्रशासन प्रभावी व गतिमान करण्यासाठी शासनाने शासन निर्णय क्रमांक - सीएचए-२०११/८२१/प्र.क्र.९३/का-१ दिनांक १४ मार्च २०१२ अन्वये ७७३ नविन पदांची निर्मीती केली असुन त्यापैकी ४०४ पदांची भरती करण्यात आलेली आहे व उर्वरीत पदांची भरतीची प्रक्रिया सुरु आहे.

(१२) धर्मादाय संघटनेतील गट ब अराजपात्रत व गट क संवर्गातील अधिक्षक/जनसंकर्प अधिकारी, लेखापाल/निरीक्षक/न्याय लिपिक, वरिष्ठ लिपिक/अभिलेखापाल, लिपिक टंकलेखक या संवर्गातील पदांचे सेवाप्रवेश नियम शासनाच्या दि. १७/११/२०१२ रोजीच्या अधिसूचनेनुसार तयार करण्यात आले आहेत. सदर अधिसूचनेनुसार वरील सर्व पदांवर पदोन्नती आणि नामनिर्देशनाने नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना विहित केलेली विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे आवश्यक असल्याने सामायिक परीक्षेची नियमावली शासनाने मान्य करुन त्याबाबतची धिसूचना क्रमांक सीएचए-२०१४/६३९/प्र.क्र.११५/कार्य.१, दि. ०३/१२/२०१५ रोजी निर्गमित करण्यात आली असून त्यानुसार दि. २१/०२/२०१६ रोजी प्रथम सामायिक विभागीय परीक्षा आयोजित करण्यात आलेली आहे.

(१३) कायद्यातील तांत्रिक बाबींच्या माहिती अभावी विश्वस्तांवर कोणतेही तांत्रिक गुन्हे दाखल होऊ नयेत या कारणास्तव तसेच महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० कायद्यातील महत्वाच्या बाबी विश्वस्तांना अवगत करुन देणे याकरिता सन २०१५ मध्ये विश्वस्त संस्था तंटामुक्त व्हावा म्हणून सोलापूर, औरंगाबाद अहमदनगर, सातारा तसेच बारामती येथे कार्यशाळा आयोजित करण्यात आल्या होत्या, यामध्ये मा. मर्धादाय आयुक्तांनी विश्वस्तांना मार्गदर्शन केले बारामती येथील कार्यशाळेमध्ये मा. शरद पवार साहेब उपस्थित होते. आणि औरंगाबाद येथील कार्यशाळेत मा. न्यायमूर्ती के. यु. चांदीवाल होते.

(१४) सहधर्मादाय आयुक्त कायारलय, औरंगाबाद येथील कार्यालयीन इमारतीच्या उद्घाटन प्रसंगी मा. मुख्यमंत्री महोदय, मा. मुख्य न्यायमुर्ती आणि मा. विधानसभा अध्यक्ष यांच्याशी झालेल्या चर्चेनुसार तसेच मा. मुख्य सचिव कार्यालयातून प्राप्त झालेल्या आदेशानुसार मा. धर्मादाय आयुक्तांनी महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० च्या कलम २२ या कलमांतर्गत (३) (A) व (३) (AA) या पोटकलमांचा अंतर्भाव करण्याचे तसेच वरील अधिनियमातील कलम ३६ A मध्ये काही दुरुस्ती करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(१५) दिनांक १२/१२/२०१५ रोजी राष्ट्रीय महालोक अदालत आयोजीत करण्यात आली होती त्यामध्ये ठेवण्यात आलेल्या एकुण ११६७ प्रकरणपैकी २३० प्रकरणे निकाली काढण्यात आली.

(१६) धर्मादाय कार्यालयात प्राप्त होणाऱ्या अवादातील बदल अर्जाचा त्वरित निपटारा व्हावा म्हणून विशेष उपक्रम (Special drive) घेण्यात आला. त्यामध्ये राज्यात एकूण २५००० अर्ज निकाली काढण्यात आले.

(१७) पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३, च्या तरतुदीनुसार पंढरपूर येथील श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराचा कारभार दि.२६.२.१९८५ पासून श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती, पंढरपूरकडे शासनामार्फत सोपविण्यात आलेला आहे. तथापि, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि. १५-१-२०१४ रोजी अंतिम निर्णय दिल्यामुळे मंदिरातील बडवे, उत्पात व इतर यांचे अधिकार नष्ट झालेले आहेत आणि पंढरपूर मंदिरे अधिनियमानुसार श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीकडे या मंदिराचे संपूर्ण व्यवस्थापन आलेले आहे त्यानुसार मंदिरे समितीमार्फत वारकऱ्यांसाठी विविध प्रकारच्या सोयी-सुविधा खालीलप्रमाणे पुरविण्यात येत आहेत.

श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप :- भाविकांच्या दर्शनाची सोय सुलभ पध्दतीने व्हावी व भाविकांना दर्शन घेताना कमीतकमी वेळेत व शिस्तबध्द पध्दतीने दर्शन व्हावे या हेतूने पाच मजली श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप १९८७ साली भाविकांसाठी तयार केला. त्यासाठी अंदाजे रु. २ कोटी ६५ लाख खर्च झाले. त्यामध्ये मंदिराच्या सोयीसाठी फोटो स्टॉल, चप्पल स्टॉल स्टँड, मोबाइ्रल लॉकर्स सुविधा, स्कॅनर मशिन इत्यादी बाबी उपलब्ध करण्यात आलेल्या आहेत. यात्रा कालावधीत आषाढी , कार्तिकी, माघ चैत्र दर्शनासाठी रांग मंदिरा पासू ७ ते ८ किलो मिटर लांब जाते. त्यासाठी मंदिरापासून ते गोपाळपूर रस्त्या पर्यंत भाविकांचे ऊन, वारा, पाऊस, इत्यादी पासून संरक्षण व्हावे म्हणून बारेकेटीग व दर्शनबारीसाठी पत्राशेड उभारले जातात. दर्शनरांगेमध्ये व दर्शन मंडपात भाविकासाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय, स्वच्छतागृहे तसेच त्याठिकाणची साफसफाई वेळोवेळी केली जाते. तसेच बारी येणाऱ्या स्त्री भाविकांचे लहान पर्स स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी केली जाते.

बुंदी लाडूप्रसाद :- मंदिर समितीच्या वतीने दि. २२-३-१९८५ पासून गुढी पाडव्याचे मुहुर्तावर मार्फत बुंदीचा लाडू प्रसाद म्हणून अल्पदरात भाविकांना वितरण करणेचे काम चालू केले. मंदिराच्या परिसरामध्ये दोन ठिकाणी लाडू प्रसाद विक्री केंद्र चालू आहेत. भाविकांच्या मागणीनुसार प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) पंधरा रुपये या दराने मंदिर समितीचे वतीने पुरवठा केला जातो. तसेच यात्रा कालावधीत आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये लाडूप्रसाद विक्रीचे जादा स्टॉल उभारले जातात. तसेच प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) रु. १०/- देणगी मुल्य आकारून एकादशी दिवशी राजगिरा लाडूप्रसाद भाविकांना उपलब्ध करून देण्यात येतो.

गोशाळा :- मंदिर समितीचे वतीने गोशाळा सन १९९० पासून सूरू करण्यात आली असून त्यामध्ये लहान मोठी गाई, वासरे, खोंडे इत्यादी मिळून १३२ जनावरे आहेत दुभत्या गाईची संख्या सर्वसाधारण २० असून सद्य परिस्थितीतला ७५ लिटर दुध प्राप्त होते. त्या दुधाचा वापर श्री विठ्ठल व रूक्मिणी यांचे नित्योपचारात अभिषेक व महानैवेद्य व उर्वरीत दुध अन्नछत्र येथे वापरण्यात येते गोशाळेतील जनावरांना सकस आहार मंदिर समिती मार्फत योग्य रितीने पुरवला जातो. तसेच गोशाळेसाठी भाविकांकडून पशुखाद्या योजने साठी देणगी स्विकारली जाते. तसेच भाविकांकडून मोफत चारा प्राप्त झालेस तो ही स्विकारला जातो. गोशाळेतील जनावरांची स्वच्छता व आरोग्य विषयक बाबी कडे तसेच लसीकरण इत्यादी बाबतची दक्षता कटाक्ष रितीने घेतली जाते व वेळोवेळी जनावरांची पशुवैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत तपासणी केली जाते व वार्षिक निविदा काढून जनावरांसाठी वार्षिक कडबा खरेदी केला जातो.

अन्नछत्र :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांसाठी दिनांक २०/३/१९९६ अन्नछत्र सुरु करण्यात आले असून सदरचे अन्नछत्र पूर्ण वर्ष भर भाविकांसाठी उपलब्ध असून दररोज सर्व साधारण पणे १००० ते ११०० भाविक विनामुलय सदर प्रसादाचा लाभ घेतात भाविकांना पोट भर प्रसादाचा लाभ दिला जातो. अन्नछत्रासाठी अंदाजे २२ लाख रुपये वार्षिक खर्च होतात. तेथे स्वच्छता, भाविकांच्या पिण्याच्या पाण्याची सोय व स्वच्छता गृहाची व्यवस्था निटनेटकेपणे ठेवली जाते. भाविकांकडून अन्नदानासाठी अन्नछत्र वाढदिवस योजना मंदिर समिती मार्फत राबविली जाते त्याचा प्रचंड प्रतिसाठ भाविकांकडून मंदिर समितीस मिळत आहे तसेच धान्य रुपाणे अन्नछत्रासाठी देणगी स्विकारली जाते.त्यासाठी ही भाविकांकडून चांगली प्रतिसाद मिळत आहे.

श्री संत तुकाराम भवन :- मंदिरातील परंपरेनुसार धार्मिक कार्यक्रम पार पाठण्याचे हेतूने मंदिरा लगत श्री जगतृगुरू संत तुकाराम महाराज भवन या नावाने इमारत समितीचे वतीने बांधण्यात आली असून त्याचे उद्‌घाटन दि. ७-७-२००६ रोजी करण्यात आले. त्या ठिकाणी सामाजिक, धार्मिक, आध्यात्मिक भजन, किर्तन, प्रवचन इत्यादी कार्यक्रम करण्यात येतात तसेच संत साहित्याचा आभ्यास भाविकांना व्हावा या हेतूने त्याठिकाणी संत साहित्य ग्रंथालय व वाचनालय सुरू करण्यात आलेले आहे. तसेच आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये मंदिराच्या सेवेसाठी येणारे स्वंयसेवक, कमांडो, तसेच पोलिस नियंत्रण कक्ष इत्यादी लोकांची सर्व साधारण ५०० ते ६०० लोकांची निवासाची सोय केली जाते.

भक्तनिवास :- १) मंदिर समितीचे वतीने भाविकांचे सोयीसाठी महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ (एमटीडीसी) यांचे कउील वार्षिक रक्कम रू.८ लाख या भाडे तत्वावर सदरची इमारत समितीचे वतीने चालविण्यास सन १९९५ पासून घेतली असून तेथे भाविकांना अल्प दराने निवासाची सोय करण्यात येते. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. निवासाची सोय करून देण्यात येते. तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्त्म रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सोर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्वे नं. ५९ मध्ये वेदांत फौडेशन यांचे वतीने बांधकाम करुन ३० खोल्याचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०११ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतिने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्वे नं. ५९ मध्ये व्हिडिओकॉन पा. लि. (शेठ नंदलाजी धूत) यांचे वतीने ३४ खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०१२ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतिने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. तसेच भाविकांसाठी उपहार गृहाची सोय करण्यात आलेली आहे.

समितीच्या वतीने सर्व्हे नं. ५९ मध्ये नवीन अद्यावत ३०० खोल्यांचे भक्तनिवास बांधकाम सुरू करण्यात आले आहे. सदरचे बांधकाम अंतिम टप्प्यावर आहे.

चप्पल स्टॅड :- भाविकांनसाठी चप्पल स्टॅडची मोफत सोय श्री. संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडपात करण्यात आलेली आहे.

पिण्याच्या पाण्याची सोय :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिर व मंदिराच्या परिसरात भाविकांसाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय केली जात होती. तथापी भाविकांना शुध्द व थंड पाणी चांगल्या रितीने मिळावे या हेतूने समितीचे वतीने उत्तरद्वार, नामदेव पायरी, संत तुकाराम भवन या तीनही ठिकाणी वॉटर प्युअरी फायर प्लॅन्ट बसवून शुध्द पाण्याची सोय बाराही महिने केलेली आहे. त्याचा भाविक उत्तम रितीने लाभ घेत असून भाविकांतून समाधान व्यक्त होत आहे. तसेच श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भविकांना शुध्द पिण्याचे पाणी उपलब्ध करुन देण्याच्या दृष्टीने पंढरपूर शहरातील खालील ठिकाणे निश्चित करुन, सदर ठिकाणी ए.टी.एम. बसविण्यात आले आहे. त्यामधून रक्कम रु. १/- प्रमाणे एक लिटर मिनरल पाणी उपलब्ध करुन देण्यात येते.

१) तहसिल कार्यालय २) नवीन एस.टी. बसस्थानक

३) प्रदिक्षणा मार्ग, काळा मारुती शेजारी, नगर परिक्षद शाळा नं. ६ गेट शेजारी

४) महाद्वार पोलीस चौकी जवळ. ५) महात्मा फुले पुतळ्याशेजारी, संतपेठ.

सी. सी. टी. व्ही :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिरातील अंतर्गत सुरक्षा व हालचाली तसेच मंदिरा बाहेरील परिसरातील सुरक्षा व हालचाली च्या दृष्टीने समितीचे वतीने कायम स्वरुपी ६४ कॅमेऱ्याची सोय व यात्रा कालावधी मध्ये जादा ३० कॅमेऱ्याची सोय करण्यात येत, त्याचे सर्व नियंत्रण समितीचे कार्यालयात कंट्रोल रूम द्वारे केले जाते. त्याचा सर्व साधारण पणे २३ दिवस डाटा पाहण्यासाठी उपलब्ध होतो.

वॉकी टॉकी :- मंदिर समितीचे वतीने व सुरक्षेच्या दृष्टीने सर्व सुरक्षा कर्मचारी यांना २० वॉकी टॉकी देण्यात आलेल्या आहेत त्यासाठी दोन बेस स्टेशन बसविण्यात आलेले आहेत. भाविकांना यात्रा कालावधी व इतर वेळी दर्शन सुलभ व्हावे व दर्शन रांगेची व्यवस्था निट नेटकेपणे रहावी यासाठी वॉकी टॉकीचा उपयोग चांगल्या पध्दतीने होते.

ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांच्या सोयीसाठी व सुलभ दर्शन होणेच्या दृष्टीने भाविकांचा बहुमुल्य वेळ दर्शन रांगेत तासनंतास उभा राहून वेळ जात होता. याची दखल घेवून ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था श्री विठ्ठल रूक्मिणी मंदिर समितीचे वतीने *www. vitthalrukminimandir. org* ही वेबसाईट सन २०१३ पासून सुरू करण्यात आले असून यात्रा कालावधीत व इतर सर्व दिवशी भाविक ऑनलाईन दर्शन बुकींग करून दर्शनाचा लाभ घेतात. त्यासाठी मंदिर समितीचे वतीने स्वतंत्र दर्शन रांगेची व्यवस्था केलेली आहे.

ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने जे भाविक पंढरपूर येथे यंवु शकत नाहीत व त्यांची मंदिर समिती देणगी देण्याची इच्छा आहे. व मंदिरातील विविध योजनांमध्ये देणगी देण्यास इच्छुक आहेत. अशा भाविकांना ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था *www. vitthalrukminimandir. org* ह्या वेबसाईटवर सुरू करण्यात आलेली आहे.

देणगी :- मंदिर समितीचे वतीन भाविकांकडून येणाऱ्या सोन, चांदी, रोख रक्क्म, भेट वस्तु स्वरूपात ऐणाऱ्या देणगी बाबत समितीचे वतीने भाविकांना त्याची रितसर पावती देण्यात येते व त्या भाविकांचा मानसन्मान केला जातो. तसेच सोने व चांदी याची नोंद रजिसटरला घेण्यात येते व ते सुरक्षित पणे खजिन्यात ठेवण्यात येते त्याच प्रमाणे रोख स्वरूपात आलेली देणगी रक्कमेची भाविकांना रितसर पावती देवून त्या रकमेचा भरणा बॅंकेत केला जातो.

हुंडीपेटी (देणगी पेटी) :- मंदिर समितीच्या वतीने मंदिरामध्ये श्री विठ्ठल रूक्मिणी गाभारा व इतर परिवार देवतांच्या ठिकाणी ठेवण्यात आलेल्या दान पेट्याची मोजदाद ही विधी व न्याय खाते यांचे सूचनेप्रमाणे प्रति आठवड्याला मोजणी करण्यात येवून सदरची रक्कम त्याच दिवशी बॅंकेत भरली जाते. तसेच श्री विठ्ठल व रुक्मिणी गाभाऱ्यातील (पायावरील) दान येणाऱ्या देणगी पेटयाची मोजदाद दररोज करून ती बॅंकेत भरण्यात येते.

मंदिरातील नित्यांपचार :- मा. सर्वोच्च न्यायालय दिल्ली यांचे कडील दिनांक १५-१-२०१४ चे निकालाप्रमाणे मंदिराचा संपूर्ण ताबा मंदिर समितीने

घेतलेला असून त्याची अमंलबजावणी दिनांक १७-१-२०१४ चे मध्यरात्री पासून करण्यात आलेली असून मंदिरामध्ये बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी

यांचा कोणताही हक्क अधिकार राहिलेला नाही. त्या दिवसापासून देवाचे गाभाऱ्यामध्ये अथवा यजमानकृत्य करणेस त्यांना मज्जाव करण्यात आलेला असून त्याप्रमाणे बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी यांचा अडथळा ही राहीलेला नाही. मंदिर समिती अधिनियम १९७३ चे नियमाप्रमाणे व त्यातील तरतुदी प्रमाणे श्री विठ्ठल रूक्मिणी यांचे नित्योपचार व पारंपारिक सण व उत्सव पूर्व परंपरेनुसार त्याच तोलामोलाने व रित रिवाजानुसार साजरे केले जातात व ते करणेचे कार्यवाही मंदिर समिती कटाक्षाने दक्षता घेत आहे. पंढरपूर वासियांना प्रातःकाळी ५.३० ते ६.०० वाजता दर्शन व्यवस्था (चार वाऱ्यांचे वेळी दशमी, एकादशी व द्वादशी हे दिवस व शुध्द एकादशी, गोकुळ अष्टमी, शिवरात्री हे दिवस सोडून)

मंदिर सुरक्षा :-

१) अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने अंतर्गत सुरक्षेसाठी माजी सैनिक यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे व स्त्री सुरक्षा कर्मचारी म्हणून होमगार्ड यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे.

२) बाह्य सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर सुरक्षेसाठी श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर सुरक्षा पोलीस निरीक्षक १ उपपोलीस निरीक्षक २ व पोलीस सुरक्षा कर्मचारी २८ असे एकूण ३१ कर्मचारी मंदिर सुरक्षेसाठी आहेत.

दुष्काळ ग्रस्तांना मदत :- मंदिर समितीचे वतीने महाराष्ट्रामध्ये सन २०१३ व २०१७ मध्ये पडलेल्या भिषण दुष्काळ परिस्थिती मध्ये दुष्काळ ग्रस्तांना मदत व्हावी या हेतूने शासन मान्येतेनुसार मंदिर समितीचे वतीने तीन कोटी रुपयाचा निधी मा. मुख्यमंत्री सहाय्यत निधी देण्यात आला आहे.

शौचालय व वृक्षारोपण निधी :- मा. जिल्हाधिकारी, सोलापूर यांनी मुंबई उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार शौचालय व वृक्षारोपणसाठी निधी देणबाबत कळविले होते. त्याप्रमाणे ५० लाख शौचालयासाठी व २.५० लाख वृक्षारोपणासाठी देण्यात आलेले आहेत.

केरळ राज्यामध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे पुरपरिस्थिती निर्माण झाली होती. तेथील पूरग्रस्तांच्या मदतीसाठी मानवतावादी भुमिकेतून व सामाजिक उत्तरदायित्व म्हणून “Chif Minister Kerala Flood Relief Fund” यासाठी रु. २५/- लाख इतका निधी देण्यात आला आहे.

पंढरपूरात मयत झालेल्या भविकाचे शव/प्रेत त्याच्या मुळ गावी पोहोच करणेकामी रक्कम रु. १०,०००/- रुग्णवाहिका भाडे देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

गोशाळेतील खोंडे गरजू व आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांना मोफत पाळावयास दिली.

दि. १४/०२/२०१९ रोजी पुलगामा, जमू काश्मीरमध्ये शहिद झालेल्या महाराष्ट्र राज्यतील दोन भारतीय जवानांच्या कुटूंबीयांना मंदीर समितीमार्फत प्रत्येकी रक्कम रु. १०/- लाख प्रमाणे एकूण रक्कम रु. २०/- लाख मदत दिली.

महाराष्ट्रा राज्यातील सांगली जिल्ह्याला यावर्षी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणात पूर आला होता. सदर सांगली व सोलापूर जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत नागरिकांचे वारसांना व सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गावांना मदीर समितीमार्फत खालीलप्रमाणे मदत देण्यात आली.

सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गाव दत्तक घेवून त्यांना प्रत्येक रु.५.००/- लक्ष प्रमाणे रु. २५.००/- लक्ष निधी देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत २० नागरिकांना वारसांना प्रत्येक २.००/- लक्ष प्रमाणे रु.४०.००/- लक्ष मदत दिली. सोलापूर जिल्हयातील पुरग्रस्त मयत ०३ नागरिकांच्या वारसांना प्रत्येक रु २.००/-लक्ष प्रमाणे रु.६.००/- लक्ष देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्तांना ५००० साड्या व १०००० बुंदी लाडूप्रसाद देण्यात आला.

पंढरपूर शहर व परिसरातील पुरग्रस्त नागरिकांना भोजन, किरण माल, निवास व्यवस्था, दुध इ. प्रकारची मदत दिली.

स्कायवॉक :- दर्शनरांगेतील भाविकांचे ऊन व पावसांपासून संरक्षण करणेकामी दर्शनमंडप पूर्वगेट ते कासार घाट (२४० मी.) पर्यंत स्कायवॉक करण्यात आलेला आहे. तसेच कासार घाट ते पत्राशेड पर्यंत स्कायवॉक लवकरच ई निविदा प्रक्रिया राबवून पूर्ण करण्यात येत आहे.

उड्डाणपूल व्यवस्था :- यात्रेनिमित्त दर्शनरांग व्यवस्थेसाठी बॅरेकेटींग कामे करण्यात येतात. दर्शन रांगेच्या मार्गावर तात्पुरते उड्डाणपूल बसविणे आलेले आहेत.

वैद्यकिय सुविधा :- दर्शनमंडप येथे बीव्हीजी यांचेमार्फत आजारी भाविकांसाठी मोफत सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे. तसेच मंदिर परिसरामध्ये १ अद्यावत रुग्णवाहिका मंदिर समितीकडून ठेवण्यात आली आहे.

आपत्कालीन व्यवस्था :- मंदिर, मंदिर परिसर, दर्शनमंडप, संत तुकाराम भवन व भक्तनिवासे येथे आपत्कालीन व्यवस्थेसाठी अद्यावत सिझफायर यंत्रणा कार्यान्वीत करण्यात आलेली आहे.

वायरलेस यंत्रणा :- मंदिर परिसर व दर्शनरांगेमध्ये तात्काळ संपर्कासाठी २५ वायरलेस सेटचा वापर करण्यात येत आहे. सदरची यंत्रणा तपासणी व वेळोवेळी दुरुस्तीकामी माहितगार तंत्रज्ञाची पूर्णवेळ नेमणूक करण्यात आलेली आहे. तसेच मंदिर समिती मार्फत वायरलेस यंत्रणा यात्रा कालावधीत जिल्हा प्रशासनाच्या उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे.

एल. सी.डी. स्किन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे भाविकांना लाईव्ह दर्शन देण्यासाठी दर्शनमंडपात भाविकांना एल.सी.डी. स्किन बसविण्यात आलेल्या आहेत.

मेटल डिटेक्टर व बॅग स्कॅनर मशिन :-

सुरक्षतेच्या दृष्टीने दर्शनारांगेतील भाविकांची दर्शनमंडप व नामदेव पायरी येथे मेटल डिटेक्टरद्वारे तपासणी करुन सोडण्यात येतात. तसेच त्यांचेकडील बॅग, पर्स, मोबाईल इ. वस्तु बॅग स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी करण्यात येते.

विमा पॉलीसी :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनासाठी आलेल्या भाविंकासाठी मंकदीर समितीच्या वतीने खालीलप्रमाणे विमा उतरविण्यात आलेला आहे. त्यासाठी मंदीर समितीच्या वतीने रु. ७,००,०००/- इतका प्रिमीयम खर्च केलेला आहे. सन २०१८-१९ मध्ये भाविकांना सदर पॉलीसी लाभ झालेला आहे.

१. अपघाताने मृत्यु झाल्यास (२५ भाविक X रु. २,००,०००/-)

— रु. ५०,००,०००/-

२. अपघाताने दोन अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. १,००,०००/-)

— रु. २५,००,०००/-

३. अपघाताने एक अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. ५०,०००/-)

— रु. १२,५०,०००/-

४. अपघातान दवाखाना खर्च (२५ भाविक X रु. २५,०००/-)

— रु. ६,२५,०००/-

देणगीदार भाविकांना आशिर्वादाचा एसएमएस देणेबाबत :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदीरे समितीस देणगी देणाऱ्या भाविकाच्या देणगी झाल्यास व अशिर्वादाचा एसएमएस देण्याची सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आली आहे.

श्रीच्या लाईव्ह दर्शनाबाबत :-

यात्रेनिमित्त येणाऱ्या भाविकांची गर्दी मोठ्या प्रमाणांवर असते. गर्दी होवून दर्शन रांग ही दर्शन मंडपाचे बाहेर पत्राशेड ते गोपाळपूर -राझंणी येथे जाण्याची शक्यता असल्याने पत्राशेड येथे मोठे एलईडी स्क्रिन बसवून भाविकांना श्रीचे लाईव्ह देण्यात येते. तसेच जियो टिव्ही यांना थेट प्रक्षेपणाचे हक्क दिले असल्याने, भाविकांना घरबसल्या जियो टिव्ही डिश टिव्हीवर श्रीचे थेट लाईव्ह दर्शन मिळणार आहे.

चौकशी कक्ष :- श्री विठ्ठल रूक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भाविकांना मंदिराचे माहिती, देणगी व्यवस्था, दर्शन व्यवस्था, पुजा भक्तनिवास व इतर अनुषंगीक माहिती देण्यासाठी दर्शनमंडप येथे चौकशी कक्ष उभारण्यात आला आहे. त्यामध्ये मराठी, इंग्रजी, कन्नड व तेलगु भाषा अवगत असलेले कर्मचारी नियुक्त करण्यात आलेली आहे.

'Devotees Counting Machine" श्री विठ्ठल रूक्मिणीच्या दर्शनासाठी दररोज हजारो भाविक येतात. सदरच्या भाविकांनी पदपस्पर्शदर्शन व मुखदर्शन घतलेल्या भाविकांची संख्या निश्चित करणे आवश्यक असते. तसेच दर्शनमंडप व दर्शनातिलील भाविकांची संख्या निश्चित झाल्यास पूढील योग्य ते नियोजन करण्यास मदत होणार असल्याने 'Devotees Counting Machine" खरेदी करून पदस्पर्शदर्शन रागेत विठ्ठल गाभारा व दर्शनमंडप पूर्वगेट येथे बसविण्यात आलेल्या आहेत.

जनहित याचीका क्र. ०८/२०१२ मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार मंदिर समिती मार्फत पंढरपूरातील मठांमध्ये १००० शोचालये बांधण्याचे प्रस्तावित केलेले होते. त्याप्रमाणे उपलब्ध झालेल्या यादीप्रमाणे पंढरपूर शहर व परिसरातील ३१५ मठांचा सर्वे करण्यात आला आहे. त्यापैकी १६० मठांमध्ये १३८४ शौचालये बांधण्यास मंजुरी देण्यात आलेली होती. आतापर्यंत सदर शौचालयाचे कामासाठी एकुण रक्कम रू. १,५८,८२,३९३/- खर्च झालेला आहे. सदर शौचालये बाधकामाची तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.	तपशिल	एकूण	
		मठ	शौचालये
१.	शौचालये बांधकाम पूर्ण झालेले	१४७	१२६५
२.	शौचालये बांधकाम सुरु असलेले	०६	५९
३.	शौचालये बांधकाम सूरू होणेवर	०७	६०
	एकूण	**१६०**	**१३८४**

तसेच समितीचा सन २०१७ - १८ व सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षाचा जमाखर्च खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	सन	उत्पन्न (रु.)	खर्च (रु.)	शिल्लक (रु.)
१.	२०१७ ते २०१८	२६,५६,१०,०१४,.७५	१८,४४,६३,४६१.६७	१५,११,४६,५५३.०८
२.	२०१८ ते २०१९	३१,६७,२६,८८७.०६	१३,९७३३,८४८.०२	१७,६९,९२,२३९.०४
३.	२०१९ एप्रिल ते ऑक्टोबर २०१९)	१७,०२,६२,९१३,.३७	१३,६२,९४,२३६.३२	३,४०,४,६७८.०५

श्री. विठ्ठल रुख्मिणी भक्तनिवास :-

पंढरपूर शहरात सर्व्हे नं. ५९ येथे श्री. विठ्ठल रुख्मिणी मंदिरे समिती, पंढरपूरच्या वतीने भाविकांच्या सोईसाठी ३०० खोल्यांचे अद्यावत स्वरुपाचे श्री विठ्ठल रुख्मिणी भक्तनिवास बांधाकाम करणेत आले आले आहे. सदर भक्तनिवास इमारतींमध्ये ६ विंग तयार करण्यात आल्या असून, त्यामध्ये डि विंग सर्वसामान्य भाविकांसाठी करण्यात आला आहे. या डि विंगचा लोकार्पण सोहळा मा. मुख्यामंत्री महोदय, महाराष्ट्र राज्य यांचे शुभहस्ते सोमवार दि. १७/१२/२०१८ रोजी संपन्न झाला. सदरचे भक्तनिवास भाविकांना लवकरच उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे. या भक्तीनिवामध्ये मिनरल वॉटर, गरम पाणी, कन्टींग, लिफट, अपंग भाविकांसाठी रम्प इ. सोयी उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ट - अ

धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांच्या जागा उपलब्धतेबाबतची सद्यस्थिती

	जागेच्या मालकीबाबत			
अं.क्र.	स्वतःची	भाड्याची	प्रशासकीय	स्वतःची/भाड्याची
१	मुख्यालय	जळगाव	सिंधुदुर्ग	सांगली
२	बृहन्मुबई विभाग, मुंबई	नंदुरबार	जालना	सातारा
३	ठाणे	लातूर	गडचिरोली	
४	रायगड	बीड	बुलडाणा	
५	पुणे	नांदेड		
६	अहमदनगर	परभणी		
७	सोलापूर	हिंगोली		
८	कोल्हापूर	यवतमाळ		
९	रत्नागिरी	वाशिम		
१०	धुळे	भंडारा		
११	नाशिक	वर्धा		
१२	उस्मानाबाद	गोंदीया		
१३	औरंगाबाद	पालघर (प्रस्तावित)		
१४	अमरावती			
१५	अकोला			
१६	नागपूर			
१७	चंद्रपुर			

एकुण ३५ कार्यालयाची स्थिती वरीलप्रमाणे असुन मुख्यालय व मुंबई कार्यालय हे एकत्रित आयुक्त भवनाच्या इमारतीत आहे. तसेच मुंबई उपनगर जिल्ह्याचे कामकाज मुंबई कार्यालयातून केले जाते.

स्वताःची इमारत असलेले जिल्हे : १७
भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे : १३
प्रशासकीय इमारतीत असलेले जिल्हे : ०४
स्वताःची भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे : ०२

परिशिष्ट - ब

अ.क्र.	जिल्हा	रुग्णालयांची संख्या	जाने. २०१८ ते डिसें. २०१८ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने. २०१९ ते डिसें. २०१९ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने.२०२० ते डिसें.२०२० एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या
१.	मुंबई	८०	४०११६	३८३०६	१९९९२	९८४१४
२.	ठाणे	२०	२३८५१	२०१२८	१३७४०	५७७१९
३.	पालघर	७	०	१३४३	५९९	१९४२
४.	रायगड	१२	१४३२०	५०५५	९४१	२०३१६
५.	नाशिक	२१	९४५५	९३९३	५२४८	२४०९६
६.	धुळे	८	१२२२	२३१५	८२०	४३५७
७.	नंदुरबार	२	२४७०	१५७३	५२६	४५६९
८.	जळगांव	८	९५७	९२६	५८०	२४६३
९.	नागपुर	३०	१९८११	१६८३४	१०१३७	४६७८२
१०.	चंद्रपूर	४	२०८	२७९	१८१	६६८
११.	भंडारा	२	९७	२६७	२१८	५८२
१२.	गोंदिया	३	३२८९८	१२९	३५	३३०६२
१३.	वर्धा	५	५४६२७	४३५०३	१८३५२	११६४८२
१४.	गडचिरोली	४	१०१६	५५०	३५७	१९२३
१५.	अमरावती	१५	४४९७	३८००	१९६६	१०२६३
१६.	अकोला	१०	८३४०	५८९६	१३७६	१५६१२
१७.	वाशिम	६	५५७५२	२५४६१	८३३८	८९५५१
१८.	यवतमाळ	३	२२९२	१७७५	९३२	४९९९
१९.	बुलढाणा	२	२५०	९०६	१४	११७०
२०.	औरंगाबाद	१९	२०१५०	१७४४१	४७८३	४२३७४
२१.	परभणी	४	३९८१	४४१४	१६७४	१००६९
२२.	हिंगोली	०	०	०	०	०
२३.	नांदेड	२	११३	६६	१६	१९५
२४.	जालना	२	१४३०	१२९६	१२९३	४०१९
२५.	लातूर	७	७१०	७९०	३३८	१८३८
२६.	बीड	३	३१८	२९२	२६८०	३२९०
२७.	सोलापूर	१८	७१६३	७१६३	३७५०	१८०७६
२८.	उस्मानाबाद	१	४३७	३६७	१८५	९८९
२९.	कोल्हापूर	२०	१४१३	१६१०	१२६६	४२८९
३०.	रत्नागिरी	६	१९४९	२९६४	१७३४	६६४७
३१.	सिंधुदुर्ग	७	२६६९	१२५९	९३९	४८६७
३२.	सांगली	२८	३१७४	२६७७	१५२३	७३७४
३३.	पुणे	५५	७५३२१	४१६३६	२८०९७	१४५०५४
३४.	अहमदनगर	२६	१२३५४	१२२४०	३९२३८३	४१६९७७
३५.	सातारा	१८	४८२२	३९८१	१९७६	१०७७९
	एकुण	**४५८**	**४०८१८३**	**२७६६३५**	**५२६९८९**	**१२११८०७**

न्यास नोंदणी माहिती

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आंरभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	G.B.R.	111146	114930	118493	3784	3563	1237	114930	118493	119730
2.	Thane	49828	51562	54944	1734	3382	973	51562	54944	55917
3.	Raigad	16003	16696	17199	693	503	403	16696	17199	17602
4.	Palghar	0	0	0	–	0	104	0	0	104
5.	Nashik	20776	21774	23389	998	1615	569	21774	23389	23958
6.	Jalgaon	22335	22703	22709	368	464	335	22703	23167	23044
7.	Dhule	11158	11424	11596	266	172	149	11424	11596	11745
8.	Nandurbar	5672	5946	6138	274	192	121	5946	6138	6259
9.	Pune	61261	63382	65074	2121	1692	1102	63382	65074	66176
10.	Ahmadnagar	23005	23947	24711	942	764	729	23947	24711	25440
11.	Satara	20506	21048	21577	542	432	177	21048	21480	21754
12.	Kolhapur	41246	41383	42049	137	666	340	41383	42049	42389
13.	Sangli	22961	23398	23462	437	64	347	23398	23462	23809
14.	Ratnagiri	7133	7169	7699	44	196	167	7172	7365	7866
15.	Sindhudurga	6062	6193	6445	131	126	149	6193	6445	6594
16.	Aurangabad	30406	30989	31678	560	689	353	30966	31678	32031
17.	Jalna	14734	14942	15107	208	165	153	14942	15107	15260
18.	Parbhani	80	16843	17090	75	247	123	155	17090	17213
19.	Nanded	21968	22418	22959	450	541	319	22418	22959	23278
20.	Hingoli	7037	7204	7435	167	231	71	7204	7435	7506
21.	Amravati	21285	21942	22793	657	851	705	21942	22793	23498
22.	Akola	24056	24281	24682	225	401	289	24281	24682	24971
23.	Buldhana	17799	18056	18379	257	323	222	18056	18379	18601
24.	Yavatmal	21034	21448	22326	414	878	416	21448	22326	22742
25.	Washim	10497	10627	10688	130	61	241	10627	10688	10929
26.	Nagpur	40423	41080	42654	661	1570	293	41084	42654	42947
27.	Wardha	9757	9877	10013	120	136	286	9877	10013	10299
28.	Bhandara	9700	9811	9888	111	77	132	9811	9888	10020
29.	Chandrapur	14696	14776	15175	115	399	165	14811	15175	15340
30.	Gadchiroli	7335	7353	7442	18	89	14	7353	7442	7456
31.	Gondia	8983	9018	9126	35	108	96	9018	9126	9222
32.	Latur	24723	25120	25665	397	545	330	25120	25665	25995
33.	Solapur	28156	28831	29980	675	1149	531	28831	29980	30511
34.	Osmanabad	16465	16536	16718	71	182	295	16536	16718	17013
35.	Beed	26784	27193	27905	409	712	413	27193	27905	28318
	Total	775010	809900	833188	18226	23185	12349	793231	833215	845537

संस्था नोंदणी अधिनियम

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आंरभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	G.B.R.	74472	77339	79659	2867	2320	983	77339	79659	80642
2.	Thane	39030	41335	43156	2305	1821	573	41335	43156	43729
3.	Raigad	13137	13725	14140	588	415	308	13725	14140	14448
4.	Palghar	0	0	145	0	145	501	0	145	646
5.	Nashik	19555	20085	20775	530	690	660	20085	20775	21435
6.	Jalgaon	20294	20782	21322	488	540	345	20782	21322	21667
7.	Dhule	15611	15833	16025	222	192	188	15833	16025	16213
8.	Nandurbar	1939	2140	2324	201	184	154	2140	2324	2478
9.	Pune	53433	55494	57495	2061	2001	1260	55494	57495	58755
10.	Ahmadnagar	21324	22078	22918	754	840	612	22078	22918	23530
11.	Satara	16220	16579	17014	359	389	136	16579	16968	17150
12.	Kolhapur	36619	37186	37698	567	512	502	37186	37698	38200
13.	Sangli	18003	18326	18567	323	241	223	18326	18567	18790
14.	Ratnagiri	5903	6031	6123	122	91	123	5903	6122	6246
15.	Sindhudurg	4545	4640	4755	95	115	133	4640	4755	4888
16.	Aurangabad	25171	25852	26542	681	690	502	25852	26542	27044
17.	Jalna	12590	12834	13029	244	195	203	12834	13029	13232
18.	Parbhani	97	200	485	103	285	153	200	485	638
19.	Nanded	22627	23047	23570	420	523	445	23047	23570	24015
20.	Hingoli	3607	3827	4034	220	207	171	3827	4034	4205
21.	Amravati	19843	20542	21278	699	736	624	20542	21278	21902
22.	Akola	22473	22750	23102	277	352	281	22750	23102	23383
23.	Buldhana	17680	18057	18448	377	391	265	18057	18448	18713
24.	Yavatmal	19567	19652	20154	85	502	390	19652	20154	20544
25.	Washim	5239	5905	6271	300	366	67	5539	6271	6338
26.	Nagpur	39085	40004	40686	919	682	428	40004	40686	41114
27.	Wardha	8946	9093	9217	147	124	147	9093	9217	9364
28.	Bhandara	9366	9503	9618	137	115	64	9503	9618	9682
29.	Chandrapur	14528	14771	15019	243	248	124	14771	15019	15143
30.	Gadchiroli	7177	7251	7308	17	57	46	7194	7308	7354
31.	Gondia	9494	9556	9642	62	86	86	9556	9642	9728
32.	Latur	26715	27178	27515	463	337	395	27178	27515	27910
33.	Solapur	8284	8944	9819	660	875	611	8944	9819	10430
34.	Osmanabad	13040	13182	13403	142	221	180	13182	13403	13583
35.	Beed	26192	26657	27256	465	599	429	26657	27256	27685
	Total	651806	670378	688512	18143	18087	12312	669827	688465	700824

TABLE - 3

		2016					
	कार्यालय	न्यास नोंदणी माहिती			संस्था नोंदणी अधिनियम		
		आरंभी नोंद 2020	वर्षात नोंद 2020	वर्षाचे अखेरीस 2020	आरंभी नोंद 2020	वर्षात नोंद 2020	वर्षाचे अखेरीस 2020
1.	G.B.R	118493	1237	119730	79659	983	80642
2.	Thane	54944	973	55917	43156	573	43729
3.	Raigad	17199	403	17602	14140	308	14448
4.	Palghar	0	104	104	145	501	646
5.	Nashik	23389	569	23958	20775	660	21435
6.	Jalgaon	22709	335	23044	21322	345	21667
7.	Dhule	11596	149	11745	16025	188	16213
8.	Nandurbar	6138	121	6259	2324	154	2478
9.	Pune	65074	1102	66176	57495	1260	58755
10.	Ahmadnagar	24711	729	25440	22918	612	23530
11.	Satara	21577	177	21754	17014	136	17150
12.	Kolhapur	42049	340	42389	37698	502	38200
13.	Sangali	23462	347	23809	18567	223	18790
14.	Ratnagiri	7699	167	7866	6123	123	6246
15.	Sindhudurga	6445	149	6594	4755	133	4888
16.	Aurangabad	31678	353	32031	26542	502	27044
17.	Jalna	15107	153	15260	13029	203	13232
18.	Prabhani	17090	123	17213	485	153	638
19.	Nanded	22959	319	23287	23570	445	24015
20.	Hingoli	7435	71	7506	4034	171	4205
21.	Amravati	22793	705	23498	21278	624	21902
22.	Akola	24682	289	24971	23102	281	23383
23.	Buldhana	18379	222	18601	18448	265	18713
24.	Yavatmal	22326	416	22742	20154	390	20544
25.	Washim	10688	241	10929	6271	67	6338
26.	Nagpur	42654	293	42947	40686	428	41114
27.	Wardha	10013	286	10299	9217	147	9364
28.	Bhandara	9888	132	10020	9618	64	9682
29.	Chandrapur	15175	165	15340	15019	124	15143
30.	Gadchiroli	7442	14	7456	7308	46	7354
31.	Gondia	9126	96	9222	9642	86	9728
32.	Latur	25665	330	25995	27515	395	27910
33.	Solapur	29980	531	30511	9819	611	10430
34.	Osmanabad	16718	295	17013	13403	180	13583
35.	Beed	27905	413	28318	27256	429	27685
	Total	**833188**	**12349**	**845537**	**688512**	**12312**	**700824**

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirement

तक्ता – १

TABLE – I

1	प्रत्यक्ष रक्कम २०१९-२०२० Actuals 2019-2020 2	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 3	सुधारित अंदाज २०२०-२०२१ Revised Estimates 2020-2021 4	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022 5	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण -					**(A) Activity Classification.**
धर्मादाय संघटना ...	--	--	--	--	Charity Organisation
एकूण (अ) ...	--	--	--	--	... Total (A)
(ब) उद्दीष्टवार वर्गीकरण -					**(B) Objectwise Classification**
८०० (एक) धर्मादाय आयुक्त इतर खर्च (२०७००४४१)					**Other expenditure 800 (I) Charity Commissioner (20700441)**
(१) वेतन ...	53922	73175	55364	77395	... (i) Salaries
(२) अतिकालीक भत्ता ...	39	115	25	121	... (ii) O. T.
(३) टेलीफोन खर्च ...	2506	3200	2400	3200	... (iii) Telephone Charges
(४) कंत्राटी सेवा ...	0	1	168	1	... (vi) Contract Services
(५) प्रवास खर्च ...	28	610	180	610	... (iv) Travel Expenses
(६) कार्यालयीन खर्च ...	1404	1915	1436	1915	... (v) Office Expenses
(७) भाडे पट्टी व कर ...	0	0	48144	48144	... (vi)
(८) संगणकावरील खर्च ...	244	350	88	350	... (vii) Computer Expenses.
(९) इतर खर्च	171	100	1	100	... (viii) Other Charges.
(१०) पेट्रोल तेल व वंगण	0	1	1	1	... (viii) Petrol, Oil & Lubricant
(११) लहान बांधकामे ...	0	1	1	1	... (viii) Minor works
एकूण ८०० (१) ...	58314	79468	107808	131838	... **Total 800 (I)**
८०० (दोन) संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० ची अंमलबजावणी (२०७००४५२)					**800 (II) Administration of Societies Registration Act, 1860 (20700452)**
वेतन ...	4192	5160	4129	5160	... Salaries
कार्यालयीन खर्च ...	0	0	0	0	... Office Expenses
एकूण ८०० (२) ...	**4192**	**5160**	**4129**	**5160**	... **Total 800 - (II)**

1	2	3	4	5		
८०० (तीन) धर्मादाय आयुक्तांची विभागीय कार्यालये (२०७००४६१)						**800 (III) Regional Officers of Charity Commissioner (20700461)**
०१ वेतन	674264	817895	742599	875148	...	Salaries
०२ अतिकालीक भत्ता	48	115	58	121	...	Overtime
०३ टेलीफोन वीज व पाणी शुल्क	3978	4600	4136	4600	...	Telephone Charges
०४ कंत्राटी सेवा	90	221	221	221	...	Contract Service
०५ प्रवास खर्च	2832	8439	2408	8439	...	Travel Expenses
०६ कार्यालयीन खर्च	10099	14127	10595	14127	...	Office Expenses
०७ भाडे, पट्टी व कर	6497	8500	8500	8500	...	Rent. Rates and Taxes
०८ संगणकावरील खर्च	454	674	169	674	...	Computor Expenses
०९ सुट्टीच्या दिवसाची भरपाई	0	0	0	0	...	Payment for Profes sional and Special Service
१० मजूरी	74	126	126	132	...	Wages
११ पेट्रोल, तेल व वंगण	0	1	1	1	...	Petrol, Oil, Lubricants
१२ लहान बांधकामे	0	1	1	1	...	Minor Works
इतर खर्च	10	1	1	1	...	Other Expendityre
एकूण ८०० (३)	698346	854700	768815	911965	...	**Total 800 (III)**
एकूण (ब)					...	**Total (B)**
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने					...	**(C) Source of finance**
मागणी क्रमांक जे-२					...	**Demand No. J-2**
२०७० इतर प्रशासकीय सेवा	760852	939328	880752	1048963	...	2070 Other Administrative Services.

तक्ता -१
TABLE–I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रु. हजारात)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१	सुधारलेले अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२	
1	2	5	6	7	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण सामाजिक सुरक्षा व कल्याण					(A) Activity Classification Social Security and Welfare
एकूण (अ) ...					Total (A)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण **६०-ईतर सामाजिक सुरक्षा व कल्याण कार्यक्रम** १०४-ठेव संलग्न विमा योजना ००(०१)-ठेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६१४) भारित ५०-इतर खर्च ...	300	500	375	500	(B) Objective Classification 60-Other Social Security and Welfare Programme 104-Deposit Linked Scheme (00) (01)-Payment against Deposit Linked Insurence Scheme Charged - (22350614) Other Charges
एकूण ...	300	500	375	500	Total
००(०२)-ठेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६२३)दत्तमत ५०-इतर खर्च ...	2578	4000	3000	4000	(00) (01)-Payment against Deposit Linked Insurence Scheme Voted - (22350614) Other Charges
एकूण ...	2578	4000	3000	4000	Total
एकूण (ब) ...	2878	4000	3375	4500	Total (B)
२२३५ - सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	2878	4500	3375	4500	2235 - Social Security and Welfare
एकूण (क) ...	2878	4500	3375	4500	Total (c)

TABLE-II

तक्ता-२

तक्ता –

TABLE--

खालील तक्ते धर्मादाय आयुक्त व त्यांच्या अधिपत्याखालील न्यायिक कामे, न्यायिकवत कामे, दावे (दिवाणी), सांविधिक व प्रशासकीय कामे दर्शवितात.

प्रकरणांचे स्वरूप		वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the begining of the Year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year.		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
1		2	3	4	5	6	7
कार्यालय : धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई							
न्यायिक कामे	...	718	858	901	1492	770	334
न्यायिकवत कामे	...	0	0	0	0	0	0
दावे(दिवाणी)	...	737	790	842	115	123	36
सांविधिक	...	0	0	0	1089	2038	888
प्रशासकीय	...	475	350	319	3540	2789	870
एकूण	...	1930	1998	2062	6236	5720	2128
कार्यालय : १. धर्मादाय सह आयुक्त, पुणे -							
न्यायिक कामे	...	16310	14324	10387	7584	8888	2130
न्यायिकवत कामे	...	0	0	0	0	109	0
– दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	197	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	0	437	0	0	0	0
एकूण	...	16310	14958	10387	7584	8997	2130
कार्यालय : २. धर्मादाय सह आयुक्त, नागपूर							
न्यायिक कामे	...	2205	1640	1783	2681	1781	1010
न्यायिकवत कामे	...	20255	20719	28648	14560	12429	1905
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	21404	21878	30045	14795	12873	3203
प्रशासकीय	...	1593	1695	1971	5753	6887	61
एकूण	...	45457	45932	62447	37789	33970	6179
कार्यालय : ३. धर्मादाय, सह आयुक्त, औरंगाबाद							
न्यायिक कामे	...	10956	3187	4583	6197	8377	3482
न्यायिकवत कामे	...	4219	1229	1553	1519	832	287
दावे (दिवाणी)	...	18	82	78	96	22	17
सांविधिक	...	357	198	128	4804	5259	2983
प्रशासकीय	...	183	294	112	3832	1631	1279
एकूण	...	15733	4990	6454	16448	16121	8048
कार्यालय : ४. धर्मादाय, सह आयुक्त, लातूर							
न्यायिक कामे	...	4861	4471	3518	11310	6125	3507
न्यायिकवत कामे	...	174	170	185	68	40	56
दावे (दिवाणी)	...	0	0	6	0	45	19
सांविधिक	...	0	75	72	2890	2889	1358
प्रशासकीय	...	205	64	314	249	1547	465
एकूण	...	5240	4780	4095	14517	10646	5405

२–चालू
II--*Contd.*

The following table indicates the details Judicial, Quasi Judicial Litigation (Civil), Statutory and Administrative work of Charity Commissioner and offices under their control.

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				Nature of Cases
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020		
8	9	10	11	12	13	14	15	16		17
										Office : Charity Commissioner, (M.S.) Mumbai.
2210	1628	1235	1352	727	318	858	901	917	...	Judicial Work
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Quasi Judicial
852	913	878	62	71	4	790	842	874	...	Litigation
1089	2038	888	1089	2038	830	0	0	58	...	Statutory work
4015	3139	1189	3665	2820	600	350	319	589	...	Administrative
8166	7718	4190	6168	5656	1752	1998	2062	2438	...	**Total**
										Office : (1) Joint Charity Commissioner, Pune.-
23894	23212	12517	9570	8490	1942	14324	14722	10575	...	Judicial Work
0	109	0	0	109	0	0	0	0	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation
0	197	0	0	0	0	0	197	0	...	Statutory work
0	437	0	0	0	0	0	437	0	...	Administrative
23894	23955	12517	9570	8599	1942	14324	15356	10575	...	**Total**
										Office : (2) Joint Charity Commissioner, Nagpur.
4886	3421	2793	3196	1625	802	1640	1796	1991	...	Judicial Work
31815	33148	30553	10756	7673	1459	24059	25475	29094	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation
36199	34751	33248	10981	7871	2693	25218	26880	30555	...	Statutory work
7346	8582	2032	5651	7445	24	1695	1137	2008	...	Administrative
80246	79902	68626	30584	24614	4978	52612	55288	63648	...	**Total**
										Office : (3) Joint Charity Commissioner, Aurangabad.
17153	11564	8065	6991	5998	2482	10162	4583	5583	...	Judicial Work
5810	2061	1840	4060	507	335	1750	1553	1505	...	Quasi Judicial
114	104	95	32	26	32	82	78	63	...	Litigation
5161	5457	3111	4351	5329	2707	810	128	404	...	Statutory work
4015	1925	1391	3721	1813	1244	294	112	147	...	Administrative
32253	21111	14502	19155	13673	6800	13098	6454	7702	...	**Total**
										Office : (4) Joint Charity Commissioner, Latur.
16171	10596	7025	11700	7078	2950	4471	3518	4075	...	Judicial Work
242	210	241	72	25	41	170	185	200	...	Quasi Judicial
0	45	25	0	39	25	0	6	0	...	Litigation
2890	2964	1430	2815	2892	1353	75	72	77	...	Statutory work
454	1611	779	390	1297	705	64	314	74	...	Administrative
19757	15426	9500	14977	11331	5074	4780	4095	4426	...	**Total**

तक्ता –

TABLE--

1		2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ५. धर्मादाय सह आयुक्त, कोल्हापूर.–							
न्यायिक कामे	...	3142	3741	2790	6402	2179	3266
न्यायिकवत कामे	...	18731	9885	9680	16307	7391	4259
दावे (दिवाणी)	...	40	47	0	9	13	0
सांविधिक	...	485	156	381	3278	3711	2073
प्रशासकीय	...	167	80	1	3496	2492	888
एकूण	...	22565	13909	12852	29492	15786	10486
कार्यालय : ६. धर्मादाय सह आयुक्त, अमरावती -							
न्यायिक कामे	...	12111	8063	7953	2232	1396	1397
न्यायिकवत कामे	...	75	6690	5989	1282	8426	1374
दावे (दिवाणी)	...	181	224	227	65	34	114
सांविधिक	...	378	72	65	4107	142	2035
प्रशासकीय	...	272	16	10	391	65	32
एकूण	...	13017	15065	14244	8077	10063	4952
कार्यालय : ७. धर्मादाय सह आयुक्त, नाशिक							
न्यायिक कामे	...	8514	7912	7480	4068	5160	1711
न्यायिकवत कामे	...	773	840	845	162	156	88
दावे (दिवाणी)	...	195	207	200	18	11	5
सांविधिक	..	271	275	203	3931	4003	2248
प्रशासकीय	...	42	28	37	1938	2270	1350
एकूण	...	9795	9262	8765	10117	11600	5402
कार्यालय : १. बृहन्मुंबई कार्यालय, मुंबई -							
न्यायिक कामे	...	15683	10831	12664	20864	14483	4747
न्यायिकवत कामे	...	25149	20149	794	507	488	239
दावे (दिवाणी)	...	264	239	98	42	49	20
सांविधिक	...	3089	6612	6274	15296	14437	6592
प्रशासकीय	...	1893	550	6561	23291	5811	23499
एकूण	...	46078	38381	26391	60000	35268	35097
कार्यालय : २. ठाणे विभाग, ठाणे.-							
न्यायिक कामे	...	5091	5593	4682	7894	6964	2191
न्यायिकवत कामे	...	3088	590	617	180	130	85
दावे (दिवाणी)	...	55	64	65	33	1	0
सांविधिक	...	1311	2161	2708	3912	1969	715
प्रशासकीय	...	4014	3618	3618	1921	2315	306
एकूण	...	13559	12026	11690	13940	11379	3297
कार्यालय : ३. जळगाव विभाग, जळगाव.-							
न्यायिक कामे	...	8048	6359	4071	4020	9318	1742
न्यायिकवत कामे	...	307	27556	4262	192	17356	38740
दावे (दिवाणी)	...	28691	318	304	18038	150	46
सांविधिक	...	6087	3466	481	1543	1365	1150
प्रशासकीय	...	12	58	133	576	435	150
एकूण	...	43145	37757	9251	24369	28624	41828

२-चालू
II--*Contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
										Office : (5) Joint Charity Commissioner, Kolhapur.-
9544	5920	6056	5803	3026	1689	3741	2894	4367	...	Judicial Work
35038	17276	13939	25153	6024	3458	9885	11252	10481	...	Quasi Judicial
49	60	0	2	13	0	47	47	0	...	Litigation (Civil)
3763	3867	2454	3617	3374	1474	146	493	980	...	Statutory work
3663	2572	889	3583	2470	826	80	102	63	...	Administrative
52057	29695	23338	38158	14907	7447	13899	14788	15891	...	**Total**
										Office : (6) Joint Charity Commissioner, Amravati.-
14343	9459	9350	6260	1526	2447	8083	7953	6903	...	Judicial Work
16232	15116	7363	1282	9127	965	75	5989	6398	...	Quasi Judicial
246	258	341	22	31	69	224	227	272	...	Litigation (Civil)
4485	214	2100	4413	149	1770	72	65	330	...	Statutory work
663	81	42	647	71	23	16	10	19	...	Administrative
35969	25128	19196	12624	10904	5274	8470	14244	13922	...	**Total**
										Office : (7) Joint Charity Commissioner, Nasik.-
12582	13072	9191	4670	5592	1211	7912	7480	7980	...	Judicial Work
935	996	933	95	151	60	840	845	873	...	Quasi Judicial
213	218	205	6	18	14	207	200	191	...	Litigation (Civil)
4202	4278	2451	3227	4075	2225	275	203	226	...	Statutory work
1980	2298	1387	1952	2261	1367	28	37	20	...	Administrative
19912	20862	14467	9950	12097	4877	9262	8765	9290		**Total**
										Office : (1) Greater Mumbai Office, Mumbai.-
36547	25314	17411	24174	12568	4435	12373	12746	12976	...	Judicial Work
25656	20637	1033	76	75	190	25580	20562	843	...	Quasi Judicial
306	288	118	9	11	6	297	277	112	...	Litigation (Civil)
18385	21049	12866	11773	14775	7545	6612	6274	5321	...	Statutory work
25184	6361	30060	22865	5655	24313	2319	706	5747	...	Administrative
106078	73649	61488	58897	33084	36489	47181	40565	24999	...	**Total**
										Office : (2) Thane Region, Thane.-
12985	12557	6873	7392	7875	1703	5593	4682	5170	...	Judicial Work
3268	720	702	2678	103	17	590	617	685	...	Quasi Judicial
88	65	65	24	0	0	64	65	65	...	Litigation (Civil)
5223	4130	3423	3062	1422	612	2161	2708	2811	...	Statutory work
5935	5933	3924	2317	2315	288	3618	3618	3636	...	Administrative
27499	23405	14987	15473	11715	2620	12026	11690	12367	...	**Total**
										Office : (3) Jalgaon Region, Jalgaon.-
12068	15677	5813	6759	7989	1480	5309	7688	4333	...	Judicial Work
499	44912	43002	181	40650	40750	318	4262	2252	...	Quasi Judicial
46729	468	350	19173	190	97	27556	278	253	...	Litigation (Civil)
7630	4831	1631	4164	4350	1000	3466	481	631	...	Statutory work
588	493	583	530	360	250	58	133	333	...	Administrative
67514	66381	51379	30807	53539	43577	36707	12842	7802	...	**Total**

तक्ता –
TABLE--

1		2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ४. चंद्रपूर विभाग, चंद्रपूर.–							
न्यायिक कामे	...	1013	176	155	414	823	476
न्यायिकवत कामे	...	2889	2024	2655	12433	5726	2132
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	377	186	16	404	15	23
प्रशासकीय	...	206	265	246	3141	2955	1807
एकूण	...	4485	2651	3072	16392	9519	4438
कार्यालय : ५. अकोला विभाग, अकोला. -							
न्यायिक कामे	...	7558	2816	3217	2254	4266	1491
न्यायिकवत कामे	...	162	129	106	90	91	48
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	14	218	291	2316	2127	1488
प्रशासकीय	...	55	45	30	245	368	300
एकूण	...	7789	3208	3644	4905	6852	3327
कार्यालय : ६. रत्नागिरी विभाग, रत्नागिरी.-							
न्यायिक कामे	...	2155	1463	1787	842	852	503
न्यायिकवत कामे	...	299	270	293	15	14	21
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	667	880	207	833	717	499
प्रशासकीय	...	1192	221	141	299	116	245
एकूण	...	4313	2834	2428	1989	1699	1268
कार्यालय : ७. सांगली विभाग, सांगली.-							
न्यायिक कामे	...	1070	1769	3088	7014	5689	897
न्यायिकवत कामे	...	7619	9879	9943	9979	7729	2601
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	3256	3256	3292	2581	1586	1398
प्रशासकीय	...	2029	1892	1894	3122	132	551
एकूण	...	13974	16796	18217	22696	15136	5447
कार्यालय : ८. परभणी विभाग, परभणी.-							
न्यायिक कामे	...	2436	1392	3490	9112	9808	1919
न्यायिकवत कामे	...	149	722	278	778	50	47
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	71	51	19	2176	2223	1204
प्रशासकीय	...	169	3	2	149	124	359
एकूण	...	2825	2168	3789	12215	12205	3529

२-चालू

II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16		17
										Office : (4) Chandrapur Region, Chandrapur—
1427	999	631	1251	844	371	176	155	260	...	Judicial Work
15322	7750	4787	13298	5095	2032	2024	2655	2755	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
781	201	39	595	185	17	186	16	22	...	Statutory work
3347	3220	2053	3082	2974	1821	265	246	232	...	Administrative
20877	12170	7510	18226	9098	4241	2651	3072	3269	...	**Total**
										Office : (5) Akola Region, Akola—
9812	7082	4708	5496	3170	1301	4343	3912	3407	...	Judicial Work
252	220	154	219	97	32	124	123	122	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2330	2345	1779	2476	2019	1186	218	326	593	...	Statutory work
300	413	330	295	373	298	45	40	32	...	Administrative
12694	10060	6971	8486	5659	2817	4730	4401	4154	...	**Total**
										Office : (6) Ratnagiri Region, Ratnagiri—
2997	2315	2290	1462	424	436	1535	1891	1854	...	Judicial Work
314	284	314	24	1	0	290	283	314	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1500	1597	706	654	460	339	288	1137	367	...	Statutory work
1491	337	386	1255	196	277	236	141	109	...	Administrative
6302	4533	3696	3395	1081	1052	2349	3452	2644	...	**Total**
										Office : (7) Sangli Region, Sangli—
8084	7458	3985	6315	4370	559	1769	3088	3426	...	Judicial Work
17598	17608	12544	7719	7665	2838	9879	9943	9706	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
5837	4842	4690	2581	1550	1292	3256	3292	3398	...	Statutory work
5151	2024	2445	3259	130	539	1892	1894	1906	...	Administrative
36670	31932	23664	19874	13715	5228	16796	18217	18436	...	**Total**
										Office : (8) Parbhani Region, Parbhani—
11548	11200	5409	10067	7667	2916	1481	3533	2493	...	Judicial Work
927	772	325	205	494	113	722	278	212	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2247	2274	1223	2176	2255	1195	71	19	28		... Statutory work
268	127	361	265	125	355	3	2	6	...	Administrative
14990	14373	7318	12713	10541	4579	2277	3832	2739	...	**Total**

तक्ता –
TABLE--

1		2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ९. सोलापूर विभाग, सोलापूर—							
न्यायिक कामे	...	3090	2596	2671	5131	4347	2119
न्यायिकवत कामे	...	620	590	577	87	100	45
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	166	165	239	3267	3500	1549
प्रशासकीय	...	16	21	40	335	425	347
एकूण	...	3892	3372	3527	8820	8372	4060
कार्यालय : १०. सातारा विभाग, सातारा—							
न्यायिक कामे	...	6707	4526	2918	4522	4243	838
न्यायिकवत कामे	...	3454	5404	5724	2700	2200	1045
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	255	157	254	2318	2005	559
प्रशासकीय	...	602	530	596	561	906	499
एकूण	...	11018	10617	9492	10101	9354	2941
कार्यालय : ११. अहमदनगर विभाग, अहमदनगर—							
न्यायिक कामे	...	3402	1784	1789	4538	3543	1515
न्यायिकवतकामठे	...	523	313	236	227	316	113
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	456	0	0	1185
प्रशासकीय	...	3117	3557	3625	2227	2739	177
एकूण	...	7042	5654	6106	6992	6598	2990
कार्यालय : १२. धुळे विभाग, धुळे—							
न्यायिक कामे	...	1967	991	1243	2428	1259	481
न्यायिकवतकामे	...	151	157	169	65	52	37
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	170	460	1025	1615	1209	839
प्रशासकीय	...	18418	20178	2727	6623	668	84
एकूण	...	20706	21786	5164	10731	3188	1441
कार्यालय : १३. गडचिरोली विभाग, गडचिरोली.-							
न्यायिक कामे	...	26	99	193	296	272	254
न्यायिकवतकामे	...	17	19	19	2833	700	7
दावे (दिवाणी)	...	21	21	14	13	1	7
सांविधिक	...	81	65	87	837	502	299
प्रशासकीय	...	0	1	9	77	1413	73
एकूण	...	145	205	322	4056	2888	640

२–चालू
II--*Contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15	16		17
										Office : (9) Solapur Region, Solapur—
8221	6942	4790	4833	4005	1669	2596	2671	3121	...	Judicial Work
707	690	622	108	113	64	599	577	558	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3433	3665	1788	3268	3426	1606	165	239	182	...	Statutory work
351	446	387	330	406	340	21	40	47	...	Administrative
12712	11743	7587	8539	7950	3679	3381	3527	3908	...	**Total**
										Office : (10) Satara Region, Satara—
11229	8769	3756	6703	5723	844	4526	3046	2912	...	Judicial Work
6154	7604	6769	750	2150	2409	5404	5454	4360	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2573	2162	813	2416	2051	518	157	111	295	...	Statutory work
1163	1436	1095	633	850	1048	530	586	47	...	Administrative
21119	19971	12433	10502	10774	4819	10617	9197	7614	...	**Total**
										Office : (11) Ahmednagar Region, Ahmednagar—
7940	5327	3304	6191	3681	1202	1749	1646	2102	...	Judicial Work
750	629	349	437	479	136	313	150	213	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	0	1641	0	0	1288	0	0	353	...	Statutory work
5344	6296	3802	1787	2671	1974	3557	3625	1828	...	Administrative
14034	12252	9096	8415	6831	4600	5619	5421	4496	...	**Total**
										Office : (12) Dhule Region, Dhule—
4395	2250	1724	3404	1007	353	991	1243	1371	...	Judicial Work
216	209	206	52	40	26	157	169	180	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1785	1669	1107	1325	1587	839	460	82	268	...	Statutory work
25641	20846	2811	3755	18119	1121	20178	2727	1690	...	Administrative
32037	24974	5848	8536	20753	2339	21786	4221	3509	...	**Total**
										Office : (1--3) Gadchiroli Region, Gadchiroli—
322	371	447	223	131	447	99	240	170	...	Judicial Work
1850	719	26	2831	700	25	19	19	1	...	Quasi Judicial
34	22	21	13	8	3	21	14	18	...	Litigation (Civil)
918	567	386	853	480	328	65	87	58	...	Statutory work
77	1414	82	76	1405	55	1	9	27	...	Administrative
3201	3093	962	3996	2724	858	205	369	274	...	**Total**

तक्ता –
TABLE–

1		2	3	4	5	6	7
कार्यालय : १४. रायगड विभाग, रायगड—							
न्यायिक कामे	...	839	817	972	2347	1825	1410
न्यायिकवत कामे	...	1597	1819	1401	1741	1084	1544
दावे(दिवाणी)	...	37	37	37	0	0	0
सांविधिक	...	11	11	11	10	0	722
प्रशासकीय	...	351	371	278	8030	7002	4803
एकूण	...	2835	3055	2699	12128	9911	8479
कार्यालय : १५. सिंधुदुर्ग विभाग, सिंधुदुर्ग—							
न्यायिककामे	...	445	315	342	954	394	334
न्यायिकवत कामे	...	583	645	724	71	95	21
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	968	1389	1389	1560	1921	1560
प्रशासकीय	...	815	1337	1337	1925	2752	2021
एकूण	...	2811	3686	3792	4510	5162	3936
कार्यालय : १६. जालना विभाग, जालना—							
न्यायिककामे	...	18699	17940	1145	3074	1709	866
न्यायिकवत कामे	...	489	346	177	284	100	72
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	1036	90	160	2261	2051	1022
प्रशासकीय	...	2240	2240	2174	16061	16551	691
एकूण	...	22464	20616	3656	21680	20411	2651
कार्यालय : १७. नांदेड विभाग, नांदेड—							
न्यायिककामे	...	95	255	259	285	49	160
न्यायिकवत कामे	...	1929	2521	3812	17730	8080	4433
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	215	115	95	3910	3340	1977
प्रशासकीय	...	9	28	7	399	317	415
एकूण	...	2248	2919	4173	22324	11786	6985
कार्यालय : १८. बीड विभाग, बीड—							
न्यायिककामे	...	2725	1031	805	8189	6108	3688
न्यायिकवत कामे	...	1011	180	151	71	53	43
दावे(दिवाणी)	...	16	16	18	2	2	15
सांविधिक	...	101	205	330	3722	3719	2316
प्रशासकीय	...	15	20	25	980	2024	2635
एकूण	...	3868	1452	1329	12964	11906	8697

२-चालू
II--*Contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15	16		17
										Office : (14) Raigad Region, Raigad.-
3186	2642	2382	2369	1670	1303	817	972	1079	...	Judicial Work
3338	2903	2945	1519	1502	1383	1819	1401	1562	...	Quasi Judicial
37	37	37	0	0	0	37	37	37	...	Litigation (Civil)
21	11	733	10	0	633	11	11	100	...	Statutory work
8381	7373	5081	8010	7095	4731	371	278	350	...	Administrative
14963	12966	11178	11908	10267	8050	3055	2699	3128	...	**Total**
										Office : (15) Sindhudurg Region, Sindhudurg.-
1399	709	676	1084	363	282	315	342	394	...	Judicial Work
654	740	745	9	16	31	645	724	714	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2528	3310	2949	1200	1500	2315	1328	1810	634	...	Statutory work
2740	4089	3358	1900	2230	2112	840	1859	1246	...	Administrative
7321	8848	7728	4193	4109	4740	3128	4735	2988	...	**Total**
										Office : (16) Jalna Region, Jalna.-
21773	19649	2011	3833	1755	700	17940	17894	1311	...	Judicial Work
773	446	249	427	269	162	346	177	87	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3297	2141	1182	3207	1981	954	90	160	228	...	Statutory work
18301	18791	2865	16061	16617	691	2240	2174	2174	...	Administrative
44144	41027	6307	23528	20622	2507	20616	20405	3800	...	**Total**
										Office : (17) Nanded Region, Nanded.-
380	304	419	125	45	180	255	259	239	...	Judicial Work
19659	10601	8245	17138	6789	4276	2521	3812	3969	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
4125	3455	2072	4010	3360	1909	115	95	163	...	Statutory work
408	345	422	380	338	340	28	7	82	...	Administrative
24572	14705	11158	21653	10532	6705	2919	4173	4453	...	**Total**
										Office : (18) Beed Region, Beed.-
10914	7139	4493	9883	6334	3488	1031	805	1005	...	Judicial Work
1082	233	194	902	82	43	180	151	151	...	Quasi Judicial
18	18	33	. 2	0	20	16	18	13	...	Litigation (Civil)
3823	3924	2646	3618	3594	2454	205	330	192	...	Statutory work
995	2044	2660	975	2019	2645	20	25	15	...	Administrative
16832	13358	10026	15380	12029	8650	1452	1329	1376	...	**Total**

तक्ता –
TABLE--

1		2	3	4	5	6	7
कार्यालय : १९. उस्मानाबाद विभाग, उस्मानाबाद.–							
न्यायिककामे	...	2903	1393	1434	1838	1266	1965
न्यायिकवतकामे	...	189	193	213	19	26	10
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	722	367	437	1843	1726	944
प्रशासकीय	...	196	129	130	619	782	471
एकूण	...	4010	2056	2214	4319	3800	3390
कार्यालय : २०. बुलढाणा विभाग, बुलढाणा. -							
न्यायिककामे	...	13916	12782	10319	2954	1685	1230
न्यायिकवतकामे	...	499	485	425	73	63	29
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	1	1	1	0	0	1
एकूण	...	14416	13268	10745	3027	1748	1260
कार्यालय : २१. यवतमाळ विभाग, यवतमाळ.-							
न्यायिक कामे	...	4966	1277	1332	3158	1310	875
न्यायिकवत कामे	...	3051	3447	2692	7853	6612	3480
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	99	43	94	52	3300	49
प्रशासकीय	...	276	395	10	2738	40	405
एकूण	...	8392	5162	4128	13801	11262	4809
कार्यालय : २२. वर्धा विभाग, वर्धा.-							
न्यायिक कामे	...	4791	2226	2211	769	476	381
न्यायिकवत कामे	...	1765	1932	1834	4708	2696	1306
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	2657	2654	2683	1676	1524	1333
प्रशासकीय	...	10	52	73	281	150	169
एकूण	...	9223	6864	6801	7434	4846	3189
कार्यालय : २३. भंडारा विभाग, भंडारा.-							
न्यायिक कामे	...	255	542	745	2686	1978	890
न्यायिकवत कामे	...	125	72	50	44	24	2
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	140	123	72	1596	819	569
प्रशासकीय	...	20	12	6	412	37	5
एकूण	...	540	749	873	4738	2858	1466
कार्यालय : २४. गोंदिया विभाग, गोंदिया.-							
न्यायिक कामे	...	168	285	146	336	309	216
न्यायिकवत कामे	...	9379	11673	11655	3064	1071	2200
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	22	6	27	13	24	8
प्रशासकीय	...	161	183	149	942	1257	806
एकूण	...	9730	12147	11977	4355	2661	3230

२–चालू

II--*Contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
									Office : (19) Osmanabad Div. Osmanabad.-
4741	2649	3399	3348	1215	1962	1383	1434	14337	... Judicial Work
208	219	207	15	6	37	193	213	170	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
2565	2093	1381	2198	1656	784	367	437	597	... Statutory work
815	911	601	686	781	419	129	130	182	... Administrative
8329	5872	5588	6247	3658	3202	2072	2214	2386	... **Total**
									Office : (20) Buldhana Div. Buldhana.-
16870	14467	11549	4088	4095	1680	12790	10372	9870	... Judicial Work
572	548	454	87	123	56	485	425	398	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Statutory work
0	0	2	0	0	1	0	0	1	... Administrative
17442	15015	12005	4175	4218	1737	13275	10797	10269	... **Total**
									Office : (21) Yavatmal Div. Yavatmal.-
8124	2587	2207	6847	1255	705	1277	1332	1502	... Judicial Work
10904	10059	6172	7457	7367	3434	3447	2692	2738	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
151	3343	143	108	3249	21	43	94	122	... Statutory work
3014	435	415	2619	425	390	395	10	25	... Administrative
22193	16424	8937	17031	12296	4550	5162	4128	4387	... **Total**
									Office : (22) Wardha Div. Wardha.-
5560	2702	2592	3334	491	379	2226	2211	2213	... Judicial Work
6473	4428	3140	4541	2594	1129	1932	1834	2011	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
4333	4178	4016	1679	1495	1309	2654	2683	2707	... Statutory work
291	202	242	239	129	166	52	73	76	... Administrative
16657	11510	9990	9793	4709	2983	6864	6801	7007	... **Total**
									Office : (23) Bhandara Div. Bhandara.-
2941	2520	1635	2399	1775	953	542	745	682	... Judicial Work
169	96	52	97	46	6	72	50	46	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
1736	942	641	1613	870	558	123	72	83	... Statutory work
432	49	11	420	47	7	12	2	4	... Administrative
5278	3607	2339	4529	2738	1524	749	869	.815	**Total**
									Office : (24) Gondia, Div. Gondia.-
479	594	362	219	448	211	385	146	151	... Judicial Work
12443	12744	13855	770	1089	1464	11673	11655	12391	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
35	30	35	29	3	15	6	27	20	... Statutory work
1103	1440	955	920	1291	788	183	149	167	... Administrative
14060	14808	15207	1938	2831	2478	12247	11977	12729	... **Total**

तक्ता –
TABLE–

1		2	3	4	5	6	7
कार्यालय : २५. नंदुरबार विभाग, नंदुरबार.–							
न्यायिक कामे	...	1759	314	205	1379	1415	863
न्यायिकवत कामे	...	26	27	29	17	17	8
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	41	55	63	865	854	434
प्रशासकीय	...	57	0	0	1340	250	0
एकूण	...	1883	396	297	3601	2536	1305
कार्यालय : २६. हिंगोली विभाग, हिंगोली. -							
न्यायिक कामे	...	422	412	579	418	1781	587
न्यायिकवत कामे	...	0	0	0	0	0	0
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	422	412	579	418	1781	587
कार्यालय : २७. वाशिम विभाग, वाशिम.-							
न्यायिक कामे	...	0	0	0	0	0	0
न्यायिकवत कामे	...	2645	1245	1058	1425	665	816
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	84	141	130	0	0	0
एकूण	...	2729	1386	1188	1425	665	816
कार्यालय : २८. पालघर विभाग, पालघर.-							
न्यायिक कामे	...	0	0	86	0	86	9
न्यायिकवत कामे	...	0	0	2119	0	2119	923
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	10	0	70	497
प्रशासकीय	...	0	0	50	0	67	135
एकूण	...	0	0	2265	0	2342	1564

२–चालू
II--*Contd.*

8	9	10	11	12	13	14	15	16		17
										Office : (25) Nandurbar Div. Nandurbad-
3138	1729	1068	2824	1524	387	314	205	681	...	Judicial Work
43	44	37	16	15	10	27	29	27	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
906	909	497	851	846	417	55	63	80	...	Statutory work
1397	250	0	565	250	0	832	0	0	...	Administrative
5484	2932	1602	4256	2635	814	1228	297	788	...	**Total**
										Office : (26) Hingoli Div. Hingoli.-
840	2193	1166	470	1688	542	370	505	624	...	Judicial Work
o	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Statutory work
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Administrative
840	2193	1166	470	1688	542	370	505	624	...	**Total**
										Office : (27) Washim Div. Washim.-
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Judicial Work
4070	1911	1874	2981	853	538	1089	1058	1036	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Statutory work
2178	0	0	84	141	130	0	0	0	...	Administrative
6248	1911	1874	3065	994	668	1089	1058	1036	...	**Total**
										Office : (28) Palghar Div. Palghar.-
0	86	95	0	0	0	0	86	95	...	Judicial Work
0	2119	3042	0	4	278	0	2115	2764	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	70	507	0	60	327	0	10	180	...	Statutory work
0	67	185	0	17	185	0	50	0	...	Administrative
0	2342	3829	0	81	790	0	2261	3039	...	**Total**

तक्ता ३
TABLE-III

खालील तक्ता मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० व संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली नोंद झालेल्या सार्वजनिक न्यासांची संख्या दर्शवितो.

The following Table indicates the number of Trusts and Societies registered under the Mumbai Public Trusts Act, 1950, and the Societies Registration Act, 1860 during the respective years.

	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the begining of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year			
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
१. सार्वजनिक न्यास ..	775010	809908	--	18226	23155	--	793236	833063	--	... 1. Public Trusts
२. संस्था ..	651806	670372	--	18143	18281	--	696949	688653	--	... 2. Societies
एकूण ..	1426816	1480280	--	36369	41436	--	1490185	1521716	--	... Total

तक्ता – ४ (भाग-१)
TABLE-IV (Part-I)

खालील तक्ता सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीमध्ये जमा झालेले अंशदान व इतर जमा तसेच धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी केलेला खर्च व गुंतवणूक दर्शवितो.

Following table indicates the amount received towards contribution other receipts and Expenditure incurred and investments made by the Charity Commissioner, Maharashtra State, Mumbai out of Public Trusts Administration Fund.

(१) जमा **(I) Receipts**

बाबी 1	2018-2019 2	2019-2020 3	2020-2021 4	Items
	Rs.	Rs.	Rs.	
१. आरंभीची शिल्लक ...	29597314.15	8559712.18	7028385.29	.. 1. Opening Balance
२. नोंदणी फी ...	113254	98067	69283	.. 2. Registration Fees
३. अंशदान ...	0	279784	0	.. 3. Contribution
४. तपासणी फी ...	3629	2951	2236	.. 4. Inspection Fees
५. [illegible] ... केलेल्या खर्चाची वसुली व इतर	428870	334450	99950	.. 5. Recovery of Charity Commissioner's Costs and other Receipts in Judicial Enquiries.
६. सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीच्या गुंतवणुकीवरील व्याज ...	79447118	26749127	28957584	.. 6. Interest on Public Trusts .. Administration Fund Investments.
७. कोर्ट फी स्टॅम्पबद्दल अनुदान ...	0	0	0	.. 7. Grant-in Aid for Court Fee Stamps and other Receipts.
८. निर्देशिका विक्री ...	0	0	243686	.. 8. Sales of Directory
९. संकीर्ण जमा ...	10020020	13599337	15222795	.. 9. Misc. Receipts
१०. मुदत ठेव ...	1428090810	678200030	795528000	.. 10.Fixed Deposit
११. आयकर परतावा ...	1263380	12386	0	.. 11.(A) Refund of Income Tax
१२. (अ) प्रोसेस फी ...	1308323	1210706	523712	.. 12.(A) Process Fees
(ब) इतर संकीर्ण ...	32926791	4130603	3237741.69	.. (B) Other Fees
१३. वरळी येथील इमारतीचे भाडे ...	0	0	0	.. 13.Compensation from Worli property
१४. न्यायालयीन फी ...	3798446	6254169.64	1556330	.. 14.Judicial Fee
दंड ...	0	0	0	.. 14.Certified Fee
१५. नक्कल फी ...	6112670	5065700	2253276	.. 14.Certified Fee
एकूण बेरीज ...	**1593110625.2**	**744497025.8**	**854722982.98**	**.. Grand Total**

तक्ता – ४ (भाग-२)

TABLE-IV (Part-II)

(२) खर्च | (II) Expenditure

बाबी 1	2018-2019 2	2019-2020 3	2020-2021 4		Items
	Rs.	Rs.	Rs.		
१. अधिनियमाच्या कलम ६ (ब) खाली धर्मादाय संघटनेवरील खर्च शासनास परत. ...	576697903	96875034	0	..	1. Reimbursement of Cost on Charity Organisation under section 6 (B) of the Act.
२. निवृत्ती वेतन वर्गणी ...	10686237	23040180	23933192	..	2. Pension Contribution
३. गणक यंत्राची खरेदी ...	220615	500	0	..	3. Purchase of Calculater
४. आयकर ...	475165	1225673	344024	..	4. Incom Tax
५. फर्निचरची खरेदी ...	60266	391694	1288978	..	5. Purchase of Furniture
६. बँक कमिशन ...	5267	708	826	..	6. Bank Commission etc.
७. अंतर्गत दूरध्वनी ...	303808	252026	147452	..	7. Intercom Telephone
८. झेरॉक्स मशीनची खरेदी ...	40000	748794	248015	..	8. Purchase of Xerox Machine
९. सार्वजनिक न्यास निर्देशिका छपाई	0	0	20000	..	9. Printing of Directory of Public Trusts.
१०. सरकारी वकील फी ...	57151	10500	0	..	10. Payment of Government Pleaders
११. (अ) स्थावर मिळकतीवरील खर्च (कर, किरकोळ दुरुस्ती, सेवा शुल्क इत्यादी) ...	561053	472431	158758	..	11. (A) Expenditure on maintenance of immovable property, (Taxes & other Misc. Charges.)
(ब) कार्यकारी अभियंता (इमारत) यांना दिलेला बांधकामाचा खर्च	8937500	0	21874	..	(B) Payment to Ex-Engineer towards costs of construction of building.
(क) कार्यालयासाठी जागेची खरेदी	20792183	0	0		(C) Purchase of office premises
१२. इमारत दुरुस्ती व घसारा निधी...	27389567	34743147	690613	..	12. Building repairs Fund and Depreciation Fund.
१३. विशेष विवरणपत्र छपाई ...	41220	37950	7950	..	13. Printing of Special forms
१४. ग्रंथालय सेवा ...	58000	154114	176033	..	14. Library Account
१५. लेखा परीक्षा फी ...	98800	44704	93767	..	15. Audit Fee
१६. वाहन खरेदी ...	24051	7951	35951	..	16. Purchase of Vehicles
१७. वाहनावरील खर्च (दुरुस्ती, पेट्रोल वगैरे)	700831	568953	227133	..	17. Maintenance of Vehicles
१८. इतर संकीर्ण ...	1715462	1556237	291359	..	18. Other Miscellaneous
१९. वीज व पाणी वापर ...	2064060	1134367	1042234	..	19. Electricity and Water Consumption
२०. अंशदान परतावा ...	0	0	0	..	20. Refund of Registration Fee
२१. टंक मुद्रण यंत्र ...	335839	806442	143659	..	21. Cyclostyle
२२. फॅक्स मशीन ...	115272	88745	0	..	22. Fax Machine
२३. जल शितक यंत्र ...	56374	52474	5000	..	23. Water Cooler
२४. पेस्ट कंट्रोल ...	16000	15000	45000	..	24. Pest Control
२५. उदवाहन खर्च ...	34400	0	0	..	25. Lift
२६. वातानुकूल यंत्र दुरुस्ती ...	5800	79500	10000	..	27. A. C. Expenses.
२७. संगणक ...	11672454	1649204	223062	..	28. Computer.
२८. रिसोग्राफ ...	45380	5000	0	..	29. Resograph.
२९. इतर खर्च ...	376772	370543	339291	..	30. ´Other Charges.S
एकूण ...	**663587430.5**	**164331871**	**29494171**	..	**Total**

तक्ता -४ (भाग-३)
TABLE–IV (Part–III)

(दोन) गुंतवणूक **(II) Investments**

अतिरिक्त रकमेची गुंतवणूक		2018–2019	2019–2020	2020–2021		Surplus Money Invested
1		2	3	4		5
१. रोखे	...	--	--	--	...	Public Securities
२. बँकेतील अल्प मुदतीच्या ठेवी रोख	...	934734478	784267535	812991655	...	Short Term Deposits Nationalised/Scheduled Banks
३. वर्ष अखेरीस रोख व बँकेतील शिल्लक.	...	8259018.75	7157639.3	6453571.73	...	Cash and Bank Balances at the end of the year.
एकूण	...	942993496.75	791425174.3	819445226.73	...	Total

तक्ता -५
TABLE–V

खालील तक्ता धर्मादाय आयुक्त यांजकडून कोर्ट फी स्टॅम्पद्वारे वसूल झालेली रक्कम दाखवितो.
The following table indicates the amount realised by the Charity Organisation on account of Court Fee Stamps.

वर्ष Year		मुंबई सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, १९५० खाली न्यायालय फीमुळे जमा झालेली रक्कम Credit for the Court Fee Stamps received under the Mumbai Public Trust Act, 1950
1		**2**
2018–2019	...	8489415
2019–2020	...	9589331
2020–2021	...	4250878
Total	...	22329624

तक्ता -६
TABLE–VI

खालील तक्ता संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या उत्पन्नाचा तपशील दर्शवितो.
The following table indicates the income received from the societies under the societies Registration Act, 1860.

बाब		2018–2019	2019–2020	2020–2021		Item
1		2	3	4		5
१. नोंदणी फी	...	668300	582153	355044	...	Registration Fees
२. इतर	...	296804	247547	1548558	...	Other Receipts
एकूण	...	965104	829700	1903602	...	Total

तक्ता -७

TABLE–VII

(IV) Personnel Summary (चार) **कर्मचारी विषयक गोषवारा**

Designation		वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1		2	3	4	5
9. CHARITY ORGANISATION					**९.-धर्मादाय संघटना**
Gazetted–		Rs.			**राजपत्रित–**
Charity Commissioner	...	S-29 (131100-216600)	1	01	~~धर्मादाय~~ आयुक्त
Judicial Officer pay					
Non Judicial Officer pay					
Joint Charity Commissioner	...	S-25 (78800-209200)	10	10	धर्मादाय सहआयुक्त
Judicial Officer pay					
Non Judicial Officer pay					
Deputy Charity Commissioner	...	S-23 (67700-208700)	17	17	धर्मादाय उप आयुक्त
Judicial Officer pay					
Non Judicial Officer pay					
Director of Accounts	...	S-23 (67700-208700)	1	01	लेखा संचालक
Assistant Director of Accounts	...	S-20 (56100-177500)	2	02	सहाय्यक लेखा संचालक
Assistant Charity Commissioner	...	S-18 (49100155800)	78	78	सहायक धर्मादाय आयुक्त
Judicial Officer pay					
Non Judicial Officer pay					
Assistant Charity Commissioner (Hosp)...			4	04	सहायक धर्मादाय आयुक्त (रुग्णालय)
Judicial Officer pay					
Non Judicial Officer pay					
Secretary Devasthan Management Committee, Kolhapur.	..		1	01	सचिव, देवस्थान व्यवस्थापन समिती कोल्हापूर
		Total ...	**114**	**114**	**एकूण**
Non-Gazetted Class II–					**अराजपत्रित, वर्ग दोन–**
Personal Asst.	...	S-16 (449000-142400)	2	02	स्विय सहायक
Legal Assistant	...	S-15 (41800-132300)	3	03	विधी सहाय्यक
Administrative Officer	...	S-15 (41800-132300)	35	36	प्रशासकीय अधिकारी
Stenographer (Higher Grade)	...	S-15 (41800-132300)	9	09	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Assistant Account Officert	...	S-15 (41800-132300)	5	05	सहाय्यक लेखा अधिकारी
Stenographer (Lower Grade)	...	S-14 (38600-122800)	98	98	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Public Relations Officer	...	S-14 (38600-122800)	9	09	जनसंपर्क अधिकारी
Superintendent	...	S-14 (38600-122800)	90	90	अधीक्षक
Civil Engineer	...	S-14 (38600-122800)	2	02	स्थापत्य अभियंता
System Administrator	...	S-14 (38600-122800)	10	10	सिस्टीम ॲडमिनिस्ट्रेशन
		Total ...	**263**	265	**एकूण**

तक्ता -७

TABLE–VII

(IV) Personnel Summary (चार) **कर्मचारी विषयक गोषवारा**

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts 2018-2019	2019-2020	पदनाम
1	2	3	4	5
Charity Organisation				**धर्मादाय संघटना**
Class III–				**गट–क**
Accountant	... S-13 (35400-112400)	140	140	लेखापाल
Inspector	... S-13 (35400-112400)	242	242	निरीक्षक
Bench Clerk	... S-13 (35400-112400)	7	07	शिरस्तेदार
Judicial Clerk	... S-13 (35400-112400)	28	28	न्यायलिपिक
Senior Clerk	... S-8 (25500-81100)	175	175	वरिष्ठ लिपिक
Record Keeper	... S-8 (25500-81100)	36	36	अभिलेखापाल
Clerk-cum-typist	... S-6 (19900-63200)	368	368	लिपिक नि टंकलेखक
Typist	... S-6 (19900-63200)	39	39	टंकलेखक
Steno Typist	... S-8 (25500-81100)	07	07	लघु टंकलेखक
Telephone Operator	... S-7 (21700-69100)	08	08	दूरध्वनिचालक
Driver	... S-6 (19900-63200)	26	26	वाहन चालक
	Total	... **1076**	**1076**	**एकूण**
Class IV				**गट–ड**
Process Server	... S-6 (19900-63200)	60	60	आदेशिकावाहक
Liftman	... S-3 (16600-52400)	1	01	उदवाहन चालक
Daftari	... S-3 (16600-52400)	59	59	दफतरी
Naik	... S-3 (16600-52400)	15	15	नाईक
Peon	... S-1 (15000-47600)	182	182	चपराशी
Watchman	... S-1 (15000-47600)	50	50	पहारेकरी
Sweeper	... S-1 (15000-47600)	38	38	सफाईगार
	Total	... **405**	405	**एकूण**
	Grand Total	... **1858**	1859	**एकूण बेरीज**

१२. धर्मादाय दाननिधी

(एक) प्रस्तावनात्मक :-

(अ) हैदराबाद दाननिधी विनियम व नियम, १३४९ फसली अन्वये दिलेल्या अधिकारानुसार विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, हे मराठवाडा विभागातील धार्मिक व धर्मादाय न्यास जे शासनात निहित आहेत किंवा ज्यांची व्यवस्था शासनाकडे निहित केलेली आहे अशा न्यासाचे अभिरक्षक म्हणून काम करतात. उपरोक्त विनियम व नियमाखाली आयुक्त खालील बाबी संबंधी मान्यता देतात.

(१) देवस्थान समितीची स्थापना करणे व समिती रद्द करणे.

(२) धार्मिक व धर्मादाय संस्थांच्या इमारतींचे बांधकाम व दुरुस्तीच्या रुपये १०,००० पर्यंतच्या खर्चाचा अंदाज.

(३) न्यास शिलकेतून रुपये ५,००० पर्यंत खर्च.

(४) शासनाच्या देखरेखीखाली असलेल्या दाननिधीचा वार्षिक अर्थसंकल्प.

(५) न्याय शिलकेतून रुपये २,५०० पर्यंत अनिवार्य खर्च.

(६) कमाल रुपये ३०० वेतनापर्यंत आस्थापनेवर नेमणूक करणे.

(७) लिलाव.

शासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या संस्थांच्या खर्चावर लक्ष ठेवणे आणि मागणी रक्कम गोळा करण्याच्या कामावर लक्ष ठेवणे हे यांचे मुख्य काम आहे. याशिवाय मुस्लिम संस्थाच्या वक्फ मंडळाच्या २/३ कर्जाऊ रकमेचा भरणा करण्याबाबत व वक्फ मंडळाला शे. ८ टक्के भरणा करण्याबाबत होत असलेल्या कामावर जिल्हाधिकाऱ्यांच्या मार्फत देखरेख केली जाते.

मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त संस्था अधिनियम, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनियम, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधींचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहील.

तक्ता -१
TABLE–I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रु. हजारात)
(Rs. in thousands)

1	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actuals 2018-2019 2	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020 3	सुधारलेले अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020 4	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021 5	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					**(A) Activity Classification**
१०२ धार्मिक व धर्मादाननिधी अधिनियमाची अंमलबजावणी	-	-	-	-	102 Administration of Religious and Charitable Endowments Act
एकूण (अ) ...	-	-	-	-	**Total (A)**
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण ...					**(B) Objectwise Classification**
१०२ (एक) आयुक्त औरंगाबाद विभाग- (२२५००१२१)					102 (i) Commissioner, Aurangabad Division (2250 012)
वेतन ...	5315	5676	5676	6073	Salaries
टेलिफोन वीज शुल्क ...	2	5	5	5	Travel Expenses
प्रवास खर्च ...	2	29	15	29	Office Expenses
कार्यालयीन खर्च ...	19	63	32	63	Rent Rate
भाडे पट्टी व कर ...	0	0	0	0	Computer
संगणक ...	7	24	5	24	Telephone
एकूण (एक) ...	5345	5797	5733	6194	**Total (i)**
एकूण (ब) ...					**Total (B)**
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने					**C–Source of Finance**
मागणी क्र. जे-२					Demand No. J-2
२२५० इतर सामाजिक सेवा ...	-	-	-	-	2250 Other Social Services

(H) 60–26

तक्ता–२
TABLE-II

धर्मादाय दाननिधी

खालील तक्ता संबंधीत वर्षातील मराठवाडा विभागातील धर्मादाय दाननिधींची एकूण संख्या, यांचे उत्पन्न, खर्च, केलेली गुंतवणूक व वर्ष अखेरीस असलेली शिल्लक दर्शवितो. (३१-१२-२०१९ पर्यंत).

Charitable Endoments

The following table indicates the No. of Charitable Endowments Marathwada Region their income, expenditure, investments made and the amount in balance with them during the respective years. (31-12-2019).

जिल्ह्याचे नाव		वर्षाच्या आरंभी खाती असलेली शिल्लक Balance of the Credit at the beginning of the year			वर्षातील उत्पन्न Income during the year			एकूण Total				Name of District
		2018-2019	2019-2020	2020-2021 upto Dec. 2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021 upto Dec. 2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021 upto Dec. 2018		(रुपये हजारात)
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10		(Rupees in thousands)
१. औरंगाबाद	...	716	0	--	187	0	--	903	0	--	...	1. Aurangabad
२. जालना	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	2. Jalna
३. बीड	...	256	0	--	0	0	--	256	0	--	...	3. Beed
४. परभणी	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	4. Parbhani
५. हिंगोली	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	5. Hingoli
६. नांदेड	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	6. Nanded
७. उस्मानाबाद	...	11604.54	0	--	45.5	0	--	11650.04	0	--	...	7. Osmanabad
८. लातूर	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	8. Latur
एकूण	...	12576.54	0	--	232.5	0	--	12809.44	0	--	...	Total

तक्ता–२–चालू
TABLE-II–*Contd.*

जिल्ह्याचे नाव		वर्षातील खर्च Expenditure during the year			जादा उत्पन्न Surplus Income			केलेली गुंतवणूक Invesment made			वर्षाच्या अखेरीस असलेली शिल्लक Balance out standing at the end of the year			Name of District
		2018-2019	2019-2020	2020-2021 upto Dec. 2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021 upto Dec. 2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021 upto Dec. 2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021 upto Dec. 2018	
1		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	1
१. औरंगाबाद	...	38	0	--	0	0	--	0	0	--	865	0	--	1. Aurangabad
२. जालना	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	2. Jalna
३. बीड	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	3. Beed
४. परभणी	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	4. Parbhani
५. हिंगोली	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	5. Hingoli
६. नांदेड	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	50	0	--	6. Nanded
७. उस्मानाबाद	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--	11650.44	0	--	7. Osmanabad
८. लातूर	...	0	0	--	0	0	--	0	0	--		0	--	8. Latur
एकूण	...	38	0	--	0	0	--	0	0	--	12515.04	0	--	Total

तक्ता

TABLE

(१) धर्मादाय निधी

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजाचे स्पष्टीकरण :-

खालील तक्ता आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, औरंगाबाद यांच्या कार्यालयामध्ये २०१५-२०१६, २०१६-२०१७, २०१७-२०१८ (३१-१२-२०१७ पर्यंत) या वर्ष अखेरीस नोंद असलेल्या एकूण धर्मादाय दाननिधी आणि त्यांच्या मालकीची मिळकत (घरे व जमिनी) दर्शवितो. तक्ता क्रमांक २ ते ५ यामध्ये नमूद केलेल्या कामांचे स्वरुप लक्षात घेता या कार्यालयाकरिता निकालात काढावयाच्या प्रकरणाबाबत काही प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

मिळकतीची

No. of

जिल्ह्याचे नाव		दाननिधी पुस्तकांत नोंदलेल्या धर्मादाय दाननिधीची (देवस्थाने) संख्या No. of Charitable Endowments (Devasthans) registered in the endowment register			घरे Houses संख्या/in Nos.		
		2018-2019	2019-2020	2020-2021	2018-2019	2019-2020	2020-2021
1		2	3	4	5	6	7
१. औरंगाबाद	...	589	0	--	2	0	--
२. जालना	...	0	0	--	0	0	--
३. बीड	...	0	0	--	0	0	--
४. नांदेड	...	0	0	--	0	0	--
५. परभणी	...	0	0	--	0	0	--
६. हिंगोली	...	280	0	--	0	0	--
७. उस्मानाबाद	...	16	0	--	0	0	--
८. लातूर	...	0	0	--	0	0	--
एकूण	...	885	0	--	2	0	--

तक्ता

TABLE

खालील तक्ता २०१७-२०१८, २०१८-२०१९, २०१९-२०२० (३१-१२-२०१८ पर्यंत) झालेल्या देवस्थानांच्या जत्रांची संख्या व जत्रांवर झालेला खर्च व वसुल झालेली जमा रक्कम दर्शवितो.

जिल्ह्याचे नाव		झालेल्या जत्रांची संख्या No. of fairs held		
		2018-2019	2019-2020	2020-2021
1		2	3	4
१. औरंगाबाद	...	19	0	--
२. जालना	...	0	0	--
३. बीड	...	98	0	--
४. परभणी	...	0	0	--
५. हिंगोली	...	0	0	--
६. नांदेड	...	0	0	--
७. उस्मानाबाद	...	17	0	--
८. लातूर	...	2	0	--
एकूण	...	136	0	--

−३

--III

(1) Charitable Endowments

(III) Programms work-load Summary and Explanation of Financial Requirements

The following table indicates the number of Charitable Endowments shown as resistered in the Commissioner, Aurangabad Division, Aurangabad by the end of the year 2015-2016, 2016-2017 and 2017-2018 (upto 31-12-2017) and the property (Houses and Lands) owned by them. Looking to the nature of work mentioned in Tables Nos. 2 to 5 below, it is not possible to fix any norms of disposal.

संख्या Proprties										
किंमत रुपये/Cost in Rs. (रुपये हजारात) (Rs. in thousand)			जमिनी Landed हेक्टर्स/Hectares			किंमत रुपये/Cost in Rs. (रुपये हजारात) (Rs. in thousand)				Name of the District
2018-2019 8	2019-2020 9	2020-2021 10	2018-2019 11	2019-2020 12	2020-2021 13	2018-2019 14	2019-2020 15	2020-2021 16		
64	0	--	773	0	--	1720	0	--	...	Aurangabad
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Jalna
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Beed
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Nanded
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Parbhani
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Hingoli
0	0	--	232.77	0	--	0	0	--	...	Osmanabad
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Latur
64	0	--	965.77	0	--	1720	0	--	...	**Total**

−४

--IV

The following table indicates the number of Fairs Devsthans held, expenditure incurred and receipts on account of Fairs during the year 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

झालेला खर्च (हजारात) Expenditure incured			वसुल झालेली जमा (हजारात) Receipts realised				Name of the District
2018-2019 5	2019-2020 6	2020-2021 7	2018-2019 8	2019-2020 9	2020-2021 10		
70000	0	--	104650	0	--	...	Aurangabad
0	0	--	0	0	--	...	Jalna
0	0	--	0	0	--	...	Beed
0	0	--	0	0	--	...	Parbhani
0	0	--	0	0	--	...	Hingoli
0	0	--	0	0	--	...	Nanded
0	0	--	0	0	--	...	Osmanabad
5549	0	--	7306	0	--	...	Latur
75549	0	--	111956	0	--	...	**Total**

तक्ता–५
TABLE–V

(३) खालील तक्ता मराठवाडा विभागातील धर्मादाय निधी संबंधी जिल्हाधिकाऱ्यांनी २०१७, २०१८ व २०१९ साली केलेले काम दर्शविते.

(3) The following table indicates the work done by the Collector relating to the Charitable endowments in the Marathawada Region during the years 2017, 2018 and 2019.

प्रकरणाचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Name of Cases
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. दाननिधी संस्थेच्या अर्थसंकल्पाची छाननी करणे.																**1. Scrutiay of budget estimate of endowment institution.**
औरंगाबाद ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Aurangabad
जालना ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Jalna
बीड ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Beed
परभणी ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Parbhani
नांदेड ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Nanded
उस्मानाबाद ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Osmanabad
लातूर ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0		00	0	0	0	0 ...	Latur
एकूण ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	**Total**
२. मुस्लीम संस्थेच्या वक्फ बोर्डाची रक्कम प्रदान करणे.																**2. Payment of amount of Wakf Board of the Muslim Institution.**
औरंगाबाद ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Aurangabad
जालना ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Jalna
बीड ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Beed
परभणी ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Parbhani
नांदेड ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Nanded
उस्मानाबाद ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Osmanabad
लातूर ...	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Latur
एकूण ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	**Total**
३. संस्थेच्या व्यक्तीगत खात्याबरोबर वेगळ्या वैयक्तिक लेखावही खात्यातील दाननिधीच्या रकमेची देखरेख करणे.																**3. Watching of amount of Endowment Institution in the sparate PLA account with the individual khatas of institution.**
औरंगाबाद ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Aurangabad
जालना ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Jalna
बीड ...	7	8	8	0	0	0	7	8	8	2	0	0	5	8	8 ...	Beed
परभणी ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Parbhani
नांदेड ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Nanded
उस्मानाबाद ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Osmanabad
लातूर ...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 ...	Latur
एकूण ...	7	8	8	0	0	0	7	8	8	2	0	0	5	8	8	**Total**

तक्ता–६

TABLE–VI

(IV) Personnel Summary **(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा**

Designation	वेतनमान Scale of Pay		पदसंख्या No. of Posts 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1	2		3	4	1
1. CHARITABLE ENDOWMENTS					**१-धर्मादाय दाननिधी**
Gazetted--	9300 – 34800 + 4600	...	0	--	**राजपत्रित–**
Non-Gazetted Class III--					**अराजपत्रित, वर्ग तीन–**
Endowment Superintendnt ...	9300 – 34800 + 4300	...	0	--	दाननिधी अधिक्षक
Clerk ...	5200 – 20200 + 1900	...	0	--	लिपिक
	Total	**...**	**0**	--	**एकूण**
Non-Gazetted Class IV--					**अराजपत्रित, वर्ग चार–**
Peon ...	4440 – 7440 + 1300	...	0	--	शिपाई
	Total	**...**	**0**	--	**एकूण**
	Grand Total ...		**0**	-	**एकूण बेरीज**

१३. निबंधक, भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रस्तावना :–

१९३२ पूर्वी भारतीय करार अधिनियम १८७२ (१८७२ चा अधिनियम नऊ) यातील कलम २३९ ते २६६ हे भारतीय भागीदारीशी संबंधित होते. त्यातील तरतुदी या पुरेशा प्रमाणात नव्हत्या त्यामुळे जलद व आवश्यक कार्यवाही कायद्याच्या दृष्टिकोनातून होत नव्हती म्हणून स्वतंत्र अधिनियम बनविण्याची आवश्यकता निर्माण झाली. त्यातूनच भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ (अधिनियम क्र. ९/१९३२) निर्माण झाला. हा कायदा इंग्रजी भागीदारी अधिनियम १८९० च्या आधारावर तयार करण्यात आला आहे.

भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा केंद्रशासनाचा कायदा आहे.भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा पर्यंत केंद्र शासनाचा अखत्यारीत होता. त्यावेळी निबंधक भागीदारी व निबंधक कंपनी या पदावर एकच व्यक्ती काम करीत होती. कारण ह्या दोन्ही कायद्याची अंमलबजावणी केंद्र शासन करत होते.

दुसऱ्या महायुध्दानंतर आणि स्वातंत्र्यानंतर भारताची औद्योगिक वाढ फार मोठ्या प्रमाणात झाली. त्यातूनच खाजगी औद्योगिक वाढ व सार्वजनिक क्षेत्रात फार मोठे उद्योगधंदे उभारले जाऊ लागले. बदलत्या परिस्थितीत सामोरे जाण्यासाठी १९१३ चा कंपनी अधिनियम रद्द करुन त्याऐवजी संसदेने कंपनी अधिनियम १९५६ हा केंद्र शासनाच्या अंमलबजावणीसाठी ठेवण्यात आला. तर भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ त्या त्या राज्य शासनाकडे अंमलबजावणीसाठी देण्यात आला.

निबंधक भागीदारी संस्था मुंबई यांनी सुचविल्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाने सदर बाब कायदा आयोगाकडे सोपविली. बॅ. राजा एस. भोसले यांच्या अध्यक्षतेखालील कायदा आयोगाने भारतीय भागीदारी कायद्यात काही दुरुस्त्या सुचविल्या. भारतीय भागीदारी कायद्यात १९८४ साली सुधारणा करण्यात येऊन तो १ जानेवारी १९८५ पासून अंमलात आणला. भारतीय भागीदारी कायद्यात दुरुस्त्या करणारे महाराष्ट्र हे भारतातील पहिले राज्य आहे.

निबंधक, भागीदारी संस्था, हे राज्यभर कार्यक्षेत्र असणारे विभाग प्रमुख आहेत. आज मितीला सहायक निबंधक भागीदारी संस्था यांची चार कार्यालये अनुक्रमे मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद येथे कार्यरत आहेत. या सर्व विभागीय कार्यालयाचे प्रशासकीय व अर्थसंकल्पीय नियत्रंण निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य,मुंबई यांच्याकडे आहे.

निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई यांची मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी करण्यासाठी निबंधक व्यापारेत्तर महामंडळ म्हणून सुध्दा नेमणूक केली आहे. मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम हे कंपनी कायद्याच्या कलम २६ चे प्रतिबिंब आहे. महामंडळ हे मुख्यतः वाणिज्य व उद्योग विकासाचे कार्य करते.

कामाचे स्वरुप

१) भारतीय भागीदारी नियम १९३२ ची अंमलबजावणी

२) मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी

या कार्यालयात दररोज नोंदणीसाठी ६० ते ७० प्रकरणे येत असतात. तसेच घटनेतील बदलासाठी ४० ते ५० प्रकरणे येत असतात. तसेच या कार्यालयात निरिक्षणासाठी येणाऱ्या अभ्यागतांना भागीदारी संस्थेची नोंदणी झाली आहे की नाही याची माहीती दिली जाते व तसेच त्याबाबत अभिलेख उपलब्ध करुन दिले जातात. दररोजची अंदाजे १५ ते २० प्रकरणे येतात. त्याचप्रमाणे साध्या प्रमाणित प्रतीसुध्दा १० ते १५ निर्गमित केल्या जातात. तसेच भारतीय भागीदारी अधिनियमाच्या कलम ६०, ६१, ६२, व ६३ मधील तरतुदीनुसार भागीदारी संस्थेच्या घटनेतील बदलाची प्रकरणे ९० दिवसांत या कार्यालयात दाखल न केल्यास कलम ६९ (अ) मधील तरतुदीनुसार प्रतिदिन रु. १० या प्रमाणे दंड आकारण्याचे अधिकार निबंधकांना देण्यांत आलेले आहेत. सदर दंड आकारणीपूर्वी निबंधकांनी भागीदारी संस्थेला लेखी नोटीस देऊन वैयक्तिक सुनावणी देणे आवश्यक असते. सदर वैयक्तिक सुनावणीसाठी हजर न राहणाऱ्या भागीदारी संस्थाना स्मरणपत्रे पाठवावी लागतात त्यांनंतर आकारण्यात आलेल्या दंडाचे आदेश तयार करुन संबंधितांना पाठवले लागतात. या कार्यालयात दररोज १० ते १२ भागीदारी संस्थांना सुनावणीसाठी बोलावण्यात येते.

८. या भागीदारी संस्थांच्या नोंदणी व घटनेतील बदलासाठी विहिती नमुन्यातील अर्ज सादर करावे लागतात. नोंदणीसाठी नमुना "अ" व घटनेतील बदलासाठी नमुना "ब" "क" "ड" "ई" "फ" भरून विहित शुल्क अदा करावे लागते, निबंधकांच्या कार्यालयावर होणाऱ्या एकूण खर्चाचा विचार करुन व त्यानुसार महसुली उत्पन्नात वाढ होण्याच्या दृष्टीने शासनाला भारतीय भागीदारी कायदा, १९३२ अन्वये फी मध्ये सुधारणा करण्याचे अधिकार आहेत. त्यानुसार विधी व न्याय विभागाने दि. २७.१०.२००९ च्या अधिसुचनेव्दारे, दिनाक २९-१०-०९ रोजी प्रसिध्द करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग-४ अ मध्ये भारतीय भागीदारी अधिनियमान्वये दाखल करण्यांत येणाऱ्या निरनिराळ्या नोटीसांसाठी फी मध्ये वाढ केली आहे. सन २०१३ मध्ये देखील फी मध्ये वाढ करण्यात आली आहे.

कर्मचारीवृंद :-

निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, हे मुंबई हे विभाग प्रमुख असुन त्याच्या अधिपत्याखाली सहायक निंबंधक भागीदारी संस्था, पुणे, नागपुर, व औरंगाबाद ही कार्यालये आहेत. मुंबई कार्यालयात एकुण ४८ कर्मचारी असुन पुणे, नागपुर व औरंगाबाद या कार्यालयात अनुक्रमे ११, ९ व ७ कर्मचारीवृंद आहे. पदांचा आकबृतीबंघ विविरणपत्र "अ" मध्ये देण्यात येत आहे.

या कार्यालयात आकारण्यात येण्याऱ्या नोंदणी फेफार, निरीक्षण, प्रमाणीत प्रतीबाबतच्या शुल्काचे प्रपत्र "ब" मध्ये देण्यात येत आहे.

या कार्यालयात व या कार्यालयाच्या अधिनस्त असलेल्या विभागीय कार्यालयांचे वार्षिक उत्पन्न अंदाजे रु. ४,१५,००,०००/- आहे. तर खर्च रु. ३,१२,७२,०००/- ते रु. ३,५२,०४,०००/- एवढे आहे.

संगणकीकरण :-

या विभागाच्या भागीदारी संस्थांच्या नवीन नोंदणी बाबतचे संगण्कीकरण पुर्ण झालेले असुन भागीदारी संस्थेच्या नवी नोंदणीच्या Online प्रक्रिया दि. २१/२/२०१३ रोजी सुरु झालेली आहे. तसेच Online नोंदणी प्रक्रिया करुन झालेल्या भागीदारीच्या घटनेतील बदलाची नोंद Online प्रक्रियेने करण्यात येते.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता (रुपये हजारात)
(II) Financial Requirements *(Rs. in thousands)*

1	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actuals 2018-2019			अर्थसंकल्प २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020			सुधारित अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020			अर्थसंकल्प २०२०-२०१२१ Budget Estimates 2020-2021			
	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan 2	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan 3	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan 4	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan 5	एकूण Total	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण–													**(A) Activity Classification**
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	... 200-Registrar of Firms, Mumbai
एकूण (अ) ...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	... Total (A)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण–													**(B) Objectwise Classification**
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद. (३४७५००८४)													200-Registrar of Firms, Mumbai, Pune, Nagpur and Aurangabad. (34750084).
वेतन ...		33079			41280			41280			39403		... Salaries
अतिकालिक भत्ता ...		2			10			1			10		... O.T.
दुरध्वनी, वीज व पाणी ...		351			370			216			370		... Telephone Charges
प्रवास खर्च ...		2			62			1			57		... Travel Expenses
कार्यालयीन खर्च ...		706			1205			851			1115		... Office Expenses
भाडे पट्टी व कर ...		1602			1400			1400			1400		... Rent, Rates and Taxes
संगणकावरील खर्च ...		251			330			684			305		... Computer Expenses
लहान बांधकामे ...		0			1			1			1		... Minor Works
कंत्राटी सेवा ...		0			0			1			2000		... Contract Basis
एकूण (ब) ...		35993			44658			44434			42661		... **Total (B)**
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने–													**(C) Sources of Finance**
मागणी क्र. जे-२ ...													... Demand No. J-2
प्रधान शीर्ष													... Major Head
३४७५-इतर सर्वसाधारण ...													... 3475-Other General
आर्थिक सेवा ...		0			0			0			0		... Economic Services.
एकूण मागणी क्र. जे-२ ...		--			--			--			--		... **Total Demand No. J-2**

तक्ता–२
TABLE–II

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता भारतीय भागीदारी संस्था अधिनियम, १९३२ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था, अभिलिखित नोटीसा दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती व देण्यात आलेल्या अभिलेख आणि व्यापारेत्तर महामंडळे अधिनियम, १९५९ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था दर्शवितो.

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the number of firm resistered No. of Notices recorded. No. of Certified Copies issued and Inspection of Records granted under the Indian Partnership Act, 1932 and the Non-Trading Corporation Act, 1959.

कार्यालयाचे नाव	नोंदणी केलेल्या भागीदारी संस्था Firms Registered	अभिलिखित नोटीसा Notices recorded	दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती Certified copies issued	देण्यात आलेले अभिलेख Inspection of records granted	नोंदणी करण्यात आलेली व्यापारेत्तर महामंडळे Non-Trading Corporations registered	Name of the Office
1	2	3	4	5	6	1
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.						***1. Registrar of Firms, Mumbai.***
२०१८	5117	1541	570	2369	2	... 2018
२०१९	2375	955	1910	5611	0	... 2019
२०२०	2398	613	384	1258	0	... 2020
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.						***2. Assistant Registrar of Firms, Pune.***
२०१८	596	272	1202	1199	0	... 2018
२०१९	361	252	900	950	0	... 2019
२०२०	238	204	674	503	0	... 2020
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.						***3. Assistant Registrar of Firms, Nagpur.***
२०१८	884	265	1288	126	0	... 2018
२०१९	967	387	1482	146	0	... 2019
२०२०	708	310	1158	89	0	... 2020
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.						***4. Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.***
२०१८	1116	346	1428	68	0	... 2018
२०१९	1467	405	1852	96	0	... 2019
२०२०	909	508	1290	52	0	... 2020

तक्ता–३
TABLE–III

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता संस्था नोंदणी व व्यापारेत्तर महामंडळे नोंदणीबाबतच्या कामाबाबत निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद यांचे उत्पन्न दर्शवितो.(आकडे हजारात)

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the income realised on account of work done by the Registrar of Firms, Mumbai, Pune, Nagpur and Aurangabad for Registration of firms and Non-Trading Corporation(Rs.InThousund)

कार्यालयाचे नाव	2018-2019	2019-2020	2020-2021 (upto 31-12-2018)	Name of the Office
1	2	3	4	
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	41103037	38302750.6	12757756	... Registrar of Firms, Mumbai.
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	6161910	5354560	3617826	... Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	7576426	7952781.6	4850204.5	... Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	27670616	24593448.6	13819311.6	... Assistant Registrar of Firms, Pune.
एकूण ...	**82511989**	**76203540.8**	**35045098.1**	... **Total**

खालील तक्ता निबंधक, भागीदारी संस्था यांच्याकडे नोंदणीसाठी आलेले अर्ज अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा व प्रमाणित प्रतीसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी करण्यात आलेले अर्ज दर्शवितो.

निबंधक, भागीदारी संस्था **TABLE**

प्रकरणांचे स्वरुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Cases received during the year		
		2018	2019	2020	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7	8
१. भागीदारी संस्था, अधिनियमाखाली नोंदणी करण्यासाठी अर्ज.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	15000	28950	39009	29472	9357	8376	5212
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	50000	31275	37318	435580	9562	8640	6567
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	2500	32	14	63	2275	2244	1732
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	2000	1017	734	299	2970	3073	2425
२. अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	9000	9828	9869	6531	5932	7156	3071
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	3000	15014	17247	19243	3021	2961	2274
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	1500	13	22	26	830	932	731
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	500	303	335	289	1222	1285	1098
३. प्रमाणित प्रतिसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	1500	22458	2902	9049	1044	6566	1685
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	9000	2308	2412	2378	2401	1850	1177
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	4500	2	1	3	1287	1489	1158
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	800	6	1	1	129	191	107
४. व्यापारेत्तर महामंडळे, अधिनिमाखाली नोंदणी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	20	0	0	0	0	0	0
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	0	0	0	0	0	0	0
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	0	0	0	0	0	0	0
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	0	0	0	0	0	0	0
५. व्यापारेत्तर महामंडळाच्या आर्थिक विवरण पत्राची (ताळेबंद, विवरणपत्र इत्यादी) सुरक्षा.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	60	55	92	135	39	25	17
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	0	0	0	0	0	0	0

The following table indicates the number of applications. Notices and applications for certified copies received in the office of the Registrar of Firms.

--IV **Registrar of Firms**

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
9	10	11	12	13	14	15	16	17	1
									1. Applications for Registration under the prartnership Act, 1932.
38307	47385	34684	4694	9688	7959	33613	37697	26725	(1) Registrar of Firms, Mumbaih
40565	45958	50147	3519	2378	1304	37318	43580	48843	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
2307	2258	1795	2293	2195	1627	14	63	168	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
3987	3807	2724	353	3508	2051	3664	299	673	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
									2. Notices to be recorded.
15760	17025	9602	3490	6381	3634	12270	10644	5968	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
18035	20208	21517	788	965	1332	17247	19243	20185	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
843	954	787	821	928	687	22	26	100	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
1525	1617	1387	1190	1328	1083	335	289	304	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
									3. Applications for Certified Copies and Inspection of Records.
23502	9468	10734	1621	1020	10691	21871	8448	43	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
4709	4362	3555	2401	1746	3492	2308	2516	63	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
1289	1490	1161	1288	1487	1157	1	3	4	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
135	192	108	134	191	108	1	1	0	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
									4. Application's for Registration under Non-Trading Corporations Act, 1959.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(3) Registrar of Firms, Nagpur.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(4) Registrar of Firms, Aurangabad.
									5. Security of Annual returns (balance-sheets, statements etc.) in respect of Non-Trading Corporations.
94	117	152	0	5	4	94	112	148	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.

तक्ता–५

TABLE--V

(IV) Personnel Summary (चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay		पदसंख्या No. of Posts 2019-2020	2020-2021	पदनाम
1	2		3	4	1
11. REGISTRAR OF FIRMS					**११-निबंधक, भागीदारी संथा**
Gazetted--	**Rs.**				**राजपत्रित–**
Registrar of Firms, Mumbai ...	15600-39100+7600	...	1	1	निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई
Deputy Registrar of Firms ...	15600-39100+7600	...	1	1	उपनिबंधक, भागीदारी संस्था
Assistant Registrar of Firms ...	9300-34800+4400	...	7	7	सहाय्यक निबंधक, भागीदारी संस्था
Asst. A/cs Officer (M. F. A. S.) ...	9300-34800+4400	...	2	2	सहा. लेखा अधिकारी (एम.एफ.ए.एस.)
	Total Gazetted	...	**11**	**11**	**एकूण-राजपत्रित**
Non-Gazetted, Class III--					**अराजपत्रित–वर्ग तीन–**
Superintendent ...	9300-34800+4300	...	2	2	अधिक्षक
Stenographer (L. G.) ...	9300-34800+4300	...	1	1	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
	Total Non-Gazetted Total Class II	...	**3**	**3**	**एकूण-राजपत्रित एकूण–वर्ग दोन**
Head Clerk ...	9300-34800+4200	...	7	7	मुख्य लिपिक
Senior Clerk ...	5200-20200+2400	...	10	10	वरिष्ठ लिपिक
Clerk/Typist ...	5200-20200+1900	...	29	29	लिपिक/टंकलेखक
Driver ...	5200-20200+1900	...	1	1	वाहन चालक
	Total Class III	...	**47**	**47**	**एकूण–वर्ग तीन**
Non-Gazetted Class IV--					**अराजपत्रित–वर्ग चार**
Daftary ...	4400-7440+1600	...	1	1	दप्तरी
Peon ...	4400-7400+1300	...	12	12	चपराशी
Sweeper ...	4400-7400+1300	...	1	1	सफाई कामगार
	Class IV Total	...	**14**	**14**	**एकूण–वर्ग चार**
	Grand Total	...	**75**	**75**	**एकूण बेरीज**

१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग

प्रचलित कायद्यांमध्ये बदलत्या परिस्थितीचा विचार करुन योग्य त्या सुधारणा शासनास सुचवून त्याचा दर्जा सुधारण्यासाठी शासनाने दिनांक ३० सप्टेंबर, १९९६ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाची स्थापना केली होती. त्यानंतर आयोगाची मुदत वेळोवेळी वाढविण्यात आली. सन २०११ मध्ये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाच्या पुर्नगठनाबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचारधीन होता. सदर प्रस्तावावर शासनाने सध्याचा आयोग बरखास्त करावा व पारदर्शक प्रक्रियेमार्फत नवीन आयोग स्थापन करावा असा निर्णय घेतला.

सदर निर्णयास अनुलक्षून दिनांक १२ ऑक्टोबर, २०११ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०११ पासून बरखास्त करण्यात आला आहे. आयोगातील कर्मचारीवृंदाची पदे ही कंत्राटी पध्दतीने ठराविक कालावधीसाठी भरण्यात आलेली असल्यामुळे आयोगाच्या बरखास्तीबरोबरच आयोगातील कर्मचाऱ्यांच्या सेवा आपोआप संपुष्टात आल्या आहेत. सध्या नवीन विधी आयोग पारदर्शक पध्दतीने स्थापन करणेबाबत या विभागाकडून कार्यवाही करण्यात येत आहे.

१५. महिलांचे सक्षमीकरण

आजगायत महिला अत्याचाराची प्रकरणे चालविणेसाठी राज्यात एकूण २७ विशेष नायालये स्थापन करण्यात आली आहेत, ती खालीलप्रमाणे

अ) दि. १६.०८.१९९६ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात अहमदनगर, अकोला, अमरावती, औरंगाबाद, बुलढाणा, बीड, जळगांव, नागपूर व यवतमाळ येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे ९ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

ब) दि. ०६.०५.१९९८ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात ठाणे, पुणे व कोल्हापूर येथे विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

क) दि. ३०.११.२००७ च्या शासन निर्णयान्वये मुंबई येथे १ विशेष न्यायालय स्थापन करण्यात आले आहे.

ड) दि. १७.०१.२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात बृहन्मुंबई, भंडारा, चंद्रपूर, धुळे, जालना, लातूर, नांदेड, नाशिक, उस्मानाबाद, परभणी, सांगली, सातारा, सोलापूर, वर्धा येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे १४ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

15.Strenghthening of Women

Total 27 special courts have been established, to deal with the offences related to Atrocities on women. These are as follows -

A. vide G.R. Dated 16/8/1996 one Special Court each in 9 District has been setablished :-

Ahmadnagar. Akola, Amravati, Aurangtabad, Buldhana Beed, Jalgaon, Nagpur & Yawatmal.

B. Vide G.R. Dated 6/5/1998 Special Courts have been established at Thane, Pune & Kolhapur in dthe state.

C. Vide G.R. Dated one special court has been established at Mumbai.

D. Vide G.R. dated 17/1/2014 -14 special courts have been established in the state. One in Nashik, Osmanabad, Parbhani, Sangli, Solapur, Vardha.

G. P. A.--(H) 60-(50 Copies)-03-2021.

शासकीय मुद्रणालय, औरंगाबाद.